

Waterlooplein 2

ROMA

Martin Gravelotte N (1) & Geert Wind (2)

- 1) Directeur Dienst Werk en Inkomen Amsterdam
- 2) Directeur, Stadhuis Amsterdam

Opgedragen aan hen die ons liefhebben

I
De Oudezijds Achter burgwal
Ze hadden elkaar al eens gezien bij een vergadering. Martin, zei hij zonder een hand uit te steken, Martin Gravelotte. Hij leek op een van de wethouders, vond Geert: een magere man, met een enigszins broedende blik achter een studentikoos brilletje, een scherpe neus en ironische mondhoeken. Verder niets bijzonders. Hij zat enigszins onderuitgezakt, een beetje lullig, alsof het hem allemaal niets kon schelen.

Ze hadden een afspraak gemaakt om eens kennis te maken, want ze waren beiden nieuwkomers in het directieteam.

'Een twijfelachtig genoeg, kan ik je zeggen, om in deze club te werken.' Geert wil het gesprek graag snel iets vertrouwelijk maken. 'Merk je wel hoe iedereen voortdurend zijn eigen stelling betreft?'

'Wat stoort je daar zo aan?'

'De manier waarop men met elkaar omgaat, vind ik, wat zal ik zeggen, emotioneel onvolwassen.'

'Jij houdt er nogal uitgesproken meningen op na. Een moeilijke jeugd gehad zeker?' Martin kijkt zijn tafelman met een uitgestreken smoel aan. Een Twents accent associeert hij met een nuchtere kijk op het leven. Weinig neiging tot reflectie of dagdromen, meer belangstelling voor het aardse en voor details.

Maar daar kon je je bij hem nog wel eens in vergissen, Geert Wind is niet iemand die zich onmiddellijk laat doorgronden. Zijn klassieke gelaatstreken, met felblauwe ogen en lichtblonde krullen, zetten je gemakkelijk op het verkeerde been.

'Ik heb daar een boek over geschreven,' zegt Geert na enig nadenken, 'maar mijn maatschappelijke positie wordt onhoudbaar als het gepubliceerd wordt. Een deel van mijn waarnemingen zou mij niet in dank worden afgenomen.'

'Lastige keuze: roem of een belangrijke functie. Ik ben het overigens met je eens dat de communicatie in het directieteam eigenaardig is. Het is net een rituele dans: stapje naar voren, stapje terug, en goed opletten dat je eindigt waar je begonnen bent.'

Geert glimlacht. Het is niet goed te zien of hij geamuseerd is of dat de glimlach een ander doel dient. 'Ik heb in die paar weken ook niet het gevoel gekregen dat echte communicatie hier een erkende doelstelling is.'

'Tja, ik begrijp wat je bedoelt. Misschien verklaart dat ook waarom de post van

directeur communicatie al zo lang vacant is. Wist jij dat de laatste die daar zat een maand of drie geleden spoorloos verdwenen is? Nooit meer iets van vernomen.'

De eerste schermutseling van de beide mannen vindt plaats tijdens een etentje. Martin mocht kiezen: Thais of Italiaans. Het werd Indonesisch.

'Elk systeem heeft de neiging te ontaarden,' zegt Geert tussen twee happen nasi kuning door, 'om in zichzelf vast te lopen. En de enige manier om er iets aan te doen is opnieuw te beginnen, from scratch.'

'Dat is ongetwijfeld waar, maar waar heb je het over?'

'Het Romeinse Rijk bijvoorbeeld, een fantastisch systeem, helemaal uitontwikkeld, tot in zijn uitersten beproefd, en in zijn ultieme perfectie in elkaar gelazerd, zeg maar geïmplodeerd.' 'En zo ook met de Inca's, de Oost-Indische Compagnie en het Derde Rijk, maar wat is je punt, beste vriend?'

'Een directieteam is ook een systeem. Ooit heeft iemand er spelregels voor bedacht. In de loop der tijd zijn die aangepast en aangevuld. Er zijn ongeschreven regels ontstaan, omgangsvormen en andere cultuur-aspecten. Eindeloos is eraan geïmproviseerd en gesleuteld en aan het eind van het liedje blijkt het niet meer te werken.' 'Om volgens de regels van de dialectiek plaats te maken voor iets van hogere orde.' 'Precies. Daar ligt een schone taak voor ons beiden. Want we zitten er natuurlijk niet voor niets. Ik ben wel voor een totale vernieuwing, een nieuwe orde. Ik voel de

creativiteit in me opborrelen, synergie, scheppings drang.'

'De sambal goreng heeft een merkwaardige uitwerking op jou.'

'Laten we een daad stellen.'

'Weglopen zonder af te rekenen?'

'Nee, het inluiden van een nieuwe periode, een nieuw tijdperk.'

'Jij was natuurlijk ook een van die malloten die de millenniumovergang zo hebben gedramatiseerd. Je hebt de boot gemist volgens mij. Toen had je je slag moeten slaan.'

'Grote geesten hebben zich nooit wat gelegen laten liggen aan historische data, Martin. Sterker nog, ze hebben geschiedenis geschreven, de data gedicteerd. Er was er zelfs één die de hele tijdrekening op zijn naam heeft weten te zetten.'

'Dat waren er meer dan één, je redeneert wel heel eng christelijk.'

'Maar doe je mee aan de grote vernieuwing? Later zal men spreken over de tijd vóór en de tijd na Gravelotte en Wind. In het jaar 5 anno G-W was het vrede in de organisatie, lammetjes lagen naast leeuwen, zwaarden waren omgesmeed tot ploegscharen, er werd gelachen en plezier gemaakt, en het werk leidde tot heuse resultaten.'

Martin neemt de bril van zijn neus en begint de glazen te poetsen met een punt van het tafellaken. Zweetdruppeltjes parelen op zijn voorhoofd.

'Ook last van de sambal?' Geert schept nog eens op.

De manier waarop Martin het resultaat van zijn poetsbeurt in ogenschouw neemt,

herinnert hem aan zijn vroegere vriend Larrie: ziekenfondsbrilletje, zo gek als een deur, een halve jood, voorzover je dat half kunt zijn, hij deed iets vaags in de marketing van een synthetische vezel. Avondenlang, nachtenlang zaten ze te kletsen, in Larries achtertuin, bij een vuurtje, met wijn, veel wijn. De drankhandel bij hem op de hoek, in 10

een studentenbuurt, was tot middernacht geopend, je kon er op de pof terecht. Ze hebben het werkelijk over alles, over macht, over relaties, overheid en staatsinrichting, de ideale maatschappij, de perfecte kettingbrief, het ultieme piramidespel. Ze ontwerpen een eigen wereldgodsdienst met de meest levensvatbare elementen uit de bestaande configuraties en het gebruik van moderne media. Natuurlijk hebben ze zichzelf belangrijke rollen toebedeeld. Larrie bewaakt de consistentie van de leer, de ontwikkeling van de dogmatiek, en opteert verder voor het beheer van de kas en de offerandes van de volgelingen. Geert is als hogepriester verantwoordelijk voor de eredienst, de verkondiging, het toezicht op de kinderen en de wijding van meisjes en maagden. Over seks hebben ze het eigenlijk nooit gehad, bedenkt hij nu. Dat was voor Larrie geen onderwerp. Larrie was een fantast, waan en werkelijkheid waren waterverf, hij kletste alles aan elkaar. In een van zijn vlagen van onrust is hij zonder een cent op zak naar Italië gereden in een grote Mercedes. Die had hij bij een verhuurbedrijf losgepeuterd,

de benzine onderweg is natuurlijk gratis, hij logeert een week in een peperduur hotel in Rome en vertrekt ook daar zonder te betalen. Ik moest even over iets nadenken, meldt hij bij terugkomst. Hij was zowel onaangepast als heel sociaal. Natuurlijk helpen ze een buurman zijn auto aan de praat te krijgen, een rode Opel Kadett. Het toppunt van burgerlijkheid, vindt Larrie, daar moet je je handen eigen- 11

lijk niet aan vuil maken. Maar goed, het is de buurman en je weet maar nooit. Twee keer duwen ze hem de straat op en neer zonder dat het ding enig teken van leven geeft. In zijn twee, roept Larrie, en dan de koppeling langzaam op laten komen! Ze staan even op adem te komen en loeren door het geopende raam naar binnen, blijkt die vent hem niet op het contact te hebben gezet. Foutje, mompelt hij besmuikt. Mijn vrienden moeten me zo niet zien, zegt Larrie als ze weer met vier handen tegen de kont van het ding lopen te drukken, dat is niet goed voor mijn imago. Hij is wel de laatste die zich iets gelegen laat liggen aan hoe anderen over hem denken. Bovendien heeft hij geen andere vrienden, weet Geert. Net als hij. Ze hebben alleen elkaar. Toen zijn vrouw van hem wilde scheiden, is hij echt gek geworden, geflipt. Borderline syndroom was de officiële diagnose. Hij is gaan zwerven, er tussenuit genaaid. Lafbek, vond Geert, maar hij was wel zijn vriend kwijt. Zijn beste. Martin houdt zijn bril een armlengte van zich af en focust zijn blik op de glazen, waardoor hij enigszins gaat loensen.

'Geloof jij in wonderen?' vraagt hij na een paar seconden waarin hij volledig afwezig leek te zijn.

'Ja.'

'Wat is dat volgens jou, een wonder?'

'Een gebeurtenis die niet, of althans niet volledig verklaard kan worden vanuit de wetenschap of de empirie.'

12

'Een tegennatuurlijk voorval?'

'Nee, dat hoeft niet. Of misschien is het dat wel juist niet. De natuurkunde en de scheikunde hebben er alleen even geen adequaat model voor. De verklaring moet uit een totaal andere hoek komen.'

'Uit een geloofsovertuiging?'

'Dat is me net even te makkelijk. Daarmee reduceer je het wonder tot een godsdienstfenomenologisch object. En maak je je dus af van het probleem dat je er in de huidige stand van de wetenschap even geen afdoend antwoord op hebt.'

'Juist. Dat denk ik ook. Mooi. Zullen we koffie bestellen met iets gezelligs erbij?' Ze hebben inmiddels een respectabel aantal glazen bier op hun naam staan, Martin beduidend meer dan Geert.

'Goed, voor mij een Tia Maria. Maar vertel eens, je kunt niet zomaar over iets beginnen en er dan zelf niets over zeggen, wat is de achtergrond van jouw vraag?'

Martin wuift naar een passerende kelner en bestelt dubbele espresso's, een Tia Maria en een Calvados. Hij ziet er moe uit.

'De achtergrond? Weet je, eigenlijk is het een gods-wonder dat ik deze baan gekregen heb. De headhunter zei dat er behalve ikzelf nog twee kandidaten waren.

Maar die sloten qua opleiding en ervaring veel beter aan. Mij wilde hij er, geloof ik, vooral bij hebben omdat hij nu eenmaal beloofd had met drie kandidaten te komen. Ik kom uit het bedrijfsleven, man. Ik weet helemaal niets van gemeentes! Maar het leek tijdens de

13

sollicitatiegesprekken wel of dat er helemaal niet toe deed.'

Bij het eerste gesprek waren naast Martin nog drie mannen aanwezig. Cees Gravendeel, directeur Bestuurszaken en waarnemend gemeentesecretaris, een man met een rood hoofd, die Martin veelbetekenend aankijkt en vaak glimlacht. Kees Veerman, directielid en directeur van de Beheerdienst, aan wie geen enkele emotie is af te lezen. En de waarnemend directeur Personeelszaken, een dertiger die notuleert en zwijgt.

'Kunt u aangeven wat u in de functie van financieel directeur aantrekt?' vraagt Gravendeel. Hij glimlacht om duidelijk te maken dat zijn vraag als een rituele beschouwd moet worden.

Voor Martin ligt dit genuanceerder. Hij heeft het zich thuis ook afgevraagd en is niet verder gekomen dan een gekunsteld antwoord. Hij zit hier met name omdat het hem gevraagd is en omdat het bedrijf waarvoor hij werkt op de rand van een faillissement verkeert.

'Dat is in drie steekwoorden uit te drukken,' zegt hij en telt op zijn vingers mee. 'De complexiteit van de functie-inhoud. Mijn liefde voor deze stad. En de maatschappelijke relevantie. Samen

betekenen die drie facetten voor mij een belangrijke meerwaarde. Ik zou het om die reden ook bijzonder eervol vinden als ik deze functie zou mogen uitoefenen.' Martin heeft zijn antwoord van te voren enkele keren geoeffend maar nog steeds vindt hij het ongeloofwaardig klinken. Gravendeel knikt echter instem-

14

mend; kennelijk zijn dit de woorden die hij verwacht had.

'U hebt niet eerder bij een gemeente gewerkt.' Kees Veerman maakt geen gebruik van de non-verbale technieken waarmee mensen elkaar in het algemeen op hun gemak stellen. Hij glimlacht niet en houdt zijn handen stil. 'Denkt u niet dat dat een bezwaar is? Tenslotte kennen de overheidsfinanciën eigen wetten en bepalingen.'

Dit is een aspect waar ook Martin de nodige zorg over heeft. Aan de andere kant weet hij dat hij zich nieuwe zaken snel eigen kan maken.

'Het is natuurlijk een punt van aandacht, maar ik denk dat ik juist door mijn bedrijfsmatige achtergrond ook nieuwe impulsen kan geven. Een grotere resultaatgerichtheid. Meer aandacht voor de integrale bedrijfsvoering. Een heldere planning en control. Daarbij verwacht ik ook niet dat het allemaal zo wezenlijk anders zal zijn. De activa en passiva zullen in de balans wel op de gebruikelijke plaats staan.' Hij glimlacht om te laten blijken dat dit een grapje was.

(Kees) Veerman kijkt hem strak aan. 'Maar u hebt tot nu toe geen ervaring met overheidsfinanciën?'

'Dat klopt. Dat heeft u ook in mijn curriculum vitae kunnen lezen.'

Hierna lijkt (Kees) Veerman zijn interesse dusdanig verloren te hebben dat Martin zeer verrast is als hij voor een vervolgesprek wordt uitgenodigd.

Opnieuw zijn Gravendeel en de personeelsfunctionaris aanwezig, maar nu in het gezelschap van de wethouder voor de

Financiën, een vrouw die Claudia van Vliet heet. Zij opent het gesprek en zegt dat Martin haar gepresenteerd is als een aantrekkelijke kandidaat.

'Maar belangrijk vind ik ook dat ik op u moet kunnen blindvaren. Wij zullen bijna dagelijks met elkaar te maken krijgen, dus het moet klikken tussen ons. Over en weer moet steeds duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is.'

'Dat ben ik helemaal met u eens. Ik woon in deze stad en moet er niet aan denken dat ambtenaren het hier voor het zeggen krijgen. Voor mij staat het politieke primaat voorop. Ambtenaren behoren het ingezette beleid te ondersteunen en uit te voeren. Voor u is er de politieke verantwoordelijkheid en daarmee de publiciteit, ten goede of ten kwade.' Martin glimlacht en Claudia glimlacht terug. 'Daarna,' zegt Martin en neemt de laatste slok van zijn Calvados, 'kwam er nog een assessment waarmee mijn intelligentie en leidinggevende vaardigheden werden

vastgesteld en toen werd ik aangenomen. Zonder enige kennis van de lagen en listen van de gemeentelijke overheid en met alle holle retoriek die ik had uitgekraamd, werd ik aangesteld als directeur Financiën van deze stad. Als dat geen wonder is?'

Geert kijkt bedachtzaam. 'Ik weet het niet. Misschien schuilen er wel onvermoede talenten in jou die Gravendeel er feilloos uitpikte. Of misschien zochten ze juist iemand zonder verstand van zaken, iemand die niet in de weg zou lopen. Aan de andere kant,' hij steekt zijn hand omhoog om Martin's protest in de kiem

te smoren, 'had je tijdens ons directieoverleg van gisteren genoeg in te brengen en leek het af en toe bijna of je wist waar je het over had.'

'Daar zie ik een tweede mogelijkheid voor een opdoemend wonder: ons directieteam. Jij had het toch over de grote vernieuwing? Over de tijd waarin Gravendeel en (Kees) Veerman en Kooistra en de andere collega's uit het directieteam in grazige weiden liggen en elkaar melk en honing voeren? Nou, van huis uit geloof ik nergens in. Via mijn moeder ben ik jood, maar dan wel één zonder enig benul van Torah en Talmud. Ik ben pas op mijn dertigste besneden en dat had zuiver medische redenen. Mijn ouders beschouwden 'Little house on the prairie' als de maximaal haalbare religieuze ervaring en mijn broer denkt dat het eerste bijbelboek over symfonische rock gaat. Maar als wij erin slagen dat directieteam van ons weer op het rechte spoor te krijgen,

dan ga ik in wonderen geloven. Dan zal ik mij op de knieën werpen en bidden tot de eerste de beste god die voorbijkomt.'

Martin leunt achterover. Hij wekt de indruk niet ontevreden te zijn. 'Gaan we nog naar de kroeg?'

'Wacht even, dit vraagt om een serieus antwoord.' Geert fronsst en denkt terug aan de vergadering van gisteren. Hij had zich groen en geel geërgerd aan Jaap Kooistra, die weer eens oeverloos zat te zeuren over de te volgen procedure aangaande de benoeming van een nieuwe gemeentesecretaris. Als hij een van zijn stokpaardjes berijdt, begint hij niet alleen met zijn armen te zwaaien maar ook met zijn benen, en Geert weet zeker

dat hij zulks uitsluitend doet om dan zogenaamd per ongeluk met zijn knie de benen van Hennie Koek aan te raken, die altijd naast hem zit omdat hij dat zelf zo arrangeert en met wie hij het liefst alleen aan de ver-gadertafel zou zitten, niet zozeer om de agenda sneller af te werken maar om haar te verzoeken hem eens fatsoenlijk te pijpen, hetgeen zij nooit zou doen want ten eerste valt zij vooral op vrouwen en in de tweede plaats is Jaap niet echt een smakelijk hapje: tweeën-vijftig jaar, net iets te lange bakkebaarden, verkeerde bril, een vettige huid en bruine randen aan de boord van zijn overhemd.

Een vakman, dat wel. Jaap is al sedert mensenheugenis directeur Stadszaken, verantwoordelijk voor de beleidsterreinen ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer en stedelijk beheer, de harde handel zoals hij

het zelf noemt. Hennie Koek is zijn tegenhanger in de zachte sector, directeur Welzijnszaken, goed gebekt in meerdere betekenissen van het woord en bepaald niet eentje die zich in de luren laat leggen. 'Een wonder, zeg dat wel. Naar de kroeg of naar de hoeren?'

'Oké, vooruit dan maar,' zegt Martin opverend maar er is een lichte paniek in zijn ogen.

'Oké wat?' Geert is niet van plan hem er zo gemakkelijk mee weg te laten komen.

'Dat we opstappen. En nog even vertier zoeken. Ik snak naar een beetje frisse lucht.'

Jij lafaard, denkt Geert, maar ik zal je krijgen. Ze rekenen af en lopen de straat op. Min of meer bij toe-
18

val slenteren ze in de richting van de Oudezijds Achterburgwal.

'Ik ben nog aangenomen door wijlen onze gemeentesecretaris,' zegt Geert en schopt een leeg colablikje aan de kant. Huub Fijnauts, een schat van een man, respectvol, integer, bekwaam en recht op zijn doel af. Een idealist met charismatische kwaliteiten. Hij zat er pas twee jaar en begon merkbaar greep te krijgen op de organisatie. Ook in het directieteam had hij zijn reputatie waargemaakt van de leider die in staat was mensen tot elkaar te brengen. Gravendeel en Kooistra aten uit zijn hand en zelfs (Kees) Veerman leek bijna iets hartelijks te krijgen. Zelfmoord. 'Onbegrijpelijk. In de maanden tussen mijn benoeming en mijn

feitelijke aantreden heeft het drama zich voltrokken.'

Ze kijken elkaar even aan om wederzijds te peilen welke gevoelens het beeld teweegbrengt. Dan lopen ze enige tijd zwigend verder en merken dat de donkere wereld langzaam maar zeker roderoze wordt. Neon alom, volop vrouwen en een veelvoud aan mannen: dronken Britten, veel schreeuwlelijkerds uit de Achterhoek maar ook stille sluipers, een uit de hand lopende bachelors party, een groepje zenuwachtige tienermeisjes, hordes Japanners en een enkele Groninger op veldonderzoek. Daaromheen, in de marge, sluipen de dealers en de junks, loerend op een handeltje, kraakje of zwendeltje.

'Deze omgeving is een stuk overzichtelijker dan ons directieteam. Wat een heerlijke buurt, vind je niet?'

19

Martin is op zijn hoede. 'Jij voelt je hier blijkbaar als een vis in het water. Kun je me uitleggen hoe dat komt?'

Nou zal die mooi wezen, denkt Geert, probeert hij doodleuk de rollen om te draaien. 'Zeker kan ik dat. Laten we in deze kroeg even bier bestellen.'

Martin knikt. Het café ligt op de hoek, vlakbij een loopbruggetje over de gracht. Door de wijd openstaande dubbele deuren komt een hoop herrie naar buiten tezamen met een stevige hashlucht. Achter in de zaak bevindt zich een groep uitgelaten Ieren; ze zingen liederen en zwaaien met pullen bier. Aan de bar zitten twee mannen met zwarte leren jassen en een paardenstaart. Vlak naast hen staat, half leunend

tegen de toog, een vrouw met een lange bruine leren jas tot bijna op de enkels. Halflang haar, een jaar of achtendertig schat Geert, zonder meer een aantrekkelijke meid, jammer dat je haar kont niet kunt zien, dat geeft altijd een goede indicatie van het gehele figuur. Als hij de barkeeper om twee bier vraagt, draait ze zich naar hen toe: 'Drinken jullie alléén?'

Martin kijkt onmiddellijk achterom om te zien tegen wie ze het heeft. Geert wil graag zo bijdehand mogelijk reageren maar kan niet goed inschatten wat er in het lege glaasje gezeten heeft dat ze met de topjes van wijs- en middelvinger een eindje in zijn richting schuift.

'Wat mag het zijn, miss Marlboro?'

'Korenwijn alsjeblieft.'

De barkeeper, een grote neger met een gladde-
20

schoren kop en een gouden ringetje in zijn oorlel, heeft de aanvullende bestelling al voorzien en schenkt haar zonder nadere opdracht nog eens in.

'Proost,' zegt ze en buigt zich, om maar geen druppel van het vocht te vermorsen, met getuite lippen voorover naar het glaasje en slurpt er zonder nog op of om te zien de eerste slok uit. De mannen kijken elkaar even aan als ze het glas heffen en proberen zonder woorden overeenstemming te bereiken aangaande de te volgen tactiek.

'Weet jij hoe laat het is, beste vriend?' vraagt ze Geert zonder hem aan te kijken. 'Zeker, even zien, kwart voor twaalf.'

'Heren, het was me een genoegen.' Ze pakt het glaasje nu op, laat de inhoud in één beweging in haar keelgat lopen, zet het met dezelfde souplesse weer op de bar, trekt met haar duim de handtas over haar schouder recht, draait zich om en beent met ferme passen het etablissement uit.

'Weet je wel wie dat was?' vraagt Martin.

'Nee, moet ik haar kennen?' Geert staat nog enigszins verbouwereerd naar de deuropening te kijken waarin haar silhouet met de rechte schouders en de fladderende jaspanden versmolt met de nacht.

'Lijkt mij wel. Zij is die journaliste van De Amster-damsche, je weet wel, die altijd van die venijnige stukjes schrijft over de gemeentelijke politiek en de malafide ambtenarij. Kom, hoe heet ze?

Hoogstraten!'

'Ach, dat meen je niet, Marie-José.'

'Precies, die bedoel ik.'

21

'Ik dacht echt dat we met een onvervalste hoer te maken hadden. En dat die twee paardenstaarten haar beschermers waren.'

'Daarnet afficheerde jij je nog als een kenner van het domein, meen ik mij te herinneren. Welnee man, die twee heeft ze niet eens goeiendag gezegd.'

'Een pittige tante, moet ik toegeven. Een beetje kort van stof, dat wel, voor iemand die er z'n brood mee verdient. Maar wat doet zij in deze buurt, vraag ik mij af.'

'Wat doen wij daar, kun je je ook afvragen.'

'Vertier zoeken, weet je nog?'

'Nou, laten we dat dan doen.'

'Vanwaar die plotselinge vrijmoedigheid?

De alcohol stijgt jou naar het hoofd, geloof

ik. Of heeft Marie-José je op gedachten gebracht?'

'Ik val niet op dat type. Haar vertrouwen ik voor geen cent. Een getraumatiseerd mens volgens mij. Die heeft vroeger iets opgelopen waar ze niet overheen is gekomen.'

'Ik dacht dat ik de psychologie deed en jij de humor.'

'Jij mag ook best eens een grapje maken, daar heb ik niks op tegen.' Hij beduidt de barkeeper nog twee bier te tappen. Ze staan enige tijd zwijgend om zich heen te kijken.

'Goed, wat gaan we doen?'

'Naar huis wat mij betreft.'

'Dat klinkt meteen wel heel spannend.'

Waar is de dadendrang van daarnet?'

22

'Bluf. Ik heb niks met hoeren. Overigens ben je me nog een verklaring schuldig.'

'Meerdere zelfs. En daar verheug ik me al bij voorbaat op, maar help me nog even?'

'Jij was degene die hier zonodig naar toe moest. Omdat je je er zo op je gemak voelt, zei je.'

'Goed dan. In tegenstelling tot jou heb ik een fascinatie voor hoeren. Heb jij het ooit met een hoer gedaan?'

Dat heeft Martin inderdaad, maar hij weet niet of dit een goed moment is om onthullingen te doen. Geert blijft lastig te peilen; het ene moment produceert hij diepe inzichten, het andere lijkt hij een naïeve dromer.

Martin herinnert zich de rit die hij met zijn vader maakte op de dag dat hij zestien werd. Zijn vader is van de oude stempel. Veluwse adel, verarmd, maar zonder op het

punt van pretenties ook maar iets te hebben ingeboet. Alles in Martin's jeugd verliep dus volgens het boekje. Voor elke gebeurtenis was er een tijd en een vorm. Volgens de leerstellingen van zijn vader diende de ontmaagding van een man bij de aanvang van diens zeventiende levensjaar plaats te vinden. Daarbij ging hij er ook zonder meer vanuit dat bij Martin van een doorbraak op dit punt nog geen sprake was geweest. Ten onrechte overigens.

Daar rijden zij dus in vaders blauwe Eend door de hoerenbuurt van Den Haag, op zoek naar een prostituee die van Martin een man wil maken.

'Kijk rustig rond,' zegt vader, 'er is geen haast.'

23

Tenslotte is dit een belangrijk moment in het leven van een man. En maak je over de kosten geen zorgen. Je bent jarig. Ik vind het leuk dit voor je te kunnen doen.' Hij glimlacht en kijkt opzij, naar links, naar een etalage waarin twee hoeren elkaar provocerend strelen.

Martin heeft een colbert en een stropdas aan. Ook al scoren dames van lichte zeden dan wat lager op het punt van sociale statuus, heeft zijn vader gezegd, je gaat op bezoek bij een vrouw, dus je kleedt en gedraagt je netjes. Van die stropdas heeft Martin nog het meeste last. Voor het overige is zijn hoofd verbazingwekkend leeg. Hij weet dat hij eigenlijk angstig of in ieder geval gespannen zou moeten zijn, maar hij is het niet. Op de een of andere manier doet het er allemaal niet zo toe. Hij denkt aan de schriftelijke toets voor

Geschiedenis morgen en probeert zich te herinneren wanneer Van Oldenbarneveldt nu ook weer precies werd onthoofd. 'Hoe vind je die?' vraagt vader. Hij wijst naar een raam, waarachter een hoer in witte lingerie loom haar donkere haar borstelt. 'Oké,' zegt Martin, meer om zijn vader te plezieren dan uit eigen voorkeur. Als hij nu zou moeten gokken, zou hij 1619 zeggen, maar vanavond zal hij het nog even nakijken. Op de tast probeert hij zijn stropdas recht te trekken, terwijl vader de Eend langs de stoep parkeert. 'Laat mij maar het woord doen,' zegt vader bij het uitstappen. 'Ik regel de zaken wel en dan wacht ik in de auto tot het klaar is.'

24

Martin drinkt zijn biertje op en kijkt Geert misprijzend aan. 'Een heer praat niet over zijn relaties met dames, zelfs niet als die meer zakelijk dan amoreus zijn. De integriteit van het zwakke geslacht gaat hem boven alles. Schaam je.'

'Als er geen sappige verhalen meer komen, ga ik naar huis. Het is te laat op de avond voor calvinistische benepenheid.'

Ook Geert drinkt zijn glas leeg. Ze glimlachen naar elkaar en lopen naar buiten, langs de blowende Amerikaanse studenten, de groep Ieren waarvan nog maar een klein deel aanspreekbaar is en wat geïsoleerde oude mannen die jenever drinken en in een cocon van stilte zitten. De Leliegracht waar Martin loopt, is verlaten. Geert is naar huis gegaan, het was mooi geweest, zei hij. Martin is te onrustig om dat voorbeeld te volgen. Misschien is het omdat er herinneringen zijn wakker

geschud. Maar het kan ook gewoon door de drank komen. Als je jong bent, val je ervan in slaap, als je ouder wordt, maakt het je gespannen en ga je ervan piekeren. Martin steekt de straat over zodat hij langs de gracht loopt. Het gekabbel en de lichteffecten in het water geven hem rust. Zijn appartement is ook niet iets waar je graag naar toe gaat. Het ligt leuk centraal en zo, maar hij heeft het gemeubileerd gehuurd toen Marianne hem

25

het huis uitzette en het heeft een high-tech strakheid die ervoor zorgt dat je je geen seconde kunt ontspannen. Als Martin thuis is - hetgeen hij zoveel mogelijk tracht te voorkomen - schuift hij meestal een van de knalrode design stoelen vlak voor de televisie, zodat hij de harde lijnen van zijn woonkamer niet hoeft te zien. Alleen wonen is inderdaad niet alles. Met Marianne had hij tenminste nog één front tegen dat pretentieuze rotappartement kunnen vormen. Met humor hadden ze het klein kunnen krijgen. Daar waren ze altijd goed in geweest, samen optrekken. Een enkele blik was soms genoeg voor onbedaarlijke lachbuien, waar voorbijgangers zenuwachtig van werden. Ze hadden altijd zij-aan-zij gestaan als de nood aan de man kwam. Wanneer was dat in vredesnaam opgehouden?

Stop, denkt Martin, rustig, dit is niet de kant die je uit wilt. Verwerken doe je beetje bij beetje en dan liever als je hoofd helder is en de zon schijnt, dan wanneer je midden in de nacht met een bierhoofd langs donker water loopt. Laat de wereld

en alles wat zij heeft voortgebracht op dit moment toch helemaal en zonder enige beperking het schompes krijgen. Je bent, je loopt, laat dat nu genoeg zijn. Vóór hem is er een beweging bij een geparkeerde auto. Een magere man met vet, halflang haar en schichtige ogen verschijnt in het licht van de lantaarnpaal die aan de overkant staat. Hij draagt een trainingsbroek en een joggingvest met capuchon. In zijn hand heeft hij een broodmes.

26

'Ik wil al je geld, teringlul, en je horloge en je jas. En als je niet meewerkt, prik ik je zo godverdomme lek dat ze je op kunnen vegen met een dweil.' De junk zwaait licht op zijn benen en grijnst. Zijn mond is een donker gat waar drie tanden in zitten.

Martin zucht. Hij zet de gedachten aan Marianne uit zijn hoofd en probeert te ontspannen. De gracht is verlaten, op hem en de junk na. In de verte is het rumoer van de rosse buurt te horen.

'Dat is een somber vooruitzicht. Maar ik ga je toch mijn geld en mijn horloge en mijn jas niet geven. En weet je waarom niet? Omdat ik er hard voor gewerkt heb. Dus waarom loop je niet gewoon door. Dan kunnen we allebei nog een fijne avond hebben.' Martin spreidt zijn handen in een bemoedigend gebaar en probeert rust uit te stralen.

De junk snauwt iets onverstaanbaars en rent zwaaiend met het mes op Martin toe. Speeksel loopt uit zijn mondhoek en langs zijn kin naar beneden.

Als hij vlakbij is, doet Martin een snelle stap schuin naar voren, pakt de mes-arm en de capuchon van de vent en geeft hem een zet in de richting die hij al uitging. Met een schreeuw verdwijnt de junk het zwarte water in. Vanaf de straat ziet Martin het water omhoog spatten.

Als hij naar de rand van de kade loopt, is het water beneden in wilde beroering. De junk zwaait met zijn armen en probeert zich aan de kademuur vast te grijpen, maar de stenen zijn glad door erosie en slijm. Telkens weer glijdt hij omlaag.

27

'Help!' schreeuwt hij, 'help me! Ik kan niet zwemmen!'

'Mijn collega's zouden dat een verbeterpunt noemen,' zegt Martin.

Geert ligt achterover in zijn favoriete stoel en luistert naar de vijfde symfonie van Mahler. Op het bijzettafeltje staat een onaangeroerd glas cognac. Zijn ogen zijn gesloten. Op het moment dat hij thuiskwam, belde Floor. Ze wil weten hoe het met hem gaat en - maar dat zegt ze niet hardop - of er misschien nog een kans is dat ze bij hem kan komen slapen. Dat het al tegen enen loopt, zegt haar niet zoveel. 'O, gaat wel,' zegt Geert. 'Ik ben wezen stappen met een collega. We hebben Indisch gegeten en een biertje gedronken. Je kent dat wel. Ik geloof dat het best een aardige vent is.'

'Leuk. Voel je je goed?'

'Ja, hoor. Alleen moe. Ik ga zo maar naar bed, denk ik.'

'Goed zo, lieverd. Doe jij dat maar. Ik wil dat je fit bent morgen, als we samen zijn. Ik heb grootse plannen.'

Shit, denkt Geert. Hij was vergeten dat ze een afspraak hadden, morgenavond, bij haar thuis. Hij zou voor het eerst van zijn leven Kotopoulo Kokkinisto koken, een gerecht dat ze vanwege zijn allitererende naam hebben uitgekozen in een kookboek dat hij ooit

28

uit balorigheid bij De Slegte heeft gekocht. Zij zou hem aanmoedigen met retsina en stimulerende, Griekse uitroepen. Zo hebben ze dat afgesproken.

'O, Floor, sorry. Ik weet niet of het lukt. Ik zit met een spoedklus en die moet morgen af. Weet je wat, als het morgen niet lukt, doen we het dit weekend. Vind je het heel erg?'

Hij hoort aan haar stem dat ze het heel erg vindt. Maar ze doet haar best hem te sparen, vraagt of hij dan in ieder geval morgen even wil bellen - ze zal voor de avond geen andere afspraak maken - en wenst hem welterusten.

Geert doet zijn ogen open en warmt de cognac in zijn handen. Hij denkt aan een vrouw met een lange leren jas en halflang haar.

De kroeg is afgeladen vol, de verlichting is strobosco-pisch groen en blauw en de muziek heeft het soort up-tempo dat na niet al te lange tijd tot hartritme-stoornissen kan leiden. Martin deert het niet. Hij rilt van de kou en heeft sterke behoefte aan een borrel. Zijn avond begint bizarre trekken te vertonen.

Na veel duwen en snelle verontschuldiging aan in leer gestoken mannen staat hij met een dubbele Jameson aan de bar. Langzaam ontspant hij, terwijl om hem heen mensen dansen, lachen, vloeken en gillen en al die dingen doen die je midden in de nacht in een kroeg in de grote stad nu eenmaal doet. Vreemd ge-
29

noeg bemoeit niemand zich met hem, niemand stoot hem aan of zegt iets. Het lijkt alsof hij opzettelijk met rust gelaten wordt. Pas als hij glimlacht en diep uitademt en om zich heen begint te kijken, wordt hij aangestoten en aangesproken: 'Hé, moppie, wat zie je d'r deftig uit, ben je boekhouder?'

Hij lacht, proost met een platinablond vrouw met enorme borsten en lange oorbellen en loopt verder de kroeg in. Opeens staat hij oog in oog met Cees Gravendeel, die zijn armen om een zwaar opgemaakte vrouw op torenhoge naaldhakken heeft geslagen en met haar een ritmeloze foxtrot danst. Aan de wijze waarop ze zich in haar kokerrok beweegt en aan de vorm van haar schouders en benen ziet hij dat Gravendeel met een travestiet op stap is. Als hij Martin gewaar wordt, kleurt Cees vuurrood. Dan maakt hij een wat hulpeloos gebaar en steekt zijn hand op.

'Hé, Cees. Leuk je hier te zien. Levendige tent dit.' Martin moet schreeuwen om boven de muziek uit te komen.

'Hoi. Ja. Zeker. Uh, dit is Simone. Heb ik vanavond hier ontmoet. Simone, dit is Martin.'

Martin schudt haar uitgestoken hand. 'Hai, Simone. Leuk je te ontmoeten. Mooie outfit heb je aan.' Hij glimlacht. Simone lacht terug en slaat haar wimpers neer. 'Cees, ik moet verder. Ik zou hier iemand ontmoeten, dus ik kijk even rond. We zien elkaar later nog wel.'

30

Cees probeert zijn opluchting te verbergen, maar slaagt daar maar ten dele in. Samen met Simone kijkt hij toe hoe Martin zich een weg baant door de menigte. 'Leuk kontje,' zegt ze. Geert spoelt het cognacglas om en doet de lichten in zijn woonkamer uit. Hij voelt zich schuldig tegenover Floor, onrustig vanwege de afgelopen avond en hij heeft dus absoluut geen slaap, maar het is twee uur in de nacht en morgenochtend om half negen begint de eerste vergadering, onderhandelingen met de bonden, dus wat moet hij anders doen dan nu in bed gaan liggen en wachten tot de wekker gaat. Fuck. Achter in de kroeg staat Marie-José Hoogstraten aan een ronde bar. Ze blijft naar hem kijken terwijl hij aan komt lopen, dus gaat hij naast haar staan en bestelt een korenwijn en een whisky. Terwijl ze proosten, kijken ze elkaar aan. 'Jij moet mij niet zo, hè?' Martin glimlacht flauw. 'Ik weet dat ik bij je moet oppassen. Niet alleen beroepsmatig, maar op alle mogelijke manieren.' 'Je kent me dus. Dat dacht ik wel. Jij houdt dat soort dingen in de gaten.' Ze neemt een

teug op dezelfde soepele wijze die hij eerder die avond heeft

31

gezien. 'Ik ken jou ook. Jij bent de nieuwe directeur Financiën op het stadhuis.' Martin knikt. 'Waar is je vriend gebleven? Die vond mij wel leuk, geloof ik. Hebben jullie ruzie om mij gemaakt?' 'Ben je gek, hij en ik maken nooit ruzie, we kennen elkaar al dertig jaar. Daar komt niemand tussen. We hebben gewoonweg om je gedobbeld en hij heeft verloren.' Hij kijkt haar peinzend aan. 'Hoewel ik me dat voor de langere termijn afvraag.' Marie-José lacht. 'Wat een charmeur ben je. Je weet precies wat je tegen een vrouw moet zeggen. Ik ben als was in je handen. Machteloos. Dat je vriendin je niet aan de ketting houdt.' 'Mijn vriendin heeft me het huis uitgezet. Daar heeft ze lang genoeg over gedaan trouwens.' Marie-José kijkt naar zijn jas en dan naar beneden. 'Waarom druppelt al dat water uit je kleren? Is er een tropisch noodweer buiten waar ik niets van weet?' Hij knikt een paar keer langzaam. 'Dat is waar ook. Dat was ik vergeten. Ik moet naar huis. Opdrogen.' Ze legt haar hand op zijn arm. 'Zal ik je helpen met de handdoek?'

32

II
De gezondene
'Verder nog iets voor de rondvraag?
Niemand?'

Cees Gravendeel hamert de vergadering af, iedereen staat op en maakt zich uit de voeten. Geert schiet Martin op de gang aan en stelt hem voor nog even mee te gaan naar zijn kamer. 'Je gelooft je ogen niet,' foetert Geert, 'wat daar gebeurt in dat directieteam. Nu zijn we zonet toch zonder enig protest akkoord gegaan met de invoering van een model voor integrale risicobeheersing, met een kwaliteitssysteem en met een nieuwe vorm van logistiek management. Het schiet alle kanten op, niemand die nog weet of we dat allemaal wel aan kunnen en van enige samenhang is al helemaal geen sprake. Ben benieuwd wat we daar de volgende week weer aan toevoegen.' Hij hapt even naar adem. 'En waarom laat jij dit eigenlijk allemaal gewoon gebeuren? Ik heb je de hele zitting niet gehoord, behalve bij je eigen agendapunt.' Martin trekt zijn beide wenkbrauwen even op. 'Ik ben ermee gestopt te begrijpen wat er gebeurt. Daar werd ik depressief van. Ik bemoei me er niet meer mee.' 'Fraai is dat. Twee maanden na zijn aantreden trekt de directeur Financiën zich terug in zijn ivoren toren en laat de organisatie over aan de chaos.' 'Jij denkt toch niet echt dat je er iets aan kunt veranderen? Jullie grefo's geloven nog steeds in de maak-

33

baarheid van de wereld. De loop der dingen laat zich niet dwingen, beste vriend.' 'En onze afspraak dan?' 'Welke afspraak?'

'Wij zouden iets teweegbrengen, weet je nog.' 'Zeker, dat gaan we ook doen.' 'En hoe dan wel, meneer De Rust Zelve?' 'Niet door je emoties de vrije loop te laten, dat levert niets op.'

'Nee, dat stilzitten van jou, dàt tikt aan.' Martin glimlacht. 'Rustig nou maar. Heb je overigens gelet op onze man (Kees) Veerman? Die zorgt er nauwkeurig voor zijn vingers nergens aan te branden en ondertussen krijgt hij alles voor elkaar wat hij wil. Dat logistiek management kan ons de kop kosten, besef je dat wel? Je kunt nu al bijna geen paperclip meer krijgen zonder zes weken van te voren in drievoud een verzoek in te dienen. Als we hem nog even zijn gang laten gaan, moeten we straks vooraf toestemming vragen voor het gebruik van het toilet. Even pissen? Het gele formulier alsjeblieft. Grote boodschap?'

'Stop maar, het bruine exemplaar, ik heb hem al. Onder Huub Fijnauts zou dit nooit gebeuren. Die wist daar wel raad mee, hij was de enige die (Kees) Veerman aankon. Hennie Koek heeft me het een en ander over hem verteld. Zullen we eind van de dag even een hapje gaan eten?'

34

Huub Fijnauts groeide op als een ernstige, betrokken jongen. Gymnasium en daarna Nederlands Recht, beide zonder hapering van betekenis. Al tijdens zijn schooltijd blijkt hij iemand te zijn die zoekt naar maatschappelijke relevantie en die overwicht heeft in de omgang: klassenvertegenwoordiger en eindredacteur van de schoolkrant, later tijdens zijn studie

medewerker wetswinkel en bestuurslid van Artsen zonder Grenzen.

Relaties heeft hij niet, afgezien van enkele korte episodes die moeizaam verlopen en een wrange smaak nalaten. Er ontbreekt steeds iets. Het lijkt of er ooit een gat in hem is geslagen dat te groot is om door anderen gevuld te worden. Als iemand dat toch probeert, gaat het rammelen en schrijnen.

Na de studie verloopt zijn carrière bliksemsnel. Niet omdat hij zo ambitieus is, maar omdat hij steeds de indruk wekt de enige goede kandidaat te zijn. Op zijn eenendertigste is hij directeur-generaal op een ministerie en op zijn vijfendertigste algemeen directeur van een grote charitatieve instelling. Nog steeds woont hij alleen, vrienden heeft hij weinig. Dan ontmoet hij tijdens een deftig maar saai feestje een vrouw die in één keer en zonder rimpeling het gat in hem opvult: Geesje, intelligent, gevoelig, directeur van een succesvolle uitgeverij, en ook alleen. Ze zijn op slag verliefd.

35

'Als hij 46 is,' vertelt Hennie Koek, 'solliciteert Huub naar de functie van gemeentesecretaris.'

Ze zijn in een klein café gaan zitten, twee straten verderop, waar vrijwel nooit iemand van het stadhuis komt. Hennie Koek heeft daar destijds haar huidige vriendin ontmoet, een mooie rooie, Geert had haar al eens gezien. Een sexy ding, vond hij, met van die iets asymmetrische lippen. Zonde dat ze voor de mannen verloren is gegaan.

'In die twee jaar verricht Huub in letterlijke en figuurlijke zin missiewerk. Hij krijgt greep op het directieteam door samen aan doelstellingen, normen en waarden te werken. Door eerlijk te zijn, afspraken na te komen en steeds het goede voorbeeld te geven. Door mensen in hun waarde te laten en waardigheid uit te stralen.'

'De man had charisma, dat is duidelijk. Jammer dat ik hem nooit echt heb gekend.' 'Hij was echt een buitengewoon innemend mens. En het was prachtig om hem en zijn vrouw samen te zien, die twee waren stapeldol op elkaar.' 'Ze schudt haar hoofd. 'Zijn nieuwe elan werkte ook naar buiten toe. Het stadhuis begon bij de burgers respect terug te winnen door altijd serieus en integer te reageren op de aanvallen van die Hoogstraten, die suffe trut, maar ook door actief een eigen PR-koers te varen in plaats van reactief achter de feiten aan te hollen. Een toenemend aantal lezers van De Amsterdamsche gaf aan zich te storen aan Marie-José's venijn.'

'Het ging dus echt de goede kant op.'

36

'Absoluut.'

'Was je op hem gesteld?'

'Meer dan dat. Ik hield van hem. Ik geloofde in hem.'

'Die Huub Fijnauts had het voor elkaar gekregen,' zegt Geert als hij weer met Martin bij de Indonees zit.

'Het had er alle schijn van. Onbegrijpelijk dat juist zo iemand er voortijdig uitstapt.'

'Er zit iets aan die geschiedenis dat me helemaal niet bevalt.'

'En dat is?'

'Weet ik niet. Iemand met zo'n staat van dienst houdt er toch niet gewoon mee op?' 'Hij had kanker,' zegt Martin klinisch, 'en daar kon hij niet mee omgaan. Hij heeft domweg eieren voor zijn geld gekozen.' 'Dat is me te simpel. Hij had zo'n duidelijk doel voor ogen.' 'Dat had die Jezus van jullie destijds ook en die hebben jullie vervolgens zonder enig pardon aan het kruis laten nagelen.' 'Zo, is die even lekker.' De Kotopoulo Kokkinisto smaakt buitengewoon goed. Ze hebben er rijst bij gemaakt en een groentegerecht

37

met courgettes en bospaddestoelen. De retsina doet de rest. Floor is in een opperbeste stemming, inmiddels licht aangeschoten en, als altijd in de nabijheid van Geert, enigszins opgewonden. Ze kletst honderduit, over haar werk, haar vriendinnen en wat haar onderweg in het openbaar vervoer zoal is overkomen. Prietpraat, vindt Geert, maar het kabbelt lekker weg. Over haar afspraakjes met andere mannen komt hij alleen indirect iets te weten. Ze beschikt over een hele schare aanbidders, mannen met belangrijke posities in diverse bedrijven en organisaties. Achternamen hebben ze niet, ze heten Koos of Jaap of Wim en willen het liefst een lang weekend met haar naar Parijs of Rome waar ze haar dan een mooie jas cadeau denken te doen en in een luxe restaurant dronken voeren om zich vervolgens op de hotelkamer ongeneerd aan haar te mogen vergrijpen. Floor gaat er eigenlijk nooit op in en houdt

het bij etentjes in eenvoudige gelegenheden. Daarmee houdt ze ze aan het lijntje, dat beseft ze heel goed, gewoon een beetje voeren, en af en toe mogen ze dan even aan haar benen zitten, pracht-exemplaren, dat moet gezegd, altijd onberispelijk lichtbruin en onder net iets te korte rokjes. Al deze mannen zijn, hoewel volstrekt verschillend van achtergrond, uit hetzelfde hout gesneden lijkt het wel. Ze onderhouden zonder uitzondering een relatie die licht instabiel is en in ieder geval voor het leven aangegaan, maar hebben daarnaast een onstilbaar verlangen naar erotische spanning die vrouwen als Floor meedogenloos weten op te wekken. En eenmaal

38

aangeraakt, laat het ze nooit meer los. Het wonder van deze aanraking voltrekt zich altijd in een oogwenk. De belangrijke man in kwestie is min of meer geconcentreerd bezig met waar hij voor betaald wordt: hij zit een vergadering voor, geeft een training, houdt een toespraak, of is met een glaasje jus d'orange in de hand in een social talk verwickeld met iemand van de werkvloer. Hoe groot het gezelschap ook is waarin zich dit afspeelt, vroeg of laat krijgt hij Floor, die zich daar volstrekt toevallig ophoudt, in zijn blikveld en gaat genadeloos voor de bijl. Het is gedaan met zijn rust, hij zoekt contact met haar - daar is geen ontkomen aan -de eerste keer ietwat schuchter en verontschuldigend, maar al spoedig daarna zonder terughoudendheid of valse voorwendselen. Van een eerste

afpraakje komt een tweede en een derde, de man verslingert zich blijvend aan haar. Maanden kunnen verstrijken zonder enig contact van betekenis maar vroeg of laat komt het weer tot een treffen. Jij kunt mannen gewoon aan of uit zetten, heeft Geert er eens over gezegd. Zijn eigen verhouding met haar is op een totaal andere leest geschoeid. Hij is nooit echt op haar uit geweest. De eerste keer zag hij haar zelfs helemaal niet staan, gebiologeerd als hij was door de anatomie van de Arubaanse volbloed naast haar, in een jurk met een split aan de zijkant tot vlak onder de heup en een paar billen waar hij draaierig van werd, in een gezelschap van louter vrouwen die blijkbaar iets te vieren hadden en uitgelaten met elkaar stonden te proosten en te giechelen in een Grand Café

39

aan het Rembrandtplein, waar hij een biertje was gaan drinken met een collega uit zijn vorige werkkring. Een week later zat Floor, met een aantal anderen, in een smaakvol mantelpakje bij hem aan de vergader-tafel als adviseur van een chic bureau voor human resource management om te praten over competentieprofielen van medewerkers als mogelijk sturingsinstrument voor loopbaanontwikkeling. Ze deden een kort voorstelrondje en haar introductie van zichzelf sloot ze af met een zinnetje dat hem in onmiddellijke verlegenheid bracht: 'En vorige week heb ik u in andere omstandigheden ontmoet in The Grand Design, weet u nog?'

Nee verdomme, dat wist hij niet, en dat wist zij maar al te goed. Dit was precies de enige keer dat hij zich zo door haar te pakken heeft laten nemen. Mede dankzij de uitstekende presentatie van Floor werd haar bureau de opdracht gegund voor de invoering van het competentiemodel. Ze kregen daardoor veel met elkaar te maken en al na een week of vier besloten ze eens met elkaar te gaan eten om nader kennis te maken. Dat laatste lukte wonderwel want rond middernacht bevonden ze zich in haar appartement, in een bed ter grootte van een voetbalveld waarin zij zich voor het eerst op z'n Grieks met elkaar verstonden. Nee, een vrouw kreeg hem er niet onder. Ze kennen elkaar nu bijna een jaar. Een vaste relatie noemen ze het geen van beiden, Geert niet omdat hij van die gedachte alleen al panisch wordt, Floor niet omdat ze bang is dat Geert het dan uitmaakt. Ze is sta-
40

peldol op hem, om zijn eigennigheid, zijn onafhankelijkheid en misschien ook wel omdat hij niet met zich laat sullen. 'Je moet ervoor zorgen dat vrouwen geen macht over je krijgen want dan gaan ze met je spelen.' Geert zegt het met een verbeterde trekje om de lippen. Hij is uitgegeten en leunt voldaan achterover. 'Dat is jouw angst. Ik weet niet wat jouw moeder met jou heeft gedaan maar het moet al vroeg hebben plaatsgevonden.' 'Misschien heeft ze wel helemaal niets met me gedaan. Soms wou ik wel eens dat ik in mijn jeugd wat meer was misbruikt, dan

was ik een groot kunstenaar geworden in plaats van een saaie ambtenaar.' 'Je weet niet wat je zegt. Kom, neem nog een hapje.' Floor is vast van plan vanavond bij hem te blijven slapen en het hem naar de zin te maken. 'Ik heb de neiging om binnen kaders te blijven die anderen stellen,' zegt Martin en roert in zijn kopje koffie, zwart zonder suiker. Ze hadden een eenvoudige rijsttafel gehad en beiden namen zich voor het niet te laat te maken. Verder waren ze matig met alcohol, het bleef bij twee glazen bier. De paar keer dat ze 's avonds met elkaar op pad waren geweest hadden ze echt te veel gedronken, vond Geert. In ieder geval kon hij het tempo van Martin niet aan. En er kwam telkens een punt, zonder dat hij
41

precies kon zeggen wanneer, dat er iets veranderde in Martin's gedrag. Dan leek het net alsof er een dimensie verdween, alsof er een focusering plaatsvond van zijn existentie, een samenballing maar ook een reductie van zijn wezen, hij kreeg dan iets onaantastbaars, iets onkwetsbaars. Dan kwam de man van de prairie tevoorschijn, de revolverheld en straatvechter, de revolutionair. De onverschrokken leider van de bende. De paardentemmer. Berendoder. Igloman. Desperado. Eenzame. 'En wat is daar mis mee?' vraagt Geert. 'Het beknot me in mijn bewegingsvrijheid. En in mijn ontwikkeling.'

'Ik had totnogtoe niet de indruk dat jij zo'n volgzaam type bent. Maar ik wil wel een tipje van de sluier voor je oplichten.' 'Waar heb je het over?' Martin kijkt hem ronduit Martinzel aan. 'Over die kaders van jou.' 'Ah, meneer weet daar iets over te zeggen.' 'Klopt. Jij hebt een eenzijdig ontwikkelde mannelijke pool. Jouw rechterhersenhelft bedoel ik, of je linker, daar wil ik van afwezen.' 'Van die flauwekul ben ik doorgaans niet erg onder de indruk, moet je weten.' 'Nee, dat zal wel niet. Maar als je me nu even laat uitspreken. Je mannelijke hersenhelft zorgt voor de ratio, de logica, daarmee bepaal je de richting en kies je je strategieën. Je vrouwelijke pool daarentegen staat voor creativiteit, voor analogica.'
42

'Van de hak op de tak, zul je bedoelen.' 'Dat is jouw waardeoordeel. Maar laat dat vooralsnog even achterwege. Mijn verklaring voor jouw probleem is dat jij geen verbinding hebt met je vrouwelijke pool, of erger nog, je hebt die pool eigenlijk niet ontwikkeld.' 'Dit gaat me toch echt te ver. Ik zou het op prijs stellen als we het weer over reële zaken zouden hebben.' 'En dat is nu precies wat ik bedoel. Alles wat zich buiten jouw rationele belevingswereld bevindt, bestaat voor jou meteen niet. En daarmee sluit je je af voor andere dimensies.' Martin trekt een grimas, staat zonder verder commentaar op en loopt naar

achteren, waar een smal poortje toegang geeft tot de toiletten. Als hij na geruime tijd terugkomt, lijkt er iets in hem veranderd, hij ziet een beetje bleek. 'Goed dan, laten we zeggen dat je mijn probleem hebt geïdentificeerd. Heb je ook oplossingen bij de hand?'

'Daar zouden we het dan over kunnen hebben. Elke heling begint met het onder ogen zien van de kwaal.'

'Kwaal? Nou moet je ophouden, er zijn grenzen aan mijn incasseringsvermogen.' Hij kijkt even schichtig om zich heen.

'Bovendien zou ik het vanavond niet te laat maken.'

'Goed dan, even kort door de bocht. Veel mannen hebben een onderwaardering voor hun vrouwelijke kant. In hun opvoeding is daar om de een of andere

43

reden nauwelijks een beroep op gedaan. Je moet je gedragen als een man, werd je geleerd door ouders die er ook al geen zak van snapten. In de puberteit verengt zich die neiging nog eens en met een beetje pech tref je een partner die je er opnieuw in bevestigt.'

'En zo kun je oud worden zonder dat je ooit het licht hebt gezien.' Martin wenkt de ober en bestelt nog twee koffie. Hij is kennelijk opgelucht. 'Een trieste situatie zeg. En die god van jou laat dat allemaal maar gebeuren. Je zou verwachten —'

'Er zijn echter mannen die ook hun andere pool weten aan te spreken.' Geert is vast van plan hem deze keer niet te laten ontsnappen. 'En die daarmee meer mens worden. Heler. Vollediger. Zonder dat ze

iets van hun mannelijkheid inleveren. Maar doordat ze de beschikking hebben over beide kwaliteiten en daar moeiteloos tussen schakelen, kunnen ze adequater reageren op hun omgeving en zijn ze beter in staat het leven in al zijn schakeringen te zien en te beïnvloeden.'

'Toe maar. En hebben deze volledige mensen naar jouw idee ook een dito seksleven? Of doen ze het gewoon met zichzelf?'

'Jij verwacht androgyniteit met seksualiteit. En dat is volgens mij precies waar jouw angst zit.'

'Mijn angst zit in een totaal andere hoek, beste vriend. Seks is meer jouw kwaal.'

Martin glimlacht even sluw. 'De chaos, dat is waar ik bang voor ben, de totale wanorde.'

'Kom, kom, ik ken niemand die zijn leven zo op orde heeft als jij.'

44

'Juist daarom. Controle is mijn enige houvast. Beheersing en controle.'

'Nu je dat zo zegt: dat past wel in het beeld dat ik zoëven schetste. Zegt het je eigenlijk wat, of zit ik tegen dovemansoren te praten?'

'Ik zei je al dat ik niet zo geporteerd ben van dat idioom van polen en connecties. Dat hele Yin en Yang-gedoe laat ik liever aan de Chinezen over.'

'Laatst las ik een wetenschappelijk artikel waarin werd beweerd dat autisme eigenlijk niets anders is dan een volledige verenging van iemands wezen tot één hersenhelft, en dan meestal de mannelijke. Het ontbreken van de connectie leidt tot autisme.'

'Hetgeen mij terugbrengt bij jouw eerdere diagnose: jij vindt mij dus een autist?'

'Nee, natuurlijk niet.' Geert schrikt, zo had hij het niet bedoeld. 'Of misschien ook wel. In een bepaald opzicht vertoon jij dezelfde obsessieve gedragingen. Een vermogen tot perfecte, gesublimeerde rationalisaties zoals autisten dat ook hebben: die trekken zo uit hun hoofd de derdemachtswortel van een getal met tien cijfers.'

'Ik moet je teleurstellen, weliswaar ben ik een kei in rechte tellingen en vierkantscontroles maar daar heb ik altijd een apparaatje bij nodig.'

'Nou ja, zie het maar als een goedbedoelde poging je te helpen. Weet je, die Huub Fijnauts, die was er zo één.'

'Wat, een autist?'

'Nee, juist niet. Iemand met de volledige beschik-

45

king over beide polen en het fenomenale vermogen er naadloos tussen te switchen.' Martin zit op de heren-WC van het Indonesische restaurant. Jij hebt je vrouwelijke pool eigenlijk nooit ontwikkeld, had Geert gezegd. Het toilet bevindt zich vlak naast de keuken en is er door een tochtgat mee verbonden. De opgewonden stemmen van de koks zijn goed te horen. Hij probeert zijn eigen geluidsproductie tot een minimum te beperken en denkt na over de observaties van Geert, over het mannelijke en het vrouwelijke en eigenlijk nog meer over Geert zelf. Wat verbeeldt die zich eigenlijk wel?

Martin mag hem graag, maar hij heeft ook zijn twijfels. Soms lijkt het alsof Geert het leven speelt. Zijn houding, stemgeluid en gebaren zijn die van een Shakespeariaans acteur, dramatisch en theatraal. Het lijkt alsof hij altijd op zoek is naar iets hogers of diepers. Alsof de werkelijkheid te plat en te prozaïsch is om dragelijk te zijn. Een voortdurend 'is dat alles?' waar hij zich niet bij neer kan leggen. En wat hij probeert te verdringen met pathos, een hang naar filosofie en religie en een voortdurend streven naar doorgronding van alles dat zich aandient.

Ook in hun persoonlijke relatie heeft hij af en toe het gevoel dat Geert iets wil dat er misschien niet is. Een vriendschap die je alleen in epische vertellingen aantreft, uniek, groots en meeslepend. Hij weet om te

46

beginnen al niet eens of hij een dergelijke diepgang wil en eigenlijk ook niet of hij die in zich heeft. Of waarschijnlijk is het vooral de vraag of hij wel voldoende aanleg en neiging heeft tot delen. Waarom vroeg Geert niet door toen hij iets van zichzelf wilde laten zien? Waarom luisterde hij gewoon niet even? Waarom kwam hij zo snel met een verklaring, met weer zo'n overdreven interpretatie? Had hij even de kans op een echt gesprek, op een echte verdieping van hun relatie, komt hij met zijn eigen theorieën en beelden. De suggestie van Geert dat hij meer aandacht zou moeten schenken aan zijn vrouwelijke kant, moet in dat licht worden gezien, dat is duidelijk. Misschien probeert

Geert langs die weg een nieuw element aan hun relatie toe te voegen om de dramatische druk verder op te voeren. Een verkapte homoseksuele toenadering, eerder bedoeld om het toneelstuk van hun omgang te verdiepen dan om beantwoord te worden. Hij vermoedt dat Geert moeite heeft relaties met vrouwen te onderhouden. Zou hij soms compensatie zoeken in een verbreding van zijn werkterrein?

Martin staat op en wast zijn handen. Hij heeft altijd het idee gehad dat hij een man zonder vooroordelen is, maar hij weet ook dat je jezelf zoiets alleen kunt wijsmaken zolang je een beetje afstand houdt en de mogelijkheid hebt je eigen milieu te kiezen. Misschien moest hij Geert maar eens de kans geven dit stokpaardje verder te berijden.

Heb je ook oplossingen bij de hand, vraagt hij als hij terug is bij hun tafeltje. Terwijl Geert bezig is met

47

zijn theoretische uiteenzetting kijkt Martin meer naar hem dan dat hij luistert. Geert's blik is naar binnen gericht. Het lijkt alsof hij zich iets probeert te herinneren dat hij lang geleden heeft gelezen. Hij heeft het niet tegen Martin, maar gebruikt hem als kapstok voor een algemene gedachtelijn. Het lucht Martin op, maar het stemt hem tegelijk een beetje droevig.

Na enige tijd komt het gesprek weer op Huub Fijnauts. 'Waar baseer je dat op, dat die zijn polen in evenwicht had? Je hebt hem toch maar één keer ontmoet?'

'Ik heb de laatste tijd met een aantal mensen over hem gesproken. Met Hennie Koek, met Jaap, met mijn wethouder, Sigi Oudkerk. En verder heb ik veel stukken van hem gelezen: beleidsnota's, visiedocumenten, brieven. Er zit overal een balans in die ik nooit eerder ben tegengekomen. Intuïtie gekoppeld aan logica, creativiteit aan zakelijk inzicht, begrip van mens en zaak, gevoel en ratio. Hij is een heel bijzonder mens geweest.' 'Ik wil je geloven, hoewel jij volgens mij ook een neiging tot dwepen hebt. Laten we die zelfmoord eens logisch benaderen. Logica is tenslotte mijn belangrijkste kunstje. Als iemand een kwaadaardige vorm van kanker krijgt en daarom zelfmoord pleegt, dan moet zijn omgeving daar van tevoren toch iets van gemerkt hebben. Bezoeken aan de arts, verlies aan productiviteit, sombere stemmingen, dat soort dingen. Heeft iemand daar iets van gezegd?'

Geert denkt na. 'Niemand,' zegt hij, 'het was voor

48

iedereen een verrassing, althans voor de mensen waarmee ik gesproken heb. Aan zijn functioneren heeft niemand iets gemerkt.'

'Dat is bijna niet menselijk meer. Tenzij hij het nieuws pas vlak voor zijn dood hoorde en daar ogenblikkelijk zijn conclusies uit trok. Maar past dat bij de evenwichtige mens die jij beschreven hebt? Ik dacht van niet. Daar hoort eerder bij dat je goed nadenkt en daar de gevoelens van anderen

bij betreft. In ieder geval van degenen die je nastaan.'

'Zoals zijn vrouw, bedoel je.'

'Ook, maar ik zoek het voorlopig nog iets minder hoogop. Luister.'

De twee rijen in de kantine van het stadhuis staan al enige tijd stil. Bij de kassa's loopt het weer eens vast. Sinds de invoering van de euro is de bediening aanzienlijk vertraagd. Kees Veerman heeft suggesties om de catering uit te besteden van de hand gewezen. Dat zou er maar toe leiden dat de prijzen omhoog gaan. Zijn antwoord op de problemen is dat extra toezichthouders worden ingezet. Enig merkbaar effect op de snelheid van werken heeft dat niet gehad.

Tegen de tijd dat Geert mag afrekenen, hangt er een vel over zijn aspergesoep. De jongen achter de kassa slaat de aankopen langzaam en nadrukkelijk aan, alsof hij een mechanische typemachine bedient. Als Geert wil doorlopen, houdt de jongen hem tegen.

49

'U moet uw bonnetje nog meenemen.' Hij wijst naar het strookje papier dat Geert bij de kassa heeft laten liggen.

'Nee, dank je wel.' Hij glimlacht om te laten zien dat hij het goed bedoelt. 'Ik kan het toch niet declareren. Gooi maar weg.'

'Dat mag niet,' zegt de jongen, 'dat is tegen de regels. Ik moet het bonnetje aan u geven. En u moet het meenemen.'

Geert begint te lachen. 'Wat is dat nou voor onzin? Als ik dat bonnetje niet wil, dan neem ik het niet mee. Wat moet ik ermee?'

Een toezichthouder in een groene overall komt naar hen toe. 'Wat is er aan de hand?' vraagt hij aan de jongen.

'Deze meneer wil zijn bonnetje niet meenemen.' De jongen kijkt verongelikt en een beetje angstig. Achter Geert begint geroezemoes te ontstaan. De atmosfeer in de rij krijgt een geprikkelde lading.

'Meneer, er is nieuw beleid. U kunt alleen nog maar een klacht indienen over een te hoog kassa-bedrag als u uw bonnetje direct na de aankoop controleert en bezwaar maakt voordat de consumptie begonnen is. U moet uw bonnetje dus meenemen.'

'Maar ik wil helemaal geen klacht indienen. Ik tel nooit na. Ik hoef niet te weten of het klopt. Ik wil gewoon rustig eten.

Interesseert het u niet wat uw klanten willen? Wat ik wil?'

'Natuurlijk wel. Wij houden met alles en iedereen rekening. De directie voert daartoe binnenkort een

50

klanttevredenheidsonderzoek uit. Maar tot die tijd geldt dat u uw bonnetje mee moet nemen, anders kunnen wij u niet helpen.' Geert loopt met zijn blad tussen de kauwende en keuvelende ambtenaren door. Hij voelt zich slap nu de adrenaline wegvloeit. Waarom heeft hij zijn eten niet gewoon bij de kassa laten staan in plaats van dat rottige bonnetje aan te pakken. Of beter nog, had hij het vel in zijn soep niet over de oren van die toezichthouder moeten trekken? Was dat niet wat een echte man gedaan zou hebben? Een dreun verkopen en dan met blad en al en zonder bonnetje doorlopen? Je eigen weg gaan

zonder je van zo'n fascistoïde bureaucraat in een groen kruippak iets aan te trekken? Nee, waarschijnlijk niet, denkt hij. Een echte man hoeft dat niet te doen, want die stoort zich niet aan zo'n kleine rimpeling in zijn bestaan. Die blijft rustig en begrijpt dat vooral anderen het moeilijk hebben. Maar wat doet een echte man dan met zijn primaire reacties? Waar laat hij zijn woede? Een mysterie dat voor hem vooralsnog niet opgehelderd is. Achterin de zaal zit Hennie Wolf, secretaresse van Cees Gravendeel en waarnemend secretaris van het directieteam. Een vrouw van in de vijftig, bedeesd, maar met een ontspannen en vriendelijk gezicht.

'Hé Hennie, mag ik bij je komen zitten?' Geert wacht niet op antwoord. In de eerste plaats doe je dat niet bij Hennie en in de tweede plaats wil hij gewoon even met haar praten. Daarvoor heeft hij nu juist het kantinebeheer getrotseerd.

51

'Natuurlijk, meneer Wind.'

'Geert,' zegt Geert, maar hij weet dat het niet helpt, want Hennie Wolf tutoyeert niemand.

Ze raken aan de praat over de situatie op het stadhuis. Geert uit zijn zorgen om Hennie aan te moedigen vrijuit te praten. Dat lukt vrijwel direct.

'De sfeer is erg achteruitgegaan de laatste maanden. Dat is echt heel jammer, want de mensen begonnen net wat vriendelijker tegen elkaar te worden. Er werd gelachen, we organiseerden uitstapjes. Ik kwam met plezier naar m'n werk. Dat ging allemaal

mis na de dood van meneer Fijnauts. Vreselijk was dat, meneer Wind.' 'Hoe ging dat nou toch in zijn werk, Hennie? Ik hoor daar alleen maar vage verhalen over. Het was zo'n levenslustige man, zegt iedereen. Die pleegt toch geen zelfmoord?' 'Ze zeggen dat hij kanker had en er daarom een einde aan gemaakt heeft. Maar het was allemaal volkomen onverwacht en niemand wist er het fijne van. Ik had toen net een paar dagen vrij vanwege de bruiloft van m'n dochter en toen ik terugkwam, was het allemaal alweer voorbij. Ik wilde het nog aan Anja vragen, maar die was ook al weg.' Geert schuift zijn blad opzij. 'Anja?' Anja van Gunteren is twee jaar lang de secretaresse van Huub Fijnauts geweest. Direct na zijn dood heeft

52

ze ontslag genomen. Na een maand thuis zitten en vervolgens nog een maand nadenken in Toscane is ze op zoek gegaan naar een nieuwe baan en vrijwel meteen aangenomen als directiesecretaresse bij het Openbaar Vervoerbedrijf. Als Geert haar belt, heeft ze eerst geen zin hem te ontmoeten. Ze wil liever niet meer praten over het verleden. Dat heeft geen zin. Er valt niets meer te zeggen of te doen. Hij houdt aan en legt uit waar hij mee worstelt. Dat hij geen concreet doel voor ogen heeft, maar aanloopt tegen iets dat hij niet kan accepteren. Waar hij meer van wil weten, nee, meer van moet weten. Het gaat niet goed op het stadhuis en dat heeft alles te maken met de dood van Huub Fijnauts.

Er moet iets rechtgezet worden, of zo voelt het in ieder geval. Anja geeft toe. Ze ontmoeten elkaar rond een uur of vijf in een trendy café aan de Nieuwmarkt. Geert vindt dat maar niets. Hij houdt meer van antiek, van donker hout en klassieke auto's. Dat geeft hem een gevoel van stabiliteit, het idee dat er ook iets blijvends is. Niet alleen maar een draaikolk van mensen en dingen die vijf minuten in beeld zijn en dan uit het zicht verdwijnen. Maar niet iedereen voelt dat zo, want alle tafeltjes in het café zijn bezet en de stemming is opper-best. Het gros van de aanwezigen lijkt zo rond de dertig, een leeftijd waarop de meeste mensen volgens hem het idee hebben dat alles nog mogelijk is en waarop de gedachte aan je eigen sterfelijkheid even lachwekkend is als de suggestie dat de Nederlandse

53

Spoorwegen binnenkort vorstbestendig zijn. Hijzelf zat op die leeftijd in een Tibetaans klooster na te denken over de zin van het leven. Aan de bar staat een vrouw van achter in de dertig in het roodgestreepte jurkje dat hem als herkenningsteken is opgegeven. Ze is aantrekkelijk op een wat vermoeide manier en wekt de indruk dat ze alles heeft gezien en niets veroordeelt. Hij voelt zich direct tot haar aangetrokken. Nadat ze iets te drinken hebben gekregen - een appelsap voor hem, want hij wil indruk op Anja maken, en zichzelf een Jameson met ijs - vertelt Geert nog eens uitvoerig hoe hij de situatie op het stadhuis sinds zijn komst beleefd heeft.

'(Kees) Veerman is een rat,' reageert Anja op een van zijn uitspraken. 'Hij is uitsluitend bezig met overleven en dat doet hij via macht. Het interesseert hem niet hoe de organisatie functioneert of hoe het de medewerkers vergaat. Zijn verbeeldingskracht schiet tekort. Hij kan zich niet voorstellen dat andere mensen echt gevoel hebben. En bepaald slim is hij ook niet. Maar je moet hem vreselijk goed in de gaten houden.' 'Ik begrijp dat Fijnauts dat deed. Dat hij (Kees) Veerman uiteindelijk terug in zijn hok kreeg.' Anja's blik verzacht. 'Ja. Huub deed dat door gewoon zichzelf te zijn. Met (Kees) Veerman maakte hij afspraken waar geen escapes in zaten. Huub wist precies waar hij heen wilde, gaf mensen de kans daar invloed op uit te oefenen en hield ze vervolgens aan de gemaakte afspraken. (Kees) Veerman kon daar geen kant mee uit. Niets van wat hij normaal doet, werkte nog. Ver-

54

tragen, problemen opwerpen, verzwijgen, manipuleren, al die trucjes gingen bij Huub domweg niet op.' 'Wat weet jij van zijn dood? Ik hoor steeds dat hij zelfmoord pleegde omdat hij kanker had. Maar ik kan dat niet rijmen met het beeld dat van hem achter is gebleven.' Anja zwijgt een tijd. Ze kijkt hem uitdagend aan. 'Ik geloof niets van die kanker. Ik geloof er helemaal niets van. Weet je, een gemeentesecretaris heeft bijna geen privé-leven. Op elk moment moet duidelijk zijn waar hij uithangt. Als zich

een calamiteit voordoet, kan het niet zo zijn dat de hoogste ambtenaar van een wereldstad onvindbaar is. En wie moet weten waar hij zit? In ieder geval zijn secretaresse. Misschien ook zijn plaatsvervanger of zijn vrouw, een fantastisch mens trouwens, of zijn assistent, maar in ieder geval zijn secretaresse. En ik kan je verzekeren dat Huub in de weken voor zijn dood geen afspraak met een arts of met een ziekenhuis gehad heeft. Dus waar dat verhaal over die kanker op gebaseerd is, ik weet het niet. Volgens mij is het onzin.'

Anja is een tijdlang stil. Ze ontwijkt zijn blik. Hij doet er ook het zwijgen toe en bestelt ten slotte twee whisky met ijs. 'Als dat zo is,' probeert hij, 'waarom zou Huub dan in vredesnaam zelfmoord gepleegd hebben?'

'Ik heb geen idee. Ik merkte wel een paar dagen voor zijn dood dat hij uit zijn gewone doen was. Hij probeerde zich aan afspraken te onttrekken. Zag er terneergeslagen uit. Ik heb hem nog gevraagd of er wat aan de hand was, maar hij deed ontwijkend en zei dat ik me maar geen zorgen moest maken. Ik kreeg geen echt contact meer met hem.'

Ze neemt een slok. 'Echt ontdaan was hij vlak voor zijn dood. Na zijn laatste afspraak liep hij zonder iets te zeggen langs me heen en verdween. Hij zag er vreselijk uit. Twee uur later was hij dood.' 'Met wie had hij die laatste afspraak?' 'Niemand heeft me dat ooit eerder gevraagd. Ook de politie niet. En ik heb me vaak afgevraagd of het er iets mee te maken had. Maar ik ben er tegen niemand over begonnen

omdat ik gewoon niet wist wat ik moest zeggen. Die laatste afspraak was met Kees Veerman. Althans, dat stond in de agenda. Maar hij was niet de enige. Ook dat mens van De Amsterdamsche was er, die Marie-José Hoogstraten.'

Het is pas vier uur, maar de borrel van de sector Bestuurszaken is al een eind gevorderd als Martin binnenkomt. Veel geroezemoes en rook en ambtenaren met flesjes bier en pinda's. Kennelijk heeft Cees Gravendeel het eenvoudig willen houden, want een echte tap en chique hapjes zijn niet aanwezig. Misschien ook had hij niet de energie de catering van Kees Veerman in te schakelen. Groene overalls zijn in ieder geval niet te zien.

Martin wurmt zich tussen de mensen door, pakt een flesje bier en zwerft door de zaal. Hij ziet een paar bekenden en groet ze voorzichtig, omdat hij zich op een enkele uitzondering na hun naam niet kan herinneren. Een oude kwaal. Ooit zei iemand tegen hem dat de mensheid in twee soorten te verdelen is. De ene herinnert zich de namen van zijn medemensen niet, de andere vergeet hun gezichten. Martin weet beter. Er is nog een derde soort waartoe hijzelf behoort. Die vertoont beide kenmerken en herkent namen noch gezichten. Zijn oplossing voor dit gebrek is: knik en glimlach naar iedereen en vermijd het gebruik van namen tot het uiterste. Tot zijn verrassing heeft hij daardoor de reputatie van een sociaal vaardige persoon gekregen. Iemand die zich overal gemakkelijk beweegt.

In een hoek hangt Cees Gravendeel, nippend aan een glaasje jenever, blosjes op

zijn dikke wangen. **Hij is in gesprek met een man van Ghanese afkomst met wie Martin wel eens heeft kennigemaakt en die namens de gemeente waakt over de openbare orde in de stad. Het is iemand met een bizar gevoel voor humor die in de sector van Cees een onaantastbaar imperium heeft opgebouwd.** Aan zijn gezag wordt niet getornd, met name vanwege zijn terloopse suggesties dat er dan doden gaan vallen. Omdat hij een voor Amsterdamse begrippen onuitspreekbare voornaam heeft, is hij ertoe overgegaan zich door zijn collega's Joost (=Maureen Sarucco) te laten noemen. Martin mag hem wel. Hij groet beide mannen met zijn flesje bier en gaat bij hen staan.

'En daarom,' vervolgt Joost tegen Cees en hij glimlacht naar Martin, 'is het Afrikaanse voetbal superieur aan het Europese. Bij ons gaat het er niet om of je wint of verliest, maar om hoe je het spel hebt gespeeld. Wij zijn met het hele proces bezig, jullie alleen met dat ene ondeelbare moment waarop wordt afgefloten.'

'Wij? Jij was toch geboren en getogen in Groningen? En bovendien, ik herinner me een hoop tumult in Senegal en Kameroen toen ze werden uitgeschakeld bij een WK niet zo lang geleden. Op dat moment ging het opeens weer wèl om het resultaat.'

'Kijk, dat is nou een typisch Westerse projectie. Het ging niet om uitschakeling, het ging om het samen delen van een emotie. En dan maakt het voor ons niet uit wat voor emotie het is. Het gaat om het proces.'

'Als je consequent bent, gaan we dat principe ook maar op je dagelijkse werk

toepassen. Als die voetbalsupporters het stadhuis komen verbouwen, gaan jij en ik samen in een hoek zitten om emoties en processen te delen. Wat kan het schelen of we die lui buiten weten te houden of voor de rechter krijgen. Sterker nog, als we ze voor de rechter krijgen, gaat het ook alleen maar om het proces en niet om het vonnis. Of we ze daarmee van de straat krijgen, doet er niet toe.'

'Heel vernuftig, Cees, maar ik ben niet consequent. Dat is meer een eigenschap van mensen die niet goed weten waar ze heen willen. In mijn werk gaat het wel degelijk om de knikkers en niet om het spel. Het is tenslotte Europees werk.'

'Met jou valt niet te praten! En ik ben nog wel je baas.'

'Dat,' stelt Martin vast, 'is een combinatie die in sommige kringen als compliment geldt.'

58

Twee bier en zes jenever later lopen Cees en Martin een café aan de Nieuwmarkt binnen. Tot Martin's verrassing ziet hij Geert aan de bar, maar die is zo ernstig in gesprek dat hij Cees mee naar achteren neemt, naar een tafeltje achter twee plasticen die wild om elkaar heen kronkelen en kennelijk de liefde of de strijd uitbeelden van twee wezens waarvan de identiteit voor hem verborgen blijft, hoewel de rechter na verloop van tijd een beetje op zijn jongere broer gaat lijken. Die kon ook zo tekeer gaan dat alles aan hem leek te wapperen.

Cees heeft hem al aardig zitten. Hij schommelt heen en weer en begint tekenen

van aanhankelijkheid te vertonen. Hij glimlacht nadrukkelijk en knijpt met zijn ogen op een manier die waarschijnlijk als verleidelijk bedoeld is. Zijn wangen zijn rood en glimmen van het zweet. Weldra staat er weer drank op tafel, een dubbele jenever met ijs voor Cees en een vaasje voor Martin.

'Jij bent een leuke vent,' zegt Cees. 'We kunnen jou goed gebruiken op het stadhuis. Je denkt goed na voordat je iets zegt, maar dan komt er ook iets. Dat hebben we hard nodig in deze barre tijden.'

'Hoe bedoel je, Cees? Wat is er aan de hand?'

'Houd jij je maar niet van den domme. Volgens mij houd jij alles goed in de gaten, met die bruine ogen van je. Ik heb het over de sfeer, over de samenwerking, over hoe we met elkaar omgaan. Ik zit nu vijf maanden op Huub zijn stoel, maar het glijdt aan alle kanten van me weg. Het lijkt wel of alles en iedereen steeds weer van plaats verwisselt en ik elke dag opnieuw met

59

hetzelfde moet beginnen. Er is geen vastigheid meer, geen bindend element. Alleen (Kees) Veerman blijft op zijn plaats, onveranderlijk en zonder ooit een spoor van onzekerheid.'

'Het lijkt wel alsof je hem niet moet?' Gravendeel kijkt een beetje schichtig om zich heen. 'Nee hoor, zo is het nou ook weer niet. Het is een prima vent, die Henk. Heeft alles goed voor elkaar. Het zou alleen mooi zijn als hij af en toe wat meer naar anderen zou luisteren. Hij gaat soms

zo zijn eigen gang, zonder zich iets van anderen aan te trekken. Het is zo moeilijk greep op hem te krijgen.'

'Maar jij bent toch zijn baas? Geef hem gewoon een opdracht en pak hem aan als hij niet luistert.'

Cees zucht. 'Zo werkt het gewoon niet. Henk heeft alles in handen. Huisvesting, post, kantine, computers, noem maar op. Als je Henk hindert, heb je binnen de kortste keren aan alle kanten problemen. Wees alsjeblieft voorzichtig met hem, jongen.'

Ze bestellen nieuwe drankjes. De linker van de twee plasticen lijkt plotseling op Martin's vader, hetgeen hem met een lichte droefheid vervult. Aan de bar is Geert nog steeds in gesprek met de vrouw in de roodgestreepte jurk. Via de spiegel achter de bar heeft hij Martin en Cees opgemerkt. 'Cees, hoe is dat nou eigenlijk gegaan? De dood van Huub Fijnauts. Wat weet jij daarvan?'

Cees maakt een grof geluid.

'Hij had kanker en maakte er een eind aan. Wat valt er meer te weten?'

60

'Ik weet het niet. Wat ik zo van hem hoor, was het geen mens om zomaar op te geven. Ook al had hij een ziekte, hij zou zijn verantwoordelijkheden nemen. Liet anderen niet in de steek. Hij niet. Wat voor kanker had hij eigenlijk?'

'Geen idee. Het zal wel dodelijk geweest zijn, anders had hij toch geen zelfmoord gepleegd?'

'Maar als jij het niet weet, wie dan wel? Jij was zijn tweede man. Waar komt dat verhaal over die kanker dan vandaan?' Cees krabt aan zijn onderkin. 'Tja, waar kwam dat verhaal vandaan. Het was er opeens, kort na Huub zijn dood. Van wie hoorde ik het ook alweer het eerst? Nu ik er goed over nadenk: ik geloof dat het Kees Veerman was. Hij vertelde het me zomaar, in de gang.'

'Henk? Maar die houdt zich toch altijd verre van het persoonlijke? Toch raar dat hij er dan meer van zou weten.'

'Inderdaad. Raar.'

Martin's blik ontmoet die van Geert in de spiegel achter de bar. Het is duidelijk dat ze elkaar iets te vertellen hebben.

61

III

De boodschap

Tijdens de eerste vergadering die Huub Fijnauts op het stadhuis meemaakt, heerst er een sfeer van verwachting, een onuitgesproken maar gedeelde hoop dat er met zijn komst iets fundamenteel gaat veranderen. Alleen Kees Veerman schuifelt onrustig op zijn stoel. Het directieteam is voor het eerst weer eens voltallig aanwezig. De agenda voor de vergadering is tamelijk mager: een paar huishoudelijke kwesties, de voorbereiding van het aanstaande bezoek van de minister van Binnenlandse Zaken, een beleidsevaluatie van de afdeling Grondzaken en, om te beginnen, een korte introductie van de nieuwe gemeentesecretaris. Anja deelt nog een nagekomen stuk uit en schuift dan met

zichtbaar genoeg naast Huub die de vergadering voorziet.

'Vrienden,' zegt Huub en kijkt bedachtzaam de tafel rond, 'de meeste van jullie heb ik al eens gesproken, en met de overigen staat een kennismaking in mijn agenda als ik het wel heb.' Hij kijkt even opzij naar Anja die geestdriftig knikt. 'Ik maak graag van deze gelegenheid gebruik jullie mijn voornemens en plannen voor de komende tijd te schetsen. Maar misschien is het goed als ik even heel kort iets vertel over mijn achtergrond en mijn besluit om naar Amsterdam te komen.'

Wat dan volgt is bijna aandoenlijk: een groep van acht volwassen mensen luistert ruim een half uur

62

ademloos naar zijn vriendelijke maar gedecideerde woorden. Geen onderbrekingen, geen vragen, geen bijgedachten, alleen maar aandacht en begrip.

'Kortom, lieve mensen,' besluit hij zijn uiteenzetting, 'het is goed dat jullie weten welke opdracht ik van het bestuur heb meegekregen maar ook wat ik zelf als mijn missie ervaar. Het zal er nog om spannen maar ik heb er erg veel zin in en het lijkt me een uitdaging om er samen met jullie voor te zorgen dat we de zaak hier op orde krijgen. Zullen we maar gewoon beginnen?'

De bijeenkomst verloopt in een bijzonder aangename sfeer, er valt geen onvertogen woord, de besluitvorming gaat geruisloos en voordat iedereen het goed en wel in de gaten heeft, is de agenda afgehandeld. In

tegenstelling tot wat ze gewend zijn, blijft bijna iedereen nog een tijdje hangen om een kop koffie te drinken of een praatje te maken. Alleen (Kees) Veerman maakt zich meteen uit de voeten.

De toon is gezet. In korte tijd weet Huub een aantal snelle resultaten te boeken, quick wins zoals hij het noemt, en zet hij alles en iedereen naar zijn hand. Hoe hij dat voor elkaar krijgt, mag een wonder heten, want de klad zat er behoorlijk in. Ook de externe voorlichting krijgt daardoor nieuwe kansen. De directeur communicatie, Jacob Frederik Waes van Andel, "zeg maar Co", die op de rand van een zenuwinstorting verkeerde, leeft zienderogen op.

63

Geert heeft in die tijd een aanstelling als interimmanager bij de gemeente Zutphen. Hij heeft de opdracht een reorganisatie door te voeren van twee afdelingen. Een standaardklus, niets bijzonders. Wel vier dagen per week dat roteind met de auto ernaar toe, maar hij heeft voor zijn bemoeienis een tarief bedongen dat veel goedmaakt.

Zijn opdrachtgever heet Josefien, negenendertig jaar, halflang donkerblond haar, een levendige verschijning, boordevol ambitie en sinds twee jaar directeur bedrijfsvoering. Bijna alle mannen die met haar in aanraking komen kwalificeren haar als charmant. Een enkeling vindt haar zelfs knap. Geert had over haar aanvankelijk geen enkele mening. In de eerste plaats valt hij op een totaal ander type, en in de tweede plaats

was hij net verwickeld in een heftige relatie met een studente aan het Amsterdamse conservatorium voor klassieke muziek. Hij had haar ontmoet in de bar van het Concertgebouw na afloop van de uitvoering van een aantal Bach-cantates. Zij was ingevallen voor een van de sopranen in het koor en kwam nog even een verversing halen. Geert had haar allang zien staan, vooraan, tweede van rechts, de aanwijzingen van de dirigent nauwlettend volgend en telkens haar bladmuziek reeds een maat of vijf van te voren achteloos omslaand. Hij sprak haar aan over Bach, over diens omvangrijke oeuvre, over zijn ultieme talent om de spiritualiteit in noten te vervatten en over de sublieme vertaling van deze dirigent van het barokke idioom naar de moder-

64

ne tijd. Vervolgens nam hij haar mee naar huis en neukte haar zo ongenadig dat ze haar theorientamen Inleiding in de Romantiek van de dag erop volkomen verknalde. Met Josefiën was de verhouding een halfjaar lang strikt zakelijk. In een wekelijks overleg hield hij haar op de hoogte van de voortgang van de reorganisatie en daar bleef het bij. Hun gesprekken verliepen in een prettige sfeer en ze hadden geen enkel verschil van mening, niet over de aanpak en niet over de uitwerking. Geert keek ook wel uit: Josefiën was geen katje om zonder handschoenen aan te pakken, altijd opgewekt, stipt op tijd, intelligent bij het

sluwe af, en als geen ander gericht op resultaat. Een toonbeeld van evenwichtigheid. Tot er op een dag iets in haar veranderd leek. Ze is pas tegen elven aanwezig en haalt zelf koffie bij de automaat, extra sterk, terwijl ze voor de middag anders alleen maar thee drinkt. Haar oogopslag is schichtig, haar beweging heeft ineens iets houterigs. Het onderhoud met Geert zegt ze zonder opgaaf van redenen af. Hij moet de volgende dag met haar naar de ondernemingsraad en heeft er behoefte aan de tactiek met haar af te stemmen. Als hij navraag doet bij haar secretaresse, haalt die slechts haar schouders op in een woordeloze verontschuldiging. Twee weken lang krijgt hij haar niet te spreken. Slechts één keer ziet hij haar halverwege de middag het gebouw uitgaan, een sjaal om haar hoofd gewikkeld, haar tas stijf onder de arm geklemd. Ze stapt in haar auto en rijdt die met

65

horten en stoten de parkeerhaven uit. Als hij uiteindelijk weer een afspraak met haar heeft, lijkt ze zich hervonden te hebben maar ze ziet er anders uit, bleker, minder zelfverzekerd, op haar hoede, verschrikt. 'Gaat het wel goed met je?' vraagt hij zo neutraal mogelijk. 'Ja hoor, dank je. Ik had even iets anders aan mijn hoofd, maar dat is nu weer afgehandeld. Wil je een kopje?' Ze is weer aan de thee. Geert knikt. 'Laten we het conceptadvies van de ondernemingsraad maar even doornemen. Die zijn aardig in

hun wiek geschoten omdat ik het overleg met hen een maand heb opgeschort.' 'Heb je enig idee waar ze naar toe willen?' 'Ze zijn bang dat er formatieplaatsen verloren gaan. Jouw rapport doet daar geen eenduidige uitspraken over. De sociale paragraaf ontbreekt, heeft de voorzitter mij laten weten.' 'Zover is het nog niet, dat weten zij toch ook? Het gaat hier slechts om de contouren van de nieuwe af de-ling.' 'Daar nemen ze geen genoegen mee. Ze willen meteen boter bij de vis.' 'En wat wil jij?' Geert kijkt haar slechts terloops aan. Even lijkt ze te aarzelen. 'Vroeg of laat moeten we met het water voor de dokter.' 'Ja, of met de billen bloot.' Het ontglipt hem voor hij er erg in heeft. De lichte sprankeling in haar ogen stelt hem echter gerust.

66

'Doen we nog een rondje uitdrukkingen of blijven we even bij de les?' Ze houdt de thermoskan thee vragend omhoog. 'Wat je wilt. Jij bepaalt. Wiens brood men eet, —' Hij maakt zijn zin niet af en merkt tot zijn grote genoegen hoe vrolijk ze inmiddels is. Een korte tijd zeggen ze even niets. Dan kijkt ze hem lachend aan en heft haar kopje van het schoteltje: 'Op hoop van zegen dan maar.' De donderdag erop is Geert nog laat bezig. Iedereen is al naar huis, de portier heeft zijn ronde reeds gemaakt, het is doodstil in het gebouw. Hij wil zijn reactie aan de ondernemingsraad beslist voor het

weekend afhebben en wenst er vrijdag niet voor terug te komen. Het loopt al tegen zevenen als hij een silhouet in de deuropening ontwaart.

'Zozo, ik krijg wel waar voor mijn geld, zie ik.'

Josefien leunt met haar schouder tegen de deurpost, haar jas over de arm. Ze staat er kennelijk al een tijdje.

'Je laat me schrikken,' zegt Geert.

'Ach kom, zo'n onverschrokken type als jij heeft wel voor heter vuren gestaan, dunkt me. Ga je even mee wat eten?'

Haar voorstel overrompelt hem enigszins. Hij bladert wat door zijn papieren, kijkt haar nog eens aan en besluit dan om het aanbod te accepteren. Hij zet het

67

tekstbestand op een diskette, grist zijn paperassen bij elkaar en pakt zijn jas.

'Waar gaan we heen?' vraagt hij als ze naar buiten lopen.

'Jij mag het zeggen: Hollands, Frans of Grieks? Ik weet een leuke bistro waar ze heerlijke lamsboutjes hebben. Of heb je liever pasta?'

'Mij maakt het niet uit. Ik laat me door jou leiden.'

'Dat klinkt veelbelovend. Dan wordt het Frans,' zegt ze gedecideerd.

In de bistro is het druk, ze moeten even wachten alvorens er een tafeltje vrij is. Een meisje van een jaar of twintig met een schort tot op haar enkels en een strak T-shirt maakt met een paar grote halen het tafelblad schoon. Aan het ontbreken van een bandje op haar rug ziet Geert dat ze geen beha draagt. Haar schouderbladen en

wervelkolom komen prachtig uit. Over de bediening is nagedacht, constateert hij tot zijn voldoening. Ze legt papieren placemats neer en twee setjes bestek.

'De fine fleur van Zutphen eet blijkbaar buitenshuis,' zegt hij als ze zijn aangeschoven. 'Kom je hier vaak?'

'Een doodenkele keer.' Josefien draait zich naar achter en hangt haar tasje over een spijl van haar stoelleuning. 'Ik moet altijd snel naar huis om mijn honden uit te laten.'

'En waarom hoeft dat nu niet?'

'Ik heb ze ondergebracht bij de bureu. Die zorgen een paar weken voor ze. Zullen we wijn bestellen?'

68

'Lijkt me een goed idee. Ik zie op dat bord daar dat ze vandaag pot-au-feu hebben. Zullen we dat gewoon doen? Of ga jij aan de lamsbout?'

'Nee, ik doe met je mee. En mosterdsoep vooraf. Die is hier uit de kunst.'

Geert probeert de aandacht van het meisje te trekken en let er goed op hoe ze aan komt lopen. Haar sleutelbenen zijn duidelijk te zien en de V-hals in haar shirt is diep genoeg uitgesneden voor een goede taxatie van haar figuur. Ze steekt haar heupen achteloos iets naar voren, veegt haar handen af aan haar schort en noteert hun bestelling.

'Ja, kan die weer?' Zijn belangstelling voor de anatomie van het meisje is ook Josefien niet ontgaan.

Geert trekt een grimas. Heel lang heeft hij gedacht dat een openlijke lijfschouw van jonge soortgenoten bij volwassen vrouwen ergernis wekt, of jaloezie, maar om de een

of andere duistere reden is het tegendeel waar. Het lijkt eerder alsof ze erdoor aangedaan worden. Aangeraakt. Gestreeld. Vertederd misschien wel. De vrouwelijke psyche heeft nog een aantal onopgehelderde facetten.

'Is er in Zutphen een hogeschool? Dat meisje lijkt mij veel te slim voor de horeca.'

'Afgezien daarvan heeft ze blijkbaar ook andere kwaliteiten.' Zo makkelijk laat Josefien zich niet het bos insturen. Maar ze redt hem eruit: 'Heb jij eigenlijk kinderen?'

'Nee, daar is het nooit van gekomen.'

'Dat klinkt alsof je er niet aan toe was.'

69

'Simpeler: ik heb nooit een relatie gehad die voldoende stabiel was om aan kinderen te beginnen.'

'Hoe komt het nou dat ik een totaal ander beeld van je heb? Je lijkt mij een bijzonder toegewijd iemand.'

'Dank je. Zal ik je het telefoonnummer geven van een paar van mijn ex-en? Dan kun je die even benaderen voor een goed gesprek. Van vrouw tot vrouw zal ik maar zeggen.'

'Och arme. Is het zo erg?'

'Maak je geen zorgen, ik red me ermee.'

Geert merkt hoe prettig het is dat hun gesprek meteen ergens over gaat.

Godzijdank geen praatjes over ondernemingsraden of gemeentepolitiek.

'En jij, hoe zit het met jou?'

'Getrouwd, met mijn middelbare schoolliefde, keurig volgens het boekje. Een schat van een man, hij zorgt heel goed

voor me. Hij is er altijd geweest en zal er wat mij betreft ook altijd zijn.'

'Klinkt goed. Wat doet hij voor de kost?'

'Hij is leraar Engels op de middelbare school hier. De kans is groot dat die juffrouw van zoëven bij hem in de klas heeft gezeten.'

Geert krijgt daar onmiddellijk beelden bij die het daglicht niet verdragen. Het moet hem aan te zien zijn. Geen onderwerp om op door te gaan voor dit moment, dat is duidelijk. 'We zouden het haar kunnen vragen. En kinderen?'

'Nee, ook niet. We hebben het wel heel erg gewild maar het is nooit gelukt. Op de een of andere manier

70

passen onze chromosomen niet bij elkaar. Net alsof het niet klikt. Dat heeft iets met eiwitten te maken of met hormonen. We hebben het destijds wel laten onderzoeken, maar inmiddels hebben we ons ermee verzoend.'

Geert is nooit geïnteresseerd geweest in medische details en probeert het gesprek een andere wending te geven. 'Hebben jullie het mysterie van de onbevleete ontvangenis nog overwogen?'

Josefien kan erom lachen. 'Ik vrees dat ik daar niet gelovig genoeg voor ben. Ik heb het niet zo begrepen op een goddelijk ingrijpen. Daar ben ik te aards voor, te realistisch. Als er al een almachtige bestaat, dan heeft die zich definitief van de wereld afgekeerd.'

'Je weet het niet. Er ligt nog een oude belofte dat het ooit allemaal goed gaat komen. Een onvervulde boodschap.'

'En jij gelooft daarin?'

'Ik acht in principe alles mogelijk. Dat wat wij de werkelijkheid noemen, onttrekt zich toch volkomen aan onze waarneming? Of heb jij de illusie dat je snapt wat er gebeurt?'

'Min of meer. Althans voorzover het de dagelijkse gang van zaken betreft. Maar waar het uiteindelijk toe moet leiden, daar bemoei ik me niet mee. Daar heb je toch geen enkele invloed op. Ik laat me niet afleiden door metafysische bespiegelingen.' 'Vrouw van de wereld. Gelijk heb je.' Ze hebben ondertussen wat te eten gekregen en laten het zich goed smaken. 'Maar,' zegt Geert tussen twee happen

71

soep door, 'kan jouw man de honden 's avonds niet even uitlaten? Hoe heet hij trouwens?'

'Hij geeft op dinsdag- en donderdagavond les aan de school voor volwassenen in Zwolle. Tweedekansonderwijs.

Herintredende vrouwen en allochtone achterstandsgroepen. Frans.' Ze wacht even tot Geert reageert. 'Zo heet hij: Frans. Inderdaad een grappige naam voor een leraar Engels.'

'Daar zal hij wel vaak mee gepest worden. En jij mag van hem met wildvreemde mannen uit eten gaan?'

'Frans en ik hebben geen enkel geheim voor elkaar. Er is ook nog nooit iets tussen ons voorgevallen dat daar aanleiding toe geeft. Dus eet nu maar gerust door, je bevindt je in goed gezelschap.'

'Dat was me al opgevallen. Maar vertel eens, wat is er laatst met je gebeurd?'

Josefien knippert even met haar ogen. Ze pakt haar servet en veegt haar mondhoeken af. 'Goed dan, mijn vader is overleden.'

'Ach, zo zit dat. Gecondoleerd.' Geert is oprecht bewogen. Hij kijkt een moment peinzend voor zich uit en ziet een wereld aan zich voorbijtrekken. Dan zoekt hij haar blik om te zien hoe het met haar is. Er is droefheid in haar ogen. 'Was je erg op hem gesteld?'

'Dat kun je wel zeggen.'

Hij heeft haar nog nooit zo gezien. Niet meer de onwankelbare vrouw, zorgeloos, smarteloos. Treurende dochter nu, weemoedig weeskind, jong meisje, verdrietig om het verlies van haar vader.

72

'Hoe oud is hij geworden?'

'Achtenzeventig. Een buitengewoon vitale man. Boordevol liefde en tot op het laatst vol aandacht voor alles en iedereen om hem heen.'

'En voor jou in het bijzonder?'

'Eh, ja.'

Geert ziet dat die gedachte haar uitdrukking verzacht. Ze glimlacht flauw, de glans in haar ogen getuigt nu van een andere ontroering. Ze fleurt op.

'God, wat heb ik van die man gehouden. En nog steeds.'

'Dat wil ik wel geloven. Waaraan is hij overleden?'

'Hartstilstand. Volkomen onverwacht. Gewoon in zijn slaap. De werkster heeft hem 's ochtends in bed aangetroffen en ze heeft me meteen gebeld. Hij lag er zo vredig bij, helemaal gerust. Ik heb heel even het besef gehad dat er nog

gerechtigheid bestaat. We hebben hem in besloten kring bij onze moeder begraven. Die is hem acht jaar geleden voorgegaan.' 'Zie je wel dat er een heer is die in genade omziet naar deze wereld?'

'Je zou het bijna denken. Maar ik houd het toch maar op gewoon geluk. Hij heeft gekregen wat hem toekwam. Hij verdiende het eenvoudigweg.'

'Ja, en jij ook.'

Ze is weer helemaal terug in de werkelijkheid. Het hoofdgerecht smaakt uitstekend en ook de wijn mist zijn uitwerking niet. Het gesprek krijgt een minder beladen karakter, het gaat over haar jeugd, haar schooltijd en studie, haar fanatieke gedrag bij de roei-

73

vereniging. Tegen tien rekenen ze af. Ze krijgen bij de deur nog een pepermuntje aangereikt door het meisje, dat Geert met onverholen blik beloont voor de ruime fooi. Als ze weer op straat lopen, haakt ze haar arm in bij hem en voelt hij hoe ze zich bijna onmerkbaar tegen hem aan vlijt. Terug op de parkeerplaats strijkt ze hem zachtjes over zijn bovenarmen. Ze drukt een kus op haar hand en brengt die naar zijn mond.

'Dag, lieve Geert. Dank je wel voor de fijne avond.' En vlak voordat ze het portier van haar auto dichtslaat: 'Je bent me niet tegengevallen.'

Een week later is het mis. De secretaresse van Josefiën laat hem weten dat ze hem wil spreken en wel onmiddellijk na de lunchpauze. Geert vervoegt zich om half twee met een onbestemd voor gevoel bij

haar kamer. Ze laat hem eerst twintig minuten wachten alvorens hem binnen te laten. Nog voor hij goed en wel is gaan zitten, brandt ze los.

'De ondernemingsraad is furieus over jouw reactie. En ik ben buitengewoon onaangenaam verrast door het feit dat je me het stuk niet eerst hebt voorgelegd. Hoe haal je het eigenlijk in je hoofd? Als je maar niet gelooft dat je hier zo mee wekomt. Denk je dat ik hier maar een beetje voor spek en bonen meedoe?'

Ze beent driftig heen en weer door de kamer en

74

kijkt hem nauwelijks aan. Geert is zich van geen kwaad bewust en staart verbouwereerd voor zich uit. Hij heeft in het weekend de laatste hand aan het stuk gelegd en heeft het per e-mail aan haar verzonden. Hij zal zich toch niet in de adressering hebben vergist?

'Nou, komt er nog wat?' Ze is kennelijk in alle staten.

'Ik denk dat er een misverstand in het spel is.' 'Dat denk ik ook, ja. De vraag is alleen welk.' 'Ik weet vrijwel zeker dat ik het niet rechtstreeks aan de OR heb gestuurd. Ik kan het bij mij thuis wel nakijken.'

'Daar zit ik niet op te wachten. Voorlopig heb je me behoorlijk in de problemen gebracht. Morgen komt de voorzitter hier om opheldering te vragen. Ik zou niet weten hoe ik me eruit moet redden. Je hebt nota bene met zoveel woorden gezegd dat er vijf functies worden opgeheven.'

'Ik dacht dat we open kaart zouden spelen?'

'Dat zal dan wel maar jouw gevoel voor timing is op zijn zachtst gezegd belabberd.'

'Het was niet mijn bedoeling je te passeren. Sorry.'

'Aan excuses heb ik nu niet zoveel.

Ik wil dat je me morgenvroeg vóór negen uur een alternatief aanlevert waar ik mee uit de voeten kan.'

Ze gaat achter haar bureau staan en schuift een stapeltje papieren opzij.

'En nu moet je me verontschuldigen, mijn volgende afspraak staat te wachten.'

Een moment later staat Geert weer op de gang. Ze heeft hem geen blik meer gegund en de deur met een

75

zekere nadruk achter hem dichtgedaan. Hij schuifelt terug naar zijn werkvertrek en zit daar bijna een uur totaal versuft aan zijn schrijftafel.

Martin, als hoofd financieel-economische zaken verbonden aan een internationaal bedrijf voor containeroverslag, krijgt een kop koffie voorgezet door zijn vriendin

Marianne met wie hij al maanden in een voortdurende staat van beleg verkeert. Hij zit op de bank en leest met toenemende ergernis de column van Marie-José

Hoogstraten in De Amsterdamsche.

Marianne scharrelt door de kamer op zoek naar haar sigaretten.

'Het is toch godgeklaagd dat deze vrouw ongestraft haar gang kan gaan,' zegt hij terwijl hij de krant op zijn schoot laat zakken.

'Heb je het over mij, darling?' Ze is niet van plan de zondagmiddag te laten

verknallen door een nieuw grensconflict met hem.

'Deze keer niet.' Een flauwe glimlach verzacht heel even de verbeterde trek om zijn mond. 'Moet je horen hoe die Hoogstraten nu weer tekeer gaat tegen de gemeentelijke politiek. Haar ongenueanceerdheid tart de grenzen van het betamelijke. Heb jij het debat gevolgd over de aanleg van die nieuwe metrolijn?'

'Half. Dat gaat toch vooral om de positie van die wethouder Streefkerk die het niet zo nauw neemt met zijn privé-declaraties?' 'Precies. Maar daar zou het juist niet over moeten

76

gaan. Waar het om draait, is de keuze voor een infrastructurele voorziening ten bedrage van ruim een half miljard. Op kosten van de burger dus, van jou en van mij. Ik geef toe dat de discussie in de gemeenteraad ook niet het niveau heeft dat je mag verwachten, maar dat is kattenpis vergeleken met de verdachtmakingen van dit mens. Zij gaat voorbij aan alle argumenten en speelt gewoon rechtstreeks op de man.'

'Dat is toch het recht van een columnist? Waar maak je je zo druk om?'

'Dat zal ik je zeggen. Over een half jaar wordt de kwestie per referendum voorgelegd aan de bevolking. Tegen die tijd is de discussie zo verziekt dat het alleen nog maar gaat om de integriteit van één bepaalde wethouder. Dit is je reinste stemmingmakerij.'

'Ach kijk nou. Ik wist niet dat jij nog vertrouwen had in de democratie. Hier hoor ik van op.'

'Jij zult je nog over mij verbazen.'

Martin begrijpt dat verder redeneren geen zin heeft. Hij pakt het economiekatern en schuift Marianne de bijdrage van Marie-José toe. Zij zet haar koffie weg en neemt in minder dan een minuut kennis van het artikel.

'Weet je wat het met jou is,' zegt ze dan en neemt een laatste trekje van haar sigaret, 'je zou je eens iets meer moeten verdiepen in wat vrouwen drijft.' Martin kijkt fronsend op van zijn blad. Hij ruikt onraad. 'Jij denkt dat de wereld van A naar B beweegt. En dat het aan mannen is om de punten te verbinden. Het komt niet in jou op dat er nog een andere connectie is, een

77

motief met een analogische ordening, een aaneenschakeling die juist niet lineair verloopt.'

'En waar leidt die dan toe als ik vragen mag?' Marianne kijkt hem liefdevol aan, legt haar hand op zijn been vlak boven zijn knie en beweegt die langzaam maar lineair naar boven.

'Verbinding,' zegt ze en gaat haar gang. De verstandhouding met Josefien verslechtert gaandeweg. Ze heeft het reguliere overleg met Geert afgebroken en communiceert nog slechts per e-mail met hem. In de vergaderingen met de ondernemingsraad voert zij vrijwel alleen het woord en laat hem geen enkele speelruimte. Weken verstrijken zonder enige verbetering, elk persoonlijk contact

met hem gaat ze uit de weg. Hij voelt zich er buitengewoon ongelukkig onder en stelt alles in het werk haar met zijn berichten op andere gedachten te brengen. Ze reageert er nauwelijks op. Als hij ten slotte bijna heeft afgehaakt, krijgt hij een antwoord van haar terug dat hem verbaast.

Kom maar met een voorstel, meldt ze. Hij begrijpt niet waar die suggestie op gebaseerd kan zijn en leest zijn oorspronkelijke bericht er nog eens zorgvuldig op na. Alleen maar praktische punten, droge opsommingen van gewijzigde procedures en instructies, de benodigde inrichting van de werkplekken, en tot slot een alinea over de gewenste aansturing van de nieuwe clusterhoofden. Nergens een concreet aanknopings-

78

punt voor haar reactie. En dan ziet hij plotseling onderaan zijn scherm een zin slingeren die hij eerder had gemaaild aan zijn sopraanvriendinnetje met wie hij nog steeds af en toe het bed deelt: "Zullen we weer eens eten van de boom van goed en kwaad?"

Christus-nog-aan-toe, hoe komt die hier terecht? Geert verstijft bijna van de schrik. Die moet hij erin hebben gekopieerd zonder dat hij er erg in had. Wat een ramp. Hij loopt naar de automaat voor een kop koffie en keert in gedachten terug naar zijn kamer. Ach, wat maakt het ook uit, overweegt hij dan, laat ik er mijn voordeel mee doen. Hij controleert eerst of hij wellicht nog meer onwelvoeglijke tekst heeft achtergelaten en probeert dan een passend antwoord aan Josefien te

bedenken: "Laten we roeien met de riemen die jij hebt." Tevreden drukt hij op verzenden.

Ze reageert binnen een minuut. Of hij eind van de middag even een borrel met haar wil drinken. Bingo, hoort Geert zichzelf hardop zeggen. Zijn sombere stemming van weken is ineens verdwenen. En dan komt er meteen nog een gedachte achteraan die hemzelf ook enigszins verrast: nou gaat ze eraan geloven.

Kees Veerman is de laatste in de reeks van kennismakingsgesprekken die Huub houdt. Hij heeft in dertig dagen een aardig beeld gekregen van de verhoudingen op het stadhuis en de positie die (Kees) Veerman 79

daarbij inneemt. Van veel kanten is hij voor hem gewaarschuwd. De meest verschrikkelijke kwalificaties werden gebruikt om de man te typeren: een gereformeerde rotzak, een dwingeland, een zielenpoot, een gefrustreerde eikel met een verpeste jeugd, een klere-lijer. Huub hoort al deze uitingen van onmacht aan met een milde glimlach om de lippen. Zijn eigen mening is een stuk genuanceerder: hij heeft hem ook leren kennen als een nauwgezette en betrokken persoon, die hard werkt en veel tot stand heeft gebracht.

'Zo, Henk,' opent Huub, 'wat hoor ik allemaal over jou? Jij hebt je een geheel eigen plek in de organisatie bemachtigd. Alleen neemt niet iedereen je dat in dank af.'

'Ik weet precies wat ze van me vinden. Maar daar trek ik me niets van aan. Ze doen maar, mij krijgen ze niet.'

'Dat lijkt me een goed uitgangspunt. Ik ben onder de indruk van wat jij in de loop der jaren allemaal voor elkaar hebt gekregen. Je kunt zeggen wat je wilt, maar jij hebt je zaakjes goed op orde.'

'Dat is bepaald niet zonder slag of stoot gegaan. Je moet hier alles voor de helsdeuren weghalen. Iedereen denkt dat alles altijd maar vanzelf gebeurt. En wee je gebeente als er ergens eens een keer iets niet goed loopt. Dan moet je ze eens horen: de wereld is te klein.'

'Dat kan ik geloven. Ik weet hoe belangrijk het is dat de dagelijkse gang van zaken niet wordt verstoord door praktische ongemakken en technische mankementen. En volgens mij loopt hier alles op rolletjes.' 80

'Ik doe mijn best. Maar daar zou wel wat meer waardering voor kunnen bestaan. Ik beklaag me toch ook niet over de onprofessionaliteit van bepaalde collega's!' 'Daar valt inderdaad ook wel iets op af te dingen.' Huub laat in het midden op welk gedeelte zijn opmerking terugslaat. Hij merkt dat (Kees) Veerman zich allengs iets ontspant. 'Toch moeten we het met elkaar zien te roeien. Als je het goed vindt, wil ik het daarom even met je hebben over de kritiek die er is met betrekking tot de, wat zal ik zeggen, scherpe kantjes van jouw doen en laten.'

'Wat mij betreft. Ik sta heus wel open voor opbouwende tips.'

'Daar ben ik van overtuigd. Weet je, ik denk dat een deel van het commentaar te maken heeft met jouw gereformeerde achtergrond. Ik heb tijdens mijn studie een hoogleraar Rechtspraak gehad die daar eens een verhandeling over heeft gehouden die mij bijzonder aansprak. Misschien wil je het horen?'

(Kees) Veerman knikt afgemeten. Hij schat in dat hij er in de tijd die nog rest zonder kleerscheuren vanaf komt.

'In de juridische praktijk is altijd de vraag aan de orde wat mensen tot hun daden brengt. Je ziet in de rechtszaal vaak schrijnende voorbeelden van doodnormale lieden die op een ogenschijnlijk onverklaarbare manier zijn ontspoord. Als je uitsluitend naar de feiten kijkt, wat juristen natuurlijk geacht worden te doen, dan kom je er dikwijls niet uit. Betrek je er de context

81

bij waarin de betrokkenen groot zijn geworden, dan begrijp je soms beter hoe hun situatie is ontstaan. Dit is allemaal niets nieuws voor jou natuurlijk, maar het aardige is dat die professor toen een paar cultuurhistorische beschouwingen gaf die zonder meer de moeite waard zijn. Over het calvinistische volksdeel schetste hij het volgende beeld. Het oorspronkelijke gedachtegoed van de Hervorming is in de loop der tijd in sommige opzichten verworpen tot dogmatische scherp-slijperij. De verantwoordelijkheid voor het eigen handelen, die Calvijn terug heeft willen leggen bij het individu, met de bedoeling de paapse lichtzinnigheid en losbandigheid

een halt toe te roepen, is ontaard in het ondragelijke besef van een collectieve last die de menselijke ziel van zijn vrijheid heeft beroofd en beladen met een zware schuld, het totale onvermogen om zelf een bijdrage te leveren aan de inlossing van de zonde des vlezes veroorzaakt door Adam en Eva in het paradijs van toen. Katholieken willen niet alleen in het hiernamaals gelukkig worden maar mogen dat op aard ook trachten te zijn. Voor de verre nazaten van Calvijn is het nog maar de vraag of ze in de hemel komen en hier beneden is het geluk sowieso een ongepaste habitat. Hier regeert de duivel en is Satan heer en meester.' (Kees) Veerman gaat er zowaar blij van kijken. Deze taal begrijpt hij, eindelijk iemand die hem verstaat. 'Maar ook calvinisten hebben lusten en verlangens,' vervolgt Huub, 'en daar moeten ze wat mee. En aangezien ze daar niet openlijk voor mogen uitkomen,

82

gaan ze dat in het geheim doen. Hun leven voltrekt zich daarmee langs twee sporen, aldus de professor, het alledaagse dat voor iedereen zichtbaar is en het onderhuidse dat voor de buitenwereld verborgen moet blijven. In het geniep, noemde hij dat. En veel van de gelovigen zijn in staat daarin maat te houden door op de een of andere manier een connectie te bewaren tussen hun beide sporen. Zij zorgen ervoor dat de schade beperkt blijft en in het avondgebed belijden zij hun kleine ondeugden voor hun heer. Maar het zit ze in het merg. En alleen in die gevallen waarin iemand elke

verbinding is kwijtgeraakt met de oprechte en authentieke motieven van zijn hoofdspoor, daar gaat het mis. En precies die gevallen verschijnen voor de rechter.' 'Een aardige kenschets, dat moet ik toegeven. Maar wat heeft dat met mij te maken?' (Kees) Veerman vraagt het met ongeveer twintigjarige verwondering. Op dat moment steekt Anja haar hoofd om de deur om Huub op zijn volgende afspraak te attenderen. 'Eén minuut nog, Anja, we zijn aan het afronden.' Huub gaat even verzitten en steekt zijn beide handen schuin tegen elkaar aan met de vingertoppen vlak onder zijn kin. 'Het lijkt mij de bedoeling dat de verbinding wordt hersteld. Wat zou het toch een zegen zijn, Henk, als de geheime drijfveren van de gelovige mens uit het duister worden gehaald en in het licht gezet. Veel mensen verwarren hun obsessie voor wat ze uit nood

83

in het geniep zijn gaan doen met hun originele authenticiteit die hen vrijheid biedt en de enige toegang tot hun liefdevolle oorsprong. Het wordt tijd voor een nieuwe Verlichting.' 'Ik ben het daar natuurlijk mee eens, maar één ding snap ik niet: die duistere motieven gelden toch ook voor niet-gelovigen?' 'Dat klopt. Die gelden in feite voor iedereen, voor heidenen en joden, voor katholieken en calvinisten, en ook voor jou en mij. Kom, je moet nu gaan. We praten er een andere keer verder over.'

'Verlichting,' mompelt (Kees) Veerman en trekt de deur achter zich dicht. Hij loopt de gang op en ontdekt dat er in het plafond een TL-lamp flikkert. 'Leuk om je weer eens onder vier ogen te spreken,' zegt Geert als ze zich hebben geïnstalleerd aan een achtertafel in café De Blauwe Engel, een paar straten van hun werk. Ze hebben port besteld en bitterballen. 'Ik heb maar een uurtje,' zegt Josefien. 'De honden, je weet wel.' 'Dan kunnen we maar beter voortmaken. Wat maakt dat we hier nu zitten denk je? Ik bedoel, het is toch wekenlang wel erg stil geweest tussen ons.' 'Dat moest blijkbaar even. Misschien ben ik er wel een beetje van geschrokken hoe dicht je bij me gekomen bent.'

84

'En dat heeft je aan het denken gezet?' 'Ik weet niet. Het is ook zo'n verwarrende tijd voor me. Ben ik net het één te boven gekomen, dient zich alweer iets anders aan.' 'Hoe ziet dat er dan uit?' Geert schuift haar het schaaltje bitterballen toe. 'Dat is me niet helemaal duidelijk. Ons gesprek van de vorige keer heeft me in ieder geval niet onberoerd gelaten. En het zit me een beetje dwars dat ik het er niet met Frans over heb gehad.' 'Ik dacht dat jullie alles met elkaar deelden?' 'Dat doen we ook. Tot nu toe tenminste. Maar op de een of andere manier weet ik niet wat ik moet zeggen. Ik ben niet

verliefd op je, als je dat soms mocht denken.'

'Rustig maar, ik verbeeld me niets.'

'Ik heb er even geen woorden voor, het is net alsof ik weer helemaal terug bij af ben.'

'Dan ontvang je in ieder geval tweehonderd gulden.'

Ze lacht, maar helemaal op haar gemak is ze niet. Het tafeltje is zo klein dat hij haar knieën heen en weer voelt bewegen.

'Zou je wat voor me willen doen?' Geert schuift zijn glaasje iets aan de kant. Ze kijkt hem vragend aan. 'Leg je hand eens op tafel. Met de rug naar boven.'

Aarzelend doet ze wat hij zegt. Hij streelt haar langzaam met de uiteinden van zijn vingers vanaf haar pols via de ondiepe glooiingen tussen haar pezen over elk van de kootjes tot en met haar nagels. Prach-

85

tig blank gelakt, keurig verzorgd. Ze zit doodstil, haar ademhaling is kortaf maar rustig.

Nu dan, besluit Geert.

'Heb jij ondergoed aan?' Hij kijkt haar recht in de ogen en ziet de plotselinge paniek.

'Wat zeg je nou?' Ze deinst enigszins achteruit en trekt gauw haar hand terug in haar schoot.

'Je hebt me wel gehoord. Of je hieronder iets aan hebt, vroeg ik.'

Ze weet zich even totaal geen houding te geven. Haar ogen schieten onrustig heen en weer. Met de andere hand dan daarnet pakt ze haar glaasje port op zonder er een slokje van te nemen.

'Wat ben je aan het doen?' vraagt ze en durft hem nu pas weer aan te zien.

'Kijken hoe het zit,' zegt Geert kalm maar vast van plan haar niet meer te laten ontglippen. 'Krijg ik nog antwoord?'

Ze zet haar glaasje weer op de tafel maar houdt hem stevig vast. Even ziet hij haar diep ademhalen en haar lippen stijf op elkaar knijpen. Dan ontspant ze zich, laat haar glas los, vouwt haar handen in haar schoot en buigt zich iets naar hem toe.

'Oké dan, Don Giovanni, het antwoord is ja. Ik ben een nette vrouw en er is op mijn kleding niets aan te merken.'

'Dat heb ik ook niet gezegd. Je bent altijd buitengewoon smaakvol gekleed.' Strakke mantelpakjes, halfhoge hakken, eenvoudige sieraden. Geert beseft ineens dat ze misschien wel heel mooie billen heeft.

86

'En wil je dan nog iets voor me doen?'

'Misschien,' zegt ze plagend.

'Wil je het voor me uittrekken?'

'Wat? Hier?' Haar ogen rollen bijkans uit hun kassen.

'Nee, gewoon op het toilet daarachter.'

'Jezus, jij durft zeg.'

'Inderdaad. Nou jij nog.'

'Maar ik moet zo naar huis,' stamelt ze.

'Dat kan. Ik vraag ook niet of je hier de nacht met me doorbrengt. Wat denk je, gaan we het beleven?'

'Je vraagt wel het uiterste van me. Wat stel je je daar eigenlijk bij voor?'

'Dat vertel ik je later wel. Doe het nu maar gewoon.'

Ze twijfelt nog heel even. Dan schuift ze haar stoel naar achteren, staat op, en loopt naar het toilet. Geert kijkt met volle aandacht naar haar achterste. Korte tijd later komt ze terug, gaat zonder omwegen weer zitten, legt haar gesloten vuist omgekeerd op tafel en kijkt hem uitdagend aan.

'En nou wil jij dit zeker hebben?' vraagt ze met een steelse verwijzing naar wat ze in haar knuist houdt.

'Dat klopt. Leg maar neer.'

Ze lijkt even uit het veld geslagen maar opent dan langzaam haar hand terwijl ze er goed op let dat in de omgeving niemand toekijkt. Een zwart kanten slipje en dito behaaije rollen half verfrommeld op tafel.

'Dank je wel. Je bent een braaf meisje. Wil je nog een glaasje port?'

87

Ze kijkt op haar horloge en ontdekt tot haar schrik dat het al na zessen is.

'Ik moet nodig weg. Dit loopt helemaal uit de hand.'

'Nee, dat doet het niet. Over tien minuten zit jij in je auto.'

'Jij zult het wel weten. Goed dan, eentje nog.'

Geert loopt naar de bar en komt met twee glaasjes terug.

'Proost,' zegt hij, 'op de lieve vrede.'

'Zeg dat wel. En wat is jouw volgende zet als ik vragen mag?'

'Ik wil graag dat je je benen zo ver mogelijk uit elkaar doet.'

'En waarom?'

'Alleen al de gedachte dat je je openstelt, dat je beschikbaar bent.'

'Oké,' zegt ze schoorvoetend, 'maar verder ga ik niet.' Hij ziet dat ze met beide handen onder de tafel haar rokje iets opschoort en voelt haar knieën wijken.

'En nu zou je me nog vertellen wat je je hierbij voorstelt.' Ze heeft zichzelf blijkbaar weer in de hand.

'Dat weet ik ook niet precies. Misschien heb jij het idee dat ik dit elke week doe, maar dat is bepaald niet het geval. Ik zit ook met verbazing naar mezelf te kijken.' 'Dat doet me genoeg. Ik was heel even bang dat ik het zoveelste slachtoffer was.' Geert glimlacht. Zou ze denken dat hij het ook met het meisje uit de bistro heeft aangelegd?

'Hoe voel je je nu?' vraagt hij dan.

'Goed. Prima eigenlijk. Ik heb een vreemd gevoel van verwachting over me. In feite heb ik me in geen tijden zo lekker gevoeld. Hoe zal ik het zeggen? Het heeft iets met heling te maken, met volheid.'

'Vervulling? Is dat het woord?'

89

IV Het geheim van Martin

Het enthousiasme waarmee ze hun vriendschap waren aangegaan, luwde op een gegeven moment. Martin deed een stap terug, leek het wel.

Als Martin negen jaar oud is, heeft hij een mollig postuur, een bril waarvan één glas is afgeplakt en een stel hersens dat beter werkt dan dat van zijn klasgenoten, een combinatie van eigenschappen die er onontkoombaar toe leidt dat hij bij voortduring gepest en geslagen wordt.

In zijn klas zit nog één ander potentieel slachtoffer, een jongen die door zijn moeder gebreide broeken draagt en tijdens het speelkwartier naar torren zoekt maar die tevens zo'n zure melklucht afgeeft dat hij vrijwel onaantastbaar is en alleen bij vergissing soms een klap oploopt. Martin is minder gelukkig. Zijn leven is een hel waarin groepjes jongens en meisjes zonder ophouden achter hem aanzitten om hem te stompen en bovenop hem te gaan zitten. In de klas wordt zijn tas bijna dagelijks door joelende klasgenoten heen en weer geschopt en ondersteboven gekeerd. Als de bel voor de pauze gaat en de meute naar buiten stormt, is er altijd wel iemand die hem een tik in zijn nek verkoopt.

In de periodes dat de rapportcijfers

90

worden - en dat gebeurt drie keer per jaar - woedt de haat van zijn medeleerlingen het hevigst. Elke keer weer zijn Martin's cijfers het hoogst en wordt hij door zijn onderwijzers de hemel in geprezen. Dan voelt hij, terwijl de loftuitingen nog naklinken, de blikken van zijn klasgenoten in zijn rug priemen. Dan weet hij dat hij na de laatste bel, hoe hard hij ook holt en welke route hij ook kiest, de weg naar huis niet ongeschonden zal afleggen.

Telkens weer neemt hij zich dan voor opzettelijk fouten te gaan maken in zijn proefwerken, maar even zo vaak doet zijn ambitie hem weer de das om. Hij moet gewoon de beste zijn. 'Jij hebt de kans, jongen,' heeft zijn vader vaak gezegd, 'ik

had die niet. De oorlog kwam en ik moest van school en daar heb ik tot de dag van vandaag spijt van. Laat jij die kans alsjeblieft niet lopen. Zorg dat je bovenaan de top komt. Dat zou ik zó fijn vinden.'

Dan gebeurt er iets waardoor deze persoonlijke hel eindigt en zijn leven een andere wending krijgt. Op een woensdagmiddag aan het begin van de zomer, het laatste schooluur, taalles. De leerlingen moeten om beurten naar voren komen om een moeilijk woord op het bord te schrijven. De anderen moeten dan zeggen of het goed gespeld is. Als een leerling het woord apartement op het bord schrijft, zijn de meningen enige tijd verdeeld, maar concludeert de klas uiteindelijk dat

91

de spelling in orde is. Martin zegt niets, want hij denkt aan een lange zomervakantie waarin hij geen contact met medeleerlingen zal hebben en is met zijn gedachten ver weg.

'Martin,' vraagt de onderwijzer, 'wat denk jij? Is dit woord goed gespeld?'

Martin schrikt op en kijkt naar het bord.

'Nee, natuurlijk niet,' flapt hij eruit, 'dat ziet toch iedereen. Het moet met twee p's.' 'Precies,' knikt de onderwijzer. 'Ik ben blij dat er tenminste nog één is die zijn verstand gebruikt.'

Martin wordt langzaam rood en kijkt strak voor zich uit naar de rand van zijn bureau. De jongen, die naast hem zit, schuift zo ver mogelijk van hem vandaan.

Als de laatste bel is gegaan, verstopt hij zich een half uur in de toiletten totdat de

conciërge hem vindt en naar buiten stuurt. Het plantsoen tegenover de school, waar de leerlingen soms blijven hangen om te voetballen of te praten, lijkt verlaten, maar Martin vertrouwt het niet. Hij weet dat het voorval in de klas niet onbestraft kan blijven en besluit via een omweg naar huis te gaan, langs het terrein van voetbalvereniging HBS, de Sportlaan over en dan door het park en over het bruggetje de Bomenbuurt in. Het is een route, die niet veel leerlingen nemen, want het is een omweg, waar je ook naar toe moet. Toch is hij er allesbehalve gerust op. Zoals steeds in dit soort situaties is zijn kracht weggelekt en trillen zijn benen en armen. Het is de onafwendbaarheid die hem op voorhand machte-

92

loos maakt en hij weet dat hij straks, als het er op aan komt, weer niet de moed zal hebben zich te verdedigen. Dat is nog vernederender dan het stompen zelf. Diep in zijn hart vindt hij ook dat hij het verdient in elkaar geslagen te worden, omdat hij gewoonweg te laf is om voor zichzelf op te komen.

Tot in het park gaat het goed, maar als hij midden op het bruggetje is, komen uit de struiken aan de overkant drie jongens te voorschijn, met lachende gezichten en een gretige blik. Als Martin zich omdraait, ziet hij dat ook aan die kant de weg versperd is. Twee jongens zijn uit het niets opgedoken en komen ontspannen maar doelbewust op hem af. Hij besluit door te lopen. Het maakt nu niet meer uit. Misschien zou het slimmer zijn om maar meteen te gaan

liggen, maar die uitweg staat zijn trots niet toe.

De drie jongens wachten hem op. De voorste kent hij uit zijn klas, Adrie, een pezige jongen met puisten, die al eens is blijven zitten en het ook dit jaar niet goed doet. Als hij het opnieuw niet haalt, zal hij van school af moeten. De andere twee kent Martin minder goed. Ze heten Hugo en Dick en zitten in een parallelklas. Hugo is erg lang voor zijn leeftijd en probeert zich zo hip mogelijk te kleden en te gedragen. Dick is Indisch; het gerucht gaat dat hij aan karate doet en ooit eens een tegenstander bewusteloos heeft geslagen. Ach, hoe kan dat nou, zegt Martin's moeder als hij haar dit vertelt, een jongen van negen? Maar Martin weet beter.

Adrie neemt Martin op met een blik die bijna verliefd te noemen is.

93

'Zo, schele, jij heb weer tikken nodig, hè? Je denk dat je beter ben als wij, hè?' Adrie heeft een sterk Haags accent dat hem in Martin's beleving nog angstaanjager maakt. Daardoor is hij onbereikbaar voor argumenten en redelijkheid, net zoals de imbeciele seriemoordenaar die Martin ooit op televisie heeft gezien. Hij zegt niets terug. Hij weet uit ervaring dat het niet uitmaakt hoe hij reageert.

'Ik ga jou op je auge timmeren. Zeg het maar: met of zonder bril.'

Martin zet zijn bril af en stopt die in de metalen koker in zijn broekzak. Zonder bril wordt alles waziger en een beetje vertekend, hetgeen de situatie nog

onwezenlijker maakt. Gek genoeg neemt zijn angst daardoor ook een beetje af. De eerste stomp ketst af op de zijkant van zijn hoofd en is uitgedeeld voor hij er erg in heeft en er in geslaagd is zijn gezicht met zijn armen te beschermen. Een tijd lang spant hij de spieren in zijn buik en borst om de klappen daar op te vangen, maar lang houdt hij dat niet vol. Echt pijn doet het allemaal niet, maar het besef dat jongens als Adrie denken dat ze dit zomaar met hem kunnen doen en dat hij ze daarin godverdomme nog gelijk geeft ook, is verschrikkelijk. Als het stompen een tijdje heeft geduurd en Martin een gelegenheid zoekt om geloofwaardig naar de grond te gaan, gebeurt er iets wonderlijks. 'Hé jullie, laat die gozer eens met rust. Durven jullie wel, met z'n allen?' De stem, die dit zegt, komt vanachter het drietal.

94

Vaag ziet Martin een jongen met een blauw overhemd, die ongeveer van zijn eigen leeftijd is.

Adrie, die Martin bij zijn boord vasthoudt, draait zich verbaasd naar de onbekende om. 'Rot op, man. Zie je niet dat we bezig zijn? Moeten we jou soms ook pakken?' De jongen met het blauwe overhemd lacht. Het is een vrolijke, zorgeloze lach. 'Wat je wilt. Mij maakt het niet uit.' Het klinkt alsof hij het meent. 'Wat denk je, joh?' vraagt hij aan Martin, 'gaat het lukken met twee tegen vijf?'

Adrie maakt een minachtend geluid. 'Deze dikke is niets waard. Je kunt hem op zijn kop schijten en dan doet hij nog niks terug.'

Hugo, Dick en de twee jongens achter Martin, die zich tot nu toe buiten de schermutselingen gehouden hebben, lachen en maken instemmende geluiden. 'Waarom doe je niet met ons mee? Geef die schele ook een paar klappen. Volgens mij vindt hij het nog lekker ook.'

De jongen in het blauwe overhemd schudt zijn hoofd. 'Nee, dat vind ik niet spannend. Ik wil niet met z'n allen tegen één.'

In Martin breekt iets. Het gevoel van vernedering wordt nu onhoudbaar. Het wordt zo groot dat er geen plaats meer is voor angst, zo zwaar dat de onzekerheid van het gevecht voor het eerst te verkiezen is boven de zekerheid van de directe overgave. Hij richt zich op. Zo hard als hij kan, stompt hij Adrie tegen zijn achterhoofd. Het is een onhandige opdoffer, die hemzelf waarschijnlijk meer pijn doet dan Adrie, maar
95

deze is er zo door verrast dat het even duurt voordat hij zich tegen Martin's aanvallen gaat verdedigen. Tegen die tijd hebben alle zeven jongens zich in het gevecht gestort. Zoals wel vaker in die leeftijdscategorie eindigt het handgemeen min of meer onbeslist, in dit geval omdat een aantal jongens naar huis moet om te eten. Scheldend en pochend verdwijnen Adrie en zijn makkers het park in. Martin blijft achter met de onbekende jongen. 'Hans,' zegt die nu en steekt zijn hand uit. Ze besluiten vrienden te worden. Hans is tien. Hij woont met zijn ouders, twee broers en drie zussen aan de overkant van de Laan van Meer-dervoort, in een

twintigerjaren buurt waar veel garages en ijzerwaren winkels gevestigd zijn en waar Martin liever niet meer komt sinds zijn vader hem heeft verteld dat het een achterbuurt is. Wat dat precies inhoudt, weet Martin niet, maar zeker is dat er lawaaiige mensen wonen die het niet al te nauw nemen met de regels en gemakkelijk met elkaar op de vuist gaan.

Hans zit op een lagere school iets verderop. Als hij daarmee klaar is, wil hij naar de LTS om later machinebankwerker te worden. Dan heb je namelijk veel vrije dagen, elke week een tiet met geld en een overall met het opschrift Koninklijke Luchtvaart Maatschappij. Onweerstaanbaar voor de vrouwen, ziet hij bij zijn oudste broer.
96

Hans heeft blond haar, een brutaal, open gezicht en hij is voor de duvel niet bang. In zekere zin is hij Martin's tegenpool. Hij denkt nooit na over risico's of gevaren. Iets bedenken staat voor hem gelijk aan doen. Hij heeft een diep respect voor Martin's neiging eerst alles tot in de kleinste details te overdenken en soms zelfs dan nog niet tot actie over te gaan. Martin op zijn beurt waardeert Hans om precies het tegenovergestelde.

Een klein jaar later zitten de twee opnieuw in het park tussen Segbroeklaan en Sportlaan. Met een gevoel van trots, maar ook met enige bitterheid nemen ze elkaars blauwe plekken en schaafwonden op. Het is de achtste of negende keer geweest dat ze met andere jongens gevochten hebben en weer hebben ze verloren.

Adrie is er niet meer bij. Hij is voor de tweede keer blijven zitten en is overgeplaatst naar een school in Scheveningen waar kinderen met leerproblemen onder streng toezicht aan alternatieve onderwijsmethodes onderworpen worden. In Martin's fantasie vormen lijfstraffen daarvan een systematisch en wezenlijk onderdeel. Adrie's rol is overgenomen door Dick. Hoewel deze op school meestal een aimabele jongen is en hij het tweetaal oprecht schijnt te mogen, is hij ook dol op vechten en Martin en Hans zijn de enigen die niet voor hem en zijn makkers op de vlucht slaan. Het is namelijk waar: Dick doet aan karate en of hij nu ooit iemand bewusteloos geslagen heeft of niet, zijn manier van
97

vechten is heel wat doeltreffender dan het ongecontroleerde maaiwerk waar de meeste jongens van rond de tien de strijd mee ingaan. Hugo is een probleem van een andere orde. Hij is zo lang dat hij gemakkelijk een tegenstander met één arm op afstand kan houden, waardoor hij met zijn andere vuist rustig door kan stompen terwijl de tegenstander, hoe driftig die ook om zich heen slaat, alleen maar lege ruimte raakt. Over zijn karakter valt weinig te zeggen. Hij is zo hip dat hij vrijwel nooit een mening of gevoel laat zien. Sinds hun eerste ontmoeting zien Martin en Hans elkaar vrijwel dagelijks, door de week na school totdat het etenstijd is en in het weekend zodra het kan, tussen de

verplichte bezoeken aan opa's en oma's, de zondagse familiewandelingen en het opruimen van hun kamers door. Ze delen een passie voor de stripverhalen van Spinneman, voor muziek van Led Zeppelin en voor het verzamelen van allerlei nutteloze voorwerpen. Ze praten uren met elkaar, over school, over hun eeuwige vrijheidsstrijd thuis en over wat ze later willen gaan doen. Ze zijn vanaf het eerste moment volkomen vertrouwd met elkaar. Het lijkt alsof ze voor elkaar geboren zijn, zo vullen ze elkaar aan.

'Dit gaat niet goed, Martin,' zegt Hans en wrijft voorzichtig over de blauwe plek onder zijn rechteroog. 'We moeten wat doen. Die Dick is te sterk.'

'Ik denk dat het niet met kracht te maken heeft maar met techniek. Dick doet karate. Dan leer je hoe je moet slaan en schoppen. Wij moeten ook zoiets leren.'

98

'Bedoel je dat wij ook op karate moeten? Ik weet niet of mijn ouders dat wel kunnen betalen.'

Martin denkt een tijd na. 'Volgens mij moeten we iets anders gaan doen. Dick is al twee jaar bezig met karate, die halen we niet meer in. Nee, ik heb laatst een stukje gelezen over een andere vechtsport, kempo of zoiets. Dat klonk goed. Er is een school in de Regentes-selaan. Laten we eens gaan kijken.'

Met de nodige moeite slagen de twee erin tot sportschool Konings toegelaten te worden om kempo te leren. Bij Hans zat het probleem er vooral in dat zijn ouders eigenlijk het geld niet hebben en dat hij te

jong is buiten school om een baantje te nemen. Uiteindelijk spreken ze af dat hij een deel van zijn zakgeld inlevert en dat hij jaarlijks de helft van de contributie als verjaardagscadeau krijgt.

Bij Martin lag het gecompliceerder. Zijn vader is principieel tegen, omdat geweld het laatste redmiddel is voor mensen die niet in staat zijn hun hersens op een zodanige manier te gebruiken dat ze zich van de makaak onderscheiden, en omdat het nu eenmaal barbaars en onfatsoenlijk is. De gedachte dat zijn zoon, die zoveel in zijn mars heeft, zich wil bekwamen in een vorm van geweld, vindt hij onverteerbaar. Uiteindelijk zwicht hij toch, niet zozeer door Martin's aanhoudende gedram als wel door een interventie van Martin's moeder. 'Laat het hem gewoon een tijdje proberen. Het is beter dat hij er nu achter komt, dan dat het aan hem blijft knagen en hij het gaat romantiseren. Hij is ver-

99

standig genoeg om zich niet gek te laten maken. Je moet hem ook een beetje vertrouwen schenken.'

Aan het begin van de eerste les zitten de jongens en meisjes in hun witte judopakken geknield tegenover hun leraar, een kleine man van in de veertig, zonder enig gevoel voor humor; dat laatste om de eenvoudige reden dat zijn verdediging nog nooit doorbroken is.

'Jullie hebben ervoor gekozen kempo te gaan leren.' Hij pauzeert even. 'Kempo is geen oude vechtsport. Het is ontwikkeld aan het begin van de twintigste eeuw en bestaat uit een combinatie van karate,

taekwondo en Hawaïiaans straatvechten. Het is de meest efficiënte vechtsport die er is, je kunt er mensen ernstig mee beschadigen. Hou dat steeds in gedachten, mocht je ooit in een situatie geraken dat je het moet gebruiken.'

Martin en Hans kijken elkaar aan en knikken tevreden. Hier zijn ze voor gekomen.

Ondanks zijn corpulente postuur blijkt Martin aanleg voor kempo te hebben. Zijn ledematen zijn soepel genoeg, zijn reflexen razendsnel en met zijn gevoel voor coördinatie is weinig mis. Al gauw behoort hij tot de besten van de beginnergroep. Hij is daar zelf nog het meest verbaasd over. Tot nu toe waren zijn prestaties in de sport beperkt: hardlopen kan hij niet en bij voetballen kan hij wel aardig pingelen maar heeft hij zo

100

weinig overzicht dat hij na een lange solo vaak eindigt op de plek waar hij begonnen is.

Hans heeft minder talent, maar de oefenpartijtjes tussen hem en Martin kennen niettemin een wisselende afloop doordat hij zijn tekort aan techniek compenseert met een buitengewoon fanatieke inzet.

Een halfjaar na de eerste les winnen Hans en Martin voor het eerst van hun vaste rivalen. Aanvoerder Dick betast voorzichtig zijn bloedende neus. 'Goed gedaan, jongens,' zegt hij. Drie jaar later zit Martin - hij is inmiddels dertien - op het gymnasium en Hans - veertien - op de LTS. Ze zien elkaar wat

minder vaak omdat Martin meer tijd aan huiswerk kwijt is dan hij tot nu toe gewend was, maar hun band is sterker dan ooit. Op de vrije Pinkstermaandag liggen ze in een Haags park te kauwen op een grassprietje en te mijmeren over hun leven, het universum en wat zich verder zo aandient. De lucht is strakblauw, de zon is warm, alles is zoals het volgens opgroeiende jongens op een Pinkstermaandag hoort te zijn. 'Ik las in een boek,' zegt Martin, 'dat het licht van sterren soms zo lang onderweg is, dat de ster niet meer bestaat op het moment dat je haar ziet. Wat denk je daarvan?' 'Wat ik daarvan denk? Ik vind het onzin. Hoe kan iets wat je ziet er niet zijn? Ik vind het al moeilijk

101

genoeg te geloven in dingen die ik niet zie. In God bijvoorbeeld. En dan moet ik ook nog eens niet geloven in wat ik wèl zie? Straks ga je me vertellen dat al die meisjes, die hier rondlopen, er ook niet zijn.' Hij kijkt even om zich heen. 'Daar zitten trouwens best lekkere makkeltjes bij.' Martin's belangstelling is gewekt. Hij gaat overeind zitten en inspecteert de omgeving. 'Welke dan? Welk meisje vind jij leuk?' Hans wijst er een paar aan. 'Die met dat witte jurkje en die daarnaast met dat blonde haar. En die stoot daar op dat bankje.' 'Man, die is minstens zeventien. Veel te oud. Wat moet je daar nou mee?' 'Een beetje ervaring is nooit weg. En nu we het daar toch over hebben: heb jij het eigenlijk al eens gedaan?'

Martin zucht. 'Je weet best dat wij het geen van beiden ooit gedaan hebben. Volgens mij zijn we er ook nog te jong voor.' 'Hoezo? Heb jij soms geen ballen? Je bent toch al wel begonnen met rukken, mag ik hopen? Bij mij is het elke avond raak, hoor.' Martin voelt dat hij rood wordt. Het is waar dat hij in bed soms met zichzelf in de weer is, maar om daar hardop over te praten? 'Natuurlijk, dat doet iedereen. Maar meisjes? Wat moet je dan tegen ze zeggen? Dag meisje, hoe gaat het ermee, leuk je te ontmoeten, wil je het met me doen?' Hans springt op. 'Gelijk heb je. Ik weet het ook

102

niet. Maar weet je wat, laten we het gewoon eens proberen.' Martin aarzelt, met lood in de schoenen volgt hij zijn vriend die vastbesloten langs de rand van het grasveld naar de bomen loopt, om zich heen spiedend naar meisjes die bereid lijken het met hem te doen maar weer niet zo lelijk zijn dat hem de lust vergaat. Plotseling blijft hij staan en wijst. 'Die daar, die twee in het gras. Die gaan het worden. Kom op.' Onbeducht loopt hij op de beide meisjes af die lui in het gras liggen en aan een ijsje likken, eentje met rood haar, met al behoorlijk ronde vormen en een blik die ze pas over tien jaar zou moeten hebben, de andere donkerharig en kleiner, met iets schuchters en deli-caats over zich. Hij gaat een meter van ze af in het gras zitten. Martin volgt, met enige schroom, zijn voorbeeld.

'Dag meisjes, zijn ze lekker, die ijsjes?' Hans klinkt volkomen ontspannen. Martin zit verkrampd en roerloos, uit angst een tactische fout te maken die het ritueel zou verstoren. De roodharige lacht. 'Wat moet jij nou? Spreek je altijd meisjes aan die je niet kent? Heb je dat van je vader?' Hans schudt zijn hoofd. 'Dit is de eerste keer, geloof het of niet. Het is zulk mooi weer dat ik gewoon iets gek moest doen. Maar het was eigenlijk een idee van mijn vriend hier.' De roodharige kijkt even naar Martin en dan weer terug naar Hans. 'Zal wel. En wat wil je nu eigenlijk?'

103

'Ik wil een likje van je ijsje. Dat ziet er ontzettend lekker uit. Ik heet trouwens Hans en dit is Martin. Hoe heten jullie?' 'Marianne,' zegt de roodharige, 'en zij Yvonne.' Ze blijken best te porren voor een praatje en het delen van hun ijsjes, Hans en Marianne die met aardbeiensmaak, Martin en Yvonne vanille. 'Maar zeg eens, wat vinden jullie eigenlijk van jongens?' Hans is niet van plan het bij likken te laten. De meisjes kijken elkaar aan en proesten het uit. Even daarna fluistert Marianne haar vriendin iets in het oor. Yvonne wordt meteen rood en slaat haar blik naar beneden. Martin voelt met haar mee. 'Waarom wil je dat weten? Zeg eerst maar eens wat je van ons vindt?' 'Jullie zijn hartstikke leuk. Waarom denk je dat we hier zijn komen zitten?' Hans knipoogt naar Martin. 'Jammer trouwens

dat hier zoveel mensen zijn. Ik zou het leuk vinden als we wat meer op onszelf waren.' Zonder dat verder veel woorden nodig zijn, blijken de meisjes bereid met hen mee te gaan, de bosjes in, voor wat meer privacy. Hans en Marianne, die zich met veel bravoure gedragen, lopen voorop. Martin en Yvonne volgen maar vermijden elk oogcontact.

Op een geschikte plek vlijen ze zich neer. Weldra zijn Hans en Marianne elkaar met veel wilde gebaren aan het zoenen en strelen, terwijl ze hartstochtelijk over de grond rollen om elkaar en de anderen vooral te laten merken hoe heerlijk het allemaal wel niet is. Af en toe maken ze opgewonden geluiden.

104

Martin kijkt Yvonne verontschuldigend aan en begint haar voorzichtig te zoenen, bereid er bij het geringste verzet weer mee op te houden. Tot zijn verrassing stribt ze niet tegen, maar beantwoordt ze zijn zoen en aait hem in zijn nek. Langzaam verdwijnt zijn terughoudendheid en gaat hij genieten van het nieuwe spel.

Hans en Marianne zijn intussen opgehouden met doen alsof en overgegaan op het serieuze werk. Kledingstukken worden opzij geschoven. Hij gaat bovenop haar liggen en begint ritmisch te bewegen, zij steunt en beweegt met hem mee. Al na drie of vier stoten komt het tot een climax. Geluid maakt hij niet, hij buigt alleen heel even zijn hoofd. Dan staat hij op, trekt zijn broek op en begint Martin aan te moedigen. Marianne schuift haar slipje omhoog en haar rokje omlaag, pakt een

spiegelkje uit haar tas en inspecteert uitgebreid haar gezicht.

Ook Martin is, bij gebrek aan weerstand en gedreven door een instinct waarvan hij niet wist dat hij het bezat, op Yvonne gaan liggen om het met haar te doen. Het blijkt minder moeilijk dan hij dacht. Even raakt hij afgeleid door de enigszins trieste gelaatsuitdrukking waarmee ze naar hem opkijkt en door de luide aansporingen van Hans - 'Kom op, Martin, je kàn het!' - maar zijn opwindings is te groot. Ook hij komt zo snel klaar dat hij zich afvraagt of dit nu echt alles was of dat hij toch nog een onderdeel gemist heeft.

Een half uur later zitten de jongens op een bankje in het park een cola te drinken. De meisjes zijn naar

105

huis gegaan, althans dat zeiden ze. Een afspraak voor een vervolg zat er niet in, er hing teveel gêne en verlegenheid in de lucht.

Hans kijkt Martin aan. 'En nu we het er toch over hebben: heb jij het eigenlijk al eens gedaan?'

De jongens gieren het uit. Ze blijven nog lang zitten om hun ervaringen steeds weer opnieuw te delen en komen allebei te laat thuis voor het avondeten. Hans moet voor straf afwassen, Martin kan meteen door naar bed.

Het dringt nauwelijks tot ze door. Jaren verstrijken. Martin krijgt een groeistuip waardoor zijn postuur verandert. Vergeleken bij zijn klasgenoten wordt hij lang en mager. Zijn cijfers zijn niet altijd meer het hoogst, hij heeft iets wilds en

rusteloos over zich, waardoor hij soms in het verzet schiet. Hij lijkt dan opzettelijk niet aan de verwachtingen van zijn ouders en leraren te willen voldoen.

Hans ziet hij minder, ze groeien een beetje uit elkaar. Hun gesprekken stokken soms omdat Hans' belangstelling minder uitgaat naar politiek, sterrenkunde en literatuur maar meer naar cafébezoek, louche handeltjes en de snelle auto's waarin hij nog niet mag rijden. Op andere momenten is hun relatie als vanouds en zijn ze de twee-eenheid waar niemand tussen mag of kan komen.

Hans is gestopt met kempo, hij kon de discipline

106

van drie keer per week trainen niet opbrengen. Hij heeft het nog een tijd met kickboksen geprobeerd, maar daar moest hij mee ophouden omdat hij te vaak zijn zelfbeheersing verloor. Met moeite maakt hij op zijn zeventiende de LTS af, maar machinebankwerker wil hij niet meer worden, dat is maar een hoop gedoe voor weinig geld. Hij wil de handel in, maar welke en hoe dan, dat weet hij nog niet precies.

Als Martin eindexamen heeft gedaan en ze dit met z'n tweeën met veel bier en jenever in de Doos van Andorra aan het vieren zijn, vertelt Hans hem dat hij sinds twee weken met een aantal nieuwe kennissen in de hasjhandel zit en dat hij daar heel aardig aan verdient. Van zijn uitkering hoeft hij het al niet meer te hebben.

'Waarom doe je niet mee, Martin? Het is hartstikke makkelijk verdiend. En we

kunnen wel iemand gebruiken zoals jij. Iemand die er beschaafd uitziet en netjes praat, zonder accent zoals ik.' Martin is nog steeds op een leeftijd dat hij wil experimenteren, zeker als hij daardoor het gevoel krijgt dat hij zich verzet tegen de kleinburgerlijkheid van de gevestigde orde, maar op de handel in soft drugs staat nog steeds gevangenisstraf en als je eenmaal in de bak hebt gezeten, kun je een maatschappelijke carrière wel vergeten en dat is een punt van overweging, hoe verwerpelijk zo'n loopbaan ook is. 'Wat zou ik moeten doen?'

107

Martin's loopbaan in de hasj duurt precies twee maanden. Het begint ermee dat hij als hulpje van Hans de distributie van kleine pakketjes verzorgt, tot driehonderd gram. Zijn rol is vooraf de omgeving te verkennen, de af te leveren pakketjes ergens in de buurt te verstoppen en veelbetekenend op de achtergrond rond te hangen. Het stelt allemaal weinig voor. Het spannendste moment beleeft hij als hij na een nachtelijke aflevering in een tuin door een Ierse Setter wordt achtervolgd. De leider van de bende heet Richard. Richard is van Molukse afkomst, heeft haar tot op zijn middel en kan elke vrouw krijgen die hij wil. Dat laatste leidt ertoe dat hij ook op mannen een groot overwicht heeft. Als hij er achter komt dat Martin de zwarte band in kempo heeft, besluit hij tot een volgende stap in diens carrière. 'Onze afdeling incasso heeft versterking nodig,' zegt hij. 'Hoe gek het ook klinkt, er zijn nog steeds mensen voor wie een

gemaakte afspraak niet geldt. Ik leg keer op keer uit dat de wereld onleefbaar wordt als we niet doen wat we elkaar beloven, maar soms helpt dat gewoon niet. Dan is het tijd voor andere maatregelen. En daar zie ik een rol voor jou.' Martin vindt het moeilijk te weigeren, want hij wil niet te boek staan als een watje, maar hij voelt er ook weinig voor om mensen voor geld op hun gezicht te timmeren. 'Ik ben pacifist, man,' zegt hij zo relaxed mogelijk. 'Ik heb al moeite met vlees eten.' Richard fronst. Hij is eraan gewend dat mensen

108

doen wat hij zegt. 'Dat is oké, man. No worries. In dat geval zet ik je op de België-lijn.' Omdat Martin blij is dat er geen harde sancties op zijn weigering volgen en omdat hij niet weet wat de België-lijn is, stemt hij toe. Bij de België-lijn draait het om het transport van hasj vanuit Nederland naar België, waar het spul op straat veel moeilijker te krijgen is en daarom aanzienlijk hogere prijzen oplevert. Het nadeel is dat je voor zeker een jaar de bak indraait als je er bij de grens mee gepakt wordt. Maar die kans is niet zo groot, meestal word je met typisch Vlaamse gemoedelijkheid door-gewuifd door douaniers die het liever rustig aan doen. Zeker als Martin erbij is, met zijn deftige studentenkop, zal er volgens Richard weinig kunnen gebeuren. Martin kijkt naar Hans en ook die knikt geruststellend. Het

gaat al maanden goed met de hasjtransporten. Drie dagen later is Martin op weg naar Gent, in een redelijk nieuwe en ongeschonden Ford, met een jongen van negentien die zegt dat hij Bob heet en verder niets over zichzelf kwijt wil, omdat Martin hem dan ook niet kan verlinken als ze gepakt worden. 'Ik wil ook niets van jou weten, ook niet of Martin je echte naam is, want je weet nooit of die Belgen je niet de duimschroeven aandraaien. Het gaat daar anders toe dan in Nederland.' Even krijgt Martin het benauwd, maar kennelijk ziet Bob dat, want hij lacht en voegt eraan toe dat het allemaal zo'n vaart niet zal lopen. Hij heeft deze rit in de afgelopen maanden wel twaalf keer gedaan en er is

109

hem alleen maar naar zijn paspoort gevraagd. Tegen de tijd dat ze Rotterdam voorbij zijn, begint Bob aan een serie Belgenmoppen en hij doet dat met zo'n smeug Vlaams accent dat Martin af en toe niet meer bijkomt van het lachen. De vage onrust, die hem eerder bekreep, is geheel verdwenen; Vlamingen zijn gewoon te komisch om bang voor te zijn. Bij de grensovergang Roosendaal staat een file. Ze moeten aansluiten, langzaam schuiven ze op. Dan ziet Martin dat er daadwerkelijk controles plaatsvinden. Sommige auto's kunnen zo doorrijden, maar andere worden naar de kant gedirigeerd en aan een nader onderzoek

onderworpen. Hij kijkt achterom en ziet dat er geen weg terug is.

'Verdomme man, dat ziet er helemaal niet goed uit. Die lui controleren echt. Als ze onder de auto kijken, hangen we.'

Bob kijkt opzij. 'Martin, als er ooit één moment in je leven was om kalm te blijven, dan is het nu. Deze mensen kunnen angst ruiken. Dus hou je hartslag rustig, adem diep in en zweet niet. Denk aan een ruisend bos in de oertijd, toen er nog geen grenzen waren. Laat het stil worden in je hoofd, in je hart en in je darmen. Let op mijn woorden, het gaat goed aflopen.'

Bij de grenspost kijkt de douanier eerst Bob en daarna Martin lang en onderzoekend aan.

'Waar gaat u heen?' vraagt hij Bob. Zijn Vlaamse accent is helemaal niet komisch. 'Wij gaan een paar dagen naar Brugge. We hebben gehoord dat het daar erg mooi moet zijn.'

110

Ondanks de situatie voelt Martin bewondering voor de natuurlijke manier waarop Bob dit zegt en ontspant hij een beetje. De douanier verlegt zijn aandacht nu ineens naar hem.

'Wat hebben ze u dan verteld dat daar zo mooi is?'

Martin schrikt en voelt dat hij rood wordt. Hoe zat dat verdomme ook alweer met Brugge: was het een badplaats, lag het in de bossen of stonden er veel oude gebouwen? Hij weet het niet meer, zijn hersens blokkeren onder de druk.

'Eh nou, dat er veel bezienswaardigheden zijn en dat er veel te doen is.'

De douanier wijst naar de rechterkant van de weg. 'Wilt u uw auto daar alstublieft neerzetten? We willen haar eens wat beter bekijken.'

Ze blijven in de auto wachten tot ze aan de beurt zijn om gecontroleerd te worden. Bobs paspoort en autosleutels zijn ingenomen om zeker te stellen dat ze er niet vandoor gaan. Bob zit wat wezenloos voor zich uit te kijken.

'Dit is zwaar kut, man,' zegt hij na enige tijd. 'Ze gaan die rotzooi vinden en dan hangen we. Kunnen we in een Belgische gevangenis gaan zitten, tussen de kakkerlakken en de flikkers. Eens in de drie maanden komt de consul op bezoek om te kijken of we nog leven en te vertellen dat hij niks voor ons kan doen.' Martin kan niet goed bevatten waar hij is en wat hem overkomt. Hij had het toch allemaal niet zo bedoeld, het was een spel, een methode om te laten zien dat hij had nagedacht over de maatschappij en het met III

sommige dingen niet eens was. Een hippe manier om afstand te nemen van spuitjes, pantoffels en Hollandse gezelligheid. Dat is toch normaal? Dat mag toch niet op deze wijze aflopen? Langzaam voelt hij zich misselijk worden. Bijtend zuur stijgt op naar zijn keel.

'Ik ga naar de WC,' murmelt hij. Zijn stem is dik vanwege het speeksel dat naar boven komt. Met moeite doet hij het portier open, verlaat de auto en loopt naar de overkant van de weg, naar het douanekantoor, waar zich volgens een bordje ook het watercloset bevindt. De douaniers kijken

hem argwanend aan, maar als hij in de richting van het sanitair wijst, met de andere hand voor zijn mond geslagen, knikken ze. Aan zijn witgroene gezicht is te zien dat hij geen toneel speelt.

De WC bestaat uit een gat in de grond waar al geruime tijd geen chloor meer doorheen is gespoeld. Martin braakt hartgrondig, voorovergebogen, met zijn handen tegen de muur, terwijl de tranen over zijn wangen stromen. Na afloop voelt hij zich iets beter, een beetje gelouterd zelfs, maar geestelijk volkomen leeg. Een richtinggevende gedachte wil hem niet te binnen schieten.

Als hij het kantoortje verlaat, staat er een oude vrachtauto tussen hem en Bobs Ford aan de overkant. De chauffeur krijgt net zijn paspoort terug van de douanier. Terwijl Martin om de auto heen loopt en uit het blikveld van de grenswachter verdwijnt, hoort hij die zeggen: 'U kunt verder'.

112

Zonder enige aarzeling en met een langzame, bijna lome beweging stapt hij op de treeplank van de vrachtauto, zakt door zijn knieën zodat hij buiten het gezichtsveld van de chauffeur blijft, en klampt hij zich vast aan de deurgreep en de buitenspiegel. Vrijwel direct komt de vrachtauto in beweging. Als door een wonder wordt hij niet opgemerkt door de douaniers, die bezig zijn met de auto voor de Ford. Hij ziet alleen nog het gezicht van zijn kompaan, door de voorruit van de Ford heen. Bob staart hem met open mond na.

De vrachtauto komt langzaam op gang maar rijdt weldra zo'n zestig kilometer per uur. Aanvankelijk is Martin nog enigszins verwaasd en heeft hij geen goed beeld van zijn positie, maar geleidelijk komt hij door de wind bij zijn positieven en realiseert hij zich dat hij iets moet doen. Op een gegeven moment, bedenkt hij, zal iemand hem zien en de aandacht van de chauffeur proberen te trekken of, erger nog, zal hij zijn houvast verliezen en onder de wielen terechtkomen. Omdat hij zo gauw niets beters weet, komt hij overeind, produceert zijn meest innemende glimlach en klopt op het raam. Het effect is enorm. De chauffeur kijkt naar rechts, vertrekt zijn gezicht in een wilde grimas en trapt vol op de rem, waardoor Martin, die zich op dat moment maar met één hand vasthoudt, van de auto wordt geslingerd, driemaal over de kop rolt en in de berm tot stilstand komt. Terwijl hij nog ligt bij te komen, hoort hij de vrachtauto weer optrekken en kwaad toeterend in de verte verdwijnen.

113

De tocht naar huis duurt ruim vierentwintig uur. Hij komt maar langzaam vooruit want bij de val van de vrachtwagen heeft hij zijn knie geblesseerd. In de nacht waadt hij door sloten en kruipt onder prikkeldraad door. Pas tegen de ochtend merkt hij aan de kentekenplaten op een paar auto's in een gehucht genaamd Achtmaal dat hij weer terug is in Nederland. Later op de dag krijgt hij een lift die hem tot Delft brengt. Het laatste stuk loopt hij, slingerend van moeheid en honger, schrikkend van elke auto die hem passeert

en met een doffe blik in de ogen. Als hij thuiskomt, is er niemand. Hij doet zijn modderige kleren in de wasmachine, start het kookwasprogramma en gaat met zijn arm over zijn ogen op bed liggen. Maar slaap vat hij niet.

De volgende avond gaat hij rond een uur of negen naar de Doos. Het is er nog leeg, slechts een paar vaste bezoekers zitten verspreid te blowen op muziek van Lou Reed. Hij slaat snel drie tequila's achterover om moed te verzamelen. Als Richard tegen tien binnenkomt en hem aan de bar ziet zitten, stapt hij op hem af, bestelt twee wodka-jus en gaat op de kruk naast hem zitten.

'Ik heb Bob aan de telefoon gehad. Dat is flink kloten wat jullie hebben meegemaakt.'

Martin knikt en drinkt. Zijn handen trillen. 'Je hoeft je geen zorgen te maken over Bob. Hij houdt zijn mond wel. Ik heb een advocaat voor hem geregeld en houd zijn spullen hier in de gaten.' Er schiet hem een andere gedachte te binnen. 'Misschien

114

kun jij anders zo lang in zijn huis intrekken. Dan heb jij zelf iets en hoeft ik er verder niet op te letten. Bob blijft zeker een jaar weg.'

'Ik wil ermee ophouden, Richard.' Martin kijkt hem niet aan. Hij staart in de spiegel achter de bar naar zijn eigen gezicht alsof hij het niet eerder gezien heeft. In zekere zin is dat ook zo.

Richard kijkt in zijn glas en zucht. 'Je hebt een shock, dat begrijp ik best. Weet je wat?

Je mag wel weer een tijdje met Hans meelopen. Dan kun je wat tot rust komen.'

'Richard, ik wil er mee ophouden. Het is een vergissing geweest, dit soort werk is niets voor mij. Ik kan de spanning niet aan, ik wil de gevangenis niet in, ik kan het gewoon niet. Jij hebt niets aan mij en ik hoef al die avonturen en dat geld niet. Laat me gaan.'

Onopgemerkt is ook Hans de Doos binnengekomen. Als hij de beide mannen aan de bar opmerkt, rent hij op hen toe en omhelst Martin alsof die na een verblijf van jaren is teruggekeerd uit het dodenrijk. 'Martin, hoe heb je het 'm geflikt, man? Gaat het goed met je?'

'Ja hoor, gaat wel.'

'Martin heeft alleen besloten dat hij niet meer met ons mee wil doen.' Het is duidelijk dat Richard ook Hans verantwoordelijk houdt voor Martin's vlucht-gedrag.

'Shit, Martin, is dat waar? Meen je dat?'

'Ja, ik meen het. En ik vind dat jij er ook mee op moet houden. Je gooit je toekomst weg door dit gedon-

115

der. Over een jaar zit je in de heroïne en pleeg je overvallen. Ik wil dat niet meemaken, Hans.'

Hans trekt bleek weg. 'Wat bedoel je, Martin? Ik tel juist voor het eerst van mijn leven mee. Ik heb geld voor kleren. Over een paar maanden neem ik de Porsche van Richard over. Het gaat goed met me, vraag me niet daarmee op te houden.'

Richard wordt ongeduldig, hij heeft het niet in zich lang bij hetzelfde onderwerp

stil te staan. 'Luister, jongens. Ik weet niet wat er tussen jullie speelt en ik wil het ook niet weten, maar dit is de deal: Martin, je mag er wat mij betreft mee ophouden, maar als je ooit van je leven lult, weet ik je te vinden en maak ik je af. Hans, jij blijft. Dus Martin, m'n jongen, als je mij verlinkt, naai je ook je eigen maat. Ik hoop dat dat nog iets voor je betekent. En nou opgerot.' Martin kijkt Hans aan, vastbesloten. Hij voelt zich rustig en dieptreurig. 'Hans, ik meen het. Als jij er niet ook mee ophoudt, wil ik je niet meer zien. Ik wens niets meer met deze ellende te maken te hebben en wil jou niet naar de verdommenis zien gaan.'

Hans kijkt radeloos van Martin naar Richard en weer terug. 'Ik kan het niet, Martin, ik kan het niet.'

Martin ziet de tranen in de ogen van zijn vriend, draait zich om, loopt de trap af en verlaat de Doos van Andorra voor de laatste maal in zijn leven.

Twee weken later betreft hij een kamer in de Amsterdamse Pijp om bedrijfseconomie te gaan studeren aan de VU. Hij leeft nog enkele maanden in angst,

116

maar kennelijk heeft Bob woord gehouden en is Justitie niet op zijn spoor gezet.

Weer gaan jaren voorbij. Martin studeert in een rustig tempo af en houdt daarnaast tijd over voor politieke activiteiten en enkele voortkabbellende relaties die bij zijn vriendinnen meer emoties teweegbrengen dan bij hemzelf. Er is gewoon weer wat meer ruimte in huis als ze vertrokken zijn.

Hij verkeert in een groepje medestudenten die met enige regelmaat doorzakken in een café aan het Spui, maar echte vrienden maakt hij niet. Zodra een gesprek te persoonlijk wordt, haakt hij af. Het legt een bepaalde claim op hem waar hij niet aan wil voldoen.

Eén, soms twee keer per jaar krijgt hij post van Hans. Het zijn steevast kaarten uit exotische oorden als Mauritius en Jamaica. Eén keer is het een foto van Hans zelf, met zijn duim omhoog naast een zwarte Porsche. De tekst op de kaarten eindigt altijd met: 'Ik hoop dat het goed met je gaat. Ik mis je.'

Dan, na acht jaar, als Martin inmiddels Hoofd Debiteuren is geworden bij een groot verzekeringsbedrijf, gaat de telefoon. Het is Hans.

Ze ontmoeten elkaar in Leiden, voor elk halverwege, in een café vlakbij het station. Het is een etablissement dat vooral georganiseerde reisgezelschappen trekt, er worden veel broodjes kroket rondgebracht en af en toe wordt aan een tafel een aarzelend gezang

117

aangeheven dat kort daarop weer wegsterft vanwege een tekort aan tekst.

Als Martin aankomt, ziet hij Hans zitten aan een tafeltje bij de ingang, geen spat veranderd, behalve dan dat zijn haar een stuk korter is en een scheiding bevat en dat hij van shag is overgestapt op filtersigaretten. Martin voelt steken in zijn maag als hij op hem afloopt. Nu hij Hans weer ziet, komen er emoties bij hem op die

hij lang op afstand heeft gehouden en niet direct een naam wil geven.

Ze drinken een paar biertjes en proberen elk voor zich hun verlegenheid de baas te worden. Martin realiseert zich dat hij Hans nu zestien jaar kent, waarvan hij hem de laatste acht niet heeft gezien. Kun je dat nog vriendschap noemen? Een periode van acht jaar, zonder gedeelde ervaringen, waarin ze zich onafhankelijk en weg van elkaar ontwikkeld hebben? Dan kan er toch weinig meer over zijn. Maar Martin's gevoel en alle kleine vertrouwde gebaren, blikken en eigenaardigheden zeggen iets anders.

Hans vertelt dat hij de hasjhandel drie jaar geleden vaarwel heeft gezegd. 'Je had gelijk. Ik heb het lang op afstand kunnen houden, de heroïne, de prostitutie, de smerigheid, maar het kwam steeds dichterbij. Maten van me, die voor lange tijd vast kwamen te zitten en daarna voor niets meer terugdeinsden, lieten me niet meer met rust. Er werd steeds meer druk op me uitgeoefend om mee te gaan doen. En toen werd Richard, je weet wel, in de Doos doodgeschoten door een dronken souteneur die het niet kon hebben dat zijn tophoer

118

verliefd op hem was geworden. Op dat moment ben ik eruit gestapt. De groep van Richard viel uit elkaar, iedereen was het zicht kwijt en ik dacht: nu of nooit. Ik ben verhuisd naar de rand van Den Haag en heb me niet meer in de binnenstad laten zien. En niemand is me achterna gekomen. Ik denk dat ze het te druk hadden met het overnemen van de macht.'

Na een korte periode van afkicken en nadenken besloot Hans voor zichzelf te beginnen. Hij had een bescheiden startkapitaal aan zijn semi-criminele carrière overgehouden en was tot de conclusie gekomen dat werken voor een baas tussen negen en vijf niets voor hem was. Hij zou de vrijheid teveel missen. Door al het sleutelen aan oude Porsches was hij behoorlijk handig geworden in het repareren van auto's en hij besloot een handel in oldtimers te beginnen. Wrakken opkopen, opknappen en voor veel geld verkopen. Het was een succes, inmiddels had hij al zes man voor zich aan het werk. En alles legaal, zelfs geen BTW-trucjes. Nu anderhalf jaar geleden was hij Claire tegen het lijf gelopen, letterlijk, toen ze bij een optreden van Wham tijdens Koninginnenâg door hysterische meisjes van dertien tegen hem aangedrukt werd en ze samen alleen stand wisten te houden door zich aan een lantaarnpaal vast te klampen en heel hard en vals I'm your man mee te zingen. Daarna waren ze geen seconde meer bij elkaar weg geweest. Ze was de liefde van zijn leven, als het moest zou hij voor haar sterven en desnoods ook weer uit de dood opstaan en het had er alle 119

schijn van dat zij hem ook best leuk vond. Een half jaar geleden hadden ze zich verloofd, met de afspraak dat ze een jaar later zouden gaan trouwen. Als sommige mensen dat ouderwetse onzin vonden, dan was dat maar zo. Ze zouden ook pas na hun huwelijk gaan samenwonen. Zo wilden ze dat.

'Het gaat dus gewoon hartstikke goed, Martin. Ik weet niet waaraan ik het verdiend heb, maar je zou haast zeggen dat m'n zonden me vergeven zijn. Tenzij de goden een spelletje met me spelen en me genadeloos te grazen nemen, net nu ik ga denken dat het allemaal niet meer stuk kan.'

Na nog enkele biertjes eten ze samen Indisch op het Noordeinde. Ze praten vrijuit, de gêne is weg, het lijkt alsof de kloof van acht jaar er niet geweest is. Beiden weten weer wat de ander gaat zeggen voor het gezegd is, een enkel gebaar is genoeg voor een instemmende knik of een gezamenlijk lachsalvo. Bij het afscheid, tegen twaalfen, hoeven ze niet tegen elkaar te zeggen dat ze het spoedig nog eens overdoen want dat is te vanzelfsprekend voor woorden. Als Martin in de trein terug naar Amsterdam zit, heeft hij het gevoel dat hij voor het eerst sinds jaren weer compleet is.

In de maanden die volgen, zien ze elkaar eens in de twee, drie weken. Soms haalt Hans Martin op in zijn zwarte Porsche, een oud model dat je van twee straten ver kunt horen aankomen. Soms neemt Martin de trein 120

naar Den Haag en eten ze samen een visje in Scheve-ningen. Ze doen het rustig aan met elkaar, zelden wordt het echt laat of heftig, maar het is duidelijk dat ze beiden de oude vriendschap weer op willen pakken.

Dan, op een vrijdagavond in een Thais restaurant aan de Warmoesstraat, tussen de

Tom Kha Kai en de Massaman Nuea, zegt Hans: 'Ik wil je wat vragen, Martin. Of eigenlijk, ik wil je twee dingen vragen. Ik heb je verteld dat ik over een paar maanden ga trouwen. Daarom zou ik willen dat je Claire binnenkort eens ontmoet. Jullie zijn de twee belangrijkste mensen in mijn leven. En ik wil dat jij mijn getuige bent. Wil je dat doen?'

Tijdens het hoofdgerecht sputtert Martin voor de vorm nog wat tegen. Getuige zijn is toch niet niks, daarmee wordt hij in één klap verantwoordelijk voor het welslagen van het huwelijk. En heeft Hans, die vroeger soms wel vier vriendinnen tegelijk had, zijn leven nu wel voldoende gebeterd om een belofte van trouw waar te kunnen maken? Als Hans maar niet denkt dat hij avond aan avond erop toe gaat zien dat hij het pad der deugdzamen blijft bewandelen. Neen, mijnheer, eigen verantwoordelijkheid eerst! Maar voor de laatste hap naar binnen is, stemt Martin toe. Hij ontmoet Claire een week later bij Hans thuis en is verbijsterd. Ze is intelligent, geestig en bezit het soort 121

ijle, donkere schoonheid waar hij zich helemaal in kan verliezen omdat die hem het gevoel geeft dat er iets heroïsch van hem verwacht wordt terwijl hij er geen idee van heeft wat dat is maar er wel zeker van is dat hij er zonder nooit zal komen. Hij is meteen weg van haar en moet zijn uiterste best doen niet te stamelen of rood te worden. Om zich een houding te geven, slaat hij een arm om Hans' schouders en begint een lang betoog over diens

kwaliteiten en de eer die Claire te beurt valt dat ze hem de hare mag noemen. Claire beaamt dat zonder aarzeling, Hans lacht uitbundig en vertelt hoe blij hij is dat ze elkaar eindelijk ontmoeten. Ze toasten staande op elkaars gezondheid met de champagne die Hans speciaal voor de gelegenheid in huis heeft gehaald. Tijdens het eten gaat het nauwelijks over het verleden, hoewel Claire daar een paar keer nadrukkelijk naar vraagt, maar veel meer over het komende huwelijk, het feest dat ze willen organiseren, de kinderen die ze willen krijgen en waarom Martin daar per se peetvader van moet worden. Martin worstelt zich er doorheen en dwingt zichzelf niet te lang naar Claire's lippen te staren als ze aan het woord is en zich daarbij voor te stellen dat hij haar kust met een hartstocht die hij nooit eerder heeft gevoeld. Er zit een knoop in zijn maag en eten kan hij nauwelijks, waardoor Hans zich zorgen maakt en aanbiedt een paar boterhammen te roosteren. Af en toe ziet hij hoe Claire hem nadenkend opneemt, maar naar wat ze denkt, kan hij alleen maar raden. Ze is een mysterie voor hem, een ongelofelijk

122

opwindend, kwellend mysterie. En ze is de aanstaande van zijn beste vriend. Martin gaat die avond vroeg naar huis. Hoofdpijn, zegt hij en dat klopt. Maar ook kortademigheid en maagkrampen. Ergens ter hoogte van zijn slokdarm zit een kropgezwel dat de bloedtoevoer naar zijn hersenen blokkeert, hem het denken onmogelijk maakt en zijn gevoelens

opzweept en laat rondtollen. Hans en Claire zwaaien hem na als hij in de taxi wegrijdt. In de trein probeert hij tot rust te komen. Hij houdt zich voor dat dit niets voor hem is. Hij is nooit zomaar in één keer verliefd geweest. In zijn leven tot nu toe is hij eigenlijk niet verder gekomen dan wat lauwe gevoelens hier en daar die meestal wel weer weggingen als hij er geen al te grote aandacht aan schonk. Waarom zou dat nu anders liggen? Zou het zijn omdat ze de vriendin van zijn beste vriend is? Is hij jaloers op haar? Wil hij zich volledig identificeren met Hans? Hij komt er niet uit. Zelfreflectie is niet zijn sterkste kant, daar heeft hij zich tot nu toe aan kunnen onttrekken door een vrij vlak leven te leiden. Maar hij voelt aan dat er iets niet klopt en neemt zich voor Claire zo min mogelijk te zien. Als hij de volgende middag zit te werken, gaat de telefoon. Het is Claire. 'Ik denk dat we met elkaar moeten praten,' zegt ze. 'Er zit iets tussen ons, ik weet niet wat, maar we moeten het uit de weg hebben voor het fout gaat. Heb je vanavond tijd?' Hoewel al Martin's instincten hem toeschreeuwen

123

het niet te doen, stemt hij toe. Hij laat zich overtuigen door de gedachte dat ze eigenlijk wel gelijk heeft, dat het goed is deze onzin snel uit te praten zodat er niets vreselijks kan gebeuren en zijn vriendschap met Hans niet in gevaar komt. Natuurlijk

zal er in dat gesprek niets fout gaan. Hij is er toch zelf bij. Claire woont ook in Den Haag, in een klein appartement aan de Appelstraat, waar Martin met tramlijn 3 naar toe gaat en rond acht uur aankomt. Zonder iets te zeggen laat ze hem binnen en schenkt een whisky voor hem in. Ze draagt een beige jurk die haar schouders bloot laat en ze ziet er in zijn ogen pijnlijk aantrekkelijk uit. Ook hij zwijgt en gaat met zijn glas op de bank zitten. Als ze tegenover hem is gaan zitten, staren ze elkaar een lange tijd aan. 'Ik merkte gisteravond dat je je heel erg tot me aangetrokken voelt,' zegt ze dan. 'Ik ben bang dat dat klopt.' 'Laat me het dan meteen maar nog ingewikkelder maken. Ik voel me ook tot jou aangetrokken.' Martin onderdrukt zijn primaire emotie. 'In zekere zin lucht me dat op.' Hij neemt een forse slok en denkt even na. 'Misschien kunnen we dan samen bedenken hoe we hiermee om moeten gaan. Wij mogen ons helemaal niet tot elkaar aangetrokken voelen. Jij houdt van Hans en gaat met hem trouwen, hij is mijn vriend, misschien de enige die ik heb.'

124

'Ik denk dat onze gevoelens op zich nog niet slecht zijn. De vraag is wat we ermee doen.' 'Wat we ermee doen? Helemaal niets natuurlijk. Dat is ondenkbaar. We kunnen toch niet een beetje achter Hans zijn rug om scharrelen en flikflooien? We moeten afspraken maken over hoe we de risico's

klein houden en elkaar helpen sterk te blijven.'

'Ik vraag het me af. Misschien kunnen we de zaak beter maar in één keer uit de wereld helpen. Ik denk dat het waarschijnlijk een opvlieging is. Dat heb ik eerder meegemaakt. Als je dan met elkaar naar bed gaat, is de magie eraf en kun je elkaar weer zien zoals je bent. Als we dat niet doen, gaan we een lastige dertig of veertig jaar tegemoet. En Hans ook.' 'Stel jij mij hier voor om met elkaar naar bed te gaan omdat dat uiteindelijk beter voor Hans is? Wat ben jij voor iemand?' Ze staat op en gaat naast hem zitten. Ze legt haar hand op zijn dij en begint hem te strelen. 'Ik ben bovenal een praktische persoon'.

Martin voelt zich verlamd. Hier is hij bezig zich te laten opgeilen door de vrouw van zijn beste vriend, een van de meest verachtelijke streken die een man kan uithalen. De zuiverheid van vriendschap bevuild door een kort moment van hitsigheid. Tegelijk kan hij zijn ogen niet van Claire afhouden en raakt hij van haar aanraking, haar blote schouders, haar ogen en haar lippen opgewondener dan hij ooit van zijn leven is geweest. Walgelijke trut, denkt hij, hoe kun je dit doen? Hoe kun je de man, waar je van houdt, zo

125

verraden. Hou hier mee op, je weet dat jij de enige bent die dat kan, je weet dat een man machteloos wordt als hij eenmaal op gang komt en dat hij dan door moet gaan tot hij klaarkomt. Dat zit in het bloed, dat zit in de genen, daar kun je geen moer aan

doen. Waarom moest die vent van je ons ook zonodig aan elkaar voorstellen? Dat is toch vragen om moeilijkheden, zeker nadat hij onze vriendschap acht jaar lang heeft laten rotten omdat hij per se de pseudocrimineel wilde uithangen. Hou op, trut, hou op. Ga door, ga alsjeblieft door. En hij begint haar te kussen.

Als hij tegen een uur of twaalf terug is in Amsterdam, heeft hij geen bewuste gedachten of gevoelens. Hij heeft alleen de loodzware zekerheid dat er een ramp is gebeurd en dat het einde nog niet in zicht is. Claire speelt in zijn hoofd geen enkele rol meer, hij kan zich nauwelijks herinneren hoe ze eruit ziet.

Hij is nog geen vijf minuten thuis als de telefoon gaat: Claire.

'Je hebt je colbertje hier laten liggen. Hans heeft het gevonden. Ik moest hem wel vertellen wat er gebeurd is. Hij is naar je onderweg.' Ze hangt meteen weer op. Martin wacht, zittend in de fauteuil die hij al vijftien jaar met zich meezeult, gestaag wodka naar binnen werkend, tot hij het jankende geluid van de Porsche voor zijn huis hoort smoren. Nog voor de bel gaat, drukt hij op de knop waarmee de deur beneden automatisch opengaat. Hij wacht Hans op, staande naast zijn drankkast.

126

Als Hans binnenkomt, ziet Martin dat hij gedronken heeft. Hij zweet overvloedig en zijn ogen zijn rood, maar zijn handen trillen niet en zijn bewegingen zijn duidelijk en direct. Hij loopt op Martin toe en blijft vlak voor hem staan. 'Zeg me dat het niet waar is, Martin.'

Martin weet dat hij geen antwoord kan geven, al zou het voortbestaan van de wereld ervan afhangen. Hij weet niet meer wat echt is en wat niet, wat wel gebeurt is en wat niet, wat waar is en wat gelogen. Al zou hij zijn leven ermee kunnen redden of dat van Hans, dan nog zou hij niet weten wat hij zou moeten zeggen. Er is niets dat uit deze situatie nog een uitweg biedt. Er is geen kracht of macht die nog kan helpen. 'Zeg me dat het niet waar is en ik zal je geloven.'

Martin zwijgt.

Hans haalt met zijn vlakke hand uit en geeft hem een keiharde klap in zijn gezicht. Dan draait hij zich om, terwijl de tranen over zijn gezicht stromen, en loopt de deur uit. Seconden of een eeuwigheid later hoort Martin hoe de Porsche beneden gestart wordt en met gierende motor wegrijdt. De rest van de nacht zit hij voor zich uit te staren en wodka te drinken. Laat in de middag van de volgende dag gaat opnieuw de telefoon. Martin voelt zich te ziek en moedeloos om op te nemen en luistert naar het bericht dat Claire met nauwelijks herkenbare stem inspreekt. 'Martin, dit is Claire. Ik weet niet hoe ik je dit moet vertellen maar Hans heeft zich vannacht doodgereden.'

127

Hij is ergens in het Westland in een sloot terechtgekomen. De politie zegt dat hij teveel gedronken had. Ik wil daar verder niet over nadenken of praten. Ik laat je nog wel weten wanneer de begrafenis is.' Martin gaat niet naar de teraardebestelling. Het duurt maanden voor hij voor het eerst

weer met iemand praat over iets anders dan het werk of het weer. Aan vriendschappen waagt hij zich niet meer.

128

V

Het geheim van Huub

Het is tegen het eind van de ochtend als Geert het kantoor van de directeur van het Bevolkingsregister binnenloopt. 'Emiel, ik heb wat van je nodig.'

'Vertel.'

Emiel is een man van weinig woorden. Hij is doorgaans kortaf, luistert liever dan dat hij praat en heeft een broertje dood aan flauwekul. De wijze waarop hij het register al sinds jaar en dag bestiert, dwingt groot respect af bij zijn collega's. Hij is een echte ambtenaar in de positieve zin des woords: betrokken, degelijk en integer. En verder is hij vermaard om zijn eenregelige analyses en wonderlijke aforismen.

Geert is zich ervan bewust dat hij om een boodschap komt die op het randje is en hij beseft dat hij Emiel niet een rad voor ogen kan draaien. Hij vertrouwt er niettemin op dat hij bij zijn collega aan het juiste adres is.

'Er zit me iets niet lekker, Emiel, en dat heeft te maken met de dood van Huub Fijnauts.'

Hij vertelt uitgebreid hoe hij samen met Martin is gaan twijfelen aan het verhaal van de zelfmoord. Dat er iets niet klopt, dat er dingen zijn die niet uitgesproken worden, en dat het motief van kanker toch wel erg onwaarschijnlijk lijkt. Emiel zit nadenkend achterover en knikt slechts zo nu en dan. Hij heeft zijn handen onder zijn

kin gevouwen, met de ellebogen op de stoelleuning. Als Geert is uitgesproken, staat hij op,

129

loopt naar het raam en kijkt een tijdje peinzend naar buiten. Dan draait hij zich om.

'En wat voert jou naar hier?'

'Ik kom er niet uit. Of beter gezegd: wij niet. Ik wil de kwestie graag tot op de bodem uitzoeken maar mis concrete aanknopingspunten. En ik ga uit van de veronderstelling dat de oorzaak van zijn wanhoopsdaad ergens in het verleden moet liggen.'

'De essentie van een vertrekpunt is dat je het op enig moment verlaat.' Emiel neemt weer plaats achter zijn bureau.

'Martin en ik zijn van mening dat Huub iets met zich meegedragen moet hebben, iets dat niemand van hem weet. En om daar achter te komen, willen we het spoor terug volgen, maar de moeilijkheid is dat er weinig meer van hem bekend is dan zijn onberispelijke staat van dienst, een glansvolle loopbaan, een gelijkmatig karakter en een stabiele relatie. Hij heeft nooit veel over zichzelf verteld, hij luisterde altijd meer naar anderen.'

'Wie zijn feilen peilt, die vijlt zijn pijlen.'

'Eh, ja, zeker. Maar zo kwamen wij bij jou terecht. Wellicht kun jij ons helpen.'

'Je weet wat je vraagt, hè?'

'Dat besef ik. Maar wij zijn ervan overtuigd dat het een goede zaak is om de waarheid aan het licht te brengen.'

'Hoe nobel.'

Geert kijkt hem verwachtingsvol aan, zich afvragend of hij nog meer details moet vermelden. Emiel is

130

een korte tijd in gedachten verzonken, slaat dan zijn blik weer naar hem op en knikt bijna onmerkbaar.

'Goed, ik zal mijn best doen. Verder nog?'

'Nee, dit was het voor dit moment.'

'Welaan dan, we hebben een bijster spoor te volgen.'

Die avond heeft Geert afgesproken met Floor. Ze hebben geen van beiden zin om te koken en besluiten even een daghap te eten in het restaurantje bij haar op de hoek. Floor praat honderduit over haar nieuwe opdracht bij een groot verzekeringsbedrijf. Ze moet daar de overname begeleiden van een kleine marktpartij die het zelfstandig niet meer kan bolwerken.

'Ze noemen het een fusie, maar het is gewoon een inlijving. Als je ziet met wat voor gemak daar beslissingen genomen worden, dat geloof je gewoon niet. En welke vergaande gevolgen dat heeft voor de betrokken medewerkers!'

'Positief of negatief?'

'Dat ligt eraan hoe je het bekijkt. Iedereen wordt zo'n beetje van zijn plek gehaald, alle functies worden opnieuw beoordeeld. En met geklungel maken ze korte metten.'

'Kortom, het bed wordt weer eens flink opgeschud.'

'In ieder geval is iedereen klaarwakker.'

'En wat is jouw rol in het geheel?'

131

'Ik moet ervoor zorgen dat de echte talenten op de juiste plek terechtkomen. Op de sleutelposities dus.'

'Met behulp van jullie beproefde methode?'

'Uiteraard.' Ze kijkt hem smalend aan.

'Aangevuld natuurlijk met mijn enorme mensenkennis.'

'Alsook jouw feilloze intuïtie.' Geert geniet ervan als Floor vrolijk is en onbekommerd.

'En heb je al een van je mannetjes gespot?'

Ze verslikt zich bijna: 'Hoe bedoel je?'

'Dat weet je wel: een gewichtige persoon. Eén met veel strepen op de schouders, een koppel met gouden gespen, een kalende kruin en een Jaguar op de oprijlaan.'

'Flauw hoor. Maar om je de waarheid te zeggen: ja, inderdaad.'

'Als ik het niet dacht. En zijn jullie al geheel tu et toi? Heeft hij je al voor een lunch uitgenodigd?'

'Dat nog niet. Maar hij heeft me wel uitgebreid verteld dat hij binnenkort naar het hoofdkwartier in München moet en of ik daar wel eens geweest ben.'

'En wat zei je? Of je dan je vriendje mee mocht nemen?'

'Dat was wel een goeie geweest. Nee, ik heb gezegd dat ik het een prachtige stad vond en dat ik er wel eens met mijn vader geweest ben toen ik klein was.'

'En toen smolt hij helemaal. Geweldig. Pak je koffers alvast maar.'

'Je denkt toch niet echt dat ik dat zou doen?'

'Heb het lef maar eens. Gewoon genadeloos uit-

132

buiten dat soort mannen, daar vragen ze om, dat vinden ze heerlijk. 's Avonds je geilste lingerie aan, je lippen rood, en achteloos je tas een keer open laten staan met de condooms zichtbaar in het zijvakje. En op het moment suprême —'

De deur gaat open en Marie-José Hoogstraten stapt naar binnen, een sigaret nonchalant in de mondhoek, een zonnebril in het haar. Ze kijkt zoekend rond, doet net alsof ze Geert niet opmerkt maar als haar speurtocht niet het gewenste resultaat lijkt te hebben, stevent ze rechtstreeks op hun tafeltje af en richt zich tot hem zonder Floor een blik waardig te keuren.

'Zeg schatje, heb jij hier toevallig een grote dikke man naar binnen zien komen? Eentje met een iets te korte jas en een bril met jampotglazen?'

Geert weet zo gauw niet wat hij moet zeggen, kijkt even schichtig naar Floor en daarna weer naar Marie-José. Dan herinnert hij zich dat er eerder op de avond inderdaad iemand van dat postuur aan een tafeltje in de hoek zat, daar drie of vier jenevers naar binnen heeft gegoten en met een korte knik naar de barman het lokaal heeft verlaten.

'Hoeveel is die inlichting je waard, honey?'

Geert is de situatie weer meester.

'Kom op zeg, je krijgt wat je toekomt.'

'Oké, de door jou gezochte persoon is hier vanochtend met een wandelstok binnengekomen, heeft de hele middag vrolijk aan de bar gestaan en is vanavond stomdronken op handen en voeten weer naar buiten gekropen.'

133

'Wat is dat voor flauwekul?'

'Een historisch geintje. Je zou eens een goed boek moeten lezen. Hij was hier vanavond, heeft een uur op je zitten wachten en is 'm toen gesmeerd.'

'Shit. Je wordt bedankt.'

Ze priemt haar sigaret in het maagdelijke asbakje op hun tafel, draait zich met een ruk om en is net zo snel weer verdwenen als ze was verschenen.

Floor zit hem met verbijstering aan te kijken.

'Wie was die tut-hola in godsnaam?'

'De keizerin van het hoofdstedelijke riool, prinses van de wallen, heerseres over de publieke opinie. Mag ik u voorstellen: Marie-José Hoogstraten.'

'O die. Jezus, wat een opgeblazen kouwe kikker. En waar ken jij haar van, als ik zo vrij mag zijn?'

'Uit mijn stoutste dromen.' Geert ziet dat Floor licht met haar ogen knijpt en besluit in te binden. 'Ik heb haar ontmoet toen ik met Martin op stap was. De conversatie verliep bij die gelegenheid nog stugger dan zoëven. Ik moet constateren dat er sprake is van enige groei.'

'Ik zou maar oppassen voor die vrouw.'

'Want?'

'Die deugt niet. Dat zie je meteen.'

'Volgens de methode of op gevoel?'

'Aan mijn water. Let op mijn woorden: zij slacht mannen af.'

'Dat zou wel eens kunnen kloppen. En daar gaat ze mee door tot iemand haar hart ontdooit.'

'Pardon?'

134

Geert is bezig zich door een dik pak stukken heen te werken ter voorbereiding van de wekelijkse vergadering van het directieteam als hij Emiel aan de lijn krijgt. 'In de krochten van de menselijke ziel is het duister lezen,' zegt Emiel. 'Ben je alleen?'

'Alleen met mezelf en anderhalve decimeter papier. Heb je wat voor me?'

'Zeker. Hubertus Franciscus Maria Fijnauts, op 23 mei 1955 geboren te Vlagtwedde, ouders gescheiden toen hij net twee was, met zijn moeder, Johanna Dorothea Delfgaauw, verhuist naar Zwolle en later naar Utrecht, als student op kamers gaan wonen in Leiden, doctoraal Rechten in 1976, gepromoveerd in 1979, samenwonend met Geesje Fijnauts sedert 1986, geen kinderen, op zijn achtenveertigste overleden en gecremeerd te Ouderkerk aan de Amstel, zijn laatste woonplaats.'

'Het verbaast me dat hij in een gebroken huwelijk is opgegroeid. Zo'n evenwichtige man.'

'Een bijzonderheid is nog dat zijn moeder hem na de scheiding haar eigen meisjesnaam heeft gegeven en dat ook in het register heeft laten opnemen. Pas in 1990 heeft hij dat weer teruggedraaid. Hij is dus lange tijd als Huub Delfgaauw door het leven gegaan.'

'Hij kon in ieder geval kiezen uit twee mooie namen. Weet je nog meer?'

'Geziena Florence Fijnauts, geboren op 22 mei 1952

135

te Vlagtwedde, op haar vijfde met haar vader geëmigreerd naar Indonesië, op haar zeventiende teruggekomen naar Nederland om Letterkunde te studeren in Amsterdam, afgestudeerd in 1975, huidige woonplaats: Ouderkerk aan de Amstel.'

'Ze is daar na zijn dood dus blijven wonen. Heb je ook een adres?'

'Natuurlijk. Maar valt je niets op?'

'Ja, Vlagtwedde, ze komen uit hetzelfde dorp.'

'En verder?'

'Alletwee in mei geboren, Stier dus, nee wacht even: Tweelingen.'

'Beste Geert, ze komen uit hetzelfde gezin.' Emiel schraapt even zijn keel. 'Huib en Geesje zijn broer en zus.'

'Allemachtig, je hebt gelijk. Ongelofelijk. Maar dan zijn ze dus helemaal niet gehuwd?'

'Nee, dat zeg ik, ze woonden samen. En aangezien ze allebei Fijnauts heten, heeft niemand ernaar gevraagd. En ze waren ongetwijfeld van plan daar oud en gelukkig mee te worden.'

'Gelukkig zijn ze zeker geweest. Die twee hebben zielsveel van elkaar gehouden, als ik de verhalen mag geloven.' Hij denkt terug aan wat Hennie Koek en Anja hem hebben verteld. 'Maar broer en zus! Het is maar goed dat niemand dat heeft geweten.'

'Dat is maar de vraag.'

'Hoe bedoel je?'

'Je was toch op zoek naar een motief? Nou, als dit er niet één is, weet ik het ook niet.'

136

'Verdorie, dat kon wel eens kloppen. Ze woonden illegaal samen.'

'In het geheel niet. Er is niets op tegen dat ze in één huis leefden. Alleen hun liefdesrelatie was bij wet verboden.'

'En daarmee waren ze chantabel.'

'Inderdaad. En misschien heeft iemand die hun een kwaad hart toedraagt hun geheim ontdekt.'

'Hoe moeilijk is het om daar achter te komen?'

'Het begint ermee dat je eigenlijk niet weet waar je naar op zoek bent. Dat gold voor mij ook. En vervolgens moet je toch wel het een en ander overhoop halen. Ik heb dingen moeten doen die niet voor iedereen toegankelijk zijn. Je begrijpt dat je mij daar onder geen enkele omstandigheid op aan mag spreken.'

'Dat is duidelijk. Ik ben je erg dankbaar voor de moeite die je genomen hebt. Wil je me het adres nog geven van Geesje?'

'Ik stuur je alle gegevens op. Wat ga jij nu doen?'

'Eerst maar eens even bijkomen van de schrik. En als je het goed vindt, deel ik deze kennis met Martin Gravelotte en overleg ik met hem hoe te handelen. Ik ben ervan overtuigd dat we op de goede weg zijn.'

'Wees wijs met deze wetenschap en waak voor de wraak.'

Het eerste dat Geert doet is Martin bellen. Het duurt even alvorens hij hem te pakken krijgt. Martin is druk

137

bezig met de gemeentelijke voorjaarsnota en voert urenlang overleg met wethouder Claudia van Vliet .

Gek wordt hij van dat mens. Heeft hij net haar eerdere overwegingen zo goed en zo kwaad als maar mogelijk doorgerekend op de consequenties, komt ze met volstrekt nieuwe gezichtspunten op de proppen en of hij die even wil verwerken. Al zijn pogingen haar te doordringen van het belang van een consistente beleidslijn lijden schipbreuk. Zij zwalkt in zijn ogen van het ene uiterste naar het andere. Hij krijgt haar niet aan het verstand gepeuterd dat een overschrijding aan de ene kant een compensatie aan de andere zijde vereist: je kunt het geld niet twee keer uitgeven, Claudia. Vrouwen hebben een fundamenteel onvermogen het geheel in de gaten te houden, is zijn stellige overtuiging. Zij van haar kant vindt dat hij niet zo rechtlijnig moet denken en wat meer begrip moet opbrengen voor haar bijzondere positie in het College van B&W. Hun uiteenzettingen leiden echter nooit tot ruzie. Vlak voordat het schip op de klippen loopt, haalt Martin bakzeil. Geert heeft hem eens in overweging gegeven om te bedenken hoe hij de kwestie met haar in bed zou aanpakken, maar daar wil Martin niets van weten. Cijfers zijn cijfers en die laten niet met zich spotten. Seks gaat over hormonen en die hebben een volstrekt andere dynamiek. Ook die avond zou hij weer moeten overwerken maar Geert weet hem ertoe over te halen even samen te gaan eten om de informatie van Emiel te bespreken.

138

Een doorbraak in ons onderzoek, zegt Geert, absoluut de moeite waard, je weet

niet wat je hoort. Nee, dat kan niet door de telefoon. Goed dan, als het maar niet meer kost dan een uur, hooguit anderhalf. Martin komt een kwartier later dan afgesproken. Met een buitengewoon nors gezicht schuift hij tegenover Geert aan tafel. Hij bestelt een groot glas bier en een korenwijn en laat die in één keer naar binnen glijden.

'Had ik aan het eind van de middag toch bijna een aanvaring gehad met onze collega van welzijnszaken die me nog even een tegenvaller in de onderwijssector kwam melden! Godsamme zeg.'

'Hennie Koek?'

'Het lijkt wel alsof niemand het meer in de hand heeft. En dan dat eindeloze overleg om de begroting sluitend te krijgen. Die vrouw kost me een jaar van mijn leven.'

'Claudia?'

'Mevrouw de wethouder voor de Financiën. Maar goed, deze week moet het hoe dan ook af zijn. En dan maak ik me op voor de confrontatie met die kenau van De Amsterdamsche als we het concept vrijgeven aan de pers.'

'Marie-José?'

'Die ja. Daar verheug ik me nu al op.'

'Ik heb haar verleden week nog gezien toen ik met Floor zat te eten in de Drie Gezusters.'

'Kijk nou. En?'

'Ze was op zoek naar een morsig type met de

139

fysiologie van een nijlpaard en het montuur van Freek de Jonge.'

'Dat moet Jos Everding geweest zijn, het Amsterdamse Michelin-mannetje.'

'Dat lijkt me wel een rake typering, wat een dikzak is dat.'

'Hij wordt zo genoemd omdat hij voor De Amsterdamsche de restaurants recenseert. Hij is degene die de kwaliteit beoordeelt van de eetgelegenheden en daar vervolgens quasi vermakelijke stukjes over schrijft. Op handen gedragen door de jetset, gevreesd door de horeca.'

'Hij heeft daar overigens geen hap gegeten maar sloeg wel de ene borrel na de andere naar binnen.'

'Dat klopt, hij houdt wel van een versnapering.'

'Marie-José heeft dus inspirerende collega's. Hoe weet jij dit soort dingen trouwens altijd?'

'Ach, ik kom wel eens ergens. Maar laten we terzake komen. Wat heb je gehoord?'

'Hou je vast. Huub en Geesje waren niet getrouwd. Dat kon namelijk niet: ze waren broer en zus.'

Met grote ogen kijkt Martin hem aan. Sprakeloos, maar in zijn hoofd gaat van alles om. Beelden, normen, begrip, onbegrip, herinneringen, gevolgtrekkingen, berusting, hoop, twijfel, vragen. De miljardennota die de afgelopen weken zijn totale aandacht heeft opgeëist, lijkt ineens volstrekt futiel, een exercitie op de achterkant van een postzegel. Hij bestelt nog een kopstoot en laat Geert alles vertellen wat hij te weten is gekomen. Als deze is uitgesproken, zet Martin zijn twee wijs-

140

vingers vlak voor zich op tafel, beweegt ze dan een klein stukje dicht tegen elkaar aan en rechtop naar voren, laat ze uiteengaan en ongeveer twee decimeter evenwijdig aan elkaar lopen, de kootjes iets gekromd, om ze vervolgens weer naar elkaar toe te brengen en, opnieuw gestrekt, een gezamenlijke spoor te laten trekken tot in het midden van het blad. Dan stopt hij, wacht een tel en trekt vervolgens in één beweging zijn rechtervinger over het tafelblad naar de zijkant, over het randje naar beneden. De overgebleven vinger zakt daarbij tot op de eerste knokkel in elkaar. 'Zo is het dus gegaan,' zegt hij en kijkt Geert ernstig aan.

'Ik vrees het ook. Ze waren voor elkaar bestemd maar het werd hun blijkbaar niet gegund.'

'Inderdaad, en jij en ik weten wie daar de hand in hebben gehad.'

'Nou ja, dat is nog maar een hypothese.'

'Kom nou toch, alles wijst in die richting.'

'We hebben geen enkel bewijs, alleen maar stille vermoedens.'

'In ieder geval weten we nu wat ons te doen staat.' Met zijn linkerwijsvinger, die al die tijd roerloos is blijven liggen, tikt hij twee keer op de tafel, in staccato. 'Jij gaat met Marie-José naar bed en ik probeer Geesje te benaderen.'

'En hoe stel jij je dat voor?'

'Je hebt toch een adres? Ik ga er gewoon naar toe.'

'Jouw rol snap ik wel. Ik vraag me alleen af hoe ik MJ te pakken krijg.'

141

'Emjee? Wees gewoon lief voor haar maar ongemeen streng en ze valt willoos aan je voeten.'

'Ik had nog even de illusie dat ik de vrouwenkenner was van ons beiden.'

'Hou toch op man, daar snap jij geen moer van.'

'Voor een doordeweekse dag ben jij tamelijk mild en begripvol.'

'Het moet maar eens gezegd worden. Afrekenen?'

'Laat mij dat maar doen. Jij moet al genoeg eindjes aan elkaar knopen.'

'Moe noch mat word ik ervan.' Hij laat het laatste bier in zijn keelgat lopen en zet het glas met een bonk midden op tafel. 'Ik heb nog een tip voor je: aanstaande vrijdag is de opening van de nieuwe vleugel van het Stadstheater. Tien tegen één loop je daar jouw doelwit tegen het lijf.'

Geesje heeft zich sinds de dood van haar geliefde volledig in zichzelf teruggetrokken. De weinige relaties die ze had met de zakelijke omgeving van Huub, heeft ze gelaten voor wat die waren. Ze heeft naderhand slechts één keer contact gezocht met zijn secretaresse Anja om van haar te weten te komen wat zich in die laatste paar dagen had voorgedaan maar veel verder kwam ze daar niet mee. De talloze blijken van waardering en medeleven die ze van alle kanten ontving heeft ze met een hartelijk maar niettemin afstandelijk briefje beantwoord. Daarna werd het stil om haar heen.

142

Al haar energie en aandacht richt ze op haar bedrijf. Ze is een nieuw literair fonds

begonnen met boeken over ethiek en zingeving. Het aantrekken van schrijvers en de onderhandelingen over de voorwaarden doet ze bij grote voorkeur zelf. Ze geniet van de gesprekken met potentiële auteurs en neemt daar alle tijd voor. Het verstroot haar gedachten en leidt haar weg van de leegte die zich vooral 's nachts doet gevoelen.

Als Martin haar op kantoor belt met de vraag om een onderhoud, reageert ze aanvankelijk enthousiast omdat ze in de veronderstelling verkeert dat hij een beginnende schrijver is op zoek naar een uitgever. Zodra ze echter merkt dat hij zich bevindt in de voormalige werkkring van Huub, wordt ze ineens zeer terughoudend. 'Ik wil die periode graag afsluiten, meneer Gruns-ven, en vermijd het de gebeurtenissen opnieuw op te rakelen.'

'Daar heb ik alle begrip voor, mevrouw Fijnauts. Ik heb uw levenspartner weliswaar niet persoonlijk gekend maar op grond van wat ik over hem heb gehoord, moet zijn overlijden een groot verlies voor u betekenen. In het stadhuis wordt overal met buitengewoon respect over hem gesproken.'

'Dank u wel voor uw vriendelijke woorden, meneer Gravelotte. Mogen we het hierbij laten?'

'Geloof me, mevrouw Fijnauts, dat ik mij niet zonder goede reden tot u wend. Al geruime tijd houdt de gedachte aan zijn plotselinge dood mij bijzonder bezig

143

en raak ik steeds meer geïntrigeerd door de persoon die hij is geweest.'

'Daar kan ik u niet van afhouden, meneer Gruns-ven, maar ik verzoek u mij daar buiten te laten. Ik ben erg gesteld op mijn rust. En op die van mijn man.'

Er gaat een siddering door Martin heen. Zou ze zich bewust bedienen van die benaming? Of heeft het geen betekenis? Hij had het zich gemakkelijker voorgesteld om haar te spreken te krijgen. En hoe dan ook heeft hij zich voorgenomen niet over de telefoon uit de school te klappen.

'Ik respecteer uw opstelling, mevrouw, maar ik ben iets over hem aan de weet gekomen dat ik graag aan u zou willen voorleggen.'

'En dat is?'

'De beweegreden voor zijn keuze.' Het is eruit voor hij er erg in heeft.

Het wordt even stil aan de andere kant van de lijn. En dan: 'Bent u van mening dat ik daar kennis van zou moeten nemen?'

'Ik denk het, mevrouw. Ik vraag u mij een half uur te willen ontvangen. En daarna zal ik u niet meer lastig vallen.'

'Goed dan. Maar niet hier op kantoor. Kunt u aan het begin van de avond naar mijn huisadres komen? Weet u waar dat is?'

Om zeven uur meldt Martin zich in Ouderkerk aan de Amstel. Het huis ligt half verscholen achter een ligusterheg en is van de straatkant af nauwelijks te zien. Op de korte oprijlaan naar de garage staat een

144

Saab geparkeerd, achterstevoren. Klaar om weg te rijden, denkt Martin, en loopt de twee treden op naar de voordeur. Hij belt aan, inspecteert even in het deurruitje of hij niet al te serieus kijkt en trekt zijn jasje aan

beide panden recht over zijn schouders. Een bijzonder elegante vrouw doet open, eenvoudig maar smaakvol gekleed, nauwelijks opgemaakt, het halflange haar los achter de oren. Ze nodigt hem binnen en loopt voor hem uit naar een serre waarvan beide deuren wijd openstaan en uitzicht bieden op een kleine tuin met een prachtige border.

'Neemt u plaats. Wilt u koffie of geeft u de voorkeur aan thee?'

Een sterke borrel was hem liever geweest. Koffie dan maar. Als zij korte tijd later met de kopjes terugkomt en die op een laag tafeltje neerzet, verbaast hij zich erover dat zij er zo onberispelijk uit ziet. Hij had een gebroken vrouw verwacht, met een van verdriet getekend gezicht. Als hij niet beter wist, zou hij haar begin veertig hebben gegeven. Ze neemt plaats in een fauteuiltje schuin tegenover hem, slaat haar benen bevallig over elkaar en knikt hem vriendelijk toe.

'Nou, meneer Gravelotte, daar zit u dan, het is u gelukt. Ik ben benieuwd wat u mij te vertellen hebt. Zullen we elkaar gewoon tutoyeren? Ik heet Geesje.'

Zo stroef als het vanochtend ging, zo soepel verloopt het nu. Martin had zich voorbereid op een geheel andere sfeer en stemming.

'Graag. Martin. Ik ben u, eh, jou bijzonder dankbaar voor de tijd die je vrijmaakt. Ik zal het kort houden.'

145

De aandacht die zij echter heeft voor de gedachten die hij samen met Geert heeft ontwikkeld, maakt dat hij voor zijn

introdactie al meer dan een half uur nodig heeft. Zij knikt telkens begrijpend, vraagt een enkele keer om toelichting en laat hem verder volledig uitpraten. Dan komt het moment dat hij tot de kern van zijn boodschap geraakt.

'Mijn collega en ik zijn er ten slotte achter gekomen dat jij niet getrouwd bent geweest met Huub.'

'Zo, dat is voor een ambtenaar blijkbaar niet al te moeilijk. Zal ik je nog eens inschenken?'

'En dat Huub jouw jongere broer is.' Het hoge woord is eruit.

'Dat is knap. Dat is tot nu toe niemand gelukt.' Volkomen onbewogen is ze, totaal niet onder de indruk. Ze loopt even weg en komt met twee glaasjes en een fles port terug. 'Wil je?'

'Graag.' Alles beter dan niets, denkt Martin. 'Ik had gedacht dat je zou schrikken van deze mededeling.'

'Beste Martin, ik heb de hele middag de tijd gehad om te bedenken wat jij kwam doen. Met een beetje fantasie kom je een heel eind in deze wereld.'

Wat een vrouw, denkt Martin, zit tegenover een vreemde die ze tot op de dag van vandaag nog nooit heeft gezien en die haar even het geheim van haar leven afneemt als betrof het een stofje op haar mantelpak, maar geeft geen krimp.

'En dat heeft Geert Wind en mij het vermoeden gegeven dat dit het mysterie van zijn dood zou kunnen ophelderen. Mag ik je vragen: wat is er waar van

146

het verhaal over zijn gezondheid? Had hij echt kanker?'
'Ik zou het niet weten. Zijn huisarts wist in ieder geval van niets en ook tegenover mij heeft hij daar met geen woord over gerept. Maar ik heb het nooit tegengesproken omdat ik er niets tegenover kon zetten. Zijn wanhoopsdaad is voor mij nog steeds een raadsel.'
'Daar was ik al bang voor. Heb je nooit de behoefte gevoeld daar onderzoek naar te doen?'
'Natuurlijk wel, maar ik mocht geen slapende honden wakker maken. En ik had ook geen begin van een vermoeden. Huub en ik hebben altijd alles met elkaar gedeeld, alleen over zijn laatste motief tast ik volledig in het duister. Het enige dat ik weet, is dat hij de laatste dagen een beetje van slag was, meer niet.'
'En zou je het nu nog steeds willen weten?'
'Absoluut. Maar ik zie niet in wat er veranderd is. Nou ja, behalve dan dat jij en je collega de aard van onze verhouding hebben ontdekt. Ik mag toch hopen dat jullie dit niet aan de grote klok hebben gehangen?'
'Nee, en dat zijn we ook niet van plan. Je kunt rekenen op onze volstrekte discretie. En verder bieden we je onze hulp aan. Als je dat wilt tenminste.'
'Ik weet niet. Ik heb liever dat de buitenwereld onze, hoe zal ik het zeggen, buitenechtelijke relatie niet te weten komt. Ik ben heel blij, nu het stof is neergedaald, dat er geen praatjes in omloop zijn.'
'Dat kan ik me indenken. Maar kun je je voorstellen dat Geert en ik proberen de waarheid te achterhalen?'

147

'Maar hoe dan? Wat kunnen jullie in hemelsnaam doen?'
'Onze hypothese toetsen.'
'En welke is dat?'
'Dat iemand Huub heeft willen chanteren.'
'Mijn god, zou dat het zijn? Maar dan zijn er meer die van onze verboden liefde weten!'
'Dat is de veronderstelling, ja.'
'Maar Huub was iemand die geen vijanden had, daar was hij de persoon niet naar. Hij had weinig vrienden, dat klopt, in de zin van echte vrienden, daar had hij zijn geheel eigen redenen voor. Maar tegenstanders? Nee, dat zou ik geweten hebben.'
'Ook niet in zijn werk? Hij heeft toch posities bekleed waarin hij zo nu en dan ook impopulaire maatregelen moest nemen.'
'Wij hadden het bijna nooit over ons werk. Dat vonden we nauwelijks interessant. We hadden altijd meer aandacht voor elkaar.'
'Kun je je echt niets voor de geest halen?'
'Het zal wel niets zijn,' zegt ze peinzend, 'maar Huub heeft het kort voor zijn dood gehad over een slecht-nieuws-gesprek dat hij zou voeren met een van zijn managers, zijn naam ben ik even kwijt. Meer kan ik echt niet bedenken.'
'Kees Veerman? Van de Beheerdienst, zegt dat je iets?'
'Dat zou wel kunnen. Maar zoiets kan toch nooit een reden zijn om iemand te chanteren?'
'Je weet het niet. Ik zeg ook niet dat het waar is.'

148

Het kan alleen wel de moeite waard zijn om dat te onderzoeken. Als je dat nou aan Geert en mij overlaat.'
'Nou vooruit. Maar wees alsjeblieft voorzichtig.'
Martin zit inmiddels volkomen ontspannen in zijn stoel. Hij had niet gedacht dat het zo gemakkelijk zou gaan. Talloze gedachten en beelden over de man die hij nooit heeft gekend krijgen ineens reliëf nu hij de vrouw ziet die daarachter stond.
'Mag ik even gebruikmaken van het toilet, Geesje?' Er golft een ongekend fijn gevoel door hem heen nu hij haar voor het eerst bij de voornaam noemt.
'Natuurlijk. Hier de gang in en achteraan rechts, de gele deur.'
Hij staat op, draait zich om en ziet dan aan de muur, waar hij de hele tijd met zijn rug naar toe heeft gezeten, een grote foto in een fraaie zilveren lijst. Een portret met hoofd en schouders van een blonde man met licht krullend haar en helblauwe ogen. Hij glimlacht, buitengewoon vriendelijk, en heeft een zachte glans over zijn gelaat. De lichte rimpeltjes in zijn ooghoeken getuigen van zijn innemendheid en levenslust.
'Dat was 'm dus,' vraagt Martin over zijn schouder aan Geesje.
'Dat is 'm, Huub, mijn lief.'
Martin kijkt nog even naar de foto en loopt dan de gang in naar achteren. Als hij korte tijd later terugkomt, blijft hij achter zijn stoel staan met de handen op de rugleuning. Geesje kijkt de tuin in en reageert niet merkbaar op zijn aanwezigheid.

'Zal ik dan maar gaan?'
149

Zij strekt zonder om te kijken haar arm naar hem toe en maakt een licht wuivende beweging met haar hand.
'Blijf nog heel even,' zegt ze zacht.
Martin gaat weer zitten en ziet een klein spoortje op haar wang, vanuit haar ooghoek naar haar kaak en kin. Hij weet even niet wat hij moet zeggen. Hij is nooit goed in troosten geweest. Marianne heeft hem dat destijds ook zo kwalijk genomen. Jij moet je zachte kant eens wat beter benutten, zei ze, en doe maar niet alsof je die niet hebt. Hij besluit er maar even het zwijgen toe te doen en wenste dat er nog wat in zijn glaasje zat.
'Nog een klein slokje?' vraagt Geesje en trekt de kurk van de fles.
'Dat sla ik niet af. Dronk je met Huub ook altijd port?'
'Huub was geheelonthouder, hij heeft nooit een druppel alcohol gehad. Niet uit principe hoor, hij taalde er gewoon niet naar. Deze fles heb ik al jaren in huis. Ik dacht dat jij wel een drankje kon hebben.'
'Dat is lief van je, dank je.' God, dit is een vrouw om van te houden, denkt hij en schrikt van die gedachte. Weg ermee, kop erbij houden. 'Hoe kwamen jullie er eigenlijk achter dat je familie van elkaar was?'
'Merkwaardigerwijs duurde het een volle week voor wij dat ontdekten. We hebben elkaar op een feestje ontmoet, zijn vrijwel meteen samen weggegaan en naar zijn huis in Leiden gereden. Daar hebben wij

dagenlang in een soort roes verkeerd van verliefdheid.
150

Wat waren we gek op elkaar! We zijn, geloof ik, maar één keer de deur uit geweest om wat boodschappen te doen. De rest van de tijd hebben wij zo'n beetje in zijn slaapkamer doorgebracht.' Ze kleurt enigszins rood maar praat vlug verder. 'Pas na zeven dagen zijn we aan de praat geraakt over onze jonge jaren en toen werd het snel duidelijk.'
'Maar jullie hadden dezelfde achternaam! Dat moet je toch aan het denken hebben gezet?'
'Hij heeft zich aan mij voorgesteld als Huub Delf-gaauw. En ik geloof dat ikzelf alleen maar mijn voornaam heb genoemd. Je weet toch dat hij een tijd zijn moeders naam heeft gedragen?'
'Dat klopt, maar ik had me dat nog niet gerealiseerd.'
'Wij hebben vrij snel besloten dat wij bij elkaar wilden blijven maar zagen ook de moeilijkheid daarvan. Tot Huub op de briljante gedachte kwam weer van achternaam te wisselen en te verhuizen naar hier. We zijn met stille trom vertrokken, hij uit Leiden en ik uit Amsterdam, en hebben hier een volledig nieuw bestaan opgebouwd.'
'Het klinkt als een sprookje.'
'Dat was het ook. We hebben ons nooit gewaagd aan psychologische bespiegelingen maar zowel hij als ik hebben altijd het gevoel gehad dat we iets misten, dat we iemand kwijt waren geraakt, en dat hadden we niet meer toen we elkaar

opnieuw hadden gevonden.'

'Wat een wonder genoemd mag worden.'
Martin neemt nog een slokje van zijn port.
De drank en haar
151

zachte maar zelfverzekerde stem maken dat hij helemaal warm wordt van binnen.
Opnieuw komt er een gedachte in hem naar boven die hij onmiddellijk weer terugduwt: hij zou hier nooit meer weg willen. 'En nu is je dat weer afgenomen?'
'Zo zie ik het niet. De verbondenheid met Huub is er nog steeds en zal ook altijd blijven bestaan. Voorheen wist ik niet wat ik miste, nu weet ik het wel. En dat is toch anders, het klinkt misschien gek maar het is dragelijker. Ik heb zoveel heerlijke herinneringen aan hem, daar kan ik het de rest van mijn leven mee doen.'
'Ken je het mooie verhaal van Plato over de wederhelften?' Hij hoopt door een nieuwe dimensie in te brengen haar aandacht nog even gevangen te houden.
'Ik dacht wel dat je daarmee zou komen. Natuurlijk. Je bent een intelligente man, Martin, ik heb je komst bijzonder op prijs gesteld. Vind je het goed als we zo langzamerhand stoppen?'
'Eh ja, natuurlijk.' Met een korte blik op zijn horloge ziet hij dat het al tegen tienenvijftien loopt. Hij moet verdomme nog voor Claudia aan het werk. 'Jij bent degene die bedankt mag worden. Ik ben je zeer erkentelijk voor je openheid en vertrouwen.'
'Dit blijft onder ons, hè? Nou ja, je mag je vriend Geert natuurlijk wel het een en

ander vertellen. En succes met jullie
speurwerk. Ik ben erg benieuwd of dat wat
oplevert. Maar houd het geheim alsjeblieft.
'Erewoord.'

Zij loopt voor hem uit naar de hal, strijkt
hem even
152

licht over zijn schouder en doet de deur
geruisloos achter hem dicht. Hij loopt naar
zijn auto, is een tijdje op zoek naar zijn
sleutels, blijft bij het instappen achter de
veiligheidsriem haken en rijdt volstrekt in
de verkeerde richting weg.

Geert komt uit een heel ander gezin dan
Martin. Niets adel, zelfs niet in de verste
verte. Gewoon boerenklei, een gezin met
twaalf kinderen die met een gemiddelde
tussentijd van anderhalf jaar op de wereld
worden gezet, Geert als negende.

Zijn vader was op zijn zachtst gezegd een
beetje typisch. Waar hij zijn geld mee
verdiende, werd nooit helemaal duidelijk.

Hijzelf zei desgevraagd altijd dat hij
makelaar was in roerende goederen. Hij is
soms hele dagen van huis, komt dan terug
met een vrachtlading antieke meubelen die
hij in België of Noord-Frankrijk voor een
habbekrats op de kop had getikt en die hij
na enkele kleine ingrepen voor goud geld
in het Gooi weer van de hand doet.

Maar ook organiseert hij bijeenkomsten
voor post-duivenliefhebbers in de regio
waarin hij hun aanbiedt het transport van
de dieren naar internationale wedstrijden
voor zijn rekening te nemen en dat ze zich
daarop kunnen abonneren. Of hij komt
laaiend enthousiast thuis uit een jazz-café,
klimt de volgende ochtend onmiddellijk in

de telefoon en zorgt ervoor dat die
fenomenale trombonist in contact komt met
die
153

pianist die hij een half jaar eerder in Laren
had ontmoet, en dat hij hun agent wel wil
worden aangezien hij toch net een
impresariaat is begonnen voor specifieke
ensembles.

Hij is eens naar Amerika geweest en heeft
daar na afloop van filmopnames in een
tweederangs circuit alle overgebleven
rekwisieten bemachtigd en in drie
containers naar Nederland verscheept, om
die in een winkeltje in Overveen weer in
omloop te brengen met prachtige verhalen
over dat Clark Gable die kameelharen jas
nog had gedragen en dat die kroonluchters
werden gebruikt in de scène waarin Sean
Connery zich van zijn tegenstanders wist te
ontdoen, kom, hoe heette die film ook
alweer?

Hij is slechts één keer in loondienst
geweest, bij de debiteurenadministratie van
het gemeentelijke waterleidingbedrijf, vlak
nadat hij van de lagere handelsschool was
gestuurd omdat hij in de middagpauze
broodjes verhandelde die hij 's morgen van
de bakker in het dorp had meegekregen als
overschot van de dag ervoor. De conciërge
had hem erbij gelapt omdat dat zijn
prerogatief was en hij zijn eigen omzet in
krentenbollen dramatisch zag afnemen.
Zijn carrière bij de gemeente duurt precies
vier maanden: zijn proeftijd wordt niet
verlengd omdat hij inmiddels een
vereniging van zwartrijders heeft
geëntameerd waarvan de leden maandelijks

tien gulden inleg plegen en zonder kaartje
van het openbaar vervoer gebruikmaken,
terwijl de vereniging opdraait voor de
boete ingeval iemand tegen de lamp loopt.
Hij begrijpt er niets van:

154

iedereen is tevreden en goedkoper uit. Hij
heeft zich toen voorgenomen nooit meer
van negen tot vijf voor een baas te werken.
Maar hoe dan ook, er is altijd te eten en
niemand in zijn gezin komt iets te kort.
De maaltijden in het ouderlijke huis van
Geert zijn meestal een feest. Iedereen mag
zijn of haar zegje doen en moeder Wind let
erop dat ook de kleintjes aan bod komen.
Alleen als vader aan het woord is en
verhalen vertelt over zijn belevenissen, is
iedereen stil. Hij kan dat zo smakelijk en
kleurrijk doen dat ze aan zijn lippen
hangen. Hij gebruikt dan alle attributen die
hij binnen handbereik heeft om zijn betoog
kracht bij te zetten. Een hele komkommer
moet het ontgelden als hij verhaalt over die
keer dat hij een inbreker overmeesterde,
doperwten doen dienst als medesoldaten
als hij vertelt over zijn tijd in het leger,
waar hij wegens broederdienst overigens
van verschoond is gebleven, vorken en
lepels worden ingezet om de jus-kom in het
nauw te drijven in zijn ultieme poging de
luipaard weer in zijn kooi te krijgen in de
periode dat hij in Artis filmde voor de
Vara.

In zijn eindeloze enthousiasme heeft hij
eens iedereen tegelijkertijd het toetje, een
klein griesmeel-puddinkje, tegen het
plafond laten gooien om te kijken wiens
exemplaar het langst bleef hangen. Het

werd een groot succes en de handeling wordt nadien vaak herhaald als vader weer eens in een goede bui is of een zakelijk succes te vieren heeft. Moeder geniet ervan als hij op dreef is en laat hem altijd begaan. Als oma Wind haar vijfenzeventigste verjaar-
155

dag viert en bij die gelegenheid door de thuiszorg vijftien stapelbakjes laat bezorgen met een viergangen-menu voor de voltallige familie, is het weer helemaal raak. De lichtmetalen torentjes worden ongezien op tafel gezet. Het bovenste bakje wordt opengemaakt en blijkt een laf papje te bevatten dat als champignonsoep was aangekondigd. Oma neemt een hapje, kijkt triomfantelijk rond en slurpt de substantie lepel voor lepel naar binnen, terwijl vader de kinderen één voor één een knipoog geeft om te beduiden dat ze het echt niet hoeven op te eten. Ook het tweede en derde bakje blijken niet van de kwaliteit die het gezin is gewend en ook die worden vrijwel onaangeroerd naar de keuken afgevoerd. Als het vierde bakje wordt geopend en een kleverige chocolademousse blijkt te bevatten, kijken alle kinderen hoopvol naar vader. Deze knikt en begint langzaam te tellen: één, twee, drie en daar gaan veertien chocolademoesjes de hoogte in. Oma probeert ook mee te doen maar mist op een haar na het hoofd van haar schoondochter die schaterlachend achterover leunt en de score op het plafond in de gaten houdt. De moeite die het haar kost des anderen daags het geheel weer toonbaar te maken, neemt ze graag voor lief.

Geert zelf omschrijft zijn jeugd als gelukkig en zorgeloos. Er was leven in de brouwerij, zijn broertjes en zusjes gingen veel met elkaar om, maar ook neefjes en nichtjes, vriendjes en vriendinnetjes waren altijd welkom ten huize Wind. Iedereen mocht blijven slapen, soms lag de woonkamer bezaaid met matrasjes van overnachtende kinderen. Voor de eerste seksuele
156

verkenningen was dat een ideale omstandigheid waar hij later nog vaak met plezier aan terugdacht. 'Zo, sweethart, zoek je iemand?' Geert kijkt verschrikt opzij. Naast hem staat Marie-José naar wie hij zo onopvallend mogelijk uitkeek maar die hij niet heeft zien aankomen. Ze staan met een kleine tweehonderd man in de hal van het Stadstheater waar de wethouder voor Cultuur zo direct de openingshandeling zal verrichten van het nieuwe gedeelte, de Kleine Zaal. Na jarenlang getouwtrek tussen de Raad en het College over de financiering van deze prestigieuze uitbreiding, is het er dan eindelijk van gekomen. Een belachelijke vertoning van de cultuurmafia in deze stad, heeft Martin hem voorgehouden, geldverspilling ten behoeve van een kleine upperclass en nota bene de Partij van de Arbeid heeft het laatste zetje gegeven. Geert zal het allemaal een zorg zijn, dat politieke gekonkel is van alle tijden, er is toch geld zat en Amsterdam heeft een naam hoog te houden. Maar hij is hier voor wat anders

gekomen, die nieuwe zaal ziet hij binnenkort wel als Andreas Scholl, zijn meest geliefde countertenor, daar een recital komt geven. Hij heeft de kaartjes al in huis. 'Ja, jou. Ik wou je wat vragen.' 'O, ik dacht dat ik de vragen deed en dat jij die dan moest beantwoorden.' Ze blijft strak voor zich uit-
157

kijken. 'En dat ik je kop mag afhakken, als dat je niet lukt.' 'Dat klopt, je hebt er nog ééntje tegoed. En daarna is het mijn beurt.' 'Daar komt ie dan. Welk wezen loopt overdag liever niet, 's avonds op twee en 's nachts bij voorkeur op vier poten?' 'Ach, dat doet me genoeg; je hebt literatuurstudie verricht. Dat ben jijzelf, lieverd, en als ik jou inmiddels een beetje ken, ben je op je best in die laatste positie.' 'Nou, dan is jouw vraag wat mij betreft ook meteen beantwoord. Ja.' 'Jij weet helemaal niet wat ik wou vragen.' 'Nou ga je me niet vertellen dat je met me wilde eten, mag ik hopen. Voor die onzin zijn wij inmiddels te oud.' 'En als we daar nou toch eens mee beginnen? De procreatie is niet gebaat bij een lege maag.' Het wordt ineens stil in de hal. 'Ssshht, daar heb je de wethouder. De ceremonie kan een aanvang nemen.' 'Jouw ontzag voor bestuurders is werkelijk stuitend,' zegt ze halfzacht maar wel zo hard dat een aantal omstanders zich verbaasd naar hem omdraait. 'Jij vraagt om klappen, meidje,' fluistert hij haar toe, zich erover verbazend hoezeer hij

zich Martin's advies ter harte heeft genomen.

In het gedrang dat ontstaat na de speech van de wethouder en de openstelling van het buffet, verliest hij haar uit het oog. Hij maakt hier en daar een praatje
158

en houdt het nadrukkelijk bij jus d'orange en bitter lemon. Alcohol is niet goed voor de concentratie die hij nog nodig acht en al helemaal niet voor zijn daadkracht.

Als tegen half negen nog maar een handjevol mensen aanwezig is en hij Marie-José nog steeds niet heeft gelokaliseerd, begint hij zich ongerust te maken over het verdere verloop van de avond. Besluiteloos kijkt hij om zich heen. Hij had haar meteen aan haar haren naar buiten moeten sleuren. Destijds heeft hij zich ook die Josefien, na zijn aanvankelijke stoutmoedigheid, door de vingers laten glippen. Hoe kwam dat eigenlijk? In ieder geval zal hem dat zo gauw niet weer gebeuren.

Om kwart voor negen verlaat hij onverrichter zake het theater en slentert naar een shoarmatent drie straten verderop. Hij bestelt een grote portie en gaat met de puntzak vlakbij de uitgang tegen de fruitautomaat aan staan. Als hij met het veel te kleine plastic vorkje net het eerste hapje naar zijn mond probeert te brengen, voelt hij een lichte druk tegen zijn schouder.

'Krijg je toch nog je zin, schatje,' zegt Marie-José en steekt een verse sigaret op. 'Bezwaar als ik rook?'

'Waar kom jij nou vandaan?'

'Ik zat hier al geruime tijd met iemand te praten en was even naar het toilet, of althans naar wat daar voor doorgaat. Die joden zijn buitengewoon precies met vlees maar nemen het niet zo nauw met de voorzieningen.'

'Wil je een hapje?'

159

'Nee, dank je, ik heb net al wat gehad. Doe maar rustig aan, we hebben de hele nacht nog.'

'Jij hebt er blijkbaar zin in. Ben je altijd zo royaal?'

'Ik sta al heel lang te boek als het neukertje van het Wapen van Kildonck. Dan krijg je dat.'

'Je zegt dat als betrof het een eretitel.'

'Twee gekruiste zwaarden op een wit hart. Jij zou toch moeten begrijpen dat ik dat wel toepasselijk vind.'

'Toch heeft het iets denigrerends.'

'Lieve Geert, het maakt me geen moer uit wat mensen van me vinden. Ik ga mijn eigen gang en doe wat ik wil. En voor dit moment sta ik geheel tot jouw beschikking.'

'Dat waardeer ik ten zeerste.' Geert prikt met een ernstig gezicht een vleesje aan zijn vork. 'Kun je alvast even je beha uit doen? Ik hou niet van beletsels.'

'Dat had ik al voor je gedaan. En ik heb ook geen slijpe aan. Als je wilt mag je dat wel controleren.' Ze laat haar sigaret op de grond vallen, dooft die met één beweging van haar voet uit en duwt haar heupen zacht tegen de zijne aan.

Geert legt zijn vorkje terug en laat zijn hand over het midden van haar rug naar

beneden glijden tot op haar billen. Zij pakt ondertussen met haar vrije hand een klein stukje vlees uit het zakje en klemt dat tussen haar voortanden.

'Hmmm, lekker,' zegt ze.

Geert laat zijn vingers even de vrije loop maar merkt dat de shoarmabaas zijn manoeuvre in de gaten

160

krijgt. 'Kom, laten we beter oorden zoeken waar we ons onbespied en onbeschaamd de geneugten des vlezes laten smaken.'

Ze besluiten naar zijn huis te gaan omdat haar appartement niet aan de vereiste voorwaarden zou voldoen. Geert vindt het prima, hij heeft zijn woning altijd zo opgeruimd dat hij onverwachte gasten zonder interventies van huishoudelijke aard kan ontvangen. Hij had vóór hij vanochtend wegging voor de zekerheid nog even geïnspecteerd of Floor geen ongewenste sporen had achtergelaten.

Marie-José kijkt even tevreden rond, ploft neer op de bank en tovert tussen de kussens een oorbel van Floor te voorschijn.

'Het is hier ook een komen en gaan, zie ik,' zegt ze smalend. 'Is dit van je vriendinnetje van vorige week?'

'Nee, van mijn vriend Eugène,' zegt Geert, maakt met zijn tong zijn wijsvinger nat en strijkt daarmee zijn linker wenkbrauw in model. 'Wat zal ik je te drinken inschenken?'

Hij draait het licht met de dimmer naar een aanvaardbaar niveau en loopt naar de keuken om glazen te halen. Als hij terugkomt, heeft Marie-José het zich gemakkelijk gemaakt op de bank. Ze hangt

met beide ellebogen over de rugleuning, de knieën op de zitting, de benen uit elkaar. Haar kleren liggen slordig over de stoel ernaast.

'Neem wat je toekomt,' zegt ze en draait haar achterste iets omhoog.

De nacht duurt het hele weekend. Pas op maandagmorgen komt Geert weer uit zijn huis om naar het

161

werk te gaan. Marie-José mag blijven liggen zolang ze

'En heb jij nog wat ontdekt?' vraagt Martin als hij is uitgesproken over zijn bezoek aan Geesje.

'Ja, het grofste geschut van Kildonck en het mooiste muisje van Mokum,' zegt Geert met een vette glimlach.

'Hemeltjelijef. Je gaat me toch niet vertellen dat je voor haar gevallen bent?'

'Ik vrees van wel. Wat een heerlijk wijfie is dat. Echt, ze is me alleszins meegevallen.

En dat venijnige is alleen maar buitenkant hoor, dat is haar manier om de mannen van zich af te houden.'

'Ik hoor het al, meneer is de pineut.'

'Zo je wilt. Maar ik heb het in geen tijden zo naar mijn zin gehad. Ze doet werkelijk alles wat ik wil.'

'Ik zou het op prijs stellen als je me de details van jullie weerzinwekkende copulatie bespaart. Heb je haar nog uitgehoord over onze zaak?'

'Dat is zelfs niet zijdelings aan de orde geweest. Mijn hoofd stond er totaal niet naar.'

'En de rest kennelijk ook niet. Ik heb het sterke gevoel dat ik nog de enige ben die zijn verstand gebruikt.'

'Als ik goed naar je heb geluisterd, heeft jouw ontmoeting met Geesje je ook niet geheel onberoerd gelaten.'

162

'Alles in dienst van ons onderzoek.'

'Jaja, cijfers zijn cijfers.'

'En een zwaard is geen ploegschaar, beste vriend.'

163

VI Het (Kees) Veermanse Veld

Zogenaamd met een vraag over de nieuwe computers schiet Martin in het voorbijgaan Kees Veerman aan.

'Loop maar even mee,' zegt Henk, want hij heeft er een hekel aan als anderen iets opvangen dat niet voor hen bestemd is.

Zijn kamer ligt op de zuidpunt van het gebouw en heeft ramen aan twee kanten.

De zonwering is neergelaten. Hij neemt plaats achter een groot, glazen bureau en wijst naar de stoel die ervoor staat. 'Wat wil je weten?'

'Het is tijd om de rekeningen over het afgelopen jaar op te stellen, zoals je weet.

Ik heb gisteren een eerste gesprek met Jules gehad over de rekening van onze eigen dienst en daar heb ik wat vragen over.

In plaats van hem op pad te sturen, dacht ik, wat kan het schelen, durf te leven, laat ik nou eens zelf met Henk gaan praten.

Mohammed en de berg en zo.'

Jules Houtman is het hoofd van de stafdirectie van de dienst. Hij zorgt met zijn mensen voor de personele en

financiële huishouding. Hij is rond de veertig en legt het met een wanhopige gedrevenheid aan met iedere medewerkster die niet snel genoeg uit zijn zicht verdwijnt. Met enige regelmaat komen er klachten over zijn rondtastende handen, maar dan vertoont hij telkens zo'n deerniswekkende spijt dat het hem uit louter gêne vergeven wordt. Hij heeft zich verder een managementjargon eigengemaakt dat hem vergaand vervreemd heeft van zijn omgeving. Een gesprek met

164
hem wordt beheerst door termen als snelkooktactiek, beleidsregie en paraplukader. Zijn gesprekspartners laten hun onbegrip echter zelden merken. Dat past niet in de cultuur van het stadhuis, het zou geïnterpreteerd kunnen worden als een gebrek aan scherpzinnigheid. Onderdeel van Martin's baan is dat hij de cijfers van alle gemeentelijke dienstsonderdelen moet controleren en dus ook de rekening die door Jules en zijn mensen wordt opgesteld. 'Ik luister.'

'Ik heb gemerkt dat je een voorziening wilt meenemen voor de aanschaf van PC's met flatscreen beeldschermen. Waarom flatscreen? Die zijn toch veel duurder dan gewone?'

Henk zucht. 'Die discussie hebben we al ver vóór jouw tijd gevoerd, die gaan we niet nog eens overdoen. Er is gedegen onderzoek geweest en flatscreen is ARBO-technisch gewoon beter. Zelfs voor financiële mensen als jij zou dat een argument moeten zijn. Waar bemoei jij je

trouwens mee? Jij gaat toch alleen over de rechtmatigheid?'

'Dat onderzoek heb ik gezien, ja. Dat is gedaan door twee van jouw eigen mensen. Volgens hun functiebeschrijving zijn het ICT-ers en zijn ze dus niet ARBO-gekwalificeerd. Maar kan die voorziening er misschien mee te maken hebben dat er al een hele partij flatscreens in de stadhuis-kelder staat? Wat voor contract zit daar achter, als je het dan over rechtmatigheid wilt hebben?'

Henk zit onbeweeglijk. Maar zijn wangen worden

165

roder en zijn oogleden zakken nog iets verder naar beneden. 'Sinds wanneer kom jij in mijn kelder? Weet je niet dat dat streng verboden is voor onbevoegden? Kun jij niet lezen? Laat ik dat niet nog een keer merken, jongen, dan kun je wat meemaken!'

'Ik weet niet of jij wel uitmaakt, wie waartoe bevoegd is, Henk. Laten we dat binnenkort maar eens gaan vaststellen. Nog iets anders dan, dat me is opgevallen. Je zeult al jaren een aantal reserves met je mee in de boeken. Zo is er één van twee miljoen die in de boeken staat als "Herinrichting fitnessruimte". Nou, ik heb het hele gebouw laten afzoeken, maar volgens mij hebben we geen fitnessruimte. Hoe zit dat?'

'Ik geloof niet dat jij enig idee hebt wat je overhoop haalt. Ik heb armslag nodig om dit gebouw draaiende te houden. Jullie amateurs in het directieteam begrijpen daar helemaal niets van. Jullie leven niet in de

echte mensenwereld, jullie spelen spelletjes. Maar als jij mij m'n werk onmogelijk wilt maken, doe je je best maar. Je zult de effecten wel merken.' Er zijn nu zweetdruppels op zijn bovenlip verschenen. In zijn ogen staan minachting en haat.

'Ach, een dreigement. Jammer dat je het zo opvat, Henk. Ik hoopte dat we wat zakelijker met elkaar om konden gaan. In ieder geval hoort het bij mijn werk dat ik dit soort dingen uitzoek en dat ga ik dus ook doen. Oh ja, hoe kwam jij er eigenlijk indertijd bij dat Huub Fijnauts aan kanker leed?'

Met een wilde beweging schuift Henk zijn stoel naar achteren en springt omhoog.

Vuur spat uit zijn

166

ogen. 'Wie beweert dat!' Het is niet een vraag maar een beschuldiging.

Ook Martin staat nu op. Henk wekt de indruk dat hij elk moment zijn zelfbeheersing kan verliezen en dan sta je op achterstand als je zit.

'Rustig maar. Niks aan de hand. Je zult er toch niet om gelogen hebben, nietwaar?'

Wat zou je daarmee opschieten? Ik hoorde het van Cees, die zei het in de kroeg.'

Henk leunt voorover, met zijn vuisten op het bureau, zijn schouders en hoofd naar voren als een stier. Razend is hij.

'Die jenever drinkende sodomist die in zijn vrije tijd achter ranzige travestieten aanzit! Je zoekt je gezelschap met zorg uit, jongen. Ben jij soms ook van dat slag? Ik heb over dit onderwerp helemaal niets tegen jou te zeggen. Laat de doden rusten. Dit gesprek

is afgelopen, maar jij en ik zijn nog niet klaar met elkaar. Eruit.'

Op een zonnige woensdagmiddag kun je je in Artis bijna weer voorstellen hoe het is om kind te zijn, denkt Geert. Bijna. Het grootste verschil met volwassen zijn is niet dat alles spannend en nieuw is en dat aardbeienijsjes veel lekkerder smaken. Het grootste verschil is dat je die enorme toekomst nog voor je hebt liggen, die nooit ophoudt en waarin je grootse avonturen beleeft die zonder uitzondering goed aflopen en

167

waarbij jij aan het einde door iedereen als een held wordt toegejuicht.

En dan ga je ergens in je leven ongemerkt een breuklijn over. Teveel verwachtingen zijn niet uitgekomen, teveel angsten werkelijkheid geworden. De toekomst ligt achter je. En wat is er over? Melancholie als je energie op is, doorploeteren als je niet op wilt geven. Als je die fase bereikt hebt, kun je nooit meer echt weten hoe het is om kind te zijn. En misschien wil je het ook niet meer weten, omdat het te pijnlijk is je verlies onder ogen te zien.

'Kijk,' wijst Marie-José, 'de leeuwen. Daar word ik altijd vrolijk van. Aan leeuwen kun je zien wat de echte relatie tussen mannetjes en vrouwtjes is in Gods schepping. De man is een lafaard die het gevecht mijdt en liever achter een struik ligt te dommelen. De vrouw moet er op uit om voor het eten te zorgen. Of het nu om een antilope gaat of om Albert Heijn, dat maakt niet uit. En ondertussen wel macho gedrag vertonen natuurlijk. Kijk

naar de manen van de leeuw, de veren van de vogels. Wist je dat alle bontgekleurde vogels mannetjes zijn? Zelfs bij eenden. Vrouwen hebben die opschepperij niet nodig.'

'Volgens mij maak je, in ieder geval voor wat betreft het menselijke ras, een cruciale denkfout. Vrouwen maken zich op, niet mannen, althans nog niet in die mate. En statistisch onderzoek wijst uit dat mannen de supermarkt leuker vinden dan vrouwen. Maar los daarvan, ik zie de relatie tussen man en vrouw meer langs de lijnen van de vogelspin. De man werkt

168

zich het apelaerus om de vrouw te veroveren en als het hem dan eindelijk gelukt is, en de paring is voorbij, wordt hij domweg gedood.'

'De meeste mannen vinden dat nog lekker ook. Zijn ze tenminste van al die verantwoordelijkheden af. Kijk maar naar de kerels hier om je heen: stuk voor stuk psychisch overleden.'

'Ik denk dat dat meer het gevolg is van het eeuwige zeuren en zuigen waar vrouwen zo goed in zijn. Wat je ook doet, het is nooit genoeg. Pas als je je ziel hebt ingeleverd, zijn ze tevreden. Alleen ben je dan niet interessant meer voor ze en word je als een vod aan de kant gezet.'

'Arme jongen. Kom maar hier, dan zal mama je troosten.' Ze trekt hem naar zich toe en klopt hem sussend op de rug.

Geert glimlacht. 'Maak je over mij maar geen zorgen, ik behoud mijn ziel, daar ben ik erg zuinig op. Ik heb nog niets of

niemand ontmoet die het waard maakt daar afstand van te doen.'

Ze pauzeren bij de ijsberenkuil. Eén van de beren sjokt onophoudelijk heen en weer, met steeds weer dezelfde bewegingen op precies dezelfde plek, waarbij die vlak voor het rechtsomkeert maken even kort met z'n rechtersvoerpoot zwaait, alsof hij nog een stap wil zetten maar zich keer op keer op hetzelfde moment bedenkt. Marie-José moet erom lachen, maar Geert stemt de aanblik droevig. Niet alleen vanwege de doelloosheid van het bestaan daar in die kuil, maar ook vanwege het feit dat mensen van heinde en verre

169

komen om dit te zien en misschien ook wel omdat het leven daarbeneden een beetje op het zijne lijkt. Wanneer is hij die breuklijn over gegaan?

'Misschien is dat wel wat er steeds fout gaat in jouw relaties. Jij wilt je niet vastleggen. Jij kunt niet tegen iemand zeggen: ik heb je nodig, blijf alsjeblieft bij me, ik kan niet zonder je. Jij kunt niet zoveel van iemand houden dat je bereid bent te smeken.'

'Je vergist je. Ik ben zeer goed in staat van iemand te houden. Alleen ga ik er niet om liegen. Als ik niet in staat zou zijn in mijn eentje een bevredigend leven te leiden, kan ik ook niet een goede relatie onderhouden. Maar smeken kan ik als de beste, als het moet.'

'Doe dat dan maar eens. Val op je knieën en smek me dat ik bij je blijf, omdat je van me houdt en niet meer zonder me kunt.'

'Hier?'

'Een echte smeker kan het overal.'

Even aarzelt hij maar dan zakt hij langzaam voor haar op zijn knieën, midden op het brede pad bij de olifanten. Kinderen om hen heen beginnen te lachen, maar de meeste ouders kijken gereserveerd. Artis lijkt een wat bizarre plaats voor een huwelijksaanzoek.

'Marie-José, ik hou van je. Blijf alsjeblieft bij me. Ik smek je.' Hij kijkt heel serieus langs zijn tegen elkaar gevouwen handen naar haar op. 'Maar niet omdat ik niet zonder je kan, maar omdat ik je zo'n ontzettend lekker wijf vind.'

Deze wending bevalt haar blijkbaar niet, ze trekt haar wenkbrauwen op, draait zich om en loopt weg.

170

Het niveau van de directieteamvergadering is weer bedroevend. Geert zegt geen woord, zelfs niet bij zijn eigen onderwerpen. Hij is met zijn gedachten elders, hij maakt een versufte indruk. Hennie Koek en Jaap Kooistra zitten zwijgend naast elkaar. Jules Houtman houdt een betoog over de noodzaak van een digitaal systeem voor kennisborging. Niemand luistert en zijn voorstel sterft een stille dood door een vage toespeling op verder onderzoek waar toch geen budget voor is. Kees Veerman deelt mee dat er nieuw beleid komt met betrekking tot de kubieke meters kastinhoud per medewerker. Cees Gravendeel zit voor en slaagt erin elk onderwerp, hoe futiel en eenvoudig ook, volledig uit de hand te

laten lopen. Hij is chaotischer dan ooit. De vergadering sleept zich voort. Tegen het einde van de agenda doet Martin enkele mededelingen over de komende begrotingsronde. Terwijl hij praat, ziet hij dat Hennie Koek steeds ongemakkelijker naar links schuift, naar de kant van Henk. Aan haar andere zijde wiegt Jaap, strak voor zich uitkijkend, licht met zijn bovenlichaam heen en weer. Zweetdruppels parelen onderaan zijn kaak, zijn kinnebak hangt een beetje open. 'Alle budgetten zullen dit jaar kritisch tegen het licht gehouden worden. Het geld is op, niet alleen hier, maar ook in Den Haag. Houd dat in gedachten en zorg dat je al je posten transparant en goed gedocumenten-

171

teerd houdt. Jules neemt dit met elk van jullie door en zal zonnig met mij overleggen.' Cees knikt, maar hij is de enige nog die een zichtbare reactie vertoont. 'Dank je wel. Dan zijn we nu toe aan de rondvraag. Wie kan ik het woord —' Voor hij is uitgesproken, schiet Hennie Koek overeind waarbij haar stoel achterover valt. Haar gezicht is rood aangelopen van woede. Met een furieuze blik keert ze zich naar Jaap. 'Hou jij nou eindelijk eens op met steeds maar tegen me aan te wrijven, klootzak! Snap je nou nog niet dat ik daar niet van gediend ben? Ik vind dat vies! Ik vind jou vies! Blijf in godsnaam van me af met die vette zwaaien!'

De anderen kijken geschrokken op, niet wetend hoe te reageren. Cees trekt wat met zijn onderlip, misschien omdat hij denkt dat van hem als voorzitter enige actie wordt verwacht. Geert lijkt uit zijn versuffing teruggekeerd en kijkt fronsend om zich heen. Henk leunt achterover. Jaap krijgt een hoogrode kleur, zijn ogen schieten schichtig heen en weer tussen Hennie Koek en de andere leden van de groep. Als hij hun afwachtende houding ziet, lijkt hij weer moed te vatten. 'Ach mens, ik doe toch helemaal niets. Wat zit je nou voor drukte te maken. Ik raak je per ongeluk aan, dat is alles. Dan hoefje toch niet direct zo neurotisch te doen.' Hennie Koek schudt haar hoofd, een paar keer achter elkaar.

172

'Je kunt hier wel doen alsof, maar jij en ik weten beter. Nog één keer en ik neem je te grazen. Ik weet nog niet hoe, maar ik doe het. Ik wil jou voortaan niet meer naast me hebben, hufter.' Jaap lacht honend. Hij heeft zichzelf weer volledig in de hand. Er is toch niets te bewijzen. 'Dat is goed hoor, meisje. Vlei jezelf maar niet met de gedachte dat ik iets van je wil. Dat is namelijk niet zo. Ik weet dat je niet op kerels valt. Je hebt het veel te gezellig met je vriendinnetjes, zoals met dat Leopard-tankje uit het College waar ik je laatst mee op straat zag.' Iedereen weet dat hij op Sigi Oudkerk doelt. Zij is portefeuillehouder Personeelszaken en dus de wethouder waar Geert het meest mee te maken heeft. Sigi is

een massieve vrouw met oranje stekeltjehaar en een zwaar montuur, die zo overduidelijk lesbisch is dat Martin meteen bij de eerste ontmoeting met haar aandrang kreeg zichzelf te laten onderzoeken op vooroordelen. Nu grijpt Cees in. 'Jaap, dit is ongepast. Wat er tussen Hennie Koek en jou gebeurde, weet ik niet, maar zo praat je niet met collega's of over wethouders. Dat wil ik niet meer meemaken. En voortaan ga je maar een paar stoelen van Hennie Koek vandaan zitten.' Omdat de andere leden van het directieteam te verbijsterd zijn over deze onverwacht krachtdadige ingreep van Cees, is Martin de enige die ziet dat Hennie Koek bij de laatste opmerking van Jaap een nog rodere kleur kreeg dan ze al had.

173

'Hallo?'
'Hoi, met mij.'
'Hé.'
'Ik wil al een tijd weer eens met je praten.'
Stilte. 'Eerst wilde ik het omdat ik me alleen voelde, maar ik bedacht dat dat geen goede reden was. Toen was het omdat ik er zo'n vreselijke behoefte aan had weer eens te lachen om alles wat er gebeurt. En nu wil ik met je praten omdat ik met jou wil praten.'
'Waarover wil je met me praten?'
Stilte.
'Dat weet ik niet precies. Misschien maakt het ook niet uit waarover. Misschien gaat het wel over het praten op zich. Ik mis dat, praten met jou.'

'Ja, ik weet het. Dat hoort erbij als je samen iets moois gehad hebt.'

'Natuurlijk. Dat weet ik. Maar het gevoel dat ik heb, is iets anders dan het afstompemde verdriet dat je hebt na een mislukte relatie. Dat verdriet is er ook, maar het is meer dan dat. Ik heb het gevoel dat het niet af is. Dat ik nog heel veel niet tegen je gezegd heb.'

Stilte.

'Zou het niet kunnen zijn dat je je er gewoon niet bij neer wilt leggen? Ik heb bij jou vaak het idee gehad dat je eigenlijk alleen interesse hebt als de ander niet wil, of niet meer wil. En als die ander wel uit is op samen iets doen, dat jij je rot schrikt en je terugtrekt in jezelf.'

174

'Mijn bindingsangst.' Stilte. 'Ik heb daar de laatste weken veel over nagedacht.

Herinner je je dat je me een keer iets over verbinding hebt verteld? Het ging over de manier waarop vrouwen denken.'

'Dat herinner ik me. Je bent er nooit meer op teruggekomen.'

'Ik begreep niet wat je zei. Het leek me op dat moment ook niet zo relevant. Nu vraag ik me af of je misschien iets anders bedoelde dan je toen zei.'

'Wat dan?'

'Jezus.' Stilte. 'Weet je, ik heb laatst een vrouw ontmoet waar ik behoorlijk van onder de indruk was. Ze heeft jaren met haar broer samengeleefd als man en vrouw, totdat die broer zo onder druk kwam te staan dat hij zelfmoord pleegde. Voor de trein gesprongen. Toen ik haar vertelde dat ik haar geheim ontdekt had, bleef ze

volkomen kalm. Ze schaamde zich niet. Ze werd niet boos. Ze liet alleen blijken hoeveel ze van hem gehouden had, hoe intens hun band was geweest en hoe blij ze was dat ze die jaren met hem had kunnen delen.' Stilte. 'Op dat moment wilde ik die broer zijn, om te kunnen merken hoe het is om met een vrouw zo'n totale verbinding te hebben.'

Stilte.

'Op weg naar huis bedacht ik me dat de band tussen die twee mensen niet in die vrouw alleen heeft gezeten, maar in hen beiden. Er zijn twee mensen nodig voor een tango. Dat betekent dat ik mijn probleem dus niet kan oplossen door een partner op te scharrelen die alle verbinding in haar eentje voor haar rekening

175

neemt. Zo werkt het niet.' Stilte. 'Toen moest ik aan ons denken en aan wat je tegen me hebt gezegd.'

'Wat een wonderlijk en droevig verhaal over die twee mensen. Hoe loopt het af?' 'Ik weet het niet. In het ene geval zijn er, denk ik, van de verbintenis alleen mooie herinneringen over gebleven, hoewel het woord "alleen" hier misschien niet op zijn plaats is. In het andere geval ..., ik weet niet, hoe ik het moet zeggen. Als ik tegen je zeg dat ik mijn leven wil beteren, klinkt dat idioot. Dat is niet aan de orde. Ik weet alleen wel dat als er in mijn leven al ooit een vrouw zou zijn met wie ik een echte band kan hebben, dat jij dat bent. Tijdens onze relatie heb ik me dat niet willen realiseren, waarschijnlijk uit angst. Nu

weet ik het wel en beseft ik wat ik heb laten glippen. Dat is wat er niet af is.'

'Wat vraag je aan me?'

'Ik vraag je om me te helpen mijn angst voor samenzijn onder controle te krijgen en om daarbij met mij te ontdekken of er nog een kans voor ons is.'

Stilte. 'Daar moet ik over nadenken.'

'Dat snap ik.'

'Dag, Martin.'

'Dag, Marianne.'

Het loopt al tegen achten als Floor haar computer afsluit. Buiten regent het. Terwijl ze af en toe een ver vooruit gestoken paraplu ontwijkt, probeert ze te be-

denken wat ze die avond zal doen. Geert was niet bereikbaar, zoals wel vaker de laatste tijd. Ze weet niet meer goed wat ze aan hem heeft. Het lijkt hem niet te kunnen schelen of ze nou wel of niet iets met andere mannen heeft. Als ze er grapjes over maakt, doet hij mee. Af en toe wil ze hem bij de schouders pakken, heen en weer schudden en toeschreeuwen: vraag toch aan me of ik het met anderen doe! Maar zij doet het niet en hij vraagt het niet. Het is een rotdag geweest. De overname verloopt moeizaam, want de juristen hebben het strijdperk betreden. Floor weet uit ervaring dat je dan vaak helemaal opnieuw kunt beginnen. Aan alles, waar je het eerder over eens was, blijkt dan een steekje los te zitten. Als het aan de juristen ligt, komt er nooit een deal tot stand. De risico's zijn volgens hen gewoon altijd te groot. Een soort konijnengedrag: als er gevaar dreigt, verroer dan geen spier. Maar

hoewel dat de kans op ongelukken misschien verkleint, is de kans op winst ook nihil.

Daar komt nog bij dat het haar maar niet lukt de neuzen één kant uit te krijgen bij de toewijzing van de nieuwe functies. Eén groep wil dat de nieuwe leidinggevenden vooral resultaatgericht zijn, de andere dat ze een goed ontwikkelde gevoelskant hebben waar medewerkers zich veilig bij voelen. Veilig! Alsof werk een warm bed in een schuilkelder is!

En ten slotte wil haar opdrachtgever nu echt dat ze meegaat naar München. Omdat het cruciaal is dat ze rechtstreeks uit de mond van het hoofdkantoor de

177
nieuwe missie en strategie van het concern te horen krijgt. Maar is het daarom nodig dat ze er samen naar toe vliegen en in hetzelfde hotel slapen en alle maaltijden delen? Wat is dat toch met die mannen die zo wanhopig op jacht zijn? En hoe kan ze nee zeggen zonder dat haar bureau deze vette account kwijtraakt? Of hoe kan ze ja zeggen zonder dat ze daarmee ja zegt tegen een hoop gedoe waar ze helemaal geen zin in heeft? Af en toe heeft ze het gevoel dat ze met verkapte prostitutie bezig is. Haar leefomstandigheden zijn weliswaar een stuk plezieriger, maar de klanten zijn dezelfde.

Als ze bij het Spui de hoek omslaat, staat ze plotseling oog in oog met de vrouw waar ze de laatste dagen onbewust aan heeft moeten denken: Marie-José Hoogstraten. Ze nemen elkaar op, Floor op

haar hoede, Marie-José neerbuigend en koel.

'Ach, kijk eens aan, en hoe gaat het vandaag met onze gemeenschappelijke kennis?'

'Ik zou het niet weten, dat moet je hem zelf maar vragen.' Floor klinkt bitser en meer in de verdediging dan ze zou willen.

'Werkelijk? Ik dacht dat jullie onafscheidelijk waren, zoals jullie er laatst bij zaten. Geert vertelt me heel mooie dingen over je.'

'Geert en ik laten elkaar vrij. Het interesseert me niet wat hij je over mij vertelt.'

Marie-José lacht. 'Echt waar? Daar geloof ik nou helemaal niets van. Volgens mij ben je stapeldol op hem. Zeg eens eerlijk.'

178
'Ik denk niet dat jou dat iets aangaat.'
'Kom, kom, we zijn toch vriendinnen onder elkaar. We babbelen een beetje over de man van jouw dromen. Net als in een soap. Jij speelt de vrouw die probeert zich groot te houden, maar door een lichte trilling in haar stem verraden wordt. Ik speel het krenge dat jou bekent een wild weekend met je minnaar te hebben doorgebracht. Het eindigt ermee dat jij plechtig zweert op mijn totale ondergang. Oh, trouwens, we hebben je oorbel teruggevonden, hoor. Die roze. Hij zat tussen de kussens van de bank.'

Floor trekt wit weg. Met moeite houdt ze haar stem in bedwang. 'Ik weet niet waar je op uit bent, maar wat mij betreft speel je je spelletjes maar alleen.'

'Rustig maar. Ik ben nergens op uit. Ik wil die vent van je alleen maar een tijdje lenen. Voor de aardigheid. Daarna krijg je hem gewoon terug, want zo boeiend is het nou ook allemaal weer niet. Geen reden tot zorg dus. Enfin, ik moet er weer vandoor. Leuk even kennismemaakt te hebben. Da-hag.'

Marie-José wuift en loopt verder het Rokin af. Langzaam komen er tranen op Floor's wangen.

Als Martin terugkomt van zijn zesde gesprek die week met Claudia van Vliet, zit een van zijn naaste medewerkers hem in de koffiehoeke op te wachten, Robert Boekman, een lange, bleke ambtenaar, honderd procent integer en met een enorme staat van dienst.

179

Robert is het wandelende geheugen van de financiële sector. Als hij onder de tram zou komen, kost dat de stad miljarden.

'Martin, kan ik je even spreken?'

'Zeker. Loop maar mee.' Als Robert buiten een afspraak om contact zoekt, is het menens.

Als ze aan zijn conferentietafel zijn gaan zitten, komt hij direct terzake: 'Ik ben bij het nalopen van de declaraties van de wethouders over het afgelopen jaar op een paar vreemde zaken gestuit.'

'Ga door.'

'Wethouder Oudkerk heeft rond de tweeduizend euro gedeclareerd over de maand april. Het zijn volgens haar opgave reis- en verblijfkosten in het kader van een symposium voor P&O-wethouders in Hamburg op 18,19 en 20 april.'

'En?'

'Ik ben het nagegaan: er is rond die tijd geen symposium in Hamburg geweest. Ik heb uitgezocht of er dan misschien een andere P&O-activiteit is geweest. Maar nee dus.'

'En het zijn bonnen, die specifiek op die data en op Hamburg betrekking hebben. Vlucht en hotel, neem ik aan.'

'Ja. Eerste klas en vijf sterren.'

Martin laat het tot zich doordringen. Als er sprake is van malversatie, ontstaat er een lastige situatie. De wethouder Personeelszaken gaat ook over fraudezaken, maar als de wethouder zelf verdacht is, wat dan?

180

'Je had het over een paar vreemde zaken. Is er meer?'

'Ik ben bang van wel.' Robert draait op zijn stoel. Kennelijk heeft hij het hier nog moeilijker mee. 'Het betreft onze eigen wethouder, Van Vliet. Zij heeft een diner in Vermeer gedeclareerd, negenhonderd euro voor een maaltijd met vier personen op 17 mei. Ik heb uitgezocht wie dat waren.' Hij pauzeert even. 'Het waren partijgenoten van haar, de fractievoorzitter en twee raadsleden. Ze heeft een partijactiviteit bij ons gedeclareerd.' Hij zwijgt. Het is hem aan te zien dat zijn wereldbeeld wankelt. Als een wethouder Financiën al niet meer te vertrouwen is, waar moet het dan heen met de stad? Ook Martin moet het even laten bezinken. Het is een politieke doodzonde om wethouderstaken en par-tijzaken financieel

door elkaar te laten lopen. Wat hier aan het licht komt, zou tot het aftreden van twee wethouders of zelfs het hele College kunnen leiden.

'Robert, ik hoef je niet te vertellen dat dit een situatie is waarin we behoedzaam en zorgvuldig moeten manoeuvreren.' Deze knikt. 'Is hier nog iemand anders van op de hoogte?'

'Goddank niet. Er was de afgelopen dagen verder niemand beschikbaar om het onderzoekwerk te doen, ziekte en zo, dus heb ik het zelf maar gedaan.'

'Mooi. Laten we afspreken dat dit zo blijft. Praat hier voorlopig verder met niemand over.'

'Afgesproken.'

'De vraag is hoe we hier mee om moeten gaan.'

181

Normaal gesproken zou ik zoiets melden bij de wethouder en de directeur Personeelszaken. Maar de wethouder is nu zelf verdacht en de directeur zou in een loyaliteitsconflict kunnen komen.' Martin vraagt zich af hoe Geert zou reageren. Zou het misschien niet toch beter zijn hem bij de zaak te betrekken?

'Ik denk dat we rechtstreeks naar de burgemeester moeten.'

Ook Martin is al met tegenzin tot die conclusie gekomen. De burgemeester is een toegankelijke en innemende vrouw, maar zij is er tevens één van de oude politiek. Ze zal eerder haar collega's in het College de hand boven het hoofd willen houden om een rel te voorkomen, dan principes voor laten gaan. De zaak bij haar

neerleggen, zou er goed toe kunnen leiden dat de kwestie maanden blijft slepen. En dat is schadelijk voor iedereen. Plotseling schiet Martin te binnen wat hem eerder in het directieteam was opgevallen.

'Ik denk dat je gelijk hebt. Maar voor we dat doen, wil ik dat je nog iets anders uitzoekt.'

'Wat dan?'

'Het mag eigenlijk niet, maar het zou kunnen helpen. Neem contact op met je collega's van de staf en probeer inzage te krijgen in de declaraties van Hennie Koek. Ga eens na waar zij was van 18 tot 20 april.'

Geert loopt in een verschrikkelijk slecht humeur door zijn appartement te ijsberen. Zijn laatste afspraak met

182

Marie-José is op een ramp uitgedraaid. En dat terwijl het zo mooi begon, met dubbelzinnige toespelingen en vluchtige strelingen, stiekem gedrag in openbare gelegenheden, spannende ensceneringen met andere mensen in de buurt, hij houdt daar zo van. Tot het moment waarop hij zich gedwongen voelde de dood van Huub ter sprake te brengen. Hij voelde Martin's hete adem in zijn nek omdat die hem immers binnenkort wel weer naar de vordering van zijn onderzoek zou vragen. Die vervloekte vent moet toch af en toe eens begrijpen dat er meer in het leven is dan zakelijk op je doel af gaan. Kille kikker met zijn eeuwige afstandelijkheid. Het is makkelijk praten als je ervoor zorgt dat je onkwetsbaar blijft. Vaag is Geert zich ervan bewust dat hij zijn eigen

schuldgevoel verwacht met al dan niet terechte kritiek op Martin's ijzerenheiligheid, maar hij laat het daar voorlopig bij. Marie-José had gereageerd alsof ze door een slang gebeten was. Geschrokken, woedend en zonder enige ruimte voor een weerwoord. 'Daar wil ik het dus absoluut niet over hebben! Hoe haal je het in je hoofd! Die schijnheilige huichelaar die iedereen voor de gek hield met zijn goedkope praatjes over normen en waarden. Voor echte mensen van vlees en bloed, met eigen ideeën en eigen gevoelens, was bij hem geen plaats. Alles werd leeggezogen door dat moralistische geleuter van hem. Rot toch op! Heeft hij jou over zijn graf heen nou toch ook te pakken gekregen? Nou, bekijk het maar, zoek het maar uit, voeg je maar bij al die brave Hendrikken om je

183

heen, dan ga ik wel terug naar het Sodom en Gomorra waar ik kennelijk thuishoor.' En ze was opgestaan en weggelopen voordat Geert's aarzelende protesten op een hoorbaar niveau gekomen waren. Maar, had hij willen zeggen, ik stel alleen maar een vraag, ik val je niet aan, ik ben verliefd op je, waarom reageer je zo defensief? Het was er niet van gekomen. In het appartement is het stil, op het droge tikken van de antieke stolpklok na. Normaal luistert hij er met genoegen naar, het is een van zijn pronkstukken, met moeite ontfutseld aan een Friese boer met een scherpe tongval en nog geslepener handelsgeest, maar nu klinkt het

mechanische getik dreigend en vergroot het zijn gevoel van verlatenheid. Natuurlijk weet hij best waarom Marie-José zo reageerde. Ze heeft dus inderdaad iets van doen met de dood van Huub, hoe graag hij nu ook zou willen dat het anders lag. Ze voelt zich schuldig, dat is duidelijk. Aan de andere kant, betekent dat schuldgevoel niet ook dat er dus iets goeds in haar schuilt? Dat ze zich schaamt voor iets dat misschien wel uit de hand gelopen is en dat ze niet zo bedoeld heeft? En ligt er dan mogelijk een taak voor hemzelf, Geert, de ridder, de redder, om haar te helpen zichzelf terug te vinden? Haar te verlossen uit het moeras waar ze door de omstandigheden en de druk van Kees Veerman in terechtgekomen is? Het kan toch niet dat hij verliefd geworden is op een vrouw die alleen maar slecht is? Zijn verwarde maar oprechte gedachten worden

184

onderbroken door de telefoon. Hij staart er bewegingsloos naar tot hij zijn eigen stem hoort: 'Met Geert Wind, gegroet. Ik ben er niet of doe alsof, dus spreek een bericht in na de piep.' Na de piep klinkt de stem van Floor. Ze klinkt een beetje onduidelijk, alsof ze verkouden is of gehuild heeft. 'Dag, met mij. Ik wil je graag spreken.' Een korte stilte. 'Ik kwam dat mens van de krant tegen en die gaf eigenlijk met zoveel woorden aan dat jullie een relatie hebben. Nou weet ik dat wij nooit iets hebben beloofd en dat we elkaar vrij laten en zo, maar ik merk dat ik toch wel wil weten

waar ik aan toe ben. Ik dacht dat we iets voor elkaar betekenden. Bel je? Ik ben vanavond thuis.' Klik. Ook dat nog, denkt Geert. Dat kan hij er nu echt niet bij hebben. Wat een onhandige rotstreek van Marie-José om daar tegen Floor over te beginnen. Of zou het zo zijn dat ze serieus de strijd met Floor is aangegaan omdat ze echt op hem valt? Dat ze voor hem vecht op de enige manier die ze kent, voluit en zonder genade? Heimelijk vindt Geert deze gedachte wel vleierend: twee vrouwen die hem willen en geen middel onbenut laten om elkaar de loef af te steken. De één een wilde kat, met vlijmscherpe tanden en klauwen, de ander poeslief, met een beroep op hun gedeelde verleden en een appèl op zijn trouw. Dat laatste steekt Geert ook een beetje. Het is niet zo dat hij Floor ooit iets beloofd heeft. Eeuwige trouw is tussen hen nooit aan de orde geweest. Sterker nog, zij is degene die het altijd heeft over haar flirts met

185

andere mannen. Heeft hij haar daarbij ooit een strobreed in de weg gelegd? Nee, hij heeft haar telkens aangemoedigd vooral haar eigen gang te gaan. Het is flauw van haar dat ze moeilijk doet nu hij ook eens wat heeft. Dat past overigens wel in het claimedrag dat hij al enige tijd bij haar waarneemt. Geert's hersenen werken op volle toeren. Op het eerste gezicht lijkt ze meegaand en toegevend, alsof ze hem alle vrijheid wil geven die hij nodig heeft, maar juist daardoor oefent ze druk uit. Door vrijheid aan te bieden en vervolgens de

slachtofferrol te kiezen als hij die speelruimte neemt, doet ze een subtiel en bijna niet te weerleggen beroep op zijn schuldgevoel. Ze zal het wel niet bewust doen, maar het is heel geraffineerd. Een argeloze man zou er hopeloos van in de war kunnen raken.

Geert besluit haar vanavond niet terug te bellen. Hij heeft meer tijd nodig om zijn gedachten te ordenen en bovendien is het wel goed voor haar dat ze niet altijd onmiddellijk haar zin krijgt.

Als Martin de volgende maandag zijn kantoor binnenstapt, zijn daar twee mannen in groene overalls aan het werk, medewerkers van Kees Veerman. Met een centimeter zijn ze bezig de inhoud van zijn kasten te meten.

'Goedemorgen, heren, wat voert u naar hier op deze prachtige dag?'

186

De twee mannen wisselen een blik, met iets van spot erin, zo lijkt het. De grootste van de twee, een vlezige veertiger, zonder nek en met het voortdurend smalende uiterlijk dat Martin met een overdosis agressie en een tekort aan hersencellen associeert, geeft antwoord.

'Wij hebben de opdracht uw kastruimte in overeenstemming te brengen met het nieuwe beleid dat gisteren in het directieteam is vastgesteld. U hebt teveel. Dat moet dus minder.'

Martin heeft zich tijdens de vergadering niet gerealiseerd dat (Kees) Veermans agendapunt ook consequenties voor hemzelf zou kunnen hebben. Achteraf is hem ook niet duidelijk wat het reduceren

van kastruimte aan efficiencywinst oplevert. En verder is hij kennelijk zo stom geweest niet direct op het dwaze plan te reageren.

'Dat begrijp ik. Het komt alleen verschrikkelijk slecht uit op dit moment. Deze week moet de gemeenterekening af zijn. Laten we dus een afspraak maken voor volgende week.'

Martin neemt zich voor in de tussentijd dit nieuwe beleid nog eens in het directieteam aan te kaarten. Als iets aperte onzin is, moet je er toch op terug kunnen komen, nietwaar?

De tweede man lacht. De uitbundige haargroei op zijn gezicht en zijn vijftigerjaren montuur maken zijn leeftijd moeilijk te schatten.

'Dat zal niet gaan. Wij hebben de opdracht u vandaag te helpen. Als u nou even meewerkt, is het zaakje

187

binnen een uur gepiept. Haalt u die kasten maar vast leeg, dan halen wij de steekkar.' Martin bekijkt de twee mannen iets nauwkeuriger. De groene overalls, met op de linker borstzak in grote letters de aanduiding Beheerdienst, geven een bijna militaire indruk. De mannen zelf lijken volkomen ontspannen, achteloos bijna, alsof ze eraan gewend zijn dat de zaken uiteindelijk toch altijd lopen zoals zij willen. Een zinsnede uit een oude Star Trek-film schiet hem te binnen: We are Borg, resistance is futile. Dat zullen we nog wel eens zien, denkt Martin strijdlustig.

'Misschien zijn jullie er niet van op de hoogte, maar er is een jaar geleden afgesproken dat de Beheerdienst bij nieuw beleid eerst zelf het goede voorbeeld geeft.' Het gaat om een besluit van het directieteam dat nog onder Huub Fijnauts genomen is, een van die vele goede beslissingen waar later geen klap meer mee is gedaan. Martin kwam het tegen bij zijn speurtocht naar aanwijzingen over Huubs dood. 'Gaan jullie eerst maar eens je eigen kasten op orde brengen. Daarna praten we verder.'

De mannen grinniken. 'Wij hebben geen kasten, meneer, die hebben wij niet nodig voor ons werk.'

Martin knikt een paar keer. 'Dat geloof ik wel. Iedereen zijn baan, zullen we maar zeggen. Maar Kees Veerman heeft wel degelijk kastruimte, heb ik onlangs kunnen zien, en niet zo weinig ook. Gaan jullie daar voorlopig maar mee aan de slag.'

De man met het honende gezicht klakt met zijn tong. 'Meneer (Kees) Veerman heeft ons juist opgedragen

188

met u te beginnen. Hij heeft uw naam wel twee keer uitdrukkelijk genoemd. Doet u dus maar niet moeilijk, het gaat gewoon gebeuren.'

Martin begint zich nu op te winden. Over een half uur heeft hij een afrondende bespreking met de wethouder over de gemeentelijke grondexploitatie, lastige materie waar van alles mee aan de hand is en waarbij een kwart procent meer of minder afkooprente al vele miljoenen verschil kan uitmaken. Hij heeft er

dringend behoefte aan zich nog wat in te lezen.

'Mannen, ik heb al gezegd, nu niet. Ik heb iets anders te doen dat eerlijk gezegd belangrijker is dan jullie zorg over mijn kubieke meters kastinhoud. Geef me jullie naam, dan laat ik contact opnemen voor een afspraak.'

De baard lacht meewarig. 'Dat zal niet gaan, meneer. Wij geven onze namen nooit op. Dat is in strijd met ons beleid. Onze service mag niet afhankelijk zijn van individuele personen. Onze collega's helpen u op dezelfde manier als wij dat doen. Namen zijn dus Martindig en leiden alleen maar af.' Hij maakt met zijn armen een gebaar dat redelijkheid suggereert.

'Maar u mag het zeggen. Als u uw kasten niet leeghaalt, nemen we ze zo wel mee. Dan moet u later maar met onze buitendienst een afspraak maken om de inhoud op te halen. Ons maakt het niet uit.' Voor Martin is de maat vol. Kees Veerman is kennelijk serieus begonnen zijn belofte in te lossen om hem het leven onmogelijk te maken. Nou, dat zal hem dan in ieder geval niet zonder slag of stoot lukken.
189

'Ik wil dat jullie nu mijn kamer verlaten. Die kasten laten jullie staan. Die krijg je alleen mee als je dwars door mij heen gaat en ik denk dat zelfs jullie het nog wel uit je hoofd zullen laten de directeur Financiën te molesteren. Wegwezen.'
De twee mannen kijken elkaar aan en halen dan hun schouders op. Hun tijd komt nog wel, lijken hun blikken te zeggen. Bij het naar buiten gaan probeert de vlezige man

met het smalende gezicht zijn ene schouder met volle kracht in Martin's borstkas te planten, maar deze ontwijkt hem zo soepel dat hij zijn evenwicht verliest en tegen de deurpost knalt. Met een woedend gezicht draait hij zich om.

'Denk maar niet dat u er zo gemakkelijk vanaf komt. Meneer (Kees) Veerman komt hier nog wel op terug en dan zult u het weten.'

Als de twee mannen zijn kamer verlaten hebben, stuurt Martin een e-mail naar Cees Gravendeel, met een kopie naar Kees Veerman:

Tot mijn verrassing merk ik dat mannen van Henk mijn kamer overhoop willen halen in verband met het nieuwe kastruimtebeleid. Dat kan op dit moment echt niet. Ik zit midden in de rekening en als dit nog een keer gebeurt, moet ik de wethouder Financiën melden dat de cijfers niet op tijd klaar zijn. Je kunt je de rel in het College wel voorstellen. Ik ga ervan uit dat jij met Henk afspreekt dat hij even wacht. En over dat nieuwe beleid wil ik het in het directieteam toch nog eens hebben.
190

Grondexploitatie. Hoe zat dat ook al weer precies met het afkopen van canon?

Later op de dag meldt Robert Boekman zich opnieuw. Zijn geplooid gezicht staat ernstiger dan ooit als hij aan Martin's tafel plaatsneemt.

'Het is me gelukt de declaraties van Hennie Koek in te zien.'

'En?'

'Niets. Ze declareert bijna nooit. Alleen echt grote bedragen. Ik denk dat ze

reiskosten en dergelijke uit haar eigen zak betaalt. In de week van 14 april had ze overigens ook vrij.'

Martin zucht. 'Dan was mijn ingeving kennelijk niet goed.'

Robert steekt zijn hand op. 'Niet zo snel, er is meer. Ik heb mijn licht ook eens opgestoken bij Gerrit Feenstra van de afdeling Cultuur bij Welzijnszaken. Ik ken hem al jaren. Hij is bij Financiën begonnen en ik heb hem ooit nog de kneepjes van het vak bijgebracht. Hij vertelde me iets interessants. Rond de achttiende april speelde ook die rel met de directeur van het Mondriaan en daarom was er een hotline tussen Gerrit en Hennie Koek. Hij heeft haar een aantal keren moeten bellen. Wil je raden waar ze behalve op haar mobiele nummer te bereiken was?'

'Hamburg?'

'Exact. Gerrit had zelfs het telefoonnummer nog.'

191

Het is het nummer van het hotel waar Sigi Oudkerk tijdens die dagen logeerde.'
Dus Hennie Koek heeft inderdaad iets met Oudkerk, denkt Martin. Maar dat is haar zaak, zolang die relatie maar niet leidt tot belangenvermenging of bevoordeling. Zou haar verder iets te verwijten zijn? Zou ze in de kamer hebben geslapen die Oudkerk gedeclareerd heeft? In een onderzoek zal dat snel boven tafel kunnen komen. Maar in de tussentijd worden de zaken complexer.

'Dat is niet zo mooi.'

Robert schudt zijn hoofd. 'Als het tot een onderzoek komt, krijgen we de hele gay

scene over ons heen. Dan krijgen we zonder enige twijfel het verwijt dat we met al onze praatjes over gelijke rechten en diversiteit toch bij de eerste de beste gelegenheid weer op homo's jagen.'

Martin stelt zich voor wat Marie-José Hoogstraten met een dergelijke rel aan zou kunnen en huivert. 'Nou ja, ik denk dat we het maar aan de burgemeester moeten voorleggen. Zij moet maar bepalen welke koers we varen.'

Robert staat op, maar blijft dan aarzelend staan.

'Martin, ik ben zo vrij geweest toch ook nog even te kijken hoe de declaraties van de wethouder Financiën tot stand komen.' Inwendig moet Martin lachen. De loyaliteit van Robert Boekman aan "zijn" wethouders is legendarisch.

'Ja?'

'Al haar declaraties worden door haar secretaresse
192

opgesteld en aangeleverd òf bij de penningmeester van haar partij òf bij onze stafafdeling. De wethouder parafeert ze alleen, en met alle tijdnood kan het best zijn dat ze dat blind doet. Het is mogelijk dat hier geen kwade opzet in het spel is, maar alleen een vergissing van het secretariaat.'

Martin knikt nadenkend. 'Dat zou heel mooi zijn. Laten we die mogelijkheid vooral niet vergeten.'

S trikt vertrouwelijk / Persoonlijk Aan:
Burgemeester, mevrouw mr. E. Cohen
Van: directeur Financiën, O. Gravelotte
Betreft: mogelijke fraude

Burgemeester,
Tijdens het onderzoek naar de declaraties van de Collegeleden over het afgelopen kalenderjaar ben ik op een tweetal mogelijke onregelmatigheden gestuit. De eerste betreft een declaratie van de wethouder Personeelszaken van reis- en verblijfkosten met betrekking tot een symposium dat nooit heeft plaatsgevonden. Er zijn aanwijzingen dat zij de desbetreffende kosten om privé-redenen heeft gemaakt in het gezelschap van de directeur Welzijnszaken, mevrouw P. Kaart. Deze laatste heeft daarvoor overigens geen declaraties ingediend. De tweede betreft een declaratie van de wethouder
193

Financiën van de kosten van een diner met partijgenoten. Mogelijk is hierbij sprake van een administratieve vergissing. Normaal gesproken zou ik deze zaken aan de wethouder Personeelszaken voorleggen, aangezien zij tevens portefeuillehouder Fraudezaken is, maar onder de huidige omstandigheden ligt dat niet voor de hand. Vanwege de daaruit voortvloeiende complicaties heb ik er tevens voor gekozen ook de directeur Personeelszaken vooralsnog niet in te lichten. Van dit memo bestaan dan ook slechts twee exemplaren, één voor u en één voor mij, beide op naam gewaarmerkt onderaan deze pagina. Dit bericht dient twee doelen. Ten eerste wil ik u vanwege de mogelijke politieke implicaties direct informeren. Ten tweede wil ik u in de gelegenheid stellen alvast uw gedachten over deze zaak te laten gaan.

Het lijkt me dat hierover op zeer korte termijn nader overleg gewenst is. Via onze respectieve secretariaten zal ik daartoe een afspraak laten maken.

In dit stadium wil ik mij van een concreet advies onthouden. Als voorschot daarop meen ik wel dat we, gelet op de aanwijzingen, moeilijk om nader onderzoek heen zullen kunnen.
194

'Hoe staat het leven, broer?'

'Het laat zich kennen door een overvloed aan onbegrijpelijke complicaties, die uitsluitend tot doel hebben mij over de randen van de waanzin te jagen.'

'Je hebt het dus wel naar je zin, begrijp ik. Ga zitten. Biertje?'

Ze treffen elkaar bij de Indonees. Als Geert is gaan zitten, nemen ze elkaar enige tijd zwijgend op. Beiden vinden ze van de ander dat die er slecht uitziet. Beiden besluiten daar maar niets over te zeggen. 'Het leek me goed de vooruitgang van ons onderzoek weer eens met je te delen,' zegt Martin, 'ik heb het gevoel dat we elkaar een beetje uit het oog verliezen.'

'Geen zorg, je bent constant in mijn gedachten. Maar goed, welke resultaten heb je geboekt?'

'Kort gezegd, geen enkel. Door enkele subtiele manoeuvres ben ik erin geslaagd Kees Veerman als een dolle stier achter me aan te krijgen. Hij zal geen genoeg meer nemen met minder dan mijn totale vernietiging. En dat allemaal door een vraag van mij over de dood van Fijnauts. Dat hij er iets mee te maken heeft, staat dus wel vast, alleen acht ik de kans op een

bekentenis of een slip of the tongue kleiner dan dat we hier vanavond nog een goddelijke manifestatie krijgen.' 'Afwachten, mannetje, de wegen des Heeren zijn ondoorgrondeijk.' 'En de zijne niet alleen, waar blijft die ober toch?' 'Rustig maar, hij is daarginds. Bezig zieltjes te winnen voor zijn duurste rijsttafel en een fles van die
195

ondrinkbare bubbeltjeswijn die hij uit Oost-Mongolië invoert en dan van een ander etiket voorziet.' Martin volgt Geert's wijsvinger en verstart. Aan de tafel waar de ober over de bestelling onderhandelt, zitten de twee medewerkers van de Beheerdienst die eerder die dag op zijn kamer waren. Ze hebben zelfs hun groene overall nog aan. Als ze zien dat Martin hen heeft opgemerkt, groeten ze spottend en proosten met hun biertje. Na kort overleg staat de vlezige man met het honende gezicht op en loopt naar Geert en Martin toe. Bij hun tafeltje buigt hij zich ver over Martin heen. 'Ik zei toch dat we u in de gaten zouden houden, meester? Voor uw eigen bestwil natuurlijk.' Hij kijkt naar Geert. 'En wie is dat? Een vriend van u? Of misschien wel uw vriend?' Hij knipoogt en stoot Martin met zijn elleboog aan. Voordat Geert zich kan voorstellen, zegt Martin: 'Dat gaat je niet aan. Ga weg. Je hindert.' Hij zwaait naar de ober. De vlezige man zonder naam lacht minachtend. 'We komen er wel achter, hoor. Geen probleem.' Uit een van de vele

zakken van zijn overall diept hij een klein fototoestel op en voordat een van beiden het kan verhinderen, neemt hij van dichtbij een foto van Geert. 'Kijk, altijd leuk voor het nageslacht, zo'n kiekje.' En zonder verder iets te zeggen loopt hij terug naar zijn eigen tafel. Geert haalt diep adem. 'Wat was dat in vredesnaam!' 'De hulptroepen van Kees Veerman. Ik zei het al,
196

hij is niet blij met me. Jij zult nu ongetwijfeld ook in het vijandelijke kamp geplaatst worden. Die foto gaat door de hele Beheer dienst circuleren: Wanted, dead or alive.' Tijdens het eten doet Geert verslag van de ontwikkelingen met Marie-José. Hij beperkt zich tot een zakelijk verslag van haar reactie op zijn vraag naar de dood van Huub Fijnauts. Hij aarzelt nog even of hij Martin zal vertellen over zijn dubbele gevoelens voor Marie-José en zijn enigszins krampachtige reactie op het bericht van Floor, maar besluit dan dat niet te doen omdat het met de eigenlijke zaak niets te maken heeft. Bovendien lijkt Martin nog steeds niet iemand die veel geduld opbrengt voor de emotionele worstelingen van zijn medemens of zich sterk uitgedaagd voelt tot het doorgronden van andermans diepere zielenroerselen. 'Eigenlijk hetzelfde verhaal dus. Ongetwijfeld is ze erbij betrokken geweest op een manier waar ze zich nu schuldig over voelt, maar ik kom er niet doorheen.'

'Ik heb de indruk dat je me niet alles vertelt. Zo mis ik die complicaties waar je het eerder over had, die jou reduceren tot een kwijlende debiel. Maar laat maar, dat komt een andere keer wel. Voor vanavond is belangrijker hoe we nu verder gaan. Volgens mij loopt het spoor een beetje dood.' 'Mwah, ik wil de moed nog niet opgeven. Ik geef toe dat Kees Veerman de rollen heeft omgedraaid en dat jij nu eerder prooi dan jager bent, maar ik zie nog wel mogelijkheden met Marie-José. Ze is niet zo beheerst als (Kees) Veerman en tegelijk trotser, denk ik. Dus
197

misschien zal ze er toch nog iets uitflappen omdat ze gewoon maling heeft aan de consequenties ervan. Al die frustraties uit haar jeugd hebben haar wild en roekeloos gemaakt.' 'Een verwante ziel dus. Nu begrijp ik waarom je op haar valt.' Ze bestellen koffie. Uit zijn ooghoeken ziet Martin dat de twee mannen van de Beheerdienst op dat moment hun halfvolle borden opzij schuiven en de ober eveneens om koffie wenken. Na een lange stilte waarin hij met diverse twijfels worstelt, besluit hij Geert te vertellen over de affaire met de declaraties. 'Ik heb gemeend je er niet formeel bij te moeten betrekken omdat jouw wethouder de eerste verdachte in deze zaak is. Ik hoop dat je dat begrijpt.' Geert begrijpt het heel goed. Hij doorziet ook direct de politieke consequenties die deze zaak kan hebben en kijkt even om

zich heen om te zien of er zich geen mensen binnen gehoorafstand bevinden. Ze bevinden zich vlakbij het stadhuis en dan is er altijd kans op een bekende of een journalist.

'Waarom vertel je me het dan nu?'

'Omdat ik je advies wil.' Martin aarzelt. 'En omdat het niet goed voelt dat je niet op de hoogte bent.' Hij ziet Geert's blik. 'Ja, ja, ik weet het: vaag gebazel voor mijn doen. Maar ik kan het niet anders onder woorden brengen en daar heb ik toevallig ook eens een keer helemaal geen zin in. Het voelt niet goed.'

Uit zijn binnenzak haalt hij zijn exemplaar van het

198

memo dat hij die middag aan de burgemeester heeft gestuurd.

'Ik wil dat je dit leest. Neem het mee en geef het me morgen terug. Maar denk eraan, niemand mag het in handen krijgen.' Geert is verbaasd. 'Waarom geef je het me mee? Het is maar één pagina. Ik kan het gewoon hier lezen als je wilt en er nog even over nadenken. Daarvoor hoef ik het toch niet mee te nemen?'

Martin heeft hier geen goed antwoord op, hij weet alleen dat hij wil dat Geert zijn memo meeneemt. Het heeft ermee te maken dat hij hem zijn vertrouwen wil geven en dat het moment daar is om eindelijk weer eens risico's met andere mensen te gaan lopen. Het heeft er ook mee te maken dat het zo vreselijk vermoeiend is om altijd maar op je hoede te zijn.

'Doe het nou maar gewoon. Dat is beter.'

Geert kijkt hem onderzoekend aan en knikt dan. Hij vouwt het memo op en steekt het in zijn binnenzak.

De ober zet hun koffie op tafel en loopt met het blad, waar nog twee kopjes op staan, in de richting van de twee medewerkers van de Beheerdienst. Als hij vlakbij hen is, klinkt er buiten een oorverdovende klap en vervolgens het doordringende geluid van een autoalarm. De ober schrikt zo, dat hij over zijn eigen benen struikelt en het blad uit zijn handen laat schieten. De kopjes koffie gaan over de vlezige man heen, die hard begint te schreeuwen en met zijn handen over zijn kruis gevouwen naar het toilet holt.

199

Geert kijkt Martin met een scheef hoofd aan. 'Zouden we dit een goddelijke manifestatie mogen noemen?'

200

VII Dilemma's

Nadat hij van Martin afscheid genomen heeft, besluit Geert met Floor te gaan praten. Op de een of andere manier heeft het gesprek hem milder gestemd. Het is nog geen negen uur en haar appartement ligt op loopafstand. Hij komt er zelden, realiseert hij zich op weg ernaar toe, Floor komt altijd naar zijn huis. Het is natuurlijk ook nog maar de vraag of ze er wel is. En misschien is ze wel niet alleen.

Dat zou hem een leuke binnenkomer lijken: een nerveuze Floor die zich verontschuldigt en hem voorstelt aan Roderick of Arend-Jan, zoiets zal het wel zijn, een vijftiger ongetwijfeld, voor de

gelegenheid in een vlot ribjasje gestoken maar met het Rotary-insigne goed zichtbaar op de revers, een glas whisky zonder ijs in de hand, half liggend op haar bank, één elleboog en één knie losjes opgetrokken, een quasi ontspannen glimlach op de lippen, een paar forse maar gedistingeerde groeven vrijwel verticaal over het gelaat, wils-krachtig kuiltje in de kin, clean shaven maar net iets te veel muskaat in het geurtje.

'En jij bent?' vraagt de snaak dan, nog niets vermoedend, waarop Floor zich haast een zo neutraal mogelijke introductie van Geert te geven, bang als ze is dat hij de situatie op scherp zou zetten met iets flauws als 'Oh, een van haar vaste neukertjes.

Aangenaam.'

Hij steekt het Koningsplein over en bezint zich op zijn volgende zet in dit damegambiet.

201

"Wat doe jij voor de kost?" is erg voor de hand liggend maar niet zo sterk omdat de tegenpartij dan uitgebreid kan gaan zitten opsnijden over zijn vele bestuursfuncties en dat hij overal voor gevraagd wordt.

"Hoe kom jij hier verzeild?" is al beter omdat vrijwel elk antwoord de ruimte biedt in tweede instantie te suggereren dat hij aan lager wal is geraakt.

Absoluut dodelijk is natuurlijk: "En, amice, ook op vrijersvoeten?" want wat moet de man daar nou op zeggen? Ja kan niet, want zijn strategie is tot op dat moment ongetwijfeld geweest dat hij er uitsluitend voor de gezelligheid was. Nee kan ook niet, want dat is de lulligheid ten top en

bovendien ongeloofwaardig jegens Floor omdat een beetje vent vanzelfsprekend uit is op een scharreltje met haar. Nog honderd meter. Hij ziet dat haar auto voor de deur staat. Dat moet het dus worden, iets buitengewoon gênants, waardoor de lummel onmiddellijk en volledig uit zijn doen raakt. Er brandt licht, ze is dus thuis. Hij belt aan en prepareert zich op zijn opening. Het duurt even voordat Floor open doet. Ze is in negligé, de haren los, onopgemaakt. Ze oogt blij verrast. 'Daar ben ik dan,' zegt hij, 'komt het uit? Ben je alleen?' Niet een echt briljant begin. 'Ik lag al in bed. Ja, natuurlijk, kom erin. Let even niet op de troep.' Vreemd eigenlijk, denkt Geert terwijl hij achter haar aan naar de woonkamer loopt, dat je teleur-

202

gesteld kunt raken over iets dat er helemaal niet is geweest. Zozeer was hij ervan overtuigd dat hij haar in gezelschap zou aantreffen dat hij enigszins uit zijn evenwicht is. Objectief gezien is het een ideale situatie: ze is thuis, alleen, zonder iets omhanden en met weinig om het lijf, maar het voelt als een anti-climax. Wat kwam hij ook alweer doen? 'Wil je wat drinken?' Ze ruimt enkele kranten op en steekt een paar kaarsen aan. 'Doe maar een biertje, ik heb net een hoop sambal gegeten.' Hij ploft neer op haar bank en betrapt zichzelf erop dat hij niet echt anders gaat zitten dan een Roderick of Arend-Jan. 'Waarom was jij al naar bed?' 'Moe. Ik had het even helemaal gehad.'

'Met de wereld in het algemeen of met iemand in het bijzonder?' 'Ach, wat ben jij bijdehand. Dat had ik natuurlijk al bij je ingesproken.' Ze zet een blikje Heineken voor hem neer met een glas. 'Lief dat je gekomen bent.' 'Ja, natuurlijk. Waar gaan we het over hebben, over je München-connectie of over Marie-José?' 'Laten we beginnen met die laatste. Zeg eens heel eerlijk: wat heb je met haar?' 'Ik ga ermee naar bed en ik sta ermee op.' 'Jullie hebben een relatie?' 'Zo zou je het kunnen noemen.' 'Ongelofelijk. Ik wil best toegeven dat ik een beetje jaloers ben maar ik begrijp absoluut niet wat je in haar ziet. Ze is totaal jouw type niet. Heb je het naar je zin met 'r'? Zorgt ze in ieder geval goed voor je?'

203

'Dat laatste behoort niet tot haar kernkwaliteiten. Ik ben zelden een vrouw tegengekomen die zo op zichzelf gericht is. Ze gaat liever dood dan dat ze ooit mijn overhemden zou strijken. Maar ik ben gek op haar, dat moet ik toegeven.' 'Hoe is het mogelijk. Maar goed, dat is dus blijkbaar niet anders. En ik had je nog wel zo gewaarschuwd.' 'Gaan we die toer op?' 'Nee, sorry, dat is niet mijn bedoeling. Je mag best weten dat ik het er gewoon moeilijk mee heb.' Ze vlijt zich zacht tegen hem aan en legt haar hoofd op zijn schouder. 'Begrijp ik. Misschien helpt het je als ik zeg dat mijn gevoel voor haar totaal los staat van wat ik met jou heb.'

'Dat heb ik vaker gehoord. Het is misschien wel mijn lot dat ik altijd voor erbij ben. Ik kom nooit op de eerste plaats. Die gedachte maakt me soms een beetje verdrietig.' 'Maar jij hebt toch ook je mannetjes? Wanneer ga je met Hemmes naar München?' 'Hemmes?' 'Ja, of Dinges, weet ik veel hoe die heet.' 'Dat kan helaas nooit meer lang duren. Maar denk jij nou echt dat ik links en rechts met allerlei mannen naar bed ga?' 'Eerlijk gezegd: ja.' 'Wat kunnen kerels toch hopeloos naïef zijn. Lieve Geert, ik ga je nu mijn tactiek verklappen want uit

204

jezelf kom je er blijkbaar niet op. Sinds ik jou heb ontmoet ben ik slechts op één man uit en stel ik alles in het werk om hem tot de mijne te maken. De rest is allemaal flauwekul: omtrekkende bewegingen en afleidingsmanoeuvres.' Ze trekt haar knieën nog enigszins op en slaat haar nachthemd er zorgvuldig omheen. 'Nou weet je het. Wat wil je nog meer?' Geert is sprakeloos. Hij had zich op een aantal wendingen in het gesprek geprepareerd maar deze voortzetting had hij niet voorzien. Hij wordt er warm van, week misschien wel. Het windt hem op, wat een wijf dat ze hem dit gewoon durft te zeggen. Hij buigt zich naar haar toe, streelt haar hoofd en schouders en ziet dat ze onder haar peignoir verder niets aan heeft. Haar borsten zijn absoluut mooier dan die van Marie-José. Zijn verlangen klopt vlak boven zijn middenrif en onderin zijn buik.

Wat moet hij nu? Hij was hier toch alleen voor de gezelligheid?
Martin krijgt Marianne niet uit zijn kop. Zij is de rode draad in zijn leven. Draad omdat ze hem niet loslaat en rood vanwege de kleur van haar haar. Zij is er eigenlijk altijd geweest, zij het met grote tussenpozen. Zij was destijds getuige van zijn ontgroening, in het stadspark, met Hans en Yvonne. Negen jaar later lopen ze elkaar tegen het lijf op een studentenfeestje, allebei tamelijk aangeschoten maar de herkenning is er ogenblikkelijk. God, wat heb-
205

ben ze gelachen. Ze belanden bij die gelegenheid uiteindelijk samen in één bed maar omdat geen van beiden zich van enige seks iets kan herinneren, houden ze het er gemakshalve op dat het er niet van gekomen is.
Daarna wordt het weer acht jaar stil tot ze elkaar opnieuw ontmoeten bij het huwelijk van wederzijdse vrienden. Ze eten, kletsen, drinken en dansen tot diep in de avond. Als de laatste ronde wordt aangekondigd, raapt Martin al zijn moed bij elkaar en stelt haar voor: 'Wilt u zo galant zijn hedennacht met mij te neuken?' Zij vindt de vraagstelling minder origineel dan hij had gehoopt maar heeft zelf ook al het plan opgevat deze derde keer de daad bij het woord te voegen. Het wordt het begin van hun eerste verkering die op de kop af zeven weken duurt. Ze krijgen dan zo'n knallende ruzie over drie keer niks dat Martin de deur van haar appartement met een klap achter zich dichtgooit en zich twee volle maanden volkomen in zichzelf terugtrekt. Al haar

pogingen tot contact of overleg houdt hij af, hij neemt de telefoon niet op en doet de deur niet open. Wat is hij kwaad! Vrienden die hem vragen naar het waarom, krijgen een onsamenhangende litanie over zich heen dat vrouwen niet logisch kunnen denken, dat ze niet zeggen wat ze doen en niet doen wat ze zeggen, dat ze niet luisteren en vooral dat ze geen begrip hebben voor wat mannen bezielt. 'Het is een sick joke van de schepper dat hij de mens met verstand heeft toegerust maar stiekem de man een volstrekt ander denkpatroon heeft mee-
206

gegeven dan de vrouw. Je kunt de ene dag denken dat je een goed gesprek hebt gehad en de volgende dag blijkt dat zij totaal iets anders heeft begrepen dan jij. Het is net alsof je allebei in een andere film hebt gezeten. Gek word je ervan. En Marianne heeft dat in het kwadraat, die begrijpt echt volstrekt niets van mannen. En misschien vind ik dat nog niet het ergste, als ze het gewoon maar zou toegeven. Maar nee hoor, madam beweert bij hoog en bij laag dat het aan mij ligt en dat ik niet alleen niets van vrouwen begrijp maar misschien ook wel niks van mezelf. Dan vraag ik je toch.'
Na die twee maanden stuurt ze hem een Loesje-ansichtkaart met de bedrukte tekst: "Het is niet erg dat je een bord voor je kop hebt zolang er maar SORRY op staat." Op de achterkant schrijft ze: "Martinlief, hoelang blijf jij volharden in je volharding? Wees zo galant het met me uit te praten of netjes afscheid van me te ne-

men."
Haar verzoek is van zo'n onweerlegbare logica dat hij in enen smelt. Ze gaan met elkaar eten en hebben onmiddellijk weer de grootste lol. Er verstrijken echter nog bijna twee jaren voordat ze over en weer toegeven dat ze opnieuw een verhouding hebben, ditmaal voor de duur van zeven jaar.
Die periode eindigt op initiatief van Marianne. Ze zet hem de deur uit omdat ze van mening is dat hij al enige tijd niet meer in beweging te krijgen is en dat haar aandeel daarin wel eens van doorslaggevende betekenis zou kunnen zijn. Hij staat stil, zegt ze, en zij
207

staat zijn voortgang in de weg. Ze heeft het een tijdlang aangezien en toen haar besluit genomen. Ze zouden natuurlijk vrienden blijven maar, zoals dat gaat, verwatert de verhouding als het eerste verdriet is verdwenen. Ze gaan elk hun eigen weg en spreken elkaar soms maanden niet. En dan, hoe lang, drie jaar na dato alweer, het telefoontje van Martin met dat hij heeft nagedacht. En dat hij dat van die verbinding begrijpt. Marianne moet erom lachen als ze de telefoon weer heeft neergelegd. Martin die iets van vrouwen begrijpt, dat gaan we beleven. Maar het raakte haar wel, wat hij zei, dat moet ze toegeven. Dus wat nu? Ze heeft zich allang verzoend met hun scheiding en dat het domweg niet heeft gewerkt. Maar ja, als hij heus tot inzicht is gekomen? Onzin, dat kan bijna niet, mensen veranderen niet echt meer na hun

twintigste en mannen al zeker niet. Natuurlijk mist ze hem ook, dat is waar, ze hebben altijd onbedaarlijk veel plezier gemaakt. En hij was altijd erg lief voor haar. Hem toch maar terugbellen voor een afspraakje?
'Wat was dat nou van de week?' vraagt Geert aan Hennie Koek. 'Dat incident met Jaap Kooistra bedoel ik.' 'Niks, gewoon een vieze vent. Prima collega hoor, daar niet van, maar hij moet met zijn poten van me afblijven.'

208

'Dat is duidelijk. Maar die scène was toch te gek voor woorden?'
'Natuurlijk, maar slechts weinig mannen hebben in de gaten dat vrouwen niet gediend zijn van hun avances. En lesbische vrouwen al helemaal niet.' Zo direct gezegd klinkt haar nuancering nogal kil.
'Ik meende dat jij bi was.' Geert moet enige verbazing veinzen want eigenlijk weet hij wel waar haar voorkeur naar uitgaat. Hij is op iets anders uit maar dat behoeft een aanloopje. Je moet vrouwen altijd eerst op hun gemak stellen, is zijn opvatting.
'Ach, ik heb wel eens wat met een vent gehad maar doe mij maar een vrouw. Die zijn zoveel zachter, zorgzamer en zinnelijker.' Ze kijkt hem lachend aan.
'Daar kunnen mannen nog een puntje aan zuigen.' Hij mag haar wel, ze windt nergens doekjes om en is altijd in voor een geintje.
'Mag ik je wat anders vragen?' Ze trekt afwachtend haar wenkbrauwen op. 'Wat is er waar van het gerucht dat jij het met Sigi Oudkerk doet?'

'Jezus, is het weer zo ver? De roddelfabriek op het stadhuis draait overuren. Ik had echt gehoopt dat dit nog even geheim zou blijven. Van wie heb je dat? Ach, laat ook maar zitten, het maakt me niet uit.'
'Het klopt dus.'
'Ja, het klopt, maar ik baal er wel van. Je kunt hier niks doen zonder dat iemand er lucht van krijgt.'
'Wat kan het je schelen? Maak je niet druk. Zorg er alleen voor dat je geen domme dingen doet.'
'Zoals?'

209

'Weet ik veel. Domme dingen.' Zijn gedachten dwalen af. Secondenlang.
Hennie Koek steekt een klein sigaartje op. 'Ik kijk wel uit,' zegt ze dan.
Geert schrikt op. 'Ja, natuurlijk, jij kijkt wel uit. Maar nog even iets anders, Hennie Koek, jij had toch al een vriendinnetje? Kom, hoe heet ze?'
Terwijl hij het zegt, realiseert hij zich dat zij die plompe Sigi blijkbaar verkiest boven dat lekkere ding met die sexy lippen, die hij in geen lichtjaren voor lesbisch had versleten en die hij op een achternamiddag nog wel eens op andere gedachten zou willen brengen.
'Jij bent wel heel erg op de vrouw af, beste Geert, het is dat ik je aardig vind.' Ze neemt bedachtzaam een trek van haar sigaartje. 'Goed dan, met Roos heb ik een los-vast relatie: we slapen zo nu en dan samen maar laten elkaar verder volledig vrij.'
'En ze weet ervan? Van Sigi?'
'Ik heb het haar verteld.'

'Hoe reageert ze erop?'
'Ze is niet van plan me ermee weg te laten komen.'
'Hoe weet je dat?'
'Als ik jou nu vertel dat ze sindsdien al haar aandacht op mij richt, gaat er dan een lampje bij je branden?'
'Euh, hoe bedoel je?' Geert is even van zijn stuk gebracht. Het lijkt net alsof ze de rollen omdraait.
'Wat zijn mannen toch lieve schatjes. Heb je het echt niet in de gaten? Je vraagt mij het hemd van het lijf, maar ondertussen gaat het gewoon over jou zelf.'

210

Zie je, als hij het niet dacht.
'Ik geef me gewonnen. Meisjesgenade, moesten we vroeger dan zeggen.' Dat was zo'n beetje het ergste dat je kon overkomen, dat je genade moest hebben voor meisjes en dat bovendien hardop moest toegeven, hij weet het nog als de dag van gisteren, wat een vernedering voor een jongetje. 'Leg het me maar uit.'
'Aan jouw manier van vragen merk ik dat je zelf ergens mee zit. En je gebruikt mij om je eigen situatie helder te krijgen. Ik vind het niet erg hoor, maar als we toch zo lekker bezig zijn, kun je hem van mij krijgen ook.'
'Oké, kom maar op.' Hij merkt dat hij zich schrap zet.
'Jij spiegelt je eigen omstandigheden aan die van mij. Jij bent enerzijds een verhouding aangegaan met meisje Hoogstraten, kom op Geert, doe niet zo verbaasd, iedereen weet ervan. En anderzijds heb jij Floor, zo heet ze toch,

jouw los-vaste maatje? En nu vraag jij je af wat je daarmee aan moet.'

Ben ik nou zo'n open boek, denkt Geert, hoe weet zij dit allemaal? Heeft hij het ooit met haar over Floor gehad? En dat van Marie-José, daar zakt hem de broek van af, is het hele stadhuis daar inmiddels van op de hoogte? Hij had het liever nog even ..., ach laat ook maar.

'Nou, je wordt bedankt. Aan je waarneming mankeert niks. We zitten blijkbaar in hetzelfde schuitje.'

'Met dit verschil dat ik aan de riemen zit en jij aan het roer.'

211

'Die begrijp ik niet.'

'Ach, dat is gewoon mijn eigen projectie. Laat maar even. Ik wil je overigens nog wat zeggen over jouw Marie-José, tenminste als je het horen wil.'

'Ik hang aan je lippen. Volgens mij heb ik het ergste nu wel gehad.'

'Dat weet je maar nooit. Ik wil me nergens mee bemoeien, Geert, en ik heb er een hekel aan als mensen over anderen uit de school klappen, maar ik wil je waarschuwen voor deze vrouw.'

Sigi, Marie-José, Floor, Hennie Koek, wil de echte Kenau Symonsdochter Hasselaar nu opstaan, denkt Geert. Ben benieuwd.

'Ik weet het,' zegt hij afhoudend, 'haar reputatie is mij helder. Maar ik heb haar van een andere kant leren kennen en ik moet je zeggen dat ik haar erg lief vind.'

'Dat moet je vooral zo houden. Maar ik ben bekend met iets uit haar verleden waarvan het goed zou zijn dat jij het ook weet.

Gewoon om rekening mee te houden, puur

zakelijk. Ik werk hier iets langer dan jij en heb een feilloos geheugen voor dit soort dingen. Je moet namelijk weten dat mevrouw Hoogstraten ooit in dienst van deze mooie gemeente is geweest.'

'Ga weg, als ambtenaar?'

'Precies, in dienst van Hare Majesteit, of van de burgemeester, net wat je wilt. Ze werkte bij de Sociale Dienst, als teamleider Bijzondere Verrichtingen.'

'Daar heeft ze me nooit iets over verteld.

Dat zal wel echt wat voor haar geweest zijn: bijzondere verrichtingen.' Hij kan een glimlach niet onderdrukken.

212

'En je raadt nooit wie toen haar chef was, wanneer was het, vier jaar geleden, vijf?'

'Jijzelf zou ik dan denken.'

'Dat was ook wel leuk geweest, nee, ik heb mij altijd verre gehouden van dat werk. Dat was Kees Veerman.' Ze kijkt hem veelbetekenend aan.

'Dat meen je niet. Daar kijk ik inderdaad van op. Die is dus pas later naar het stadhuis gekomen om zijn koninkrijk van onheil te stichten.'

Zou de duivel telkens eerst verschijnen, schiet er door hem heen, en pas daarna een gezant van het paradijs? Je kunt natuurlijk alleen maar licht brengen waar duisternis heerst, dat is waar. De hoofdstad als decor voor de goden, arena van de eeuwige strijd tussen goed en kwaad. Het is er in ieder geval hard aan toe gegaan. Met als voorlopige tussenstand: nul-één. Arme Huub. De gemeente als schouwburg van hemels en hels vertoon, parade van engelen en saters, revue van de duivel en zijn ouwe

moer, variété van godenzonen en satansdochters, toneel van haat en geweld, lusthof van liefde en hartstocht. Het stadhuis als theater, je moet er maar opkomen.

'Ik zie je denken,' zegt ze, 'je wilt natuurlijk weten wat er toen is gebeurd.'

'Het naadje van de kous alsjeblijft.'

'Ik wil er niet al te veel over kwijt, dat zou niet correct zijn. Maar ik wil je wel meegeven dat Marie-José op een gegeven moment de fout ingegaan is. Ze was onder andere hoofd van de sociale recherche, weet je wel: die jongens en meisjes die onderzoeken of je niet

213

fraudeert met je uitkering. Iedereen was ervan op de hoogte dat zij daarbij onorthodoxe methodes niet uit de weg ging. Hoe dan ook, van de ene dag op de andere heeft zij haar ontslag ingediend en was ze vertrokken.'

'Om in dienst te treden bij onze kwaliteitspers als correspondent binnengemeentelijke verhoudingen.'

'De krant wilde haar erg graag hebben: ze had een netwerk van heb ik jou daar, ze kende de gemeente van binnen en van buiten, en had toen al die, wat zal ik zeggen, hang naar publiciteit, die onverzadigbare aandacht voor dubieuze praktijken, die gretige belangstelling voor de marge van de samenleving.' Hennie Koek zegt het met een knipoog.

'Oké, oké, de boodschap is duidelijk. En dat zij met deze en gene nog een appeltje te schillen had, kwam haar ook wel uit in haar nieuwe betrekking.'

'Geert, ik heb een tijdlang in tweestrijd verkeerd maar ik was van mening dat ik je dit moest vertellen. Zij is daar niet goed weggekomen en Kees Veerman heeft daar de hand in gehad. Er is toen iets gebeurd dat het daglicht niet kon verdragen. En daar is ze nog steeds verbolgen over. Pas op voor haar: ze is in staat iedereen aan de schandpaal te nagelen.'

'Ik maak me geen zorgen,' zegt hij zo luchtig mogelijk, 'ik heb een onbesproken levenswandel.'

'Wij weten wel beter. Maar ik heb het je gezegd.'

'En dat stel ik erg op prijs. Dank je wel.'

'Zullen we nu dan weer aan het werk gaan?'

Ze hebben al die tijd op haar kamer gezeten, er was een

214

afspraken voor hen beiden niet doorgegaan. Hij had koffie gehaald en de deur dichtgetrokken. Een godsgeschenk, zo'n verloren uurtje. 'Laten we dat maar doen.' 'En eh, Geert? Geen domme dingen, hè?' Meisjesgenade, prevelt Geert als hij de lange gang weer uitloopt.

Om de stemming er enigszins in te houden heeft Cees Gravendeel een informele borrel ingevoerd voor alle leidinggevendenden van het stadhuis, elke eerste maandag van de maand 's middags om half zes op en rond zijn kamer. Er staat dan een karretje klaar met sterke drank en laffe hapjes, en er klinkt jazzmuziek uit een bescheiden audiosetje op zijn bureau. Het is niet een denderend succes, die borrel, er verschijnt telkens slechts een mannetje of tien, vrouwen vertonen zich er al helemaal niet.

Van een leuk fuifje wil het maar niet komen, de meesten staan of zitten erbij alsof ze hun laatste oortje hebben versnoept.

Martin is er nog niet eerder geweest maar hij besluit het er die middag eens op te wagen. Het onderzoek dreigt in het slop te raken, hij maakt zich zorgen over zijn eigen bijdrage en is naarstig op zoek naar nieuwe aanwijzingen. Het is al over zessen als hij arriveert. Cees verkeert reeds in kennelijke staat en beduidt hem met twee wapperende handen in de fauteuil naast hem te komen zitten.

215

'Ha, de man met het lekkerste kontje van het stadhuis,' verwelkomt hij Martin tamelijk luidruchtig.

Niemand kijkt er nog van op, van zijn pikante uitspraken, en ook niet van zijn grote liefde voor de jeneverfles. Er staat er één achter hem op een tafeltje. De kurk ligt ernaast, vermoedelijk omdat het niet de moeite loont die er telkens weer op te doen. 'Ha, jij vleesgeworden rafelrand,' hoort Martin zichzelf terugzeggen.

Cees is erg gecharmeerd van zulke innigheid en geeft hem van dolle pret een hartelijke klets op zijn knieën. Dan pakt hij een glaasje en schenkt Martin ongevraagd een borrel in, en nu hij de fles toch in de hand heeft, neemt hij er zelf ook nog eentje.

'Proost, ouwe drammer, leuk dat je er bent.' 'Op je gezondheid, Cees, dat het je maar beter vergaat dan je voorganger.' Martin weet wat hij zegt: er verdrinken er meer in het glas dan in zee.

Cees verslikt zich eerst bijna maar lacht hem dan schalks toe. 'Een beetje meer eerbied zou je sieren, valse nicht.'

'Je kunt van mij zeggen wat je wilt, maar een dergelijke kwalificatie getuigt van een pijnlijk gebrek aan mensenkennis.'

'Lieve Martin, je zou de mannen de kost moeten geven die het van zichzelf niet weten.'

'Jaja, allemaal latente homo's, ik weet het. Maar ik moet je teleurstellen: ik val uitsluitend op vrouwen.'

'Wat vind je daar nou aan? Niets mee te beleven. Helemaal als ze eenmaal veertig zijn geweest, dan

216

moet je er echt niet meer mee in bed belanden. Het is toch net alsof je naar een ontplofte kalkoen zit te kijken?'

Cees is aan het opbieden, dat is duidelijk. En hij schenkt nog eens in.

'Er zijn heel mooie exemplaren in omloop, ik ben het niet met je eens. Alhoewel ik moet toegeven dat ik er de laatste tijd verrassend weinig ben tegengekomen.'

Marianne, schat, waar ben je?'

'Maar je hebt toch wel een leuk abonnement op een glijhuis, mag ik hopen?'

'Ik doe het niet voor geld, Cees, zelfs niet als ik toe krijg. Een principiële kwestie, dat begrijp je.'

'Daar hebben we good old Martin weer, de man van eer. Mijn held. Als ik een vrouw was geweest en tien jaar jonger, had ik serieus werk van je gemaakt.'

'Ik vrees alleen dat je kansloos was geweest, Cees, ik kijk namelijk evengoed naar het innerlijk.'

'En wat mankeert daaraan als ik vragen mag?'

'Helemaal niets wat mij betreft. Maar er is ook nog zoiets als smaak of voorkeur. Ik val op ordentelijke types.'

'Je wordt bedankt, een beetje feedback is nooit weg. En uit jouw mond klinkt het al gauw als een compliment. Kom, we doen er nog één.'

Martin kan het tempo niet aan, terwijl hij toch heus wel wat gewend is.

'Zou jij nou zeggen dat je iets begrijpt van vrouwen? Ik bedoel, weet jij wat er in ze omgaat?' vervolgt Cees onverdroten.

217

'Tot de ziel van een vrouw krijg je enkel geblinddoekt toegang,' orakelt Martin. 'Het is er ongeregeld, onrustig en ongelijkvloers.'

'Precies, jij weet het altijd zo treffend onder woorden te brengen. Misschien val ik daarom wel meer op mannen.'

'En zou jij denken dat jij die begrijpt, Cees?'

'Absoluut. Er is geen uithoek van de mannelijke psyche mij onbekend, geen pad onbetreden, geen gedraging onbeproefd.'

'Jij kunt er ook wat van, beste man. Maar als dat werkelijk zo is, dan kan ik je net zo goed een serieuze vraag stellen.'

'Brand los. Je moet trouwens wel een beetje door-drinken, Martinlief, zo schiet het niet op.'

Martin's ademhaling stokt een moment. Het raakt hem dat zomaar iemand anders zich van die koos-naam bedient. Het is net alsof je iets heel dierbaars afgepakt wordt. Maar hij slikt zijn emotie weg tegelijk met de inhoud van zijn glaasje.

'Ik wil weten hoe jij over Kees Veerman denkt. Wat bezielt die man?'

'Daar hebben we het al eens over gehad. Wat wil jij toch van die vent? Blijf bij hem uit de buurt, jongen. Het is met hem kwaad kersen eten.'

'Van een kenner verwacht ik meer nuance, Cees, je blijft hangen in vage uitlatingen en beduchtheid.'

'Daar heb je gelijk in.'

Cees schenkt zichzelf gedachteloos nog eens in. Martin wuift af.

218

'Ik geef toe dat Henk zich aan mijn mannen-wijsheid onttrekt. Ik weet gewoon niet wat hem drijft. Hij is ongrijpbaar en levensgevaarlijk.'

'Ik heb onlangs geprobeerd hem een beetje uit zijn tent te lokken.'

'Dat is je dan blijkbaar gelukt: ik heb je e-mail gelezen. Waar ben je op uit, Martin?'

'Ik hoop dat hij fouten gaat maken.'

'En dan nog? Ik heb het sterke gevoel dat je me niet alles vertelt.'

'Klopt. Ik heb nog steeds geen bevredigende antwoorden gehad op mijn vragen over de dood van Huub. Dat verhaal over kanker is flauwekul, daar ben ik inmiddels achter. En voorzover ik kan nagaan, is Kees Veerman degene die dat verdichtsel de wereld in geholpen heeft en

daar moet hij een motief voor hebben gehad.'

'Dat hij dat bewust heeft gedaan, bedoel je?'

'Cees, jij mannendoder, heb jij (Kees) Veerman ooit iets zonder voorbedachte rade zien doen?'

'Daar heb je een punt. Maar wat is dat dan?'

'Daar ben ik nu juist naar op zoek. En ik had eigenlijk gehoopt dat jij me daarbij kon helpen, maar veel verder dan een benepen kop en een opgeheven vingertje kom jij ook niet.'

'Je bent wel heel serieus, zeg. Ik dacht dat we hier gezellig zaten te babbelen.'

'Dat doen we ook, maar het mag toch evenzeer ergens over gaan?'

'Goed dan. De enige tip waar je misschien wat aan

219

hebt, is dat Henk zich bij zijn duistere praktijken vooral van vrouwen bedient.'

'Ik weet waar je op doelt: Marie-José Hoogstraten. Die weet ik.'

'Dat is er één van, dat klopt. Die kennen elkaar al langer. Maar er zijn er meer.'

'Namen en rugnummers, Cees, kom op.'

'Oké, vooruit dan maar. Maar je mag nooit verklappen dat je die van mij hebt.' Hij grijpt naar de fles en ziet tot zijn schrik dat de bodem in zicht komt. 'Twee namen heb ik voor je: Yolanda Ramaker en Hennie Koek.'

'Hennie Koek? Dat kan ik me nauwelijks voorstellen. Die deugt wat mij betreft heel erg.'

'Ik zeg ook niet dat iedereen zich voor zijn karretje laat spannen. Ik zeg alleen dat die

twee een akkefietje met elkaar gehad hebben. En meer zeg ik echt niet.' 'En wie is die andere? Yolanda?' 'Dat was ooit zijn secretaresse, maar die heeft hij later gedumpt. Ze werkt bij de Sociale Dienst. Ik ken haar verder niet.' 'Ik doe het ermee. Laten we erover stoppen. Ik zie namelijk dat een paar anderen hier hun oren spitsen.' Veel mensen zijn er niet meer en het is onduidelijk wie Martin precies bedoelt. 'Laat (Kees) Veerman zelf met rust, jongen, die krijg je toch niet te pakken. Als je wat wilt, moet je bij zijn trawanten zijn. Maar pas op voor hun charmes. Mijn goede vader zei wel eens: Wees altijd schuw voor het achterste van een ezel en het voorste van een vrouw.'

220

'Die heeft dus op zijn geheel eigen wijze invloed gehad op jouw seksuele voorkeur.' 'Jij hebt een applicatiecursus psychologie gedaan, ik heb je door. Ik moet je er alleen op wijzen dat het aandeel van de moeder in de gangbare theorie groter geacht wordt.' 'En zo weet jij de aandacht weer meesterlijk van jezelf af te leiden.' 'Knap, hè? Dat hebben we blijkbaar gemeen. Nog ééntje?' 'Cees, ik zeg het niet graag maar in dit opzicht moet ik in jou mijn meerdere erkennen. Ik stap maar weer eens op.' 'Gelijk heb je, jongen. En bedankt voor je komst: het was bij het aangename af.' Cees kijkt Martin na en vraagt zich af of hij er wel goed aan gedaan heeft zo open te zijn. Dat van Hennie Koek had hij misschien beter niet kunnen zeggen. En hij

is er bepaald niet gerust op hoe de botsing met (Kees) Veerman afloopt. Hoe zei zijn goede vader dat ook alweer? De duivel vergeet nooit een stoot tegen zijn bokkenpoot.

Marie-José voelt zich meer en meer in het nauw gedreven door haar gevoel voor Geert. Hij lijkt oprecht om haar te geven en zij kan er niet langer omheen dat hun omgang ook iets bij haar teweegbrengt. Dat is haar wel eens eerder overkomen maar zij wist die emotie dan telkens te ontlopen door de man in kwestie te schoffe-

221

ren, te kleineren, te negeren, te treiteren of hoe dan ook vakkundig de nek om te draaien. Bij Geert lukt haar dat niet. Hij is op de een of andere manier ongevoelig voor haar manipulaties en machinaties, vermoedelijk omdat hij erin slaagt zijn eigen grenzen intact te houden. Hij herkent haar fratsen en weet die telkens liefdevol te pareren, met als resultaat dat ze zowaar respect voor hem begint te krijgen. Respect is echt niets voor haar, het woord alleen al. Net als vertrouwen, ook zo'n inhoudsloos begrip. Zij is er door schade en schande achter gekomen dat je eigenlijk niemand kunt vertrouwen. Vrouwen niet en mannen al helemaal niet. Die zijn alleen maar uit op macht of geld, op vluchtige spanning of kortstondig succes. Bovendien zijn ze grof en ruw. Ze moorden en plunderen. Verkrachters en brandstichters zijn het. En ze vloeken. Maar ze heeft ermee leren omgaan en haar eigen manier gevonden om te krijgen wat ze hebben wil. Want zonder mannen kan ze niet. Wil ze

niet. Telkens als ze er weer eens eentje hardhandig uit heeft gezet en ze zich voorgenomen heeft er nooit weer aan te beginnen, komt na een paar dagen, als haar ergste boosheid en teleurstelling voorbij zijn, altijd eerst de spijt terug, om wat er toch ook was, dan het gemis, vooral van fysieke nabijheid en tedere aanraking, en vervolgens de rusteloosheid, de jacht en het zoeken.

De onrust die ze nu voelt heeft, hoe ze het ook wendt of keert, een andere oorzaak. De man heeft iets in haar geraakt. En terwijl menige vrouw dit onmiddellijk zou duiden als een vreedzame verovering van

222

haar hunkerende hart, beschouwt zij het als een frontale aanval op haar existentie. En dat stelt haar voor de keus: er helemaal in meegaan of er radicaal een eind aan maken. In het laatste geval moet ze met haar belager afrekenen, zo mogelijk in één klap. Hem treffen waar dat het hardst aankomt.

Op een doordeweekse ochtend blijft ze alleen achter in het huis van Geert. Ze had tegen middernacht bij hem aangebeld en, toen hij niet opendeed, besloten de huissleutel te gebruiken die hij haar, voor het geval dat, eerder eens had gegeven. Ze had gedacht haar lief in bed aan te treffen en was oprecht teleurgesteld toen dat niet waar bleek te zijn. Hij ging even met Martin eten, had hij gezegd, maar hij zou het niet laat maken. Jammer dan, hij zal het wel naar zijn zin hebben. Ze is in zijn bed gaan liggen en vrijwel meteen in slaap gevallen. Pas 's morgens vroeg werd ze

hem gewaar, toen hij haar koffie kwam brengen en haar zacht over haar wang aaide. Hij moest er snel vandoor, een vergadering met de vakbond, zei hij, en dat het belangrijk was. Een vluchtige kus en weg was hij weer.

Ze drinkt bedachtzaam haar koffie en kijkt rond in de kamer die haar in die korte tijd erg dierbaar is geworden. Geert's manier om zijn leven te ordenen komt hier misschien wel het best tot uitdrukking: half openstaande kleerkasten met onduidelijke stapeltjes ondergoed, T-shirts, broeken en truien, een hele rij knaapjes met overhemden waarvan ten minste de helft ongestreken, een plank met grote hoeveelheden sokken, zakdoeken, stropdassen en riemen ordeloos door

223

elkaar, maar een verzameling schoenen waar je u tegen zegt, gesorteerd op kleur en keurig gepoetst. Zo is hij dan ook wel weer, kom hem niet aan zijn schoenen, dat had hij van zijn vader, schoenen maken de man had die hem ooit toevertrouwd en dat heeft hij goed in zijn oren geknoopt. Het jasje dat hij de avond ervoor had gedragen hangt slordig over de stoel waarop ook zij haar kleren had neergelegd. Uit de binnenzak steekt een document dat zij aan het beeldmerk onmiddellijk herkent als een gemeentelijk memo. Als ze zich helemaal uitstrekt, kan ze er net bij. Een beetje rondsnuffelen in andermans papieren heeft haar altijd aangetrokken, al ver voor haar tijd bij de sociale recherche. De aanzet daartoe is in haar jeugd gegeven. Toen ze vier jaar oud was, is plotseling

haar moeder overleden. Drie mannen in witte jassen kwamen het lichaam halen, zichzelf keek toe vanuit een hoek van de kamer. Haar vader was er niet op dat moment, die deed zaken in het verre oosten en kon pas de dag erop een vlucht terug krijgen. En ook haar oppas was even weggegaan, om dingen te regelen en familie te waarschuwen. Dat mama ziek was, had niemand haar verteld. Dat zou haar maar verdrietig maken en dat was nergens voor nodig. Dat het zo snel afgelopen zou zijn, had niemand verwacht. 's Ochtends nog had ze zo vrolijk geleken, ze hadden samen een liedje gezongen en ze was nog even bij haar in bed gekropen. En 's middags was ze dood. Zonder tekst en uitleg kon de kleine Marie-José niet anders dan concluderen dat de

224

drie mannen de boosdoeners waren: zij hadden haar moeder vermoord. De verklaring die ze naderhand kreeg over de ware toedracht heeft ze nooit geloofd. Als haar moeder echt ziek was geweest, zo luidde haar redenering, dan zou zij dat geweten hebben. Zij nam zich voor, wanneer zij later groot was, wraak te nemen op die mannen. De onverlaten hadden destijds een stapeltje paperassen achtergelaten waarvan zij zich de rode afbeeldingen met de bedrijfsnaam nog goed voor de geest kon halen. Het leken wel bloedvlekken. En vanaf het moment dat ze kon lezen, is ze op zoek gegaan naar die documenten, op zoek naar bewijsmateriaal, op zoek naar sporen, eerst alleen in de spullen van haar vader maar al

gauw in alles wat los en vast zat. Behendig vist ze het memo uit Geert's zak.

De twee zelfbenoemde rechercheurs hebben weer eens krijgsraad belegd, dit keer in café Styx aan het Spui. Martin kijkt bestraffend op zijn horloge als Geert vijf minuten later dan afgesproken binnenkomt en zijn jas over de barkruk drapeert.

'Nou zijn er in korte tijd toch drie vrouwen voor-bijgekomen die met zoveel woorden tegen me hebben gezegd dat ik een uilskuiken ben,' zegt Geert om Martin enigszins mild te stemmen.

'Ah, dat is gunstig, dat zou je aan het denken moeten zetten,' hapt Martin gretig. 'Iets drinken?'

Geert schuift zijn kruk iets naar voren, naar de bar

225

toe. Dat gaat maar net, er is weinig ruimte tussen Martin aan de ene kant en twee hoogblonde vrouwen aan de andere. De beide dames hebben elkaar blijkbaar veel te vertellen want ze kakelen luidop en gelijktijdig. Secretaresses zo te zien, of consulentes bij een uitzendbureau, constateert hij met een kennersblik. De mannen nemen alle tijd om hun ervaringen uit te wisselen en concluderen al snel dat over Hennie Koek het laatste woord nog niet gesproken is.

'En we hebben weer een nieuwe lead,' zegt Geert. 'Yolanda Ramaker, ik ken haar ook niet. Wie van ons beiden gaat haar te lijf?' 'Dat is een voor de hand liggende vraag, dus ik neem 'm je niet kwalijk, maar het lijkt mij evident dat ze voor mij is. En uit jouw formulering kan ik opmaken dat dit

ook maar beter is voor de betrokkene zelf. Blijf jij ooit wel eens ergens met je tengels vanaf?'

'Bij mij is de drempel tussen mentale genegenheid en fysiek contact erg laag. Dat is een talent, beste Martin, ik laat me erop voorstaan. En ik ben ervan overtuigd dat jij daar wat van zou kunnen leren.'

'Dat staat mijn gevoel voor ethiek niet toe. En daar zou jij nou weer een voorbeeld aan kunnen nemen.'

'Ik weet dat ik de schijn tegen heb maar je zult je nog verbazen over mijn trouw. Voor het overige weten we natuurlijk niet eens hoe ze eruit ziet. Of hoe oud ze is. Van wat voor soort vrouwen zou (Kees) Veerman zich eigenlijk bij voorkeur bedienen?'

'Ik heb wel een idee maar ik ben bang dat ik je daarmee kwets.'

226

'Wat word jij plotseling empathisch, wat is er met je gebeurd? Kom op, ik ben niet van bordpapier.'

'Oké. Ik denk dat het uitsluitend om hoerige types gaat. Snollen en sletten.'

'Ik begrijp wat je bedoelt. En uitzonderingen bevestigen de regel, zullen we maar zeggen.'

'Zeker. Maar ik wil wel een afspraak met je maken. Als ik nou telkens de engelen en maagden voor mijn rekening neem, dan mag jij wat mij betreft de sloeries doen.'

'En hoe moeten we Hennie Koek kwalificeren? Wil je nog bier?'

'Categorie één. Dus daar ga ik morgen maar eens mee praten.'

Geert probeert de blik van de barkeeper te vangen en steekt twee vingers in de lucht.

Op dat moment stapt de ene blonde net van haar kruk en loopt naar achteren. De andere die de hele tijd half met de rug naar hen toe gezeten heeft, ziet hem de beweging met zijn hand maken, draait zich naar hem toe en zegt:

'Zweren is voor ongelovigen.'

'Pardon?' Geert kijkt haar sprakeloos aan maar trekt voor de zekerheid zijn arm alvast in.

'Je hoeft niet zo te schrikken. Heb je een slecht geweten?' Een aantrekkelijke, zij het licht ordinare vrouw beantwoordt zijn blik met spot in de ogen.

'Ik geloof het niet,' stamelt Geert en spontaan schiet hem een zinnetje van de zondagschool te binnen, 'maar wie van ons is zonder zonden?'

'Wie de duivel gelooft, heeft zijn meester gevon-
227

den.' Haar weerwoord klinkt tamelijk gevat, voor een blonde meid. 'Bied je ons ook iets te drinken aan?'

'En wie is u, als ik vragen mag?'

'Yolanda Ramaker. Zeg maar Yol, zo noemt ieder-
een me.'

Geert's achterover vallende kruk veroorzaakt een klap als een donderslag. Categorie twee, flitst er door hem heen.

228

VIII Schande en schandaal

De kop in De Amsterdamsche laat er geen misverstand over bestaan.

Wethouders Oudkerk en Van Vliet verdacht van fraude. Dubieuze rol stadhuisdirecteur.

Door Marie-José Hoogstraten Amsterdam - De wethouders Sigi Oudkerk (Personeelszaken) en Claudia van Vliet (Financiën) worden verdacht van gesjoemel met gemeentegeld. Zij zouden privé-uitstapjes en etentjes met partijvrienden als zakelijke uitgaven hebben gedeclareerd.

Uit betrouwbare bron heeft deze krant vernomen dat Oudkerk al enige tijd een relatie onderhoudt met Hennie Koek, directeur Welzijnszaken op het stadhuis. Naar verluidt, heeft Oudkerk de kosten van een amoureuze uitstapje met Kaart brutaalweg als zakelijke onkosten opgevoerd. Ingewijden menen dat niet uit te sluiten is dat zij hier op initiatief van Kaart toe gekomen is.

Kaart is een doorgewinterde topambtenaar die het reilen en zeilen op het stadhuis als geen ander kent. Over haar handel en wandel zijn al eerder vragen gerezen. Bronnen in het stadhuis melden dat zij in het verleden bij een schandaal betrokken is geweest, maar dat de toenmalige gemeentesecretaris, Huub Fijnauts, haar de hand boven het hoofd gehouden heeft. Deze pleegde niet veel later zelfmoord.
229

Van Vliet zou partijgenoten op kosten van de gemeente gefêteerd hebben. Dit is des te wranger omdat Van Vliet als wethouder Financiën juist verantwoordelijk is voor een integer beheer van de gemeentekas.

De vraag rijst of hiermee niet de deksel van een financiële beerput is opengetrokken. Juist de VVD, de partij waar Van Vliet toe behoort, heeft zich de laatste jaren sterk gemaakt voor meer toezicht op de gemeentelijke financiën. Voor de Amsterdamse burger zal de geloofwaardigheid van dat pleidooi nu sterk zijn afgenomen.

De zaak wordt momenteel onderzocht door burgemeester Cohen en de directeur Financiën, Martin Gravelotte. Formeel heeft Oudkerk de portefeuille Fraudezaken onder zich, maar gelet op de omstandigheden ligt het niet voor de hand dat zij het onderzoek naar haar eigen gedragingen leidt. Ook de directeur Personeelszaken, Geert Wind, wordt voorlopig buitenspel gehouden. De vrees bestaat dat hij door zijn loyaliteit aan Oudkerk niet onpartijdig is.

Diverse gemeenteraadsleden hebben al aangegeven snel opheldering van de burgemeester te willen.

Het is kwart over twaalf als de middageditie van De Amsterdamsche digitaal op het stadhuis binnenkomt. Om vijf over half één zit Martin aan tafel bij Elly Cohen. Ze is wit van woede en kijkt hem niet of nauwelijks aan, kennelijk bang daardoor haar zelfbeheersing te verliezen.

230

'Ik heb je memo twee dagen geleden gekregen. Er zijn maar twee exemplaren van, schrijf je. Eén bij mij in de kluis en één bij jou. En nog geen achtenveertig uur later staat het in de krant. De hele stad leest mee. Wil je mij alsjeblieft uitleggen hoe

dat kan.' Het is geen vraag. De stem van de anders zo aimabele burgemeester klinkt ijskoud.

Martin staart naar de grond. Het is met me gebeurd, denkt hij. In het stadhuis staan ze je geen fouten toe, in ieder geval niet als wethouders daar de dupe van worden. Dan is er geen genade, hoe goed je het eerder ook gedaan hebt. En hij zit er nog helemaal niet zo lang, dus veel krediet heeft hij om te beginnen al niet. Een rare gedachte komt in hem op: wat als de burgemeester nu eens zelf gelekt heeft, omdat ze van een paar lastige wethouders af wil? Wie weet, misschien is het wel helemaal niet via Geert gelopen. Hij schudt zijn hoofd. Die gedachten leiden nergens heen. Onbewijsbaar en totale onzin bovendien. Probeer in ieder geval met enige waardigheid te gaan, denkt hij. Ga niet kronkelen of stamelen, daar ga je je later voor schamen.

'Ik zal er niet omheen draaien. Dat kan ik niet. Ik heb geen idee wat er fout gegaan is. Mijn exemplaar ligt thuis, juist om te voorkomen dat iemand er inzage in zou kunnen krijgen. Ik woon alleen en heb geen bezoek gehad.'

De burgemeester staat op en gaat met de handen op de rug voor het grote raam staan dat uitkijkt op de straathandel beneden.

231

'Dat is niet goed genoeg. Je zoekt maar uit wat er gebeurd is. De goede naam van het College, van de gemeente en van mijzelf ligt op straat. Ik weet niet of het wel tot je doordringt, maar dit is een bestuurlijke crisis. Mijn kleinste zorg is dat er koppen

kunnen gaan rollen, van wethouders en van ambtenaren. Erger is dat het vallen van het College op dit moment overal in de stad schade gaat aanrichten. En ik zal niet met gevouwen handen blijven toekijken hoe de stad daar onder lijdt. Je hebt vierentwintig uur de tijd om uit te zoeken hoe dit verhaal bij de pers heeft kunnen komen en hoe we ons uit deze misère kunnen redden.'

Nadat Martin café Styx verlaten heeft, zogenaamd omdat hij moe is maar eigenlijk, denkt Geert, omdat hij niet goed weet hoe hij met platinablonde vrouwen als Yolanda "zeg maar Yol" Ramaker om moet gaan, besluit Geert zijn onderzoek ter plekke voort te zetten. Categorie twee is van hem en die laat hij zich niet zomaar ontglippen. De eerste stap is het lozen van die volstrekt overbodige vriendin en in de strijd met engelen des hels is alles geoorloofd.

'Dames, de avond is jong. Er kunnen nog werelden gewonnen worden. Laat ons daarom de geest verruimen ter voorbereiding van grootse gebeurtenissen. Kortom, wat gaan we drinken?'

Yol en haar vriendin giechelen en wisselen betekenisvolle blikken uit. Deze charmante en gedistingeerde

232

heer is zonder enige twijfel niet alleen zo gek als een schep, maar ook welgesteld en bereid in hen te investeren.

Onder Geert's onopvallende maar vastberaden aandrang wordt gekozen voor wodka-jus, waarbij hij het door zelf steeds de bestellingen te halen zo kan regelen dat ruim driekwart van alle wodka in het glas

van Annie - hou jij m'n tassie effe vast, zingt hij bij elke tocht naar de bar - terecht komt en zij na drie rondjes enigszins gaat loensen en de vouwen in haar vastgestreken permanent naar beneden beginnen uit te zakken. Om kwart over elf verlaat ze trots maar lallend het café, direct gevolgd door een gedrongen man met een beige jas en starende ogen. Yol kijkt hem peinzend na.

'Zo, Yol, daar zijn we dan. Eindelijk alleen. Waar zullen we het eens over hebben?

Waar ligt de sleutel tot je hart?'

'Geert, jongen, wat kun jij moeilijk doen.

Vind je het nou echt allemaal zo ingewikkeld? Alle vrouwen willen toch maar één ding? Weet je dat nou nog niet?'

Geert beschouwt dit als een gewetensvraag. Weliswaar heeft hij een vermoeden van het antwoord maar in de praktijk is hij tegen zoveel uitzonderingen op zijn theorie aangelopen dat hij deze tot nu toe niet met anderen heeft willen delen en al helemaal niet met iemand als Yol, die er uitziet alsof ze bij het minste of geringste teken van diepgang zal vluchten in een zenuwachtige lachbui en daarbij andere bezoekers van het café zal aanstoten om hen deelgenoot te maken

233

van haar angst en verwondering. Het is beter onder deze omstandigheden te kiezen voor de rol van de ontwapenende kwajongen, maar dat dan wel zo te doen dat zij kan zien dat hij een spel speelt. Dat laat dan weer ruimte voor het gevoel van gevaar dat vrouwen altijd zo opwindend vinden.

'Ik wou dat iemand me dat eindelijk eens zou vertellen. Duizenden boeken heb ik gelezen, miljoenen gesprekken gevoerd, een leven lang wakker gelegen. Alle mogelijke antwoorden heb ik bedacht. Geld? Macht? Seks? Kinderen? Niets van dit alles schijnt het te zijn, maar niemand heeft me het echte antwoord willen geven. Weet jij het, Yol? Kun jij me uit deze duisternis bevrijden?'

Ze lacht en schudt haar hoofd. 'Natuurlijk, gekkie, het is heel simpel. Binding, daar gaat het om, dat is alles wat vrouwen willen. Geef ze dat en je hebt geen kind meer aan ze. Alleen is binding in het leven nogal moeilijk te krijgen dus weet je wat, doe me in plaats daarvan nog maar zo'n wodka-jus. Dubbele wodka, alsjeblieft.'

Als Geert terugkeert met de drankjes, hangt Yol achterover in haar stoel luidkeels mee te zingen met de laatste hit van Frans Bauer waardoor Geert vergast wordt op een doorkijkje naar de achterzijde van haar huig. Ze pakt het glas van hem aan en slaat de helft achterover.

'Heb jij eigenlijk iemand?'

Ze knijpt haar ogen samen op een manier die suggereert dat ze het antwoord eigenlijk al weet.

234

Geert haalt zijn schouders op. 'Ach, wat zal ik daar nou eens op zeggen. Ik zei je al dat ik niets van vrouwen snap. Ik bied te weinig houvast en vraag te veel aandacht, dus de een na de ander verlaat me. Kennelijk verschaft ik geen binding, wat je daar ook mee bedoelt.'

Yol knikt wijs. 'Vrouwen willen best aandacht geven, mannetje, als je ze maar het gevoel geeft dat je ze nodig hebt. Dat geeft ze meer dan genoeg houvast. Binding is niet meer dan een bloemetje op z'n tijd, een complimentje over de nieuwe jurk en 's avonds op tijd thuis voor de piepers. Ingewikkelder is het niet.' Ze blijft in haar lege glas staren tot Geert terug is met nieuwe verversingen.

'Dat is dan een extra handicap voor mij. Met het werk dat ik doe, valt het niet mee 's avonds op een christelijke tijd thuis te zijn.' Ze kijkt hem lodderig aan. 'En wat mag dat dan wel wezen, dat werk van jou?'

'Ik werk op het stadhuis, als directeur Personeelszaken.'

Ze zet met een klap haar glas neer. 'Jezus in een raamkozijn, meen je dat? Op het stadhuis?'

'Ja, natuurlijk meen ik dat. Waarom zou ik je voor de gek houden? Wat is er raar aan het stadhuis?'

Ze proest het uit. 'Wat daar raar aan is? Alles! Het stadhuis is één grote poppenkast, waar toneel wordt gespeeld en geen enkel echt mens te vinden is. Alleen maar maskers, geen gezichten. En ik kan het weten want ik heb er jaren gewerkt.'

235

Ze lacht opnieuw, maar dit keer zonder vrolijkheid.

'Dan heb jij daar dus gezeten voordat ik begon, want je zou me echt wel zijn opgevallen, Yolleke. Vertel eens, heb jij de vorige gemeentesecretaris nog meegemaakt, de man die een tijd geleden zelfmoord heeft gepleegd?'

Yol's glimlach verdwijnt. 'Waarom wil je dat weten? Zo hoog was ik helemaal niet, hoor. Ik heb hem nauwelijks gekend.' 'Ik zal eerlijk tegen je zijn, ik ben gewoon nieuwsgierig naar wat hem overkomen is. Weet je, hij is degene die mij indertijd heeft aangenomen en tijdens die paar gesprekken met hem ben ik zo onder de indruk geraakt dat ik niets liever wilde dan direct beginnen, maar toen het dan eindelijk zover was, had hij zich al van kant gemaakt. Ik kan me nog steeds niet voorstellen dat iemand als hij zelfmoord pleegt vanwege een ziekte. Dus begin ik erover tegen iedereen die hem ook maar een beetje gekend heeft. Zo zit dat.' Ze kijkt hem sluw aan. 'Ik geloof er helemaal geen barst van, mannetje. Volgens mij ben jij alleen maar van jezelf onder de indruk. Wie weet, is het zelfs wel helemaal geen toeval dat je hier vanavond binnen bent komen lopen. Maar wat kan het schelen, ik wil je best vertellen wat ik weet en dan moeten ze maar proberen mij een douw te geven. Ze kunnen het rambam krijgen.'

Geert gaat er voor zitten. 'Nou, laat maar eens horen dan.'

236

'Niet zo snel, jongetje. Ik kan eigenlijk wel wat geld gebruiken.'

Met behulp van een creditcard en twee bankpassen slaagt Geert erin duizend euro bij elkaar te sprokkelen. Tegen die tijd is er ruim een uur verstreken, want Yol staat erop bij elke kroeg die ze tegenkomen naar binnen te gaan om het percentage wodka in haar lichaam aan te zuiveren. Anders krijgt

ze een hypo, zegt ze en met suikerziekte kun je nu eenmaal niet voorzichtig genoeg zijn.

Ten slotte belanden ze in twee maffe fauteuils achterin een schaars verlichte nachtclub, op een paar meter afstand van een struise blondine in een te kleine string die met een blik van opperste verveling tegen een paal aanleunt en daarbij zo aritmischeschurend beweegt dat het er eerder op lijkt dat ze jeuk heeft dan dat ze danst op de basklanken van Barry White. Yol ziet het echter met genoeg aan en staat erop dat ze eerst wat drinken en van de show genieten voor ze terzake komen. 'Goed,' zegt ze na enige tijd. 'Nu kun je me dat geld wel geven, maar doe het alsjeblieft onopvallend, anders denken ze nog dat ik een hoer ben.'

Tot Geert's verrassing giechelt ze. De gedachte schijnt haar te amuseren. Nadat Geert zijn deel van de afspraak is nagekomen, zwijgt ze nog een tijdje en buigt zich dan naar hem toe.

237

'Ik zal je vertellen hoe ik denk dat het gegaan is. Helemaal zeker weten doe ik het niet en dat is maar goed ook, want dan zou ik me misschien wel moeten schamen en daar heb ik helemaal geen zin in want het leven is voor mij al hard genoeg geweest.' Ze neemt een slok van de champagne, die Geert in haar opdracht besteld heeft om de avond nog wat chiquer te maken. 'Het zit zo. Toen ik op het stadhuis werkte, had ik daar een goeie vriend. Eigenlijk was hij te hoog om met mij om te gaan, maar hij deed het toch want bij mij kon hij zijn

ziel en zaligheid kwijt en bovendien zeurde ik niet aan zijn kop als hij weer eens bezopen was. Zijn naam was Co en hij was directeur Communicatie. Dat vond ik altijd leuk om tegen hem te zeggen: jij bent de Co van Communicatie.' Ze heft haar glas in saluut. 'Afijn, op zekere avond zat ik weer met Co in de kroeg en toen kreeg hij het op z'n heupen over de liefde. Dat het er allemaal niet toe deed wie het met wie deed, als we maar van elkaar hielden en eerlijk tegen mekaar waren. Van die zeventiger jaren-praat, weet je wel. Wij moesten af van onze vooroordelen en elkaar wat meer gunnen. En toen zei hij plompverloren dat volgens hem de nieuwe gemeentesecretaris ook gewoon met zijn zus hokte.'

Ze schenkt zich nog eens bij. 'Op dat moment besteedde ik er niet zoveel aandacht aan, want Co vertelde wel meer onzin, zeker als hij weer eens teveel gedronken had, maar vergeten deed ik het niet en toen Kees Veerman later bonje met de gemeentesecretaris kreeg, dacht ik: waarom zou ik wat ik weet niet voor

238

mezelf gebruiken. Zij hebben toch ook hun hele leven van mij geprofiteerd, dus moet ik op mijn rug blijven liggen en ze hun gang maar laten gaan? Nee toch?' Ze kijkt Geert uitdagend aan.

'Nou, toen ben ik naar (Kees) Veerman gestapt en heb ik een deal met hem gesloten. Een goeie, nieuwe baan bij de Sociale Dienst in ruil voor wat Co mij over de gemeentesecretaris verteld had. Henk en ik spraken af dat we zouden doen alsof we

ruzie hadden, dan was het makkelijker voor hem om die baan voor mij te ritselen, snap je. De situatie werd zogenaamd onhoudbaar, dus er moest iets voor me geregeld worden.'

'En toen heeft (Kees) Veerman met wat jij hem vertelde de gemeentesecretaris zodanig onder druk gezet dat hij zelfmoord pleegde?'

Ze ontwijkt zijn blik. 'Daar is dus geen bewijs voor. Niemand was erbij. En het zijn twee grote, deftige heren die hun eigen strijd gevoerd hebben in hun ivoren torens en nooit een seconde rekening gehouden hebben met mij of met wie ook van het klootjesvolk, terwijl wij wel degenen zijn die hun salaris betalen.'

Geert probeert zijn gezicht uitdrukkingloos te houden. 'En wat is er met Co gebeurd? Hij is al een half jaar niet meer op het stadhuis gesignaleerd.'

'Ach ja, die Cootje. Ik weet niet wat er gebeurd is en een beetje labiel was hij altijd al, maar van het ene op het andere moment is er in hem iets gebroken en is hij gaan zwerven. Hij had een aardig huis, ergens aan een gracht, maar hij heeft het gelaten voor wat het was en is onder een brug gekropen. Best zielig eigenlijk.'

239

'Waar kan ik hem vinden?'

Ze strekt haar been uit, zet de punt van haar schoen tussen zijn benen en begint te masseren.

'Kunnen we het niet nog een beetje gezellig maken?'

Terwijl Martin naar Hennie Koek's kamer loopt, bedenkt hij dat honden na verloop

van tijd dan misschien wel op hun eigenaar gaan lijken - of was het andersom? - maar dat dit beslist niet voor secretaresses en hun bazen geldt. Zo is zijn eigen secretaresse nog steeds goedlachs, geduldig en mensgericht, terwijl die van Hennie Koek volslank is en bedeesd op het schijndode af. Toch valt het niet mee toegang tot Hennie Koek te krijgen en in die zin onderscheidt Mabel zich in ieder geval niet van haar collega's op het stadhuis. Het is hem alleen gelukt omdat Hennie Koek toevallig geen afspraak had en hij haar eerder eens een complimentje had gemaakt over een parfum dat hij zich nog van Marianne herinnerde. Hennie Koek zelf wordt bij het besluit hem toegang te verlenen niet geconsulteerd. Gek is dat eigenlijk, hoe hoger je wordt, hoe minder je te zeggen hebt over je eigen tijd. In die zin zijn managers de horigen van de moderne tijd.

Hennie Koek is niet in een goed humeur. De Amsterdam-sche ligt op haar bureau en zijzelf zit erachter met het gezicht dat ze in het algemeen voor Jaap Kooistra reserveert.

240

'Kun jij mij uitleggen wat er gaande is in dat onderzoek van jou? Hoe komt deze walgelijke roddelpraat in de krant?' Ze biedt geen koffie aan en vraagt hem niet te gaan zitten. Hij doet het toch, anders is het helemaal alsof hij op het matje geroepen is. 'Dat weet ik niet zeker. De burgemeester heeft me gevraagd dat uit te zoeken. Over de zaak, waar het eigenlijk om gaat, kan ik je niks zeggen, dat is strikt vertrouwelijk.

Maar het is me een godsraadsel waarom jij zo prominent in dit artikel ten tonele wordt gevoerd. In de zaak zelf speel je geen rol.' Ze lijkt hierdoor iets gerustgesteld, maar veel vriendelijker wordt ze er niet van.

'Ik geloof je niet. Jij weet verdomd goed hoe dit verhaal in de krant terechtgekomen is. Gisteren nog heb ik Geert uitgebreid gewaarschuwd voor zijn gescharrel met die tut-hola van De Amsterdamsche. Kennelijk te laat. Jij hebt met hem over je onderzoek gepraat en hij heeft het er met haar over gehad. En hij wist ook van Oudkerk en mij. Eén en één is twee.'

Martin zucht. 'Ik zei al, ik weet het niet zeker. Laat het daar alsjeblieft even bij. Ik snap dat je razend bent, maar probeer te accepteren dat ik nu vooral aan alle kanten de schade probeer te beperken. Gun me de tijd het uit te zoeken.'

Ze trekt haar gezicht in een grimas, maar niet meer onvriendelijk. Dan knikt ze en ontspant ze zich. 'Is het waar, dat van die declaraties?'

'Ik mag er niets over zeggen, dat weet je. Neem van mij aan dat je je er beter buiten kunt houden. Als

241

het mis loopt, gaan er heel wat koppen rollen, waaronder de mijne. En er is geen aanleiding voor jou om uit een soort misplaatste solidariteit mee ten onder te gaan.'

Hij zwijgt even. 'Wil je me vertellen wat Hoogstraten tegen je heeft?'

'Eigenlijk niet. Het is een pijnlijke herinnering en ik praat er liever niet over.'

'Misschien moet ik je dan vertellen dat Geert en ik al een tijd bezig zijn te onderzoeken waarom Fijnauts nu eigenlijk precies zelfmoord heeft gepleegd en dat we ontdekt hebben dat het zeer waarschijnlijk met (Kees) Veerman en Hoogstraten te maken heeft. We zijn zo ongeveer in oorlog met (Kees) Veerman en hoe de relatie met Hoogstraten is, zou je kunnen afleiden uit die publicatie van vandaag. Ik kan alle steun gebruiken die er maar te vinden is.'

'Jezus, wat een ontzettend nare gedachte. Ik vond Huub zo zuiver, zo oprecht en dan het idee dat die twee iets met zijn dood te maken hebben. Hoe is het dan gegaan?' Martin schudt zijn hoofd. 'We weten het nog niet en mogelijk komen we er nooit achter, maar op dit moment is het erop of eronder. Het zou kunnen helpen, dat wat jij over Hoogstraten weet.'

Hennie Koek knikt. 'Goed dan. Het moest er toch ooit van komen. Misschien lucht het zelfs wel op.' Ze lacht wrang.

242

Het is een aantal jaren geleden. Hennie Koek is net bevorderd tot directeur Welzijnszaken als zij van haar wethouder een klacht ter afhandeling krijgt. Op zich is dat niets bijzonders. Er komen op het stadhuis wekelijks vele brieven binnen van burgers die menen dat zij door de gemeente tekort zijn gedaan en die genoegdoening eisen. Meestal gaat het over bussen die doorrijden ondanks het feit dat de klager de bushalte toch vrijwel bereikt had en opzichtige gebaren maakte, of over betuttelende opmerkingen die zijn gemaakt

bij het uitreiken van parkeerboetes, maar in dit geval ligt het complexer.

De klager in kwestie meldt dat zijn uitkering door de Sociale Dienst is stopgezet. Op zich kan hij daar nog mee leven, want ja, het is waar, hij had alweer een tijd een nieuwe baan, al is het dan niet zo'n best betaalde, maar zo is het systeem nu eenmaal. Wat hij erger vindt, is dat hij is aangegeven door zijn neef. Niet omdat hij daar nu zo'n hartelijke, familiale band mee heeft, maar omdat die neef zelf ook sjoemelt met een uitkering. En als de klager dan vervolgens, gedreven door zijn zucht naar gerechtigheid en heus niet door wraak, die neef ook maar aangeeft bij de Sociale Dienst, gebeurt er helemaal niets. Diens uitkering blijft doodleuk in stand en op verjaardagspartijtjes schept hij op dat hij een deeltje met de gemeente heeft gesloten en dat er wel meer zijn zoals hij. Zegt u nu zelf, daar dwing je als overheid toch geen burgerlijke gehoorzaamheid mee af?

Een van Hennie Koek's medewerkers stuurt de brief voor

243

beantwoording door naar de Sociale Dienst, maar als hij na vele weken en herhaald aandringen nog geen antwoord heeft, besluit Hennie Koek er zelf een telefoontje aan te wagen met het hoofd van de afdeling Controle & Toezicht bij de SD, ene Kees Veerman. Als ze hem na vijf pogingen nog niet te pakken heeft, besluit ze het over een andere boeg te gooien en laat ze de wethouder een brief ondertekenen waarin de directeur van de

Sociale Dienst gesommeerd wordt ervoor te zorgen dat (Kees) Veerman zich op het stadhuis meldt.

Hennie Koek ontvangt hem in haar kamer, waar hij zonder iets te zeggen en zonder daartoe uitgenodigd te zijn plaatsneemt en haar blijft aankijken tot ze is uitgesproken. Dan legt hij haar in drie minuten uit dat deze klacht niet op een incident wijst maar dat er bewust beleid achter zit. Er is vanuit Bijzondere Verrichtingen een netwerk opgezet van mensen, die betraapt zijn op steunfraude en die voor de keuze zijn gesteld: of zelf hun uitkering kwijtraken, of ervoor zorgen dat ze minstens eens per kwartaal een andere fraudeur aangeven. Zolang ze die score halen, zitten ze goed. De reden voor dit beleid is simpelweg dat de afdeling zelf onvoldoende capaciteit heeft om het werk naar behoren uit te voeren. De gemeentelijke bezuinigingen hebben ertoe geleid dat Controle & Toezicht alleen nog maar een beetje dweilwerk kan verrichten. De rest van de menskracht gaat op aan de oeverloze hoeveelheid vragen die de gemeenteraad blijft stellen over het functioneren van de dienst. En sinds er met dit netwerk is begonnen, nu een jaar geleden, haalt de

244

afdeling de targets op het gebied van fraudebestrijding op haar sloffen. Er worden miljoenen bespaard. Niet dat iemand op het stadhuis dat gemerkt heeft overigens.

Hennie Koek is verbijsterd. Niet alleen de feiten op zich slaan haar met stomheid - dit gaat misschien nog wel verder dan de IRT-

affaire - maar dat deze man de euvele moed heeft om het haar gewoon te vertellen. Denkt hij hier mee weg te komen?

'Ik zal het u uitleggen,' zegt (Kees) Veerman. 'Ik weet dat u als directeur Welzijnszaken verantwoordelijk bent voor een nogal grote subsidiestroom naar de stichting Samen Werken Zuid-Oost. Wat ik ook weet, is dat u daarnaast als bestuurder van die stichting optreedt en dat u daar grote bedragen voor ontvangt die u in uw eigen zak steekt. Als u mij in de problemen brengt, doe ik datzelfde met u. Bovendien, binnen de Sociale Dienst is niets te vinden dat mij met deze zaak in verband brengt. Het is een solo-actie van een van mijn teamchefs en ik zal elke betrokkenheid ontken-
nen.'

Hennie Koek zit klem. Op het stadhuis is bekend dat ze in het bestuur van SWZO zit, maar niet dat ze daar een vergoeding voor krijgt en er is weliswaar geen geschreven regel dat je dergelijke vergoedingen in de gemeentekas moet storten, maar een algemeen gevoel dat dat zo hoort, is er wel degelijk. De enige reden dat ze het niet heeft gedaan, is dat ze in financiële nood zit sinds de scheiding van Fred, die zich zo vernederd voelde toen hij ontdekte dat ze een lesbische relatie

245

had, dat hij alles uit de boedel heeft meegenomen waar hij zijn vinger maar achter kon haken.

'Maar wat wilt u dan?' vraagt ze. 'Op enig moment zullen ook anderen erachter

komen, we zullen meer van dit soort klachten gaan krijgen. Het kan niet goed blijven gaan.'

'Dat weet ik,' zegt (Kees) Veerman.

'Daarom ben ik hier. Wat mij betreft, heeft het ook lang genoeg geduurd. In een andere wereldorde zouden we het op deze manier organiseren en er trots op zijn, maar niet hier, dus laat het maar aflopen. Wat ik zelf wil, is een baan op het stadhuis en wel de positie van directeur Beheerdienst die over een klein jaar vacant komt. U moet uw invloed aanwenden en mij helpen die baan te krijgen. In ruil daarvoor zal ik u de gelegenheid geven deze operatie te stoppen. Dat doen we als volgt.' En hij legt haar uit wat hen te doen staat.

In een gesprek niet veel later, eveneens op het stadhuis, waarbij behalve zij beiden ook de teamchef waar (Kees) Veerman het over had aanwezig is, leest Hennie Koek een waslijst beschuldigingen voor. Wat hier gebeurd is, zegt ze, tart elke beschrijving en zij zal het College daarom voorstellen (Kees) Veerman ernstig te berispen, omdat hij als manager de zaken zo heeft laten ontsporen, en de teamchef oneervol te ontslaan omdat zij in strijd met alle regelgeving en fatsoen gehandeld heeft en het aanzien van de overheid voor langere tijd geschaad heeft. In reactie daarop erkent (Kees) Veerman zijn eigen falen maar komt hij voor zijn chef op. Hij stelt dat zij misschien wel over de schreef gegaan is, maar dat dit

246

met de beste bedoelingen gebeurd is en alleen met het doel fraude te bestrijden.

Zou de sanctie onder die omstandigheden niet beperkt kunnen blijven tot eervol ontslag op eigen verzoek? Na enig aandringen geeft Hennie Koek toe. De volgende dag neemt Marie-José Hoogstraten ontslag bij de Sociale Dienst. Haar haat tegen Hennie Koek gaat niet meer over.

Geert loopt over de Oude Waal en voelt zich ontspannen. Het is rond vier uur in de middag, de zon schijnt en Yolanda Ramaker is uit zijn smaakpapillen aan het wegzakken. Hij heeft een vrije dag genomen, nog geen krant gezien en is op zoek naar Jacob Frederik Waes van Andel, de stadhuisdirecteur die ervoor koos te gaan zwerven.

De eerste links, heeft Yol gezegd, meteen weer rechts en dan vlak voor de brug het trappetje naar de kade af. Daar, in een oude werfkelder, is Co te vinden, als hij tenminste niet op jacht is naar drank of naar geld om aan drank te komen. Alleen Franse wijn overigens en nooit met schroefdop. Co krijgt nog liever een delirium tremens dan uit een fles met een schroefdop te drinken. Stand verloochent zich niet.

Als hij de trap is afgedaald, aarzelt Geert voor de half openhangende deur naar de werfkelder. Achter de deur is het pikkedonker. Er is alleen het geluid van druppels water die in een holle, diepe put lijken te

247

vallen. Hij steekt zijn hoofd naar binnen. 'Hallo! Is daar iemand?'

Omdat hij zelf wel hoort hoe ongelofelijk suf dit klinkt, overwint hij zijn aarzeling en stapt naar binnen. Het ruikt er muf, niet onaangenaam, maar meer alsof er jarenlang hennep en champignons zijn gekweekt. Omdat hij vrijwel niets kan zien, tast hij voorzichtig met zijn handen de muur naast de deur af in de niet erg realistische hoop een lichtknop te vinden. Als dat niets oplevert, schuifelt hij voorzichtig een paar pasjes naar voren en bevriest dan. Iets of iemand heeft zijn jas van achter vastgegrepen en een puntig voorwerp prikt in zijn nek.

'Als u één beweging maakt, steek ik.' De stem is van een jonge man en accentloos. 'Rustig maar,' zegt Geert, 'u zult zich erover gaan verbazen hoe stil ik kan staan. Ik verroer geen vin tot we het over beweging eens zijn geworden.' Het is even stil. Misschien verwerkt de jongeman deze reactie.

'Wie bent u? Wat komt u doen?'

'Mijn naam is Geert Wind. Ik werk op het stadhuis en ik ben op zoek naar Co.' Hij gokt dat achternamen in dit milieu als overbodige formaliteit worden beschouwd. 'Wat wilt u van hem?'

'Ik wil alleen maar met hem praten of eigenlijk meer hem iets vragen. Ik heb zijn hulp nodig.'

Weer is het even stil.

'Gaat u maar weer weg. Co is er niet en hij wil ook

248

niet lastiggevallen worden met zijn verleden. Hij heeft het al zwaar genoeg. Ga weg.'

Voordat Geert een beweging kan maken, klinkt er een andere stem, nu ergens vóór hem. Deze stem behoort toe aan een oudere man en klinkt zacht maar gedecideerd.

'Het is goed, Juri. Ik wil wel even met deze meneer praten. Laat hem maar. Kom, ik zal even een lichtje ontsteken.' Een lucifer wordt afgestroken en een olielamp begint te gloeien.

Het mes wordt van Geert's nek weggetrokken.

'Laat ik niet merken dat u hem kwaad doet,' zegt Juri. 'Hij kan niet veel hebben en mag zich niet opwinden. Ik pas op hem.' Hij verdwijnt in het donker.

In het licht van de lamp gaat Geert naast de oudere man op de grond zitten. Deze zit achterover geleund tegen de muur, op een laag karton, en is gehuld in een grote verscheidenheid kleren en lappen.

'Bent u de heer Waes van Andel?'

'Het lijkt jaren geleden dat iemand me met mijn achternaam heeft aangesproken, maar als genus heeft u me daarmee raak getypeerd.'

'Species Jacob Frederik?'

Het is meer een rituele vraag, want de twee kleine wijnvlekken boven zijn rechteroog stemmen overeen met de aanwijzingen die Yol gegeven heeft.

De oude man lacht en laat daar direct een hoestbui op volgen. 'Excuus daarvoor, het klimaat is hier wat aan de klamme kant. U werkt op het stadhuis, zei u? Wat doet u daar als ik vragen mag?'

249

Nadat Geert iets meer over zijn achtergrond verteld heeft, brengt hij het

gesprek op zijn ontmoeting met Yolanda Ramaker.

'Ach ja, Yol. Ze komt hier nog wel eens langs, weet u. Ik sluit niet uit dat ze zich ergens schuldig over voelt maar ze neemt van die heerlijke pasteitjes mee dus ik laat het maar zo. Waarom heeft ze u naar mij doorgestuurd?'

'Het antwoord kan pijnlijk zijn en ik zal er dus niet omheen draaien. Een collega van me en ik zijn aan het onderzoeken waarom Huub Fijnauts nu eigenlijk precies zelfmoord heeft gepleegd. In dat verband sprak ik met Yol en zij vertelde me dat ze van u gehoord heeft dat Fijnauts met zijn zuster samenwoonde. Het kan zijn dat anderen daar ook achter gekomen zijn en hem daarmee chanteerden.'

Het is lange tijd stil. Co heeft zijn ogen dicht en lijkt nauwelijks te ademen. Op de achtergrond beweegt Juri onrustig.

'Dat is inderdaad een pijnlijk onderwerp. Om meerdere redenen. Het einde van een prachtig mens. De overwinning van eigenbelang, corruptie en haat. En dan vooral mijn eigen rol daarin. God, wat schaam ik me daarvoor. Maar ik zal u vertellen wat ik weet. Er kan mij niets meer worden afgenomen en misschien win ik wat zelfrespect terug.'

'Dank u wel. Hoe wist u dat Huub en Geesje broer en zus waren?'

'Heel simpel. Ik ben opgegroeid in een gehucht dat Vlagtwedde heet. Onze burens, die ook de beste

250

vrienden van mijn ouders waren, heetten Fijnauts. Als kind speelde ik met Geesje in

de bossen en ook haar broertje heb ik nog een jaar of twee meegemaakt. Ik heb thuis zelfs nog wat jeugdfoto's waar zij beiden op staan. Toen ik Huub Fijnauts en later Geesje bij een diner ontmoette, wist ik meteen wie ze waren en hoe de vork in de steel zat, maar ik heb daar niets van gezegd om ze niet in verlegenheid te brengen.' 'Maar u heeft het later wel tegen Yol gezegd?' 'Ja, ik heb het wel tegen Yol gezegd.' Co ademt diep in. 'Weet u, ik heb niet zo'n sterk karakter. Al zolang ik besta, heb ik moeite met hoe mensen zijn, met de oppervlakkigheid van relaties, met het platte en uitzichtloze van het leven. Ik worstel daar dag in dag uit mee en toch vergis ik me telkens weer in wat mensen beweegt. Vroeger maakte ik mezelf wijs dat het kwam omdat ik zo gevoelig en intelligent was. Nu houd ik het er maar op dat het gewoon een chemische stof in mijn hoofd is waarvan ik net iets teveel of net iets te weinig heb. In ieder geval zorgt die er ook voor dat ik neig naar verslaving. Eerst slaappillen, toen Prozac, nu alleen nog drank. Hoe meer hoe beter, maar het is nooit genoeg om dat zwarte gat op te vullen.' Co buigt zich voorover, pakt uit een doos een fles wijn en neemt er een slok van. Franse wijn, ziet Geert aan het etiket. Geen schroef dop. 'Met Yol ging ik regelmatig doorzuipen. Zij lustte hem ook wel. En op een avond, na heel veel whisky, heb ik het haar verteld. Ik wilde haar, maar misschien ook mezelf, duidelijk maken dat we ons leven niet

251

door dogma's of vooroordelen moeten laten verpesten. Dat het tussen mensen om oprechte liefde gaat. Om liefde, waarbij geen sprake meer is van het opzoeken van je eigen neuroses en het bevredigen van kinderlijke afhankelijkheid. Om liefde, die geeft in plaats van zuigt en die mensen laat groeien. En ik wilde haar vertellen dat het bij zulke liefde echt niet meer uitmaakt welke vorm zij aanneemt. Al zijn het neef en nicht, al zijn het broer en zus. En toen noemde ik Huub en Geesje. Juist omdat het zulke fantastische mensen waren, met zo'n fantastische band. Ik dacht met mijn dronken hoofd dat ik daarmee het bewijs voor mijn knullige stellingen leverde. Maar natuurlijk ging Yol met een soort verrukte weerzin alleen op mijn voorbeeld in en begon ze me honderduit te vragen. Ik ben van onderwerp veranderd maar wist dat het te laat was. Ze had het in haar hoofd opgeslagen. Nou ja, neem het haar maar eens kwalijk.' 'En toen?' 'Toen? Toen gebeurde er lange tijd niets. Tot een week nadat Huub zelfmoord had gepleegd. Toen kwam (Kees) Veerman bij me op bezoek. Hij ging tegenover me zitten en hij glimlachte. Dat had ik nog nooit eerder gezien en op dat moment wist ik dat het fout zat.' 'Co, beste Co, ik wou je nog bedanken.' 'Waarvoor, Henk?' De directeur van de Beheerdienst laat een pauze

252

vallen en trekt een vouw in zijn broek recht. 'Voor dat je me gered hebt. Dankzij jou heb ik mijn baan nog.' 'Hoe bedoel je dat? Ik weet niet waar je het over hebt?' 'Nee, natuurlijk. Hoe kun je dat ook weten. Het zit zo. In de agenda's van Fijnauts en mij stond een afspraak gepland, een dag of twee na zijn zelfmoord. Niemand weet dat hij van plan was mij in dat gesprek de wacht aan te zeggen. Ik kon vertrekken. Natuurlijk met een gouden regeling en zo, je kent Fijnauts, altijd sociaal en bekommerd, maar evengoed, ik paste niet in zijn plannen, dus ik mocht het verder zelf gaan uitzoeken, als adviseur in algemene dienst, oftewel, ga maar Esperanto leren achter de geraniums.' 'En wat heeft dat met mij te maken?' 'Ik kon Fijnauts ervan overtuigen dat hij dit gesprek maar beter niet met mij kon hebben. Dankzij een klein geheimpje van hem waar ik achter was gekomen. Ik heb hem uitgelegd dat het bij mij veilig zou zijn, maar dat ik dan van hem ook wat goede wil verwachtte. Nou, die heeft hij getoond, zij het in een vorm die ik eerlijk gezegd niet verwacht had. Wel een heel extreme manier om een gesprek te ontlopen.' Co kan geen woord uitbrengen. Hij staart naar Henk's mond en een vreselijk vermoeden groeit in hem. 'Broer en zus, wie had dat kunnen denken? Persoonlijk vind ik het een grof schandaal en ik ben de Heer dankbaar dat het niet naar buiten is gekomen. Dat zou de genadeklap zijn geweest voor onze geloof-

253

waardigheid in de stad. En dan te bedenken dat die man verhalen tegen mij heeft zitten ophangen over Calvinisme en over Verlichting. Waar haalde hij het lef vandaan! Nee, het is goed dat jij het aan Ramaker verteld hebt zodat zij het aan mij heeft kunnen doorgeven. Daardoor hebben wij samen deze abominatie uit de wereld geholpen. En in de marge daarvan heb ik natuurlijk mijn baan kunnen behouden. Van gering belang, maar toch.'

Co trilt over zijn hele lichaam. Zijn overhemd is doordrenkt van het zweet en het lijkt of zijn hart steeds langzamer slaat. 'Misschien vraag je je af waarom ik je dit zeg? Ben ik niet bang dat jij het doorvertelt?' Henk schudt zijn hoofd. 'Nee, dat ben ik niet. Nog los van de vraag of iemand je gelooft, je zou er de nagedachtenis van onze Huub mee besmeuren, zijn zus in diskrediet brengen en ook nog eens toegeven dat jij eigenlijk de oorzaak bent van zijn zelfmoord. Dat kun jij niet aan, dus jij vertelt het heus niet door.'

Henk pauzeert even. 'En ik zeg het je om de eenvoudige reden dat ik wil dat je het weet. Ik erger me al jaren aan jou en die kwetsbaarheid van je. Dat is een wapen dat je aan de lopende band inzet. Daarmee chanteer je mensen en probeer je ze te dwingen rekening met je te houden. Ik vind dat min. Het is tot daar aan toe dat je zelf geen kracht hebt, maar misbruik die van anderen dan niet. Neem je verantwoordelijkheid, zoek een omgeving op waar je geen kracht nodig hebt en ga je als man gedragen in plaats van als

254

teek. Daarom wil ik dat je dit weet. Jij hebt dit aangericht. Leef er nu verder ook maar mee.'

Henk staat op en verlaat de kamer. De glimlach is van zijn gezicht verdwenen. 'Ik heb het daarna nog een dag of twee volgehouden. Toen heb ik besloten Henk's advies op te volgen en heb ik mijn huis en mijn baan opgegeven.'

'En sindsdien woont u hier?'

'Ach, ik heb eerst wat rondgezworven, maar het zou u verbazen hoe moeilijk dat nog is. Binnen een paar weken dreigde ik echt het randje over te gaan, maar toen kwam ik Juri gelukkig tegen. Hij nam me mee hier naar toe.'

'En heeft u helemaal geen behoefte weer naar de gewone maatschappij terug te keren?' In het donker, een paar meter weg, schraapt Juri zijn keel.

Co haalt zijn schouders op. 'Het is maar de vraag wat je gewoon noemt. Vroeger had ik schoon sanitair binnen handbereik en was er altijd geld om te eten en te slapen. Nu leef ik temidden van mensen die terug zijn gegaan naar hun kern en alleen maar proberen te overleven. Vroeger, in die andere wereld, had ik een baan die in aanzien stond maar eigenlijk niets voorstelde. Ik goochelde een beetje met de volgorde van woorden en liet betekenisloze berichten rondcirkelen. Het was allemaal schijn en het zou me niet verbazen als er nog steeds geen opvolger voor me is. Nu is dat

255

anders. Hier heb ik geen aanzien, maar het leven is echt en essentieel. En ik heb hier een functie.'

'Ik geloof dat ik begrijp wat u zegt. Is er nog iets wat ik voor u kan doen? Een boodschap doorgeven aan iemand of wat spullen laten bezorgen of zo?' Het is een onhandig gebaar, maar Geert vindt het moeilijk Co in deze omgeving achter te laten.

'Nee, dank u wel. Ik heb alles wat ik nodig heb en veel menselijke contacten had ik toch al niet. En het is zo langzaam ook tijd dat u gaat. Ik ben wat vermoeid geraakt en geloof het of niet, maar Juri en ik zijn gewend voor het avondmaal een kleine siësta te houden. Maar het is goed dat u bent geweest en ik hoop dat ik niet de enige ben geweest die er wat aan gehad heeft.'

Als Geert buiten de trap op wil gaan, klinkt Juri's stem achter hem: 'Meneer?'

Geert draait zich om en schrikt. Juri is klein, hooguit één meter zestig en broodmager. Aan zijn ingevallen wangen en gevlekte huid is te zien dat hij ernstig ziek is. Hoewel hij waarschijnlijk niet veel ouder is dan twintig, ziet hij er uit als vijftig.

'Ik weet niet precies waar u met Co over gepraat hebt, maar ik kan wel zien dat het hem geen kwaad heeft gedaan. Daar dank ik u voor. Maar het is misschien beter als u niet meer terugkomt. Het gaat niet goed met Co en ik moet voor hem zorgen. Dat mag u mij niet afnemen. Laat ons alstublieft met rust.'

256

Rond vijf uur probeert Martin voor de achtste keer die dag Geert te pakken te krijgen, maar die heeft nog steeds zijn voicemail aan staan. In de gangen van het stadhuis zoemt het rond. Ambtenaren staan in groepjes bij elkaar en speculeren over een mogelijke val van het College en wie daarin meegesleept zal worden. Hun gesprekken stokken als Martin voorbijloopt. Bij de lift komt hij Kooistra tegen, die kort knikt maar verder niets zegt. Ben ik nu al een paria voor je, denkt Martin terwijl hij zijn hand opsteekt, of valt me vandaag pas echt op wat een ongelofelijke lul jij bent? Kennelijk is een simpel woord van medeleven al teveel. Maar de secretaresse van Claudia van Vliet wrijft hem even over zijn arm als ze hem in de wethouderskamer binnenlaat en fluistert dat het allemaal vast niet zo'n vaart zal lopen. 'Maakt u zich maar niet al teveel zorgen, meneer Gravelotte.' Martin krijgt er een brok van in zijn keel. Claudia van Vliet zit met een glas rode port voor zich naar haar computer te staren. Als Martin binnenkomt, werpt ze hem een broedende blik toe. 'Nog niet zo lang geleden heb je tegen mij gezegd dat de publiciteit, ten goede of ten kwade, voor mij zou zijn. Heb je daar nu maar een beetje de helpende hand bij geboden?' 'Natuurlijk niet en ik snap heel goed dat je de pest in hebt. Het is een walgelijk artikel waarin allerlei wilde beschuldigingen worden geuit. Ik weet niet waar het vandaan komt, maar ik zoek het uit. Het zou me niet verbazen als we rectificatie gaan eisen en

257

misschien zelfs een schadeclaim bij De Amsterdamsche neerleggen.' 'Dat is allemaal leuk en aardig, maar zo werkt dat natuurlijk niet in de politiek. De schade is al aangericht.' 'Ik denk dat je nu iets te somber bent. Als we kunnen aantonen dat er met jouw declaraties niets aan de hand is, wordt dat vanzelf in de media rechtgezet.' 'Bij jouw sollicitatie heb ik ook gezegd dat ik op je moet kunnen blindvaren. Dat kan dus kennelijk niet. Wie er ook gelekt heeft, het is duidelijk dat dat verhaal over die declaraties ergens uit jouw koker komt. Jij bent daar in het kader van de rekening tegen aangelopen en je hebt het wel aan de burgemeester gemeld maar niet aan mij. Dat valt me vies van je tegen.' 'Laten we hier op een ander moment over doorpraten, als de stofwolken zijn neergedaald en de emoties enigszins bekoeld. Volgens mij kon ik onder de gegeven omstandigheden niet anders handelen dan ik nu gedaan heb. Geef me binnenkort de gelegenheid dat aan je uit te leggen.' Claudia zucht en knikt. 'Je zult wel gelijk hebben en ja, we gaan het binnenkort uitpraten en sorry dat ik zo tegen je uitviel, maar ik moet me op dit moment zelfs mijn eigen partijgenoten van het lijf houden. Wat een wereld is het toch, die politiek. Begin er nooit aan, Martin.' 'Afgesproken. Zullen we nu eens kijken hoe het precies met die declaraties zit?'

258

Omdat Martin weet in welke periode hij moet zoeken, lukt het hem aan de hand van de boekingsstukken die de secretaresse van Claudia voor hen uitspreidt, binnen een kwartier vast te stellen wat er mis is gegaan: de kosten van twee diners zijn verwisseld. Het etentje met partijgenoten in Vermeer is per ongeluk bij de gemeente in rekening gebracht, terwijl de kosten van een diner met de wethouders en directeurs Financiën uit de andere grote steden, waarbij Martin nota bene zelf aanwezig is geweest, ten onrechte door de VVD betaald zijn.

'Nou, als er al iemand tekort is gedaan, is het de VVD, want dat gemeentelijke etentje was een stuk duurder. Gelukkig zit daar het grote geld.'

Claudia is nog niet toe aan grapjes. 'Goed, het is dus duidelijk. En wat doen we nu?'

'We corrigeren het gewoon in de boeken.'

'Dat bedoel ik natuurlijk niet. Hoe zorgen we ervoor dat die lasterpraat uit De Amsterdamsche wordt rechtgezet?'

'Wacht nog heel even. We moeten als gemeente niet in stukjes en beetjes gaan reageren. Eerst wil ik met wethouder Oudkerk praten.'

'Dat wordt lastig. Die zit tot morgen in Marokko.'

Geert slentert doelloos door de stad, nog namijmerend over zijn ontmoeting met Co. Wat een samenloop van omstandigheden is het eigenlijk geweest die het einde

259

van Huub Fijnauts heeft ingeluid. En wat een duivelse inbreng heeft Kees Veerman daarbij gehad. Hoewel, ook zijn gedrag

vertoont een eigen wetmatigheid en logica. En ook, hoe komt een mens ertoe over het randje te gaan en alles op te geven? Het lijkt zo makkelijk en veilig om je leven lang binnen de gebaande paden te blijven. Is het dat misschien toch niet? Is de druk voor sommigen zo groot dat ze liever anoniem en bezitloos worden en een leven kiezen waarin niemand meer iets van ze verwacht? Of zijn ze tot de conclusie gekomen dat er helemaal niet zoveel is om op te geven? Dat die gebaande paden alleen maar eenheidsworst bieden waar de meeste mensen niet echt vrolijk van worden? Geert kijkt om zich heen. Weer valt hem op hoe ontevreden veel mensen in deze stad kijken. Gejaagd, opvliegend, niet bereid ergens bij stil te staan. Zouden ze echt gehecht zijn aan het leven dat ze leiden of zijn ze gewoon bang iets nieuws te proberen? Hij besluit zijn gedachten een halt toe te roepen door een café binnen te gaan en een bier te bestellen. Terwijl hij staande aan de bar een eerste grote, ijsskoude slok gerstenat door zijn keelgat laat glijden, valt zijn blik op de krant, die op het tafeltje naast hem ligt. Het is De Amsterdamsche en de kop is onmiskenbaar.

'Ja?'

'Met mij. Ik zie nu net jouw artikel in de krant. Wil je me vertellen waar je dat verhaal vandaan hebt?'

260

'Nee, niet echt. Journalisten onthullen hun bronnen niet, heb je dat nooit gehoord, liefje?'

'Zit me niet in de maling te nemen. Heb jij gisteren dat memo van Martin in mijn jaszak gevonden?'

'Waarom zou ik daar antwoord op geven?'

Wat maakt het uit? Zijn we elkaar nu soms verantwoordig verschuldigd? Ik dacht dat we op basis van volwassenheid met elkaar omgingen, zonder die afhankelijkheid waar jij altijd zo op afgeeft.'

'Het antwoord is dus ja. Je hebt dat memo gevonden, je hebt het gelezen en je hebt de inhoud gewoonweg gepubliceerd, zonder rekening te houden met de consequenties voor de mensen waar het om gaat, zonder na te denken wie je beschadigt.'

'So what. Het is mijn vak. Probeer je te suggereren dat ik moet gaan biechten?'

Kom maar langs, dan ga ik op mijn knieën voor je zitten en dan zal ik mijn zonden tot de laatste snik bekennen.'

'Heb je ook maar één seconde gearzeld?'

Heb je je geen moment afgevraagd of dit nu was wat je wilde doen?'

'En jij? Heb jij je geen moment afgevraagd waarom je dat memo zomaar in je binnenzak hebt achtergelaten terwijl ik in je huis was? Zou het kunnen dat je wilde dat ik het zou vinden? Wilde je me testen? Of wilde je dat het zou uitlekken omdat roddels over anderen de balans tenminste een klein beetje in evenwicht houden zodat je je heel eventjes niet zo vreselijk voor jezelf hoeft te schamen? Wij zijn allemaal nietswaardig, Heer, dus houdt u alstublieft op mij dat steeds maar te

261

verwijten. Het is niet mijn schuld, het is het menselijke ras eigen. Vergeef me want ik ga nergens over.'

'Ik zal daar later zeker over nadenken. In de tussentijd bel ik je om erachter te komen wat je bezielde heeft. Of onze omgang van de laatste tijd helemaal niets voor je betekend heeft, of juist zo bedreigend geworden is dat je om je heen bent gaan slaan.'

'Hou op, man. Denk je nu echt dat al die pseudo-psychologische prietpraat iets voorstelt? Ga toch weg. Ik heb gewoon mijn werk gedaan. Net zoals iedereen dat doet als het eind van de maand in zicht komt. Dat hebben we van onze lieve pappies en mammies geleerd. Jij net zo goed.'

'Ik vind het jammer dat je er op die manier tegen aankijkt en dat het zo tussen ons loopt.'

'Dan bekijk je het toch verder gewoon!' Martin zit achter zijn bureau en probeert te bedenken wat hem verder te doen staat. Als je het allemaal goed optelt, worden in De Amsterdamsche feitelijk maar twee beschuldigingen geuit, waarvan hij er inmiddels één onschadelijk heeft gemaakt, namelijk de declaratie van Van Vliet. Daarmee blijft het reisje van Oudkerk naar Hamburg over en dat is helaas een probleem van een andere orde. Als daar een plausibele verklaring voor bestaat, zou de gemeente daadwerkelijk rectificatie kunnen eisen en zou niemand al teveel interesse meer

262

hebben voor waar het hele verhaal vandaan is gekomen. Maar dat reisje laat zich niet zomaar uitleggen.

Verder bestaat het artikel alleen uit ongefundeerde roddelpraat van een niveau waar zelfs De Amsterdam-sche zich voor moet schamen. En waar komt dat verhaal nou eigenlijk vandaan? Kennelijk heeft Marie-José inzage gehad in het memo dat hij Geert heeft meegegeven. Maar hoe kan dat? Is Geert zo bezeten van haar geworden dat hij van gekkigheid niet meer weet wat hij doet? En zelfs als dat zo is, waar komen die insinuaties over Hennie Koek dan vandaan? Eigen initiatief van Marie-José? Anonieme roddels van Kooistra naar de media? Hoe komt hij er ooit achter? Een harde klopp op de deur, gevolgd door de binnenkomst van Cees Gravendeel, verstoort zijn gedachten. Cees ziet er nuchter en neerslachtig uit, hetgeen voor het tijdstip van de dag opmerkelijk is. Zijn haar, dat sinds een week een rossige gloed vertoont, staat in pieken alle kanten uit en zijn slobberwangen hangen lager dan normaal. Als hij tegenover Martin is gaan zitten, zucht hij een aantal malen zeer diep, op een manier die bij anderen theatraal zou overkomen maar bij hem vreemd aandoenlijk is.

'Martin.'

'Ja, Cees.'

'Martin.'

'Zeg het maar, Cees.'

'Martin, je hebt toch, hoop ik, wel door dat je heel diep in de problemen zit? Overall gaat het gerucht dat jij naar De Amsterdamsche gelekt hebt.'

263

Martin glimlacht. 'Maak je geen zorgen, Cees. Zelfs ik heb het in de gaten. Die problemen hebben op dit moment ook mijn volledige aandacht.'

'Ik ben blij dat te horen. Heel blij. Ik zou je erg missen als je er niet meer was.'

'Ik mij ook, Cees. Daarom zal ik ook niet rustig in de nacht verdwijnen.'

'Wat doe je er dan aan?'

'Tja. Eigenlijk mag ik het je niet vertellen, maar ik ben er wel aan toe iemand in vertrouwen te nemen, dus laat ik dat gewoon maar eens doen. Het misverstand over de declaratie van Van Vliet is opgelost, dus dat kan ik de wereld uithelpen. Dat gedoe over Hennie Koek is allemaal stemmingmakerij, dat kunnen we derhalve negeren. En wie er gelekt heeft, is alleen belangrijk als het slecht afloopt. Wat we dus overhouden, zijn de onkosten van mevrouw Oudkerk en ik weet nog niet of daar wel een goede verklaring voor te vinden is.'

Cees loopt naar Martin's koelkast toe, haalt er een fles jenever uit, pakt twee glazen, schenkt ze vol, duwt er één in Martin's hand en kijkt hem zo lang en nadrukkelijk met opgeheven glas aan dat Martin uiteindelijk toegeeft en met hem proost. 'Je moet die verklaring gewoon vinden.' 'Ja, ik zou dat ook uitermate plezierig vinden, alleen is de vraag of die er wel is. Misschien heeft het maffe mens gewoon gefraudeerd.'

'Je begrijpt me niet goed. Je moet die verklaring vinden, of ze er nu is of niet.'

'Cees, je wilt me toch niet vertellen dat ik maar

264

wat moet bedenken om Oudkerk vrij te pleiten? Als ze gefraudeerd heeft, zal ze de consequenties daarvan moeten dragen. Het kan niet zo zijn dat we haar dan uit een bizar soort trouwhartigheid de hand boven het hoofd houden. Niet alleen is ons politieke systeem dan aan gort, datzelfde geldt voor mijn eigenwaarde.'

'Het gaat me niet om haar. Zij interesseert me geen fluit. Heb je dan niet door dat jouw lot direct met dat van haar verbonden is? Als zij gaat, ga jij ook. Dan zal iedereen willen weten hoe dit verhaal in de krant gekomen is. Je moet met een verklaring komen.'

'Ik vind het erg aardig dat je je zo'n zorgen maakt. Maar ik ga geen sprookjes vertellen.'

'Maar, Martin ...'

'Cees, ik ga de zaak niet belazeren, alleen maar om m'n eigen hachje te redden.'

265

IX

De afgrond gaapt

Ondanks het feit dat Geert de persconferentie pas een uur eerder heeft aangekondigd, is een tiental journalisten, onder wie Marie-José, aanwezig als hij om half tien 's ochtends het zaaltje binnenloopt. Hij is rustig nu, doodkalm, vastbesloten.

Dat was gisteravond wel anders. Vanaf het moment dat hij met Marie-José had gebeld, rond een uur of vijf, zijn zijn gedachten in een stroomversnelling geraakt. In een kwartier tijd, nog in het café, maakt hij de

balans op en trekt hij zijn conclusies. Martin's positie staat op het spel. Marie-José heeft doelbewust gehandeld en hem daarmee gedwongen zijn solidariteit te bepalen, jegens haar persoon, jegens Martin die hij zijn vriend noemt, en jegens zichzelf misschien wel. En zij wacht nu gewoon af wat hij gaat doen. Zijn hele leven lang al heeft hij een hekel gehad aan dit soort situaties, aan klem raken tussen mensen die hem om verschillende redenen dierbaar zijn of waar hij om uiteenlopende motieven belang bij heeft, aan morele dilemma's, aan het maken van fundamentele keuzes. En hij is die steeds uit de weg gegaan, hij heeft altijd geschipperd, voortdurend geprobeerd de kool en de geit te sparen, en hij is er iedere keer mee weggekomen. En heel stiekem beschouwt hij dat nog als een talent ook. Als hij zijn vege huid weer eens uit een penibele positie heeft gered en zijn schepper er met een schietgebedje mee heeft bedacht, laat hij zich

266

er naderhand meesmuilend op voorstaan de omstandigheden en de godganse wereld naar zijn hand te kunnen zetten. Dat had hij van zijn vader, die redde zich overal uit, die lapte ook alles en iedereen aan zijn laars. Het gaat om de souplesse, zei die dan vaak als hij aan tafel weer een van zijn wondere verhalen had opgedist, om de flexibiliteit, om de lenigheid en de veerkracht, maar ook om de liefde en de warmte, om de gloed, de kleur en de nuance. De kinderen kenden zijn opsomming zo langzamerhand uit hun

hoofd en wisten die, als hij was uitgesproken en glunderend de kring rondkeek, altijd met enkele aan te vullen die ze hem eerder al eens hebben horen debiteren: en om de emotie, papa, om de ontroering en de vertedering. Geert heeft het er nog eens met hem over gehad, vlak voor zijn dood, over die kwaliteit om overal tussendoor te laveren. Dat kun jij ook, jongen, zei hij bij die gelegenheid, de takken aarden naar de stam, maar ik hoop dat jij er beter mee omgaat dan ik, want het kan zich ook tegen je keren. Maar ja, van een krom hout kwam nog nooit een rechte staak. Hoewel de situatie dit keer complexer lijkt dan ooit, is Geert er voor zichzelf snel uit. Jij moet leren kiezen, heeft Martin hem talloze malen voorgehouden, wanneer word jij eens een man? Onzin natuurlijk, laat hij naar zichzelf kijken, maar Geert weet wat hem te doen staat. In zijn hoofd zit het persbericht al dat hij morgenvroeg zal publiceren. En vanavond moet hij nog een paar dingen regelen.

267

De persconferentie heeft hij op persoonlijke titel belegd. Hij heeft er behalve de wethouder niemand in gekend, Cees Gravendeel niet, en ook Martin niet. Het wordt in enen muisstil als hij achter de microfoon gaat zitten en zijn keel schraapt. 'Dames en heren, ik zal er kort over zijn, u heeft allemaal het communiqué gelezen. Er is iets naar buiten gekomen dat niet naar buiten had moeten komen. En daar zijn dingen aan toegevoegd die uitermate suggestief zijn maar die zich volledig aan

mijn waarneming onttrekken. De waarheid ken ik niet en de precieze toedracht is mij onduidelijk, maar door het artikel zijn er mensen in de problemen gekomen, twee collega's van mij en twee bestuurders.' Op dat moment ziet hij Martin achterin de zaal binnenkomen en met zijn armen over elkaar geslagen tegen de muur gaan staan. 'Ik kan u verzekeren dat ik geen enkele bewuste actie heb ondernomen en dat mij in formele zin niets te verwijten valt, maar ik trek de verantwoordelijkheid voor de gang van zaken volledig naar mij toe. De details ervan moet ik u onthouden, daar vraag ik uw begrip voor. Ik betreur de publicatie en het feit dat personen daardoor in moeilijkheden zijn gekomen. Ik zal het College mijn ontslag aanbieden en trek mij met onmiddellijke ingang terug uit het stadhuis.' Als hij is uitgesproken, blijft het heel even stil, maar dan volgt een spervuur van vragen. Hoezo is het zijn schuld? Waarom is er niet eerder ingegrepen? Hebben de wethouders de procedures aan hun laars

268

gelapt? Komt er een onafhankelijk onderzoek door de gemeenteraad? Mogen ambtenaren naar uw mening wel met bestuurders aanpappen? Geert geeft halve en hele antwoorden maar houdt zich vooral op de vlakke. Vanuit zijn ooghoeken houdt hij Marie-José in de gaten, ze ziet er verschrikt uit. 'Ik neem de correspondent van De Amsterdamsche niets kwalijk. De ware toedracht wordt momenteel netjes uitgezocht en de feiten zullen voor zich

spreken, daar ben ik van overtuigd. Ik wil het hier graag bij laten. Dank u wel voor uw komst.'

Hij drukt het knopje van de microfoon in en draait zich weg van het journaal. Even blijft hij zitten en hoort het geroezemoes in de zaal aan. Dan staat hij op en loopt zonder verder op of om te kijken naar buiten. Niemand die hem nog aan durft te schieten.

Sigi Oudkerk is regelmatig in Hamburg. Haar moeder komt daar oorspronkelijk vandaan en heeft er jaren geleefd, lang voordat ze haar man leerde kennen en ze zich tot Nederlander heeft laten naturaliseren. Sigi komt er graag. Ze logeert meestal bij vrienden en een enkele keer in een tweederangs hotel. Die keer dat Hennie Koek zou komen, heeft ze niet op de kosten willen kijken en een luxe suite gereserveerd in het Sheraton. Das muss mal sein. Vaak als ze ergens verrukt van is, komt er een Duits zinnetje in haar op. Ze is helemaal weg van Hennie Koek. En ze verheugt zich op een paar dagen

269

samen in een anonieme omgeving, eindelijk eens zonder pottenkijkers. Dat zal voor het eerst zijn, hun ontmoetingen vonden tot nu toe plaats in het geniep. Ze weet de eerste keer nog dat ze Hennie Koek ontmoette, ruim een jaar geleden, ze was net aangetreden als wethouder en maakte een kennismakingsrondje langs haar directeuren van dienst. Naast Personeelszaken heeft zij ook de portefeuille Onderwijs & Welzijn. In

afwijking van haar mannelijke collega's stelde zij er prijs op de dames en heren op hun eigen locatie te bezoeken in plaats van ze in haar werkkamer te ontbieden. Hennie Koek ontving haar met uitgestoken armen. Zij die anders zo beheerst is, die haar emoties altijd de baas blijft, die nog nooit op slag verliefd is geraakt, ze was meteen verloren.

Maar hoe laat je op een ordentelijke wijze je gevoelens blijken als je met degene die het betreft een werkrelatie hebt? En wat te doen als Hennie Koek van haar avances niet gediend is? Of er zelfs stampeit over gaat maken, um Gotteswillen! Hoe komt ze aan de weet of zij überhaupt wel op vrouwen valt?

Sigi kijkt uitgebreid rond in de kamer van Hennie Koek en blijft even staan voor haar bureau. Achter een stapeltje stukken ziet ze een klein fotolijstje staan, met de rug naar haar toe. Terwijl ze Hennie Koek een compliment maakt over de smaakvolle inrichting draait ze langzaam om het bureau heen om een blik op de foto te kunnen werpen. De schrik slaat haar om het hart als ze het mooie koppie van Roos ontdekt. Goed nieuws en slechts nieuws dus. Maar ze weet genoeg, zoiets heeft ze wel

270

vaker bij de hand gehad. Ze is zich er terdege van bewust dat ze het niet van haar uiterlijk moet hebben, haar karakter moet het doen.

'Wat een mooie kamer heb je, een heerlijke plek om te werken lijkt me.'

'Dat moet ook wel,' zegt Hennie Koek, 'ik breng hier zo'n beetje m'n halve leven door.'

'En de andere helft?' Sigi kijkt zo achteloos mogelijk.

'Dat wisselt. Ik zit graag thuis maar ga ook wel eens uit. En ten minste drie keer per jaar op vakantie, als het even kan.'

'Zozo, jullie ambtenaren hebben het maar makkelijk. Ik zal streng op je moeten toezien.' Ze let goed op of Hennie Koek bescheid geeft. Die knippert nauwelijks met haar ogen en heeft nog niets in de gaten.

'Dat is goed. We zullen veel met elkaar te maken krijgen want er is volop beweging in jouw portefeuille. Het lijkt mij goed als je mij zo nauwkeurig mogelijk aangeeft waar jij op wilt scoren.'

Topambtenaren weten precies hoe ze politici moeten bedienen: zorgen voor voldoende aandacht in de pers en ze behoeden voor blunders in de bedrijfsvoering. Als ze binnen die kaders blijven, kunnen ze verder ongestoord hun eigen gang gaan.

'Dat zal ik zeker. En voor dit moment deed je me een genoegen met een kop koffie.'

'O sorry, wat ben ik toch ongastvrij. Hoe wil je het hebben?'

'Bitter, zoet en heet, net als in de seks.'

271

Dit was een gevaarlijke, Sigi trekt haar lippen in een glimlach en blijft haar strak aankijken. Er gaat een lichte siddering door Hennie Koek heen en heel even lijkt ze van haar stuk gebracht.

'Dat is duidelijk, ik laat ervoor zorgen.' Ze steekt haar hoofd om de deur en geeft de order aan haar secretaresse door. 'Zullen we nu de belangrijkste dossiers even doornemen?'

Het gesprek verloopt gedisciplineerd maar duurt veel langer dan Hennie Koek had gepland, ze loopt fors uit haar agenda. Alle actuele onderwerpen komen ter tafel, worden gewikt en gewogen en op commando van Sigi opgewaardeerd dan wel afgeserveerd. Als Hennie Koek onrustig op haar horloge begint te kijken, laat Sigi de teugels vieren en zint nog op een hekkensluis.

'Luister Hennie Koek, ik verheug me op ons contact maar ik zeg je nu alvast dat ik geen fouten duld en dat ik alle middelen in zal zetten om mijn doel te bereiken. In de oorlog, in de politiek en in de liefde is wat mij betreft alles goorloofd.'

Als ze weer is vertrokken, blijft Hennie Koek enige tijd totaal versuft voor zich uit kijken. De kennismaking heeft haar niet onberoerd gelaten. Het was indringend maar op de een of andere manier niet onplezierig. Ze houdt wel van duidelijkheid, die vrouw weet in ieder geval wat ze wil.

Sigi gebruikt hun wekelijkse overleg niet alleen om de voortgang van haar beleidsspeerpunten te bewaken maar ook om haar persoonlijke invloed op
272

Hennie Koek te vergroten. En Hennie Koek laat het zich welgevallen, langzaam raakt ze in de ban van Sigi. Als deze op een dag het idee oppert een

keer samen te eten, is ze enigszins verrast maar ze gaat er graag op in. Ze wil haar politieke chef wel eens van een andere kant leren kennen. Wunderschön, zegt ze in haar beste Duits.

Het etentje is ontspannen en genoeglijk. Sigi zorgt ervoor mondjesmaat over zichzelf te vertellen en is er vooral op uit Hennie Koek aan het woord te laten.

Voetje voor voetje probeert ze terrein te winnen en Hennie Koek voor zich in te palmen. En dat lukt haar aardig. Ze gaan een tweede keer uit eten en een derde keer, telkens in gelegenheden buiten de stad om de kans op nieuwsgierige aagjes zo klein mogelijk te maken.

Als in het muziektheater, onder hetzelfde dak als het stadhuis, de opera *Götterdämmerung* van Richard Wagner geprogrammeerd staat, waagt Sigi het erop Hennie Koek daarvoor uit te nodigen.

Halverwege de scène waarin de gewezen walkure Brünnhilde door het verzengende vuur gaat om zich met haar geliefde te herenigen en in haar zelfopoffering het hele Walhalla met zich meetrekt in de vlammen, legt ze haar hand op Hennie Koek's arm en zet zachtjes haar nagels erin. Tot haar grote geluk staat Hennie Koek dit toe en van de weeromstuit veroorlooft ze zich in hun eerstvolgende werkoverleg strenger voor haar te zijn dan ooit.

Zo verstrijkt ruim een jaar van heimelijke afspraken en steelse toenadering. Zoetjes aan maar gedecideerd vergroot Sigi haar greep op Hennie Koek. Er groeit een zekere intimiteit tussen hen maar die uit zich nauwe-

273

lijks in lijfelijk contact. Dat durven ze geen van beiden en het er expliciet over hebben is al helemaal niet im Frage. Twee volwassen vrouwen met een respectabele staat van dienst op het gebied van de erotiek durven elkaar amper aan te raken. Als er al sprake is van een initiatief, dan komt dat van de kant van Sigi; Hennie Koek wacht af en laat het over zich komen. Natuurlijk denkt ze er wel eens aan hoe het zou zijn om seks te hebben met deze vrouw, en ook al is ze enigszins onzeker over het forse postuur van Sigi, ze voelt zich wel degelijk tot haar aangetrokken. Het zou anders zijn, zoveel is duidelijk, het zou meer een kwestie zijn van ondergaan dan van optreden, meer van toelaten dan van veroorzaken. Spannend lijkt het haar in ieder geval. Wat haar betreft mag Sigi wel eens uit de kast komen.

De gelegenheid daartoe dient zich aan als Sigi haar over Hamburg vertelt, over haar Heimat, over hoe ze daar haar zinnen verzet en dat ze er binnenkort weer naar toe gaat. Nou, dan kom ik toch fijn een paar dagen langs, zegt Hennie Koek luchtig, ik was toch al van plan die week vrij te nemen. Deze was voor open doel, hier was het Sigi al die tijd om te doen: das ist toll, das machen wir. Zij zou het mooiste onderkomen regelen dat er bestaat, laat dat maar aan haar over, en of Hennie Koek er bezwaar tegen had een kamer te delen, dat was wel zo praktisch. Neen, dat leek haar geen probleem.

De drie dagen die ze er samen doorbrengen zijn fantastisch maar worden ernstig verstoord door een managementcrisis in het

Amsterdamse. De positie van een
museumdirecteur is in het geding, beide
dames
274

worden te pas en te onpas mobiel gebeld
voor ambtelijk advies of bestuurlijk beraad.
Net op het moment dat ze elkaar voor het
eerst zouden zoenen, gaat de telefoon van
Hennie Koek, en net op het moment dat
Sigi haar beminde eindelijk op de knieën
heeft, gaat de hare. Ze heeft Hennie Koek
liefdevol de armen op de rug gedraaid en
houdt haar polsen met één greep stevig vast
zodat haar andere hand vrij spel heeft.
Zonder Hennie Koek los te laten neemt ze
op en is zeker tien minuten in gesprek met
haar politieke assistente. Nadat ze hun
mobiele apparaten hebben uitgezet, worden
ze via de vaste lijn van het hotel benaderd.
Verdammt noch mal, snauwt Sigi als de
receptie zich weer eens meldt. Ze wordt er
op een gegeven moment zo narrig van dat
ze besluit deze dagen als werktijd te
beschouwen en de kosten ervan als
dienstreis te declareren. Ze dient de nota in
onder vermelding van een of ander congres
en hoort er niets meer van totdat iemand
van Financiën er bij een routinecontrole
tegenaan loopt.

Op de avond van de ontknoping met
Marie-José zoekt Geert met een aantal
mensen contact. Hij is nog steeds in het
café en na zijn derde biertje belt hij met
Sigi. Hij heeft haar mobiele nummer
standaard in zijn apparaat.

'Ja, ik weet dat je in Marokko zit. Maar ik
was even benieuwd of je op de hoogte was
van de commotie hier.'

275

'Dat begrijp ik, maar ik wil je over deze
kwestie iets vragen en je ook iets
meedelen. Wat zeg je?'

'Ik ben helemaal niet van plan me met jouw
persoonlijke zaken te bemoeien. Wil je
gewoon eerst eens naar me luisteren?'

'Goed, ik zal het kort houden. Als we de
zaak op zijn beloop laten, schiet het alle
kanten op en daar is niemand mee gediend,
ook jij niet. Ik ben van plan morgen alle
schuld naar me toe te trekken maar wil
over Hennie Koek een duidelijke uitspraak
van je hebben.'

'Wat jij binnenskamers met haar uitspookt,
gaat me niet aan maar ik zal je één ding
zeggen: als er straks meer koppen rollen
dan de mijne en jij het in je hoofd haalt
Hennie Koek daarin mee te trekken, dan
zul je nog een hele kwaaije aan me krijgen.'
'Ik verbeeld me helemaal niks. Morgen ben
ik weg en ook al was dat niet zo, dan nog
zou ik je hierop aanspreken. Sigi, luister
goed, ik heb je helemaal niets te verwijten,
ik heb altijd met plezier voor je gewerkt en
ik zou dat overmorgen gewoon weer doen.
Het gaat mij erom dat Hennie Koek buiten
schot blijft. Ik ben erg op haar gesteld en
—'

'Dat weet ik. Ik ook. Met betrekking tot
jouw declaratie kun jij maar beter een goed
verhaal hebben,

276

daar blijf ik buiten. Maar ik wil één ding
van je weten, namelijk waarom Hennie
Koek zo gebeten is op Jaap Kooistra. Er is

iets tussen hen waar ik mijn vinger niet
achter krijg.'

'Wat bedoel je?'

'Aha, zo zit dat. Nou, dan weet ik genoeg.'

'Maak je geen zorgen, ik zal er discreet
mee omgaan.'

'Dank je, du auch.'

Marie-José heeft altijd het vermoeden
gehad dat Kees Veerman haar er destijds
bij de Sociale Dienst heeft ingeluisd. En
waarschijnlijk deed hij dat om zijn eigen
rol in het schandaal buiten beeld te houden.
Haar gevoel over hem is een combinatie
van angst en afkeer.

Toen hij haar vervolgens benaderde om de
gemeentesecretaris een hak te zetten, zoals
hij het zelf omschreef, heeft ze
aanvankelijk sterk gearzeld. Maar ook zij
had er belang bij om Huub een toontje
lager te laten zingen: haar positie bij De
Amsterdamsche begon ernstig te lijden
onder zijn geslaagde PR-strategie. Toen
Henk bleef aandringen en haar zelfs een
forse beloning in het vooruitzicht stelde, is
ze gezwicht. Het enige dat zij hoefde te
doen, was één keer met hem

277

meegaan. Henk zei dat haar reputatie als
journalist voldoende gewicht in de schaal
zou leggen om Huub onder druk te zetten.
Toen zij hem naar details vroeg, wuifde hij
met zijn hand en zei dat dat niet zo
belangrijk was. Het zou haar ook een zorg
zijn, ze wilde er eigenlijk zo weinig
mogelijk mee te maken hebben.
Het gesprek op de kamer van de
gemeentesecretaris duurde alles bij elkaar
slechts twintig minuten. Huub had niet

gerekend op de komst van Marie-José maar zag bij binnenkomst van de twee al lijkkleek en hij had niet de moed er iets van te zeggen. Blijkbaar had Henk al enig voorwerk verricht. En niet Huub nam het woord maar het was Henk die onmiddellijk terzake kwam en onder verwijzing naar wat hij "de kwestie" noemde Huub zo de stuipen op het lijf jaagde dat deze nog slechts stamelend de verzekering kon geven dat hij zijn voorgenomen besluit, welk dat was wist Marie-José ook niet precies, zou intrekken. Zo had zij de gemeentesecretaris nog nooit meegemaakt, maar het fijne ontging haar ten enen male. Zij was allang blij dat ze snel weer weg kon. En voor ze er erg in had, stonden ze weer buiten.

Toen zij in de loop van de middag vernam van Huub's wanhoopsdaad, heeft ze direct Kees Veerman gebeld en opheldering geëist. Deze gaf haar in niet mis te verstane bewoordingen te kennen dat ze maar beter haar mond kon houden, omdat ze anders in grote problemen zou geraken. En dit keer zou hij niet in de positie zijn haar eruit te redden, zei hij. Opnieuw had ze het sterke gevoel dat ze werd

278

beduvelde en wederom was ze niet in staat zich ertegen tewezer te stellen. Ze nam zich voor nooit weer haar instinct te verloochenen.

De "kwestie" heeft danig bijgedragen aan haar toch al moeizame verhouding met mannen. Henk was de eerste die zij niet in staat was onschadelijk te maken, sterker nog: zij dreigde er bijna zelf aan ten onder

te gaan. En Geert is de tweede, maar dat is anders. Wat die vanochtend vertoonde, gaat haar begrip te boven. Ze was tot de tanden toe gewapend naar de persconferentie gekomen, zozeer was ze ervan overtuigd dat hij zijn vriend Martin zou verlinken. Maar niet alleen dat gebeurde niet, hij heeft ook haar volledig ontzien.

Ze is er volkomen van ondersteboven. Zo erg zelfs dat ze na afloop onmiddellijk een halve fles korenwijn soldaat maakt. In haar eentje. In haar slaapkamer. Geholpen door de alcohol worden de emoties haar te veel. Na het derde glaasje komt de eerste traan, na het vierde een hysterische huilbui en na het vijfde een ware zondvloed. Ze kan zich niet herinneren wanneer ze voor het laatst heeft gehuild, en misschien is dat wel nooit. Een eeuwigheid lang schreit ze de regen uit de hemel, in onbedaarlijke buien stroomt het vocht langs haar wangen en valt in grote druppels op haar schoot.

Als ze weer enigszins tot bedaren is gekomen, zit ze geruime tijd wezenloos op de rand van haar bed voor zich uit te staren, in de diepte, in de afgrond, in het niets.

279

En komt tot zichzelf. Voor het eerst voelt ze geen woede of wrok, geen boosheid of agressie, een onbekende gewaarwording dient zich aan: ze heeft het idee dat ze smelt. Als dit zo doorgaat, bedenkt ze met een voorzichtige glimlach, kun je me weldra opdweilen. Ze loopt naar de badkamer om een glas water te halen. Staande voor de spiegel leegt ze dat in één

keer. Terwijl ze het glas andermaal vol laat lopen, ziet ze zichzelf aan: ach meisje, wat is er van je geworden? Maar de vrouw in de spiegel knipoogt terug.

In de middageditie van De Amsterdamsche ontbreekt haar column. Er staat slechts een enkel zinnetje: Marie-José Hoogstraten heeft om persoonlijke redenen ontslag genomen en zal op deze plek niet weer verschijnen.

Aan het eind van de middag na de perspublicatie meldt Martin zich. Geert zit inmiddels thuis, hij heeft zijn secretaresse nog enkele instructies gegeven, heeft zijn bureau opgeruimd en is weggegaan. Martin stelt hem voor even spoedberaad te houden.

'Wat heeft jou in godsnaam bezielde?' vraagt Martin als ze achter hun eerste bier zitten.

'Waarom heb je niet even overlegd?'

'Voor jou is het ook nooit goed,' antwoordt Geert, 'maar het is toch duidelijk: ik heb een fout gemaakt en ik was niet van plan anderen ervoor op te laten draaien.'

280

'Je bent een impulsieve eikel, je loopt òf je lul achterna òf je emotie. En dat is op z'n zachtst gezegd buitengewoon onhandig.'

'Onhandig of niet, de zaak is in ieder geval weer onder controle.'

'De zaak? Welke zaak?'

'We waren een misdrijf aan het oplossen en we zouden iets teweegbrengen, dacht ik. En later schrijven wij daar dan een boek over.'

'Jezusmina man, je bent niet goed bij je hoofd. Teweegbrengen? Aanrichten, zul je bedoelen. Jouw solistische gedrag brengt

ons geen stap dichterbij de oplossing. En wat jij onze zaak noemt, is totaal wat anders dan dat gelazer met die declaraties.' 'Daar ben ik nog niet zo zeker van, alles hangt met alles samen.' 'Daar hebben we hem weer. Jij denkt de wereld te veranderen door alles met elkaar te verbinden.' Martin hoort zichzelf tot zijn schrik dit woord gebruiken, maar hij herstelt zich. 'Je snapt er echt niks van. Reductie van complexiteit, daar gaat het om.' 'Ik vrees dat we zo niet nader tot elkaar komen. Kruip eens in mijn huid, wat had jij in mijn geval gedaan?' 'Nadenken, afstemmen en een strategie bepalen.' 'Tsjak, tsjak. En wat had dat opgeleverd?' 'Inzicht, overzicht en uitzicht.' 'Er is een dichter aan jou verloren gegaan. Wat een zeggingskracht.' 'Lach jij maar. Mijn systematische onderzoek heeft

281

in ieder geval meer opgebracht dan jouw ongecoördineerde gedoe.' 'Voor de dag ermee, ik ben benieuwd.' In een paar zinnen vertelt Martin wat hij aan de weet is gekomen met betrekking tot het declaratiegedrag van de twee wethouders. 'Het enige dat nog onduidelijk is, is wat Oudkerk tot haar twijfelachtige handelwijze heeft aangezet.' 'En welke rol onze vriendin Kaart speelt natuurlijk.' 'Allicht. Hoe zij er precies in zit, is mij niet bekend. Wat ik wel weet, is dat zij een

vuiltje uit het verleden heeft weg te werken.' 'En misschien wel twee. Maar wellicht praten we over hetzelfde. Zullen we even afstemmen?' 'Het wordt tijd dat je mij eens serieus gaat nemen, beste man.' 'Wie weet doe ik dat allang. Jij eerst maar?' Ze vertellen elkaar wat ze weten en komen tot de conclusie dat ze wederom in een impasse zitten. Ook het optreden van Kooistra werpt geen nieuw licht op de zaak. 'Genoeg erover,' zegt Martin, 'eten we hier een hap-je?' 'Oké, ik heb toch verder niets om handen.' 'Heb jij eigenlijk nog wat van Marie-José gehoord?' 'Sinds gisteren niet meer. Haar mobiele telefoon is buiten gebruik gesteld, die geeft niet thuis.' 'Ben je er rouwig om?'

282

'Ik weet het niet,' zegt Geert peinzend, 'en ik snap het niet. Voor het eerst in mijn leven ben ik echt voor een vrouw gegaan en dan gebeurt me dit.' 'Was het zo serieus? Ik had de indruk dat jij vooral je best deed omdat je haar niet klein kon krijgen.' 'Je kent me niet. Ik voel me echt tot haar aangetrokken.' 'Ja, een vrouwenrok trekt meer dan een span paarden.' 'Ach barst. Hoe komt het toch dat jij altijd zo zeker van je zaak bent?'

'Ik lijk zo zelfverzekerd omdat ik zoveel twijfel. En twijfel is niet meer dan nadenken over de alternatieven.' 'Dat klinkt nogal berekenend. Waar is jouw gevoel, beste vriend?' 'Dat zei Marianne ook altijd. Maar met emoties kom je niet ver. Die zitten je eerder in de weg dan dat ze je tot iets brengen.' 'Gewoon een ontwerpfout in de schepping?' 'Ik vind de schepping in zijn geheel een fout ontwerp.' 'Zou het niet de moeite waard zijn om te onderzoeken of je tot een ander arrangement van deze wereld komt als je één of meer uitgangspunten wijzigt?' 'Jij bent van mening dat die god van jou destijds zijn werk niet goed gedaan heeft?' 'Ik zou niet durven. Welk recht heeft het aardewerk om zijn beklag te doen bij de pottenbakker?' 'Precies. Zie je lot onder ogen, armzalig schepsel.'

283

'Niettemin ben ik benieuwd of het anders had gekund.' 'Dat wordt een lastige discussie want jij hebt het nu wel over andere uitgangspunten, maar ik maak me sterk dat jij niet in staat bent om er ook maar één te benoemen. Je kunt grondbeginselen en uitwerkingen niet van elkaar onderscheiden, net zo min als je echt verschil kunt maken tussen intrinsieke samenhang en ordeningsbeginselen.'

'Ah, meneer raakt geïnteresseerd, dat is mooi. Ik heb er wel een paar voor je: Nut, Noodzaak, Mysterie, Bedoeling, Schuld.' 'Allemaal met een hoofdletter geschreven, neem ik aan. En dergelijke begrippen beschouw jij als ontwerpprincipes?' 'Leuke gedachte, nietwaar? Neem nou Mysterie. Er zijn zaken die zich laten kennen en er zijn zaken die dat niet doen. Sommige dingen gaan ons begrip te boven. We hebben er weet van, dat zou voldoende moeten zijn. Waarom ons niet neerleggen bij de constatering dat iets IS, zonder dat wij ons hoofd breken over de vraag waarom het zich niet laat kennen? Laat het Mysterie gewoon intact. We kunnen gevoeglijk aannemen dat Nut een Mysterie is en we hoeven ons derhalve niet meer, nooit meer, af te vragen of iets wel Nut heeft. Dat is een hele geruststelling. Nut is in zichzelf heel: niets doet ertoe noch eraan af.'

'Luisteraars, u hoorde een bijdrage van dominee Bruinaars. Wij hopen dat u van het programma heeft genoten en zien u graag volgende week terug.'

284

'En in onze volgende uitzending gaan wij het met u hebben over Twijfel. Twijfel, beste kijkers, is naar zijn aard uitzichtloos. Er is niet meer of minder, er is ook geen verbetering mogelijk noch verslechtering, en er is al zeker geen sprake van dat Twijfel er ooit niet meer is, hetgeen niet wil zeggen dat het dan allemaal niets meer uitmaakt. Volgens de regels van de waarde vrije opmerksaamheid kan worden vastgesteld dat het enige zinvolle dat er

over Twijfel te zeggen valt, is: dat die er is, of scherper nog: dat die is.'

'Ik stem even af op een andere zender, als je het goed vindt.' Martin staat op en loopt naar het toilet. Als hij terugkomt, staan er twee nieuwe glazen bier op tafel en kijkt Geert hem grijnzend aan.

'En stel je eens voor dat je de Tijd als uitgangspunt ter discussie stelt.'

'Pardon? Ik weet niet of ik hier nog bij hoor. Weet jij wel hoe laat het is?'

'Ik denk dat de Tijd het leidende principe is. Zonder Tijd geen ontwikkeling, geen wording, geen oorzaak en gevolg. Alle andere concepten zijn daarvan een afgeleide. Zonder Tijd geen Nut of Noodzaak, geen Schuld en Vergeving, geen Haast, geen Tempo, alleen maar Rust.'

'Allemaal onzin. Het enige dat jij doet, is allerlei begrippen in een beperkte set van woorden met een circulaire referentie betekenis proberen te geven.'

'Dat is precies de bedoeling! God is Geloof, Hoop en Liefde heb ik vroeger geleerd.'

'Ja, en Geert is Angst, Ontzag en Lust, weet ik

285

inmiddels. Bij de Bedoeling gaat het volgens mij trouwens niet zozeer om antwoorden maar om vragen. Wat is in godsnaam mijn Aandeel? Wat moet ik met de Dingen? Wat moet ik met Wat Dan Ook? Wat moet ik Hier?'

'En welke is de meeste?'

'Wat bedoel je?'

'Van de drie die ik zonet noemde?'

'Ik haak af.' Martin staat op en trekt zijn jas aan. 'Reken jij even af?'

'Ik doe niet anders. Het beste ermee. En meteen naar huis, hè?'

Terwijl Martin wegloopt, vraagt Geert zich af hoe het met Marianne zou zijn. Over Liefde gesproken. Daar hoort hij hem nooit meer over. Hij zou haar wel eens willen ontmoeten. Ze moet wel de absolute tegenpool van Martin zijn. Geen wonder dat hun relatie zo moeizaam verloopt. Zijn ouders hadden daar een uitdrukking voor: van elkaar meugen ze niet en bij elkaar deugen ze niet.

Het was bijna driekwart jaar geleden een druilerige, miezige avond toen Jaap Kooistra besloot zijn collega thuis op te zoeken. De dag ervoor had Hennie Koek hem tijdens een directievergadering zo'n schalkse blik toegeworpen dat zijn hart ervan oversloeg. Hij had een grapje gemaakt over de wijze waarop Cees Gravendeel telkens op een speciale manier zijn lippen tuitte in

286

een uiterste poging een agendapunt min of meer bevredigend af te ronden. Hij wist eigenlijk niet precies waar hij het aan verdiende maar haar spontane reactie had hem op gedachten gebracht.

Hij heeft voor de gelegenheid een paar nieuwe sokken uit de la gehaald en een schoon overhemd aangetrokken. Douchen heeft hij het afgelopen weekend al gedaan, een spuitje uit de luchtverfrisser in zijn badkamer acht hij voldoende.

Dit varkentje zou hij eens even gaan wassen. Zo vaak al had hij gedacht dat

Hennie Koek wel op hem viel dat het nu tijd wordt de daad bij het woord te voegen. Dat hij zijn komst niet heeft aangekondigd, daarover maakt hij zich geen zorgen. Hij vertrouwt op zijn intuïtie en zijn overredingskracht, hij is altijd al een man geweest die naar bevind van zaken weet te handelen, vroeger al als hopman bij de verkenners en veel eerder nog als eerste klaar-over van zijn klas. Hij zou wel zien. Om klokslag negen uur belt hij aan in de onverlichte portiek en slaat zijn kraag alvast naar beneden. Er wordt onmiddellijk gereageerd en in minder dan geen tijd zwaait de voordeur open en klinkt er hartelijk 'Ha, daar ben je, was je je sleutel weer vergeten?'

'Sleutel?' hakkelt hij verbouwereerd. 'Enne, wie ben jij? Waar is Hennie Koek?'

'Oh, sorry,' zegt Roos, 'ik dacht dat zij het was. Eh, die heeft een werkdiner met haar wethouder. Ik zou hier op haar wachten.' In al haar onthutstheid ziet ze er prachtig uit:

287

lichtblauwe jeans, halfhoge pumps, een zachtgele blouse met de bovenste twee knoopjes los, een zilveren kettinkje om haar frêle hals, haar rode haar elegant achter de oren gehaakt. Het tegenlicht van de hallamp geeft haar gestalte een lichte gloed.

'Dat had ik wellicht kunnen weten,' zegt Jaap ongelovig en nog steeds enigszins van zijn stuk gebracht, maar een hernieuwd enthousiasme tekent zich af op zijn gezicht. 'Ik ben een collega van Hennie Koek, ik heb veel met haar te maken,' en terwijl hij

met een terloops handgebaar een haarlok van zijn klamme voorhoofd veegt, 'wij mogen elkaar graag. Kooistra is de naam, waarschijnlijk heeft ze het wel eens over mij gehad. Jaap, bedoel ik, Jaap Kooistra. Van ruimtelijke ordening.'

'O ja, ik geloof dat ik mij dat wel kan herinneren,' zegt Roos weifelend. 'Wilt u misschien even verder komen?'

'Waarom ook niet,' antwoordt Jaap zo zwierig mogelijk, 'nu ik hier toch eenmaal ben,' en hij neemt zich voor al zijn charmes in de strijd te werpen. Hij buigt iets voorover om vooral niet over de drempel te struikelen maar stuift zo onbeholpen naar binnen dat hij haar bijna omver loopt.

'Voorzichtig maar,' zegt ze achteruit deinzend, 'zal ik uw jas even aannemen? Is er iets dringends dat u met haar te bespreken heeft?'

'Nee, nee, maak je geen zorgen. Ik dacht: kom, we zijn samen zo serieus bezig geweest de laatste weken, er moet ook tijd zijn voor een verzetje. En je moet maar

288

jij en jou tegen me zeggen, dat vind ik wel zo prettig. Overdag ben ik directeur genoeg,' en hij geeft haar een veelbetekenend knikje, 'in mijn vrije tijd ben ik een heel gewone jongen, hoor.' 'Gelukkig maar,' zegt ze. 'Wilt u iets drinken?'

'Een pilsje gaat er best in. Neem jij zelf ook wat? Dat praat misschien gemakkelijker. We moeten even aan elkaar wennen, dunkt me.'

'Gaat u toch vooral zitten.' Ze loopt naar de open keuken en haalt een blikje bier uit de koelkast. Voor zichzelf schenkt ze een glaasje jus in. Kooistra drementelt al die tijd min of meer achter haar aan en geeft ondertussen zijn ogen goed de kost. 'Zozo, je bent hier kind aan huis, zie ik. Hoe heet je ook alweer? Een goede vriendin van Hennie Koek, neem ik aan?' Roos durft hem niet echt aan te kijken en begint zich allengs ongemakkelijker te voelen. 'Dat zou je kunnen zeggen. Ik heet Roos.'

'Mooie naam voor een rooie,' zegt Kooistra en geeft haar een knipoog. Hij is erg te spreken over zijn gevatheid en om het ijs nog verder te breken vervolgt hij met een brede glimlach: 'Vroeger zeiden ze Bruintje tegen mij, hahaha, kun je je voorstellen? Terwijl ik toch altijd zo blond ben geweest als gierst.'

'Misschien bedoelden ze wel niet uw haarkleur maar meer dat u wel een likje lust.'

'Een brutaaltje ben jij, zeg. Ik mag dat wel. Zullen we daar gaan zitten?'

Hij knikt naar de sofa en kijkt haar afwachtend

289

aan. Ze zijn ondanks haar eerdere uitnodiging al die tijd blijven staan ergens halverwege de keuken en het woongedeelte, zij om vooral bij hem uit de buurt te blijven en hij in de hoop dat ze hem voor zou gaan en daarbij vlak langs hem zou moeten. Met een uitgestrekte arm geeft ze hem te kennen waar ze hem gedacht had. In een goed bedoelde maar

slungelige beweging neemt hij plaats en is slechts even teleurgesteld als zij omloopt naar de fauteuil tegenover hem. Hij moet haar de tijd laten, dat is duidelijk.

Te dien einde begint hij uitgebreid te verhalen over de complexiteit van zijn werk, over het belang van integraal beleid en de ernst van de situatie na de periode Schaefer. En dat Hennie Koek natuurlijk ook een zware taak heeft maar dat het in de harde sector oneindig veel ingewikkelder is om tot concrete resultaten te komen. De belangen die ermee gemoeid zijn, verzucht hij, de posities van mensen, de gevestigde bolwerken, de politieke tegenstellingen. Als hij voor de zoveelste keer vergeefs aan zijn lege blikje rammelt, kan Roos het niet laten hem nog één te halen en niet veel later nog één. Waar blijft Hennie Koek in hemelsnaam?

Als die tegen half elf nog niet is komen opdagen en Kooistra nog steeds genoeglijk zit te kouteren, is Roos de situatie meer dan zat.

'Neemt u mij niet kwalijk, meneer Kooistra, maar ik wil graag naar bed. Ik heb een vermoeiende dag gehad, weet u.' 'Begrijp ik, meisje. Woon je in de stad? Ik kan je wel een lift geven.'

290

Jaap is inmiddels tot de slotsom gekomen dat hij handelend moet optreden, de tijd is rijp, hij moet nu doorpakken, de suggestie in haar voorstel is hem geenszins ontgaan. Hij staat op en loopt naar haar toe. Roos weet niet wat haar overkomt, ze drukt haar

rug in de stoelleuning en klauwt haar nagels in de arm-steunen.

'In godsnaam, meneer Kooistra.' 'Zeg maar Jaap, hoor,' zegt Jaap geruststellend, 'kom, een klein kusje moet alvast kunnen. En straks ga je fijn bij mij slapen.'

'Ik blijf bij Hennie Koek, meneer Kooistra, en als u het wilt weten: wij slapen in één bed.' Haar toon is ongemeen nijdig nu, ze trilt helemaal van woede.

Dan begint de waarheid tot hem door te dringen: Hennie Koek heeft wat met Roos. Ze zijn van de verkeerde kant! Hij had altijd al gedacht dat er iets niet deugde. Vandaar dat Hennie Koek nooit op zijn avances is ingegaan. Wat een sloeries! Vrouwen zijn ook allemaal hetzelfde: of ze zijn te saai om je druk over te maken, of het zijn meteen snollen.

Hij deinst terug, draait zich met een ruk om, grist zijn jas van de kapstok en trekt kwaad de buitendeur achter zich dicht. Omdat hij verwacht dat hij met deze wetenschap toch niet meteen de slaap kan vatten, begeeft hij zich naar zijn stamcafé aan de Oudezijds Achterburgwal en in de buurt weet hij nog wel een adresje.

Nog geen tien minuten later komt Hennie Koek thuis. Ze heeft een gezellige avond met Sigi gehad, is erg in haar

291

nopjes over de persoonlijke noot in hun verhouding en verkeert in licht aangeschoten toestand van de vele glaasjes rosé. Schlaff schön, hebben ze elkaar bij het afscheid gewenst. Het omschakelen tussen haar wethouder en haar

vriendinnetje kost haar geen enkele moeite, dat zijn twee volkomen verschillende energie-en, heeft ze eerder al eens geconstateerd.

'Hallo wijfie, daar ben ik weer. Jezus, wat is er met jou aan de hand?'

Hennie Koek is vrijwel op slag nuchter als ze Roos, volkomen ontdaan, in de stoel ziet zitten waar ze gedurende het vertoog van Kooistra niet meer uit is opgestaan. Met haar ene arm ondersteunt ze haar hoofd, haar andere hangt slap over de armleuning. 'Ik heb een collega van je op bezoek gehad.'

'Een collega? Wat bedoel je? Wie dan?'

'Kooistra is de naam.'

'Krijg nou het heen en weer. Wat kwam die doen?'

'Dat wist ik eerst ook niet, maar daar was ik snel achter.'

'Nou?'

'Hij was ongetwijfeld van plan jou het hof te maken want hij stonk naar dennengeur, maar toen hij mij zag, was hij niet te beroerd zijn voornemen te herzien.'

'Godsamme, heeft ie aan je gezeten?'

'Dat nog net niet. Ik geloof dat ik me niet toegankelijk genoeg heb opgesteld.'

Waarschijnlijk was hij met jou beter af geweest.'

'Ik had hem ik weet niet wat gedaan.'

Morgen kan hij het helemaal krijgen van me. Hoe is het nu met je?'

292

Ze gaat met één bil op de leuning zitten en streelt Roos over haar voorhoofd en haar wang.

'Gaaf wel. Ik verbaas me er alleen over dat ik het zover heb laten komen. Leuke collega's heb jij.'

'Ze zijn niet allemaal zo, hoor. Maar Kooistra heeft inderdaad een plaat voor zijn kop.'

'Ja, en op de plek van zijn oren een paar geblindeerde dodehoekspeiegels.'

'Waarom heb je hem eigenlijk binnengelaten?'

'Wist ik veel. Ik dacht dat jij het was.'

'Je wordt bedankt. Wil je wat drinken, schatje?'

'Ja, jou.'

Hennie Koek slaat haar arm om de schouder van Roos en drukt haar tegen zich aan.

'Kom maar, wijfie, neem maar.'

Als Hennie Koek het voorval later aan Sigi vertelt, in hun hotelkamer in Hamburg, trekt deze een grijns om haar lippen en mompelt:

'Arschloch. Van dit soort mannen word je toch vanzelf lesbisch?'

Nadat ze zijn uitgesproken, loopt Martin het café uit, het park in. Hij gaat op een bankje zitten en slaat zijn jas stevig om zijn nek. Even huivert hij, het is eigenlijk te koud om buiten te zijn maar hij heeft behoefte aan

293

frisse lucht en aan stilte. Er hangt een lichte nevel, de duisternis krijgt slechts povere mededinging van een enkele lantaarn.

Daar zit hij een poosje na te denken over de ontwikkelingen. Wat er in korte tijd niet allemaal kan gebeuren, de wereld zit wonderlijk in elkaar, om niet te zeggen

chaotisch. Hoe moeilijk is het om je staande te houden in de wanorde waarin het leven zich aandient: Co Waes van Andel, verdoolde geest die je bent, Yol Ramaker, met huid en haar verkocht en verkwanseld aan Lucifer, Huub Fijnauts, God hebbe zijn ziel, Marie-José Hoogstraten, hoever heb jij het laten komen?

En hoe moet het nu verder met hun onderzoek? Ze waren zo goed op weg, Geert en hij. Nog even en ze hadden de waarheid aan het licht gebracht en (Kees) Veerman aan de schandpaal genageld. Wat is er gebeurd, wat ging er nou alles bij elkaar mis, waarom heeft het niet zo mogen zijn? Waarom grijpt de hemel niet in?

Uit de donkerte doemt een schimmige gestalte op, onvast schuifelend, wankelend welhaast, in een tot de voeten reikend gewaad, een puntvormige kap over hoofd en schouders, in beide handen een bierfles. Nog een verdwaalde, stelt Martin vast, een onschuldige zwerver. Daklozen genoeg in groot Amsterdam, paria's te over in de marge van de erkende orde. Hij zal wel geld willen hebben. Voor een kop koffie zogenaamd of omdat zijn vader in het ziekenhuis ligt. En dan snel naar de dealer, voor zijn broodnodige shot. Wat kan het ook schelen, hij tast alvast in zijn broekzak, laat ik hem zijn avond eens goed maken.

294

'... en dat gij hen leugenaars hebt bevonden, hoereerders en overspeligen, ...' klinkt het bars. De silhouet gaat naast hem zitten, op de andere hoek, en negeert zijn toegestoken

aalmoes. Ook goed, denkt Martin, al te ver heen blijkbaar.

'...Ik weet uw werken en uw volharding en dat gij de kwaden niet kunt verdragen en hen op de proef gesteld hebt, maar ik heb tegen u dat gij uw eerste liefde verzaakt hebt, ...' gaat het wezen onverstoort verder.

Tjonge, denkt Martin, een geletterde, een intellectueel, een gesjeesde theoloog vermoedelijk. Hij heeft wel wat van Geert. '... en ik weet dat gij noch koud zijt noch heet. Zodat omdat gij lauw zijt, zal ik u uit mijn mond spuwen ...'

'Nou gaan we niet op de man spelen, mag ik hopen, ik heb vandaag mijn portie wel even gehad,' tracht Martin in te brengen. Een beetje weerwerk kan geen kwaad.

Maar de figuur geeft geen krimp.

'... en de vrouw vluchtte naar de woestijn, waar zij een plaats heeft, opdat zij daar onderhouden zou worden, een tijd, tijden en een halve tijd. Hetgeen gij ziet, schrijf dat in een boek en zend het aan de zeven gemeenten, aan Epheze, aan Smyrna en aan Pergamum, ...'

'En aan Abcoude niet te vergeten,' vult Martin aan in dezelfde toonsoort, 'en in afschrift aan Mokum'. Het heerschap begint hem danig op de zenuwen te werken.

295

'... Wee de aarde en de zee, want de duivel is tot u neergedaald in grote grimmigheid, wetende dat hij weinig tijd heeft. Wee, wee, gij grote stad, want in één uur is uw oordeel gekomen en zij is de woonplaats geworden van duivelen, een schuilplaats

van onreine geesten en verfoeid gevogelte omdat van den wijn van den hartstocht harer hoererij al de volken gedronken hebben. Schrijf dan hetgeen gij gezien hebt en hetgeen is en hetgeen na dezen geschieden zal. Want de tijd is nabij. Wie een oor heeft, die hore ...'
En zonder zich van Martin nog iets aan te trekken, staat de gedaante weer op en keert op zijn schreden terug. Zijn monotone murmureren sterft, in de richting van waaruit hij is gekomen, langzaam weg. Daar kun je het mee doen, denkt Martin. Wat een rare snoeshaan. En wat zei die nou eigenlijk precies? Hoe dan ook, het wordt tijd om op te stappen. Hij staat op, recht zijn rug en leden, stram geworden van de optrekkende kou, en besluit naar huis te gaan.

Eerder op die avond kwam Sigi Oudkerk uit Marokko terug. Ze wordt op Schiphol opgewacht door een legertje journalisten. De eerste kwestie die haar wordt voorgelegd beantwoordt ze met een welgemeend Scheisse! en de rest van de vragen negeert ze gewoon.
Ze gaat rechtstreeks door naar de ambtswoning van de burgemeester. Met een bezorgd gezicht laat Elly Cohen haar binnen.
296

'Goed dat je terug bent,' zegt Elly, 'de boel staat hier op springen'.
'Nou dan springen we toch gewoon mee?'
Elly kijkt haar ongelovig aan: 'Wat bedoel je?' 'Luister.'

Martin loopt rond middernacht naar huis. Hij loopt graag 's nachts, kan hij nog even zijn gedachten ordenen, en zo ver is het niet. Hij zorgt er wel voor een veilige route te nemen, geen donkere sluiptweggetjes, geen duistere steegjes. 't Is onrustig op straat, er is nog veel publiek onderweg, een hoop lawaai, auto's jakkeren met hoge snelheid voorbij. Het deert hem niet. Op de laatste kruising voor zijn huis ziet het blauw van de zwaailichten. Hij moet daar naar links en dan is het de eerste rechts. Veel politie op de been, een ambulance en zelfs de brandweer. Als hij dichterbij komt, ziet hij wat er gebeurd is: een tram is vrijwel frontaal op een auto gebotst. Het dak van het onherkenbaar verwrongen wrak is door de brandweer als een sardienblikje opengezaagd.
Zeker een vrouw achter het stuur, mompelt hij maar bedenkt dat hij dit soort dingen liever niet zou menen.
Op een brancard wordt het slachtoffer naar de ambulance gereden, een infuus bungelt aan een hengel heen en weer. Veel omstanders, verzet op een verzetje, de omgeving met rood-wit lint afgezet.
297

Martin houdt niet van dergelijke sensatie, hij wordt er niet warm of koud van, en loopt achter de menigte langs snel door. Veiligheid is een relatief begrip, geen mens op straat is uiterst riskant, maar teveel volk is ook niet alles.
Weg hier. Hij heeft alle facetten van de briljant Amsterdam nu wel even zien flonkeren. Naar huis. Naar bed.

'Dag lekker ding.'
'Marie-José?' Geert's hart begint te bonzen. Hij kwam te elfder ure thuis uit het café toen de telefoon
'Wie anders?'
'Ik had je gewoon niet verwacht, ik heb van alles geprobeerd om je te bereiken. Waar zit je?'
'Nu nog thuis maar ik heb mijn spullen al gepakt, morgen ben ik weg.'
'Waarheen dan? Wat ben je aan het doen? Waarom doe je zo? Ik begrijp er helemaal niets van.'
'Mannen raken snel in de war als je ze uit hun ritme haalt. Ik ga naar Marokko.'
'Vakantie of wat?'
'Nee, ik ga daar wonen en werken. Ik wil even een tijdje helemaal weg hier.'
'En wat denk je daar te gaan doen?'
'Gewoon mijn vak: freelance journalist. En je raadt nooit wie mij op dat idee heeft gebracht.'
298

'Kees Veerman?'
'Spaar me zeg, daar luister ik nooit meer naar. Nee, Sigi Oudkerk.'
'Ach, natuurlijk, het zal ook niet zo zijn. En hoe is jullie contact tot stand gekomen als ik vragen mag?'
'Je moet wel blijven nadenken, lieve Geert. Ik heb haar natuurlijk gebeld toen ik dat artikel schreef over die declaraties. Een beetje vakman past hoor en wederhoor toe. Dat zou jij ook eens moeten proberen.'
'Ik neem het in overweging, dank je. Maar was zij niet razend over jouw insinuaties? Of had ze het niet in de gaten dat je haar de poten onder de stoel ging wegzagen?'

'Ik ben elke keer weer vertederd door het totale onbegrip van het mannelijke geslacht. Integendeel, we hebben een uiterst plezierig gesprek gehad. Je weet niet half hoe leuk die vrouw is.'

'Ze is gewoon op je uit, doe niet zo naïef.'

'Sigi is maar op één vrouw uit en die heet Hennie Koek. En de trouwhartigheid waarmee ze dat doet is, wat zal ik zeggen, ontroerend.' En wat denk je dan van mij, schreeuwt Geert, maar zonder woorden.

'Alleen kreeg ze daar op een gegeven moment wel een probleem mee.'

'En dat is?'

'De stilte die zij al die tijd nodig heeft gehad om Hennie Koek voor zich te winnen, begon zich tegen haar te keren.'

'Die begrijp ik niet.'

'Aan hun verhouding zitten een paar lastige kant-
299

jes. Ten eerste is vrouwenliefde nog niet half zo geaccepteerd als je wel denkt. En ten tweede hebben ze een werkrelatie, hoe gaat de buitenwereld daarop reageren? Maar het belangrijkste is het bestaansrecht van hun relatie: als iets geheim is, dan bestaat het officieel niet. En daar kun je op een gegeven moment behoorlijk last van hebben. Hoe maak je je heimelijke liefde wereldkundig.'

'En daar heb jij een handje bij geholpen. Maar ze had het toch gewoon zelf naar buiten kunnen brengen? Daar heeft ze jou niet voor nodig.'

'Natuurlijk niet, maar door mijn initiatief is zij zich er bewust van geworden. Ik heb

haar een opening geboden. Met hoeveel mensen heeft zij hierover kunnen praten, denk je? Dat mens heeft ruim een jaar moederziel alleen met haar gevoel om moeten gaan.'

'Hemeltjelief, zal ik je nog eens een paar namen geven van mensen die met hetzelfde rondlopen? Een gat in de markt. Maar goed, de dames hadden blijkbaar veel begrip voor elkaar. En hebben jullie ook een oplossing gevonden voor de werkrelatie?'

'Jazeker, heel simpel, maar dat moet je nog wel even voor je houden.'

'Ik ben in gesprek met een journalist en die vraagt mij of ik iets voor me wil houden. De wereld op zijn kop. Maar vooruit, ik ben de kwaadste niet.'

'Voor mij ben je zelfs de liefste, Geert.' Godzijdank, denkt hij, ze krijgt het over haar lippen. Wat is er met haar gebeurd? 'Dat had je niet gedacht, hè?' vervolgt ze.
300

'Ik ben onder de indruk. Nee, serieus, ik meen het.'

'Laten we daar straks op terugkomen. Zal ik eerst mijn verhaal afmaken?'

'Goed, vertel, wat gaat er gebeuren?'

'Sigi trekt zich terug als wethouder.'

'Ik geloof mijn oren niet. En dat heb jij voor je gehouden? Je had een geweldige primeur gehad! Stel je eens even voor: terwijl al je collega's nog liggen te slapen, komt De Amsterdamsche ijsskoud met de mededeling dat er een wethouder opstapt.' 'In de eerste plaats werk ik niet meer voor die krant en in de tweede plaats is er ook nog zoiets als vertrouwen.'

'Krijg nou wat. En dat uit jouw mond. Maar wacht even, toen jij haar sprak moest jouw artikel nog uitkomen. Jij was nog in dienst.'

'Sorry, dat was ik vergeten te vertellen.'

Deze kwestie hebben we pas besproken toen ze begin van de avond terugkwam uit Marokko. Het eerste dat ze op Schiphol heeft gedaan is mij opnieuw bellen. Je hebt er geen idee van hoe trots ze was op haar besluit. Ze heeft er slechts één nachtje over geslapen.'

'Ik moet toegeven dat ik het een erg moedige beslissing vind. Vroeg of laat zou een van de twee vrouwen gedwongen worden weg te gaan. En Sigi haalt de angel eruit door zelf, nog voordat iemand maar op het idee komt, de positie van Hennie Koek veilig te stellen. Als dat geen echte liefde is.'

'Wat zit het leven toch mooi in elkaar, nietwaar?'
301

'Zou je denken? Maar hoe kom jij er nu bij om naar Marokko te emigreren?'

'Naar aanleiding van mijn publicatie kwam Sigi erachter dat er in Rabat niet één Nederlandse correspondent werkt. Moet je nagaan, de hoofdstad van Marokko, het land waarvan zo'n beetje de helft van de inwoners feitelijk in Amsterdam leeft.'

'En daar voor nogal wat problemen zorgt.' 'Precies. Nou, ik was er snel klaar mee. Sigi heeft daar inmiddels onderdak voor me geregeld. En als ik er eenmaal zit, ga ik wel uitkijken naar iets dat echt van mezelf is.'

'Dat laat de vraag nog onbeantwoord naar jouw eigenlijke motieven.'
'Je hebt gelijk. Luister, lieverd, ook ik heb een besluit genomen. Mijn positie hier in Amsterdam is onmogelijk geworden, en dat zal morgen nog versterkt worden door de publicatie van mijn ingezonden brief.'
'Ingezonden brief? Heb ik wat gemist?'
'Dat is aan jou ter beoordeling. Je hebt me wel eens gevraagd naar mijn aandeel in de affaire Fijnauts, weet je nog?'
'En of ik dat weet. Alsof je door een wesp gestoken was.'
'Je had natuurlijk wel in de gaten dat ik daar behoorlijk mee in mijn maag zat. Het zit zo, ...' en ze vertelt hem precies wat er volgens haar is gebeurd. Als ze is uitgesproken, is het heel even stil.
'Begrijp ik het goed,' zegt Geert dan, 'dat je werkelijk niet weet welke troef (Kees) Veerman in handen had?'
302

'Klopt. Ik heb geen idee. Maar het is duidelijk dat hij met Huub kon doen wat hij wilde. En ik vind het verschrikkelijk dat hij mij daarin heeft betrokken. Als ik op mijn leven terugkijk, heb ik van geen van mijn stommiteiten ooit spijt gehad, maar over mijn rol in deze zaak heb ik echt berouw. En dat is wat ik morgen publiekelijk ga bekennen. Ik wil schoon schip maken en opnieuw beginnen.'
'Je hebt er geen idee van hoe goed het me doet dat je me dit vertelt. Wil je geloven dat ik geen moment aan je heb getwijfeld? Hoe onwaarschijnlijk me dat ook leek?'

'Dat heb ik al die tijd beseft, Geert, wees maar gerust. Je weet toch: een profeet wordt in zijn eigen stad niet gekend.'
'Je bent een schat.'
'Ik hou van je, Geert.'
'Maar waarom ga je dan weg?'
'Dat heb ik je verteld. Er is geen weg terug. Alleen één vooruit.'
'En als ik je nu zeg dat ik ook van jou houd?'
'Ook dat is geen nieuws. Dus dat verandert niets aan de situatie.'
'Je lijkt Martin wel, die weet het ook altijd zo goed.'
'Dat is misschien wel het vrouwelijke in hem.'
'Als dat al zo is, zal hij dat altijd ontkennen. Maar wat moet ik zonder jou? Een man zonder vrouw is toch een paard zonder teugel?'
'Ja, en een vrouw zonder man is als een vis zonder fiets.'
303

'Daar heb je haar weer. En nu?'
'Nu niets. Ik ga naar bed, ik moet morgen erg vroeg op Schiphol zijn.'
'En wanneer zie ik je weer?'
'Dat weet ik niet, Geert. Voorlopig niet. En ik wil graag dat je geen contact met me zoekt. Laat me gaan.'
'Je vraagt me nogal wat. En er is ook iets dat je me niet vraagt.'
'En dat is?'
'Wat de troefkaart is van (Kees) Veerman.'
'Je gaat me toch niet vertellen dat je die kent?'
'Martin en ik hebben niet stilgezeten, moet je weten. Wil je het horen?'

'Je blijft me verbazen. Maar nu ik er zo over nadenk, is het misschien beter dat ik het niet weet. Ik wil graag met een schone lei beginnen. Misschien komt er ooit een beter moment. Ik ga nu echt slapen.'
'Oké dan. Dag, lieve Marie-José, het ga je goed, ik zal je missen.'
'Dag, allerliefste Geert.'
Ongeveer tezelfdertijd komt Martin thuis en ziet het lampje van zijn antwoordapparaat knipperen. Hij drukt op de afspeelknop en haalt een biertje uit de koelkast.
'Piep. Dag lieve Martin, met Marianne. Het is nu kwart voor elf en ik kan je niet bereiken. Ik heb lang nagedacht over ons laatste telefoongesprek en ben tot
304

de conclusie gekomen dat ik het weer met je wil proberen. Je bent gewoon de leukste man van mijn leven. Ik wil je hoe dan ook zien en kom nu gewoon naar je toe. Ik hoop dat je dan thuis bent en desnoods wacht ik in de auto voor je deur. Dag lieverd, ik hou van je. Piep.'
Verbijsterd staat Martin in zijn woonkamer. Dit had hij niet verwacht. Typisch Marianne. Wat is dat toch een fantastische vrouw. En ja, hij wil het ook. Niets liever. Wat een heerlijke gedachte: straks is ze er gewoon weer. En kan hij ook haar weer beloven: ik hou van jou. Ja ja, op oud ijs vriest het licht.
Hij loopt naar het raam en kijkt naar de lange rijen geparkeerde auto's in de straat. Geen beweging. Uiteraard niet, dan had ze hem allang gezien. Even geduld nog.

Hij gaat zitten en neemt een paar slokjes van zijn bier. Hoe laat is het eigenlijk? Twintig over twaalf. Ze had er toch al kunnen zijn?
Hij pakt de telefoon en draait haar huisnummer.
Geen gehoor. Nee, allicht niet.
Hij neemt nog een slokje en denkt na.
Haar mobiele nummer natuurlijk.
Wordt niet opgenomen.
Wat te doen? Wachten.
Lang wachten.
Nog een biertje dan maar.
Wachten.
Te moe om in slaap te vallen.
Te blij om wakker te blijven.
305

Wachten.
Het bericht nog eens afluisteren: Piep, ... hou van je. Piep.
Wachten.
Onrustig nu, ongerust.
Biertje.
Wachten.
Niets.
Als het half drie is, besluit hij toch maar naar bed te gaan. Op datzelfde moment bezwijkt in het ziekenhuis, hemelsbreed twee kilometer verderop, Marianne aan haar verwondingen.
306

X
Zullen we vrienden blijven?
Floor heeft al een paar nachten geen oog meer dichtgedaan. Eerst al die onduidelijkheid met Geert en dan nu die

aanvaring met haar opdrachtgever. Wat een hufter!
Aan de andere kant, zou het kunnen kloppen wat hij tegen haar gezegd heeft? Zou er wat in zitten? Heeft ze zichzelf al die tijd voor de gek gehouden?
Het was al laat in de middag toen ze zijn kantoor binnenstapte. Marten ligt onderuit in een van de fauteuils die hij zijn geldfabriek noemt, het zitje waar de belangrijke deals tot stand komen, als dat tenminste niet in La Rive, het Okura of Yab Yum gebeurt. De plaats waar hij zich het meest op zijn gemak voelt omdat hij daar de ontspannenheid kan tonen die bij ware macht hoort. Dezelfde aanspraak die ervoor zorgt dat je hem ook nooit met een stropdas ziet. Het woord alleen al, had hij tegen haar gezegd, strop-das. Stropdassen zijn voor slaven, Floor! Weet je hoe ze ontstaan zijn? In de middeleeuwen droegen horigen een stuk touw om hun nek zodat hun heer hen desgewenst ter plekke op kon hangen! En tegenwoordig doen we alsof zo'n overbodig lapje stof van goede manieren getuigt. Alsof het een heer van je maakt in plaats van een slaaf. Wat een flauwekul! Dat symbool van onderworpenheid zou nu opeens een geuzenteken zijn? Daar geloof ik dus geen klap van. Zie je echt belangrijke mannen ooit een stropdas dragen? Nee dus. Die hoe-
307

ven zich niet in het uniform van de grijze massa te hijsen. Die hebben de kracht hun eigen pad te kiezen en de wereld moet maar slikken of stikken.

Op het moment dat Marten dit zegt, is hij vierendertig jaar oud en mede-eigenaar van een bedrijf met een jaaromzet van meer dan twee miljard euro. Maar dat verandert niets aan het feit dat hij een constante zenuwtic aan zijn linkeroog heeft en een wanhopige maar ongelijke strijd voert tegen een breed spectrum aan puisten op diverse plekken van zijn lichaam. En hij draagt weliswaar geen stropdassen, maar wel overhemden van Lauren en Hilfiger en pakken van Zegna.
'Floor! Kom binnen!'
Zijn stem klinkt enthousiast genoeg, maar anders dan op andere momenten neemt hij niet de moeite uitgebreid naar haar benen te kijken en dat terwijl ze juist vandaag onder haar korte rokje een paar uiterst spannende kousen draagt, met het soort satijnen glans dat bij bouwputten steevast geluiden van instemming oproept. 'Ben je al helemaal klaar voor München?'
Floor neemt plaats in een van de andere stoelen. 'Daar wou ik het nog eens met je over hebben, Marten. Weet je wel zeker dat het nodig is dat ik meega? Mijn firma zal je alle uren dat ik daar ben in rekening brengen. Zelfs de uren die ik in bed doorbreng. Ik vraag me af of het rendement van mijn aanwezigheid daar wel hoog genoeg is in relatie tot de rekening die ze je daarvoor gaan sturen. Ik hoef toch ook niet mee naar je hoofdkantoor om te begrijpen wat voor HRM-beleid jullie willen?'
308

Marten fronst. 'Ik dacht dat we dit onderhand genoeg besproken hadden. Mij

ben je het geld waard en dat is toch zeker het enige dat telt?'

'Op het gevaar af dat je denkt dat ik niet voldoende klantgericht ben: niet helemaal. Ik heb ook een eigen verantwoordelijkheid, een eigen integriteit, zo je wilt. Ik wil op ieder moment de overtuiging hebben dat ik voldoende kwaliteit lever voor de prijs die ik vraag. En eerlijk gezegd twijfel ik daaraan bij die trip naar München. Volgens mij zal mijn bijdrage daar vooral beperkt zijn tot zwijgen en glimlachen.'

Marten staat op, loopt naar de verzameling flessen die in zijn boekenkast staat en schenkt zichzelf een wodka met ijs in. Hij vindt het niet nodig haar iets aan te bieden. 'Floor, nou moet je even goed luisteren. Ik heb een contract gesloten met jouw baas en onderdeel daarvan is dat jij met mij meegaat naar München als ik dat wil. En ik wil dat. En zwijgen en glimlachen is voor mij goed genoeg. Punt uit dus, zou ik zo zeggen.'

'En daarvoor is het nodig dat ik samen met jou in één hotel zit en dat we alle maaltijden samen delen? Tot het ontbijt toe?'

Het is eruit voor ze er erg in heeft en even is ze bang dat Marten haar ter plekke de wacht aanzegt en de opdracht aan haar bureau intrekt, maar hij kijkt haar aan met zo'n oprechte blik van verbazing dat ze vrijwel direct het vermoeden krijgt dat ze zich over iets anders zorgen moet maken. 'Natuurlijk. Hoe zou dat anders kunnen?'

Over-
309

dag, als er anderen in de buurt zijn, zullen we een strikt zakelijke verhouding moeten hebben. Dat begrijp jij toch ook wel, mag ik hopen, anders kom ik nog in de problemen. Dus dan zou het erg onpraktisch zijn als we 's avonds in verschillende hotels zouden zitten. Ik heb geen tijd of zin om de hele tijd heen en weer te kachelen. Het is ook een heel goed hotel, hoor. Daar hoeft je je echt geen zorgen over te maken.'

Floor is met stomheid geslagen. Het is wel eerder voorgekomen dat klanten avances maakten, maar nog nooit is dat op zo'n onpersoonlijke en tegelijk vanzelfsprekende manier gebeurd. Er lijkt bij Marten geen enkele twijfel te bestaan over de vraag of zij voor hem beschikbaar is. Was het twee weken geleden dat ze voor zichzelf de vergelijking met een hoer had gemaakt?

'Marten, ik weet niet precies hoe ik dit moet zeggen, maar ik denk dat er een misverstand in het spel is. Het is voor mij niet meer dan logisch dat er tussen ons een strikt zakelijke verhouding bestaat. Om die reden zie ik ook helemaal geen aanleiding voor ons om elkaar 's avonds na het werk te zien. En 's ochtends ben ik niet te genieten voor ik m'n ontbijt gehad heb, dus tot dat moment wil ik bij voorkeur niemand zien.' Het lachje dat ze bij deze laatste woorden laat horen, klinkt ook voor haarzelf geforceerd.

Marten neemt een diepe slok van zijn wodka en zet zijn glas nadrukkelijk op tafel. 'Wat zullen we nou krijgen? Zit je me voor de gek te houden? Wij weten allebei

waarom jij aan dit project bent toegewezen.

Dat
310

is niet omdat je zo'n onmisbare HRM-adviseur bent. Die kleden zich trouwens ook niet zoals jij.' Nu kijkt Marten wel nadrukkelijk naar haar benen en heel even komt het puntje van zijn tong tevoorschijn. 'Dat is omdat jij andere kwaliteiten in huis hebt, waar evengoed of misschien nog wel meer vraag naar is. Goed, je bent een beetje aan de oude kant voor mijn smaak, maar je ziet er nog prima uit, dus daarom heb ik ook ja gezegd tegen je baas. Maar nou moet je niet ingewikkeld gaan doen, anders is de lol er voor mij snel af.' Floor trekt wit weg. Eigenlijk is dit waar ze, zonder het zich echt bewust te zijn geweest, jarenlang zorg over heeft gehad: de vraag of ze als professional wel helemaal serieus genomen wordt. Of haar uiterlijk niet een meer dan normale rol heeft gespeeld bij haar zakelijke successen. En als dat zo is, wat er dan zou gebeuren als de zwaartekracht definitief greep krijgt op haar borsten, haar billen en haar gezicht. Zou ze dan niet meer meetellen? Zou ze dan geen andere keuze hebben dan een gezin te stichten, samen met een of andere stugge heikneuter die zou eisen dat ze zijn achternaam draagt? Wie is dat? Oh, dat is de vrouw van Arie, kom, hoe heet ze ook weer? Terwijl ze eigenlijk al te oud is om kinderen te krijgen? Wie zou haar nog willen! Deze botte ondernemer, deze ééndimensionale maar oprechte holbewoner heeft met een paar zinnen haar diepste angsten blootgelegd.

Ze staat op, loopt op hem toe, geeft hem met haar vlakke hand een keiharde klap in het gezicht en loopt zijn kantoor uit.
311

Het is half acht in de morgen als Martin Sigi op haar mobiele nummer belt. Terwijl hij wacht, vraagt hij zich voor de duizendste keer en na een slapeloze nacht af waarom Marianne niets van zich laat horen.

'Met Sigi.'

'Sigi, met Martin Gravelotte.'

'Ach, onze gemeentelijke Derrick. Hoe loopt het met je onderzoek, du Lausbube? Nog belastend materiaal gevonden?'

'Ik pak het iets anders aan dan je kennelijk denkt. Voor wat betreft Claudia heb ik inmiddels het definitieve bewijs dat er niets aan de hand is geweest. Nu ben jij aan de beurt.'

'Ontspan je dan maar, jongen, je bent te laat. Ik heb gisteravond mijn ontslag aangeboden aan de burgemeester.'

'Wat? Waarom in hemelsnaam? We krijgen het echt nog wel voor elkaar je naam te zuiveren!'

'Eerlijk gezegd, betwijfel ik dat. Al was het maar om de eenvoudige reden dat mijn gedrag niet helemaal zuiver op de graat is geweest. Maar belangrijker dan dat is dat ik er gewoon geen zin meer in heb.'

'Ik begrijp je niet. Wat bedoel je? Hoe komt dat zo opeens?'

'Het is niet opeens. Het speelt al langer.'

Laten we het erop houden dat ik er niet zo goed meer tegen kan in een glazen huis te leven. Ik heb behoefte aan een beetje

privacy. Ik wil me in alle rust op een paar ande-
312

re zaken kunnen richten die de afgelopen tijd minder aandacht hebben gekregen dan ze verdienen.'

Martin denkt even na. 'Ik respecteer je besluit natuurlijk. Ik heb er ook niets over te zeggen. Maar zou het niet handig zijn als je met een enigszins ongeschonden reputatie kon vertrekken? Er zal toch ooit een moment komen dat je weer aan de bak wilt? Ik ken je goed genoeg om dat te weten. En dan is het toch beter als er geen smet aan je c.v. kleeft.'

'Ach, dat weet ik zo net nog niet. Met een beetje frauderen kun je nog best burgemeester van een kleine gemeente worden. Kijk maar om je heen, je wilt ze niet de kost geven. Maar bovendien, ik had dat weekend in Hamburg toch helemaal niet mogen declareren? Wil jij dat onder tafel moffelen? Zo ken ik je niet, Martin. Jij bent onbuigzaam maar goudeerlijk, weet je nog?'

Hij glimlacht. 'Dat is waar. En soort zoekt soort, zal ik maar zeggen, dus ik weet zeker dat je jezelf tekort doet en dat je een reden gehad hebt om toch te declareren. En als dat zo is, ben je het niet alleen jezelf maar ook de gemeente verplicht daar rekening mee te houden. Martindige schade voor de geloofwaardigheid van het bestuur willen we geen van beide.'

'Oké, dat is waar. Wat heb je in gedachten?'
'Zorg alsjeblieft dat je om tien uur bij de burgemeester bent, dan zal ik het je

vertellen. Ik heb een afspraak met haar en wil graag dat Claudia en jij daar bij zijn.'

'Ik ben er. Verder nog iets?'

'Ja, ik wil het nog even met je over Geert hebben.'

313
Zodra hij op kantoor is aangekomen, loopt Martin bij Claudia binnen. Het is acht uur. De wethouder is bezig haar dagmap door te nemen.

'Kom binnen, Martin. Hoe staat het met die ellendige fraudezaak van je? Heb je al met Sigi Oudkerk gesproken?'

'Ja, daar wilde ik net met je over praten. Sigi gaat aan het eind van de dag haar aftreden bekendmaken.'

'Goeie God! Waarom in vredesnaam? Ze heeft toch niet echt gesjoemeld?'

'Het zit een beetje in het grijze gebied, lijkt me. Ik ben ervan overtuigd dat ze niet willens en wetens heeft gefraudeerd maar onhandig is ze wel geweest. Overigens is dat niet de reden dat ze ermee ophoudt. Ze heeft er gewoon even geen zin meer in.'

'Dat is dan wel een heel ongelukkige samenloop, want iedereen zal het verband met de fraudezaak leggen. Haar partij zal erdoor beschadigd raken en dus ook de coalitie.'

'Inderdaad en daarom is het zaak dat we haar van alle verdenking zuiveren voordat ze haar besluit bekend maakt.'

'En heb jij daar gedachten over?'

'Ja, daar heb ik gedachten over en ik heb daar jouw hulp bij nodig.'

'Vraag je mij om de huid van een socialist te redden?'

'Oh, ik ga je nog meer vragen, want ik wil het ook
314

nog even met je over Geert hebben. Maar om te beginnen: lukt het je om straks om tien uur bij de burgemeester te zijn?' Om stipt tien uur worden Claudia, Sigi en Martin bij Elly Cohen binnengelaten. De burgemeester fronsht licht als ze Martin ziet, maar van de Siberische koude van eergisteren is geen sprake meer. 'Ga zitten, mensen. Neem koffie of thee als je daar zin in hebt. Martin, ik geloof dat ik jou maar het woord moet geven. Zelf ben ik het spoor bijster sinds die persconferentie van Geert Wind gisteren. Wat heeft die man bezielde om de schuld naar zich toe te trekken? Is het vanwege zijn relatie met het journaal? Wat voor rol heeft hij in deze Griekse tragedie gespeeld?' 'Daar kom ik straks op, burgemeester. Als u het goedvindt, wil ik met de inhoud beginnen en straks overstappen op het proces.' 'Gesproken als de verknochte technocraat die ik heb leren kennen en waarderen, maar doe maar zoals je goeddunkt.' Martin neemt een slok koffie en probeert Marianne uit zijn gedachten te bannen. 'Dank u wel. In het zogenaamde fraudegeval van de wethouder Financiën blijkt eenvoudigweg sprake te zijn geweest van een verwisseling van declaraties. Wat bij de gemeente in rekening gebracht had moeten worden, is ten laste gekomen van de partij en andersom. De gemeente is
315

daar op geen enkel moment slechter van geworden. De zaak is inmiddels gecorrigeerd en het partijbestuur heeft ons bedankt voor onze opmerkzaamheid.' 'Mooi. Dat kunnen we helder communiceren naar buiten. En hoe staat het met Sigi?' 'Dat ligt wat gecompliceerder. Laat me beginnen met de mededeling dat iedereen aan deze tafel weet heeft van het aanstaande vertrek van de wethouder. Zij heeft mij zelf op de hoogte gesteld en ik heb de vrijheid genomen het aan de wethouder Financiën door te vertellen.' Er worden blikken gewisseld maar geen van de vrouwen voelt de behoefte iets te zeggen. 'Ik heb mij afgevraagd of ook het fraudeprobleem daarmee opgelost is en ben tot de conclusie gekomen dat dit niet zo is. Als we niks doen, zal iedereen de conclusie trekken dat er inderdaad is gefraudeerd en dat die fraude de reden van het vertrek is. Dat zal de naam van de gemeente, de partij van wethouder Oudkerk en het College beschadigen.' Hij neemt nog een slok koffie en probeert zo zorgvuldig mogelijk te formuleren. 'Kijk, als er nu echt sprake was van fraude, dan zouden wij het aan de stad en aan onszelf verplicht zijn die aan de kaak te stellen en actie te nemen. Als wij dat niet deden, zouden wij onze integriteit en ons gezag verliezen. En met alleen macht red je het niet, wat Machiavelli daar verder ook over mag beweren. Maar zo eenduidig ligt het dus niet. Sigi Oudkerk is een zeer

integere persoon en een zeer integere wethouder, die bij één gelegenheid iets
316

heeft gedaan dat formeel niet juist is geweest, maar inhoudelijk volkomen begrijpelijk en redelijk. In welke andere omgeving ook zou daar nooit iemand over begonnen zijn.' Hij vraagt zich af of hij nu niet doordraaft, maar bij de drie vrouwen is geen spoor van scepsis te bekennen. Tot zijn verrassing ziet hij dat de burgemeester haar hand op die van Sigi Oudkerk heeft gelegd. 'Je moet je in zo'n situatie afvragen welke koers de meest integere is. Houd je rekening met de feitelijke omstandigheden? Kijk je naar het karakter en naar de levenswandel van de betrokken persoon? Let je op de gevolgen die je keuze teweeg zal brengen? Mijn antwoord op deze vragen luidt volmondig: ja. Integriteit bestaat niet uit het digitaal toepassen van voorgeschreven procedures. Daarmee zouden we ons er te gemakkelijk van afmaken. Daarmee zouden we onze eigen verantwoordelijkheid en menselijkheid ontkennen. Integriteit betekent dat je de moed en de kracht hebt om je eigen oordeel te vellen en daarbij rekening te houden met alles wat je relevant voorkomt. Integriteit zit in jezelf, niet in voorschriften.' Opnieuw checkt Martin of hij niet overdrijft, maar er is enkel nadenkend geknik. 'Als ik de zaak tot de kern terugbreng, gaat het erom of wij schade willen toebrengen aan een in wezen integer mens en aan het gezag van onze gemeente

als geheel, alleen om op te treden tegen een handeling die op strikt formele gronden maar niet inhoudelijk als frauduleus bestempeld zou kunnen worden. Een handeling die op eigen

317

initiatief van de betrokkene financieel is teruggedraaid. Een handeling die begaan is door iemand met grote verdiensten voor deze gemeente, iemand die inmiddels om persoonlijke redenen besloten heeft zich uit het publieke leven terug te trekken. Ik wil die schade niet toebrengen, want ik zou dat niet integer vinden.'

Het is geruime tijd stil als hij is uitgesproken. Dan zucht de burgemeester diep.

'Martin, ik denk dat we je uitgangspunten allemaal wel onderschrijven. Maar hoe krijgen we het verhaal nu concreet de wereld uit?'

Hij schraapt zijn keel.

'De wethouder Financiën heeft vanochtend vastgesteld dat het routineonderzoek, dat ik de afgelopen maanden in haar opdracht heb uitgevoerd naar de betalingen aan Collegeleden, geen enkele onregelmatigheid aan het licht heeft gebracht. Allen, inclusief mevrouw Oudkerk, zijn brandschoon. De wethouder Financiën heeft zich hier persoonlijk van vergewist en zal dit zonodig bevestigen. Gelet op haar politieke achtergrond zal een verzekering van haar kant dat bij mevrouw Oudkerk van enigerlei fraude geen sprake is geweest, gezaghebbend zijn. Misschien is dat verhaal in De Amsterdamsche een geval van de klok en de klepel. Iemand

heeft iemand heeft iemand verteld dat er een routineonderzoek plaatsvindt en voor je het weet, zijn er verdachtmakingen. In ieder geval is er dus niets aan de hand en zal de gemeente dat ook met klem uitdragen.'

318

De burgemeester kijkt hem enigszins schaapachtig aan. 'Over welk routineonderzoek heb je het?'

Nu is het Claudia die haar keel schraapt. 'Het leek mij goed op gezette tijden te laten vaststellen dat ons bestuur zich conform de gemeentelijke gedragscode gedraagt. Ik heb daar inderdaad een paar maanden geleden voor het eerst opdracht toe gegeven. Het blijkt nu goed uit te komen dat ik dat gedaan heb, want we kunnen nu onderbouwd melden dat er niets aan de hand is.'

De burgemeester kijkt hulpeloos rond. 'En hoe staat het met dat eindrapport? Kunnen we dat vrijgeven?'

Martin schudt spijtig zijn hoofd. 'Er komt teveel privacygevoelige informatie in voor, dus dat zal niet gaan. U zult de wethouder en de directeur Financiën op hun woord moeten geloven.' Hij glimlacht. 'Ik stel voor dat we de uitkomsten van het onderzoek vanmiddag vrijgeven en dat de wethouder Personeelszaken haar ontslag pas morgen bekendmaakt. Zij zou daarbij kunnen vermelden dat de onterechte berichtgeving in de krant haar eerdere besluit alleen maar verder onderbouwd heeft.'

Cohen zucht. 'Sigi, wat denk jij hiervan?'

Sigi kijkt de burgemeester ernstig aan. 'Ik heb mij er door Martin van laten overtuigen dat de schade aan het bestuur en aan de stad te groot zou zijn in relatie tot de omvang van het feit. Dat wil niet zeggen dat ik het hier niet moeilijk mee heb. Om mijn eigen hachje gaat het me niet, dat weet je. En ik houd niet zo van

319

grijs. Maar als een man als Martin hiermee komt, moeten we ons flink achter de oren krabben.'

De burgemeester aarzelt even en knikt dan. 'Goed, zo zij het. Regel dan dat er een persbericht van die strekking de deur uit gaat. We zijn al erg laat met een reactie. Maar dan blijft er nog één ding over. Wat doen we met Geert en waarom die idiote persconferentie van hem? Die heeft de indruk versterkt dat er iets aan de hand is.'

'Ik moet iets bekennen,' zegt Martin. 'Ik heb Geert over de fraudezaak, of misschien moet ik nu zeggen de zogenaamde fraudezaak geïnformeerd omdat ik zijn raad wilde. Door een moment van onoplettendheid van onze kant heeft de journaliste van De Amsterdamsche een paar woorden in een restaurant opgevangen. We merkten haar te laat op.' Hij realiseert zich dat deze bewering wel eens verwondering zou kunnen wekken bij diegenen die weet hebben van Geert's capriolen, maar hij laat het erbij.

'Geert heeft de schuld vervolgens zonder overleg met mij naar zich toe getrokken. Hij wilde mij beschermen. Naar buiten toe zouden we kunnen zeggen dat hij zijn verantwoordelijkheid dacht te nemen

omdat integriteit in zijn portefeuille zit en hij elk informatie-lek op dat gebied als een persoonlijk falen ziet. Ik zou zeggen dat de gemeente erg blij mag zijn met die instelling en dat het College een dergelijk integere en capabele ambtenaar niet zomaar mag laten vertrekken.'

'Bedoel je dat we zijn ontslagaanbod moeten weigeren?'

320

'Eigenlijk bedoel ik dat u hem zou moeten uitnodigen te solliciteren naar de functie van gemeentesecretaris. Hij is er geknipt voor.'

De burgemeester leunt achterover met een blik van opperste verbazing en kijkt naar haar twee wethouders. 'Op welk moment is dit gesprek een sketch van Monty Python geworden? Zeggen jullie nu eens wat, meiden!'

'Voorzover het iemand op haar laatste werkdag vergund is zich met de toekomst bezig te houden, steun ik de suggestie van Martin volledig. Ik heb Geert leren kennen als onkreukbaar en professioneel, een leider met visie.'

'Ook ik steun het. Mijn enige alternatief zou zijn dat ik Martin nomineer, maar die wil ik niet kwijt als directeur Financiën.'

'Ik ben ook niet geschikt. Ik ben veel te rechtlijnig.'

De burgemeester schudt haar hoofd. 'Daar ben ik niet meer zeker van. Gaan jullie nu maar weg, ik moet nadenken.'

De elektronische middageditie van De Amsterdamsche, met als hoofdartikel de ingezonden brief van Marie-José, verschijnt ongeveer op het moment waarop

Martin thuiskomt. Hij is eerder weggegaan omdat hij zijn zorgen over Marianne niet langer de baas kan en zijn hoofd geen ruimte meer biedt voor gedachten over iets anders.

321

Het is pas twee dagen geleden dat ik als redacteur van deze krant een artikel liet verschijnen over een vermeende fraudezaak op het stadhuis. Een dag later heb ik ontslag genomen en nog een dag later is het tijd voor een publieke boetedoening. Publiek, niet omdat ik aandacht wil of medeleven, maar omdat onrecht beter te laat ongedaan kan worden gemaakt dan helemaal niet. Ik heb het hierbij over de zelfmoord meer dan zeven maanden geleden van de toenmalige gemeentesecretaris, Huub Fijnauts. Er is geen teken van leven van Marianne. Ze heeft niet voor de deur gestaan, er ligt geen briefje op de mat en berichten op het antwoordapparaat zijn er ook niet. Nadat hij een biertje uit de koelkast heeft gepakt, zakt hij neer op een van zijn felrode stoelen en probeert te bedenken wat hem te doen staat. Ergens in zijn achterhoofd weet hij het antwoord al, maar het moment is nog niet rijp om er wat scherper naar te kijken. Straks. Eerst nog een slokje bier en even uitblazen van alle stress van vanochtend. Kort na het moment van zijn tragische dood ontstond het gerucht dat hij aan een ernstige vorm van kanker leed en dat hij zich een ondraaglijk lijden heeft willen besparen door voor de trein te springen. Ik weet echter al sinds datzelfde moment dat dit gerucht opzettelijk in omloop is

gebracht om de werkelijke aanleiding tot zijn dood te verdoezelen.

322

Na tien minuten is het bier op en is er geen excuus meer. De zaak rekken door er nog één te pakken of een douche te nemen of wat dan ook te bedenken, is niet meer geloofwaardig. Doe het nu maar. Misschien valt het mee. Misschien komt alles nog goed. Zijn keel knijpt samen en hij is misselijk van angst als hij naar de telefoon loopt.

De waarheid is dat Huub Fijnauts gehanteerd werd. Of men mij nu geloven wil of niet, ik weet oprecht niet waarmee dat gebeurde, maar het feit als zodanig staat voor mij vast. Ik kende Huub Fijnauts als een standvastig en integer mens, iemand die zijn eigen lijn bleef volgen, ook als er tegenwind was. Maar de laatste keer dat ik hem zag, was hij angstig, gedwee en krachteloos.

'Gemeentepolitie, goedemiddag.'

'Goedemiddag, u spreekt met Martin Gravelotte. Waarschijnlijk ben ik te snel en maak ik me Martindig druk, maar ik wacht al een tijdje op iemand die maar niet komt opdagen. Kunt u mij daarbij helpen?'

'We zullen eens even kijken, meneer. Wat is de naam van degene die u zoekt?'

'Marianne Reins. Ze zou gisteravond bij me langskomen, maar ik heb niets meer van haar gehoord.'

'Een ogenblik, alstublieft.' Gedurende tien seconden is de lijn dood. 'Nog een ogenblik, alstublieft, ik verbind u door. Uw naam was Gravelotte, zei u?'

'Ja, Gravelotte.'

Na enkele ogenblikken klinkt een andere stem. 'Meneer Gravelotte, u spreekt met Ter Wiel. U bent op zoek naar Marianne Reins?'

De tijd begint te verstillen. Er is een loden rust neergedaald die alles vasthoudt en niets laat ontsnappen. Martin's gedachten komen tot stilstand.

'Dat klopt.'

'Wat is uw relatie met haar, als ik vragen mag?'

Martin kijkt om zich heen. Mijn relatie tot haar. Zij is mijn relatie. Mijn relatie tot mijn relatie. Mijn enige verband. Mijn verbinding met de rest. Mijn vriendin.

'Ik ben een vriend van haar.'

'Meneer Gravelotte, ik ben bang dat ik een erg naar bericht voor u heb.'

Die laatste ontmoeting vond plaats in zijn werkkamer op het stadhuis. Wij waren met zijn drieën. Ik wist niet wat aan die ontmoeting voorafgegaan was, maar toen mijn metgezel de kopie van een brief op tafel legde, zag ik hoe Fijnauts ineenkromp terwijl het bloed uit zijn gezicht wegtrok. Hij was geen schim meer van de man die ik kende en leek bereid zijn ziel en zaligheid in te leveren.

De verbinding is verbroken. Na verloop van tijd merkt Martin dat hij op de grond zit, met de telefoon in zijn armen. Behalve het tuut-tuut-tuut uit de hoorn is er een monotoon gekreun dat van hemzelf afkomstig lijkt te zijn. Er is zo'n intens verdriet in zijn hoofd, borst en ingewanden dat het lijkt of hij uit elkaar spat.

Maar het is hem om het even, hij concentreert zich op iets anders. Elke seconde die voorbijgaat, vervult hem met een mateloze verbijstering. Hoe is het mogelijk dat de tijd onder deze omstandigheden nog verstrijkt? Nadat Fijnauts had beloofd te zullen doen wat mijn metgezel van hem eiste, lieten wij hem daar achter. Ik herinner mij hoe hij naast zijn bureau stond. Hij maakte zo'n totaal verloren indruk dat ik op dat moment al het voorgevoel kreeg dat er iets vreselijks stond te gebeuren. Maar ik sloot de deur achter me en beeldde me in dat er een overwinning was geboekt. Een paar uur later hoorde ik van zijn dood.

Probeer tot je door te laten dringen dat ze er nooit meer zal zijn. Probeer het te bevatten. Als je dat niet doet, word je gek. Dan zal het zich in je verstoppen en je telkens opnieuw te pakken nemen. Probeer je verdriet te kennen. Martin kijkt naar links om te zien of ze niet toevallig op de bank zit. Hij herkent het appartement met de rode stoelen en de high-tech keuken niet. Zeker een vrouw achter het stuur. Iemand lacht.

Hoewel ik geen bewijs kan leveren en mij dus waarschijnlijk blootstel aan een schadeclaim, wil ik de identiteit van die metgezel prijsgeven. De gevolgen interesseren me niet meer. De schandelijkheid van die daad, die ook de mijne is, de perversiteit en laagheid van zijn karakter mogen niet verborgen

blijven. Ongetwijfeld zal hij ontsnappen, maar onbekend blijven zal hij niet: Kees Veerman, directeur Beheerdienst in het stadhuis. Moge God mij vergeven. Martin huilt en huilt en huilt. Soms is het licht in de kamer en soms donker. Twee uur na de publicatie van de ingezonden brief van Marie-José Hoogstraten geeft de Beheerdienst een persbericht uit. In strijd met alle richtlijnen, is de kennisgeving niet gesanctioneerd door de afdeling Publieksvoorlichting, laat staan door de burgemeester. Kees Veerman wil zijn lot kennelijk niet afhankelijk stellen van de medewerking van anderen. In de middageditie van De Amsterdamsche van heden zijn bij ingezonden brief valse beschuldigingen geuit aan het adres van onze directeur, de heer H. (Kees) Veerman. De aantijgingen zijn gedaan door M.J. Hoogstraten, de journaliste die om onopgehelderde redenen gisteren opeens haar samenwerking met die krant verbrak. De beschuldigingen van mevrouw Hoogstraten raken kant noch wal. Ze zijn gedaan door een verwarde vrouw, die er in het verleden al blijk van heeft gegeven niet voor leugens en onregelmatigheden terug te deinzen. Zo werd eerder haar dienstverband met de gemeentelijke Sociale Dienst

verbroken vanwege onder haar leiding uitgevoerde, illegale praktijken. De directeur Welzijn van de gemeente, mevrouw Kaart, zal dit desgevraagd bevestigen.

De verbittering waarmee zij vervolgens de journalistiek in ging, is in de hele stad bekend, maar heeft met de ingezonden brief van vandaag een dieptepunt bereikt. Het is te betreuren dat De Amster-damsche aan deze op niets gebaseerde lasterpraat heeft meegewerkt. De heer (Kees) Veerman hecht eraan te beklemtonen dat hij niets dan het grootste respect voelde voor de voormalige gemeentesecretaris, de heer Fijnauts, en dat hij diens verscheiden zeer heeft betreurd. Hij beraadt zich momenteel op eventuele juridische stappen.

Vijftien minuten na het verschijnen van deze verklaring belt het kabinet van de burgemeester met het secretariaat van de Beheerdienst. Vriendelijk maar zonder ruimte voor dialoog wordt gemeld dat Elly Cohen graag een kort gesprek wil voeren met Kees Veerman. Als hij binnenkomt, staat ze met haar rug naar hem toe voor het raam. Het is een zonnige dag, de marktstalletjes zijn nog drukker dan anders.

'Kijk, Henk, daar doen we het allemaal voor. De burgers van onze stad. Hoe vaak vergeten we dat niet. Zij zijn de baas, niet wij. Het is hun geld dat wij uitgeven, niet het onze. Wij werken in hun opdracht, niet andersom. Sta jij daar wel eens bij stil?' 'Dat komt voor, burgemeester.'

327

'Werkelijk? Dat verheugt me. Die burgers hebben er recht op dat wij ons werk goed doen en dat wij ons werk integer doen. Ze moeten kunnen controleren wat er gebeurt.

Machtsuitoefening zonder toezicht is uit den boze.'

'Waar wilt u het met mij over hebben, burgemeester?'

'Over je toekomst, Henk. Ik heb de ingezonden brief in De Amsterdamsche gelezen en jouw reactie daarop. Denk je nu echt dat het daarmee afgelopen is?'

'Er is geen spoor van bewijs voor die aantijgingen.'

'Ongetwijfeld, je bent een zeer nauwkeurig mens, maar er is wel sprake van een grote aannemelijkheid. Welke andere motivatie zou die journaliste gehad kunnen hebben dan de behoefte aan een biecht. Ze had al ontslag genomen. Ze had geen belang jou te beschadigen.' Cohen steekt haar hand op.

'Wacht, laat me uitpraten. Het doet er eerlijk gezegd ook niet toe wat de waarheid is. Ik zie deze gebeurtenis eerder als een aanleiding te doen wat ik al veel eerder had moeten doen. Jouw imperium in dit stadhuis heeft te lang stand gehouden.

Sinds het overlijden van Huub Fijnauts is er werkelijk niemand meer geweest die ook maar iets over jou te zeggen heeft gehad.

Dat moet ophouden.'

'Ik heb altijd alles volgens de voorschriften gedaan.'

'Integriteit bestaat niet uit het digitaal toepassen van voorschriften, Henk. Dat heeft iemand mij vandaag nog eens in herinnering gebracht. Bovendien wa-

328

ren het jouw eigen voorschriften. Je houding bevestigt me in wat ik wil doen.'

'En dat is?'

'Ontslaan kunnen we je niet, daar hebben we onvoldoende juridische grond voor, maar ik kan er wel voor zorgen dat aan jouw macht een einde komt. Ik zal Gravendeel opdragen de Beheerdienst te ontmantelen.'

'Ik geloof niet dat u daarover gaat, mevrouw.'

'Je verliest de verhoudingen uit het oog, Henk. Denk je soms dat jouw macht in dit gebouw groter is dan die van mij?' Ze kijkt hem scherp aan, maar iets in de manier waarop hij naar haar kijkt maakt dat ze een huivering van afkeer of angst voelt en dat ze haar ogen neerslaat. 'Voorzover dat nodig zou zijn, het hele College en de volledige ambtelijke top steunen mij. Goedschiks of kwaadschiks, de stofkam gaat er door.'

(Kees) Veerman lacht. Het is de eerste keer, sinds zij hem kent, dat Cohen hem hoort lachen en het is geen aangenaam geluid.

'Ach, kijk aan. De mieren hebben zich verenigd. Ze zijn bij elkaar gekropen en hebben zich zoveel moed ingesproken dat de borsten nu vooruitgestoken kunnen worden en heldhaftige woorden klinken. Het is ook altijd hetzelfde. Het is zo voorspelbaar. Heerlijk.' Hij schudt zijn hoofd. 'U mag mij wel dankbaar zijn. Zonder mij zou een dergelijke eensgezindheid nooit bereikt zijn. Zelfs Fijnauts kreeg dat niet voor elkaar. En dat was een van de zeer weinigen die zijn heil niet in grote getallen zocht.'

329

'Ik denk dat dit gesprek nu wel ten einde is. Gravendeel zal contact met je opnemen voor de verdere uitvoering.'

'Hij doet maar. Ik zal er niet zijn. Ik beschouw mijn werk hier als voltooid.'

'Ik aanvaard je ontslag. Zorg ervoor dat je bureau vandaag nog ontruimd is.'

De dag na het vertrek van Kees Veerman bezwijkt het computersysteem van het stadhuis. Het netwerk ligt volledig plat, de servers zijn gecrasht, e-mail-verkeer is onmogelijk. Al het werk komt stil te liggen, niemand kan meer iets doen. Het kost een half dozijn externe experts een volle week om het systeem zodanig te herstellen dat er weer met en in het stadhuis kan worden gecommuniceerd.

Over oorzaak of gevolg van deze storing blijven de meningen nog lang verschillen. Het lukt Geert niet contact met Martin te krijgen. Bij de crematie van Marianne doet zich geen gelegenheid voor. Martin is lijkkleek en reageert niet als er iets tegen hem gezegd wordt. Na afloop verdwijnt hij ijlings in de auto van een iets jongere, maar opvallend veel op hem lijkende man, die tijdens de plechtigheid niet van zijn zijde is geweken en die naar Geert's idee dus wel zijn broer zal zijn.

330

In de dagen die daarop volgen spreekt Geert meerdere boodschappen in op Martin's antwoordapparaat en belt hij een paar maal bij hem aan, maar de berichten worden niet beantwoord en de voordeur blijft dicht. Hij heeft geen idee hoe hij door deze barrière heen kan breken.

Tot overmaat van ramp heeft ook Floor weer belet gevraagd: 'Ik moet met je praten.'

Het is een tekst die Geert in zijn leven heeft leren vrezzen. De zin wordt nooit gevolgd door een ontspannen gesprek met een biertje erbij. Steevast draaien die woorden erop uit dat er eisen worden geformuleerd met betrekking tot zijn gedrag. Of ze nu expliciet worden uitgesproken of uit vage toespelingen bestaan, het eind van het liedje is dat hij iets moet doen of nalaten en dat er een beroep op zijn schuldgevoel wordt gedaan. Het leidt er uiteraard niet toe dat hij zijn houding aanpast, maar lullig voelt hij zich er wel onder, dus dat hebben die vrouwen dan weer mooi bereikt.

Aan de andere kant heeft Floor hem natuurlijk nooit iets misdaan en heeft ze er recht op te weten waar ze aan toe is. Als ontmoetingsplaats kiest hij haar huis, want dan hoeft ze zich niet te generen als ze emotioneel wordt - een gêne die mogelijk op hem wordt af gereageerd - en bovendien kan hij dan op elk moment het gesprek beëindigen door gewoon weg te gaan.

Floor doet direct open als hij aanbelt. Ze heeft zich zorgvuldig opgemaakt en draagt een felgeel rokje dat

331

haar benen optimaal doet uitkomen. Het is het rokje dat hem er nog niet zo vreselijk lang geleden toe bracht haar zonder enige vooraankondiging te nemen in de lift van de Bijenkorf. Rustig, denkt hij. Concentratie. Denk aan de pukkel en de steunkousen van oma Wind. Focus.

Als hij is gaan zitten en een cola heeft gekregen -nu even geen drank want een enkel moment van onoplettendheid kan tot schade leiden - komt Floor meteen terzake. 'Ik wil het met je over ons hebben. Ik heb de laatste dagen veel over onze verhouding nagedacht en ik ben tot een paar conclusies gekomen. Een ervan is dat ik meer van je hou dan ik ooit van iemand gehouden heb.' Haar ogen beginnen zich met tranen te vullen. Nu al, denkt Geert, dit wordt nog ernstiger dan hij vreesde.

'Dat betekent niet automatisch dat ik ook een relatie met je wil. Je bent geen makkelijke man. Je bindt je moeilijk. Je laat mensen niet echt toe. Je bent emotioneel, hoe zal ik het zeggen, niet helemaal betrouwbaar.'

Ga je lekker, denkt hij. Vreemd is dat toch, dat vrouwen menen dat ze de meest vreselijke dingen mogen zeggen als ze een ernstig gesprek voeren. Je mag ook niets terugzeggen want daarmee ontnemen je ze de ruimte voor oprechte emoties en gedachten.

'Jouw scharrel met dat mens van de krant, ik krijg haar naam niet uit mijn mond, heeft me erger geraakt

332

dan ik voor mogelijk had gehouden. En ja, ik weet dat we elkaar nooit iets hebben beloofd en dat we elkaar volstrekt vrij zouden laten. En ja, onze vorige ontmoeting was heel plezierig en opwindend. Maar het blijft in me zeuren en vervolgens is er iets op mijn werk gebeurd dat me nog een verder zetje gegeven heeft. Misschien vertel ik het je ooit nog wel

eens, maar nu wil ik het er niet over hebben.'

Aha, denkt Geert, er is dus nog een toekomst na dit gesprek.

'Ik heb meer behoefte aan zekerheid dan ik dacht. Meer dan jij me kunt geven, in elk geval. Maar ook als je dat wel zou kunnen, zou ik er nog niet zijn. Mijn onzekerheid gaat verder dan onze relatie. Ik twijfel aan mijn eigen waarde, aan mijn kracht, mijn deskundigheid, mijn betekenis. Het feit dat jij je niet aan onze relatie wilt committeren, vergroot mijn onzekerheid, maar is er zeker niet de oorzaak van.'

Geert's gedachten zijn nu stil. Hij concentreert zich op haar woorden. Wat een moed om hier zo open over te zijn. Dat doet hij haar niet na.

'Ik heb gearzeld of ik zou proberen je tot een keuze te dwingen. Je weet wel, kies voor mij of ga uit m'n leven. Maar ik snap nu dat ik daarmee mijn eigen probleem niet oplos. En misschien is mijn onzekerheid ook wel de reden dat jij niet voor onze relatie kiest. Mijn tweede conclusie is dus dat ik niets wil forceren. Wij hebben allebei tijd en ruimte nodig om onze onzekerheden een plaats te geven en ik wil jou en mij die geven. Je krijgt alle tijd die je wilt. Ik zal op je

333

wachten tot je klaar bent, want jij bent de enige met wie ik mij een leven samen voorstel.'

Ze is uitgesproken. Een gevoel van droefheid overvalt hem. Ergens in hem roept het onvolgroeide kind, van wie hij het bestaan maar zelden erkent, dat ze het

'm weer flikt. Dat ze hem verantwoordelijk maakt voor haar keuzes en hem emotioneel chanteert, maar hij weet dat hij haar daarmee onrecht doet. Floor meent wat ze zegt. Ze is oprecht bereid haar leven lang op hem te wachten, zelfs als dat betekent dat ze daar helemaal niets voor terugkrijgt. 'Ik weet niet goed wat ik hierop moet zeggen, Floor. Ik ben er stil van.'

'Je hoeft ook helemaal niets te zeggen. Ik zal er voor je zijn, tenzij jij nu tegen me zegt dat je me niet meer wilt. Dan geef ik het op.'

Geert weet dat hij dit diep in zijn hart eigenlijk prachtig vindt. Een mooie vrouw, die helemaal voor hem gaat, maar geen eisen stelt. Het beste van beide werelden, zoals dat heet. Hij kan zelf gewoon oeverloos doorgaan met zijn eigen gearzeld, zonder met de gevolgen geconfronteerd te worden. Mooi toch? Nee dus. Helaas. Hij kan het niet over zijn hart verkrijgen Floor dit aan te doen. Ze mag zich niet onvoorwaardelijk van hem afhankelijk maken. Daarmee vergooit ze haar leven, zo simpel is het. Hij kent zichzelf. Hij gaat haar die zekerheid nooit geven. Ze zal langzaam verpieteren en haar schoonheid zal ongezien en onbenut wegsterven. En ja, nu denkt ze nog dat hij de enige is, maar als hij een tijd uit haar leven

334

is, zullen er anderen komen en uiteindelijk zal hij niet meer zijn dan een herinnering. Een mooie hopelijk. Kom op man, denkt Geert, het moment is daar om een keer je verantwoordelijkheid te nemen.

'Ik heb ook nagedacht over mijn affaire met Marie-José. Voor mij heeft het meer betekend dan ik had verwacht. Er zat een gevoel in die relatie dat er in onze omgang nooit geweest is. Ik ben dol op je en vind je een prachtige vrouw, maar verliefd ben ik nooit op je geweest en dat zal ik ook nooit worden. En zonder die emotie wil ik geen relatie, zelfs niet met jou, lieve Floor. En hoezeer ik je ook zal missen, om die reden lijkt het me beter dat we elkaar niet meer zien.'

Floor heeft ineengekrompen zitten luisteren tot hij is uitgesproken. Vreemd genoeg zijn haar tranen nu weg, alsof dat wat er gebeurt te groot is om in een lichamelijke reactie vertaald te kunnen worden. Ze kijkt hem uitdrukingsloos aan. 'Dan kun je ook maar beter meteen gaan.' Hij staat op en aarzelt even. Er is zoveel dat hij nog zou willen zeggen, om haar te troosten en misschien moed te geven voor de toekomst. Maar hij beseft dat hij wel de laatste is die deze rol voor haar kan hebben. Hij draait zich om en verlaat het huis zonder nog iets te zeggen.

Als hij na een lange wandeling, waar hij zich later niets meer van herinnert, thuiskomt, blijkt zijn hoofd onderweg toch niet helemaal leeg te zijn geweest want met enig speurwerk achterhaalt hij het telefoonnummer van Geesje Fijnauts en belt haar op.

335

Martin heeft geen idee hoeveel dagen er zijn verstreken sinds het moment waarop hij hoorde van Marianne's dood. Na enige tijd was er de dag van de crematie, waar hij

met zijn broer naar toe ging en waar hij ook Geert even zag die onverstanebare dingen tegen hem zei. En daarna gingen nog meer dagen voorbij, die hij thuis had doorbracht in een koepel van stilte die hij zorgvuldig in stand liet uit angst dat er anders nog meer rampen zouden plaatsvinden. Af en toe kwam zijn broer langs met boodschappen en aansporingen om toch weer eens naar buiten te gaan, aansporingen die Martin liet voor wat ze waren omdat het belang ervan hem geheel ontging.

Hij denkt alleen aan Marianne. Zoals ze was, zoals ze bewoog. Niet aan hoe het leven er zonder haar uit zal zien. Dat leven mag niet beginnen. Dan is het definitief, dan is er geen weg terug. Sommige beelden van haar laat hij ontelbare keren terugkomen. Het maakt niet uit dat ze in een cirkeltje draaien. Integendeel. Door ze actief op te roepen, kan hij de tijd stilzetten en voorkomen dat de toekomst zijn huis binnendringt.

Op een van die momenten waarop hij voor zich uit zit te staren, verloren in een herinnering waarin Marianne en hij wijn proeven in een herberg in Monte-pulciano om later die middag bovenop een hooirol in de brandende Toscaanse zon elkaar hun eeuwige liefde te verklaren, gaat de voordeurbel. Dat is vaker gebeurd en Martin weet uit ervaring dat zijn bezoekers de

336

hoop vroeg of laat opgeven, maar deze is vasthoudender dan de anderen en om redenen die hij zelf niet goed begrijpt,

loopt hij uiteindelijk naar de deur en doet open. Het is Geesje Fijnauts.

'Dag Martin, mag ik binnenkomen?' Ze probeert niet te laten merken dat ze schrikt van zijn uiterlijk, maar de blik in zijn ogen is zo leeg dat ze zich afvraagt of die moeite wel nodig is.

Martin schudt zijn hoofd, niet als teken van weigering maar om zich te herinneren wie zij ook alweer is.

'Geesje Fijnauts,' zegt hij dan en doet een stap opzij.

'Dat klopt. De weduwe van Huub.'

Ze loopt langs hem heen de woonkamer in en gaat op een van de rode stoelen zitten. Martin blijft ietwat hulpeloos staan, alsof hij zich afvraagt of hij ook moet gaan zitten of haar iets te drinken moet aanbieden.

'Ga alsjeblieft zitten, Martin. Ik hoef niets te hebben. Ik wil alleen even met je praten.'

Martin gaat zitten. Hij heeft geen flauw idee waar zij met hem over van gedachten wil wisselen. Vreemd trouwens dat ze zich zo nadrukkelijk de weduwe van Huub noemde. Wat bedoelde ze daarmee?

'Ik ben hier omdat Geert mij heeft gebeld. Hij maakt zich erge zorgen over je, maar kan je kennelijk niet te spreken krijgen. Hij vroeg mij bij je langs te gaan. Misschien omdat ik niet zo lang geleden ook een groot verlies heb meegemaakt.' Ze spreidt haar handen. 'Maar jij en ik weten dat elk verlies volkomen op

337

zich staat. Het ene kan onmogelijk vergeleken worden met het andere. En het

raakt in elke situatie en bij ieder mens een totaal andere snaar.'

Hij knikt. Een vreemd gevoel begint in hem op te wellen, een gevoel van ontspanning en warmte maar tegelijk ook van angst voor iets dat hij niet kan benoemen.

'Ik heb onze vorige ontmoeting erg op prijs gesteld. Daarom deel ik Geert's zorg. Ik wil me alleen niet opdringen. Als je liever hebt dat ik wegga, dan hoef je dat alleen maar te zeggen.'

Ze wacht even, maar Martin schudt zijn hoofd. Hij merkt dat hij het prettig vindt dat Geesje zich zorgen maakt.

'Zou je niet iets willen vertellen over wat je doormaakt? Soms helpt het om erover te praten.'

Zijn eerste neiging is te weigeren, maar iets diep in hem weet dat die weg dan voorgoed is afgesneden.

'Marianne was de vrouw van mijn leven.' Zijn stem klinkt monotoon, alsof hij voorleest. 'Zij was de enige met wie ik ooit een echte band had kunnen hebben.'

Geesje frons haar wenkbrauwen.

'Ongetwijfeld zal er nooit meer één zijn zoals zij, maar hoe onmogelijk en hard het nu ook klinkt, er zal een tijd komen dat je weer anderen in je leven toelaat.'

'Ik kan dat niet. Ik heb mijn gevoelens zo diep weggestopt dat niemand ze kan zien. Misschien zijn ze er gewoon ook niet.

Alleen met Marianne lukte het iets van mezelf te delen en samen te zijn.'

338

'Als je bedoelt dat je bindingsangst hebt, join the club, daar zijn er miljoenen van,

die toch in de meeste gevallen best een aardig leven hebben. Maar als je vindt dat je niets te delen hebt of dat andere mensen dat niet kunnen zien, zul je toch echt nog een keer goed moeten nadenken.'

'Hoe bedoel je?'

Ze mijmert even, met gesloten ogen.

'Toen jij bij mij op bezoek was, heb ik een man gezien met mededogen. Een man met diepe, echte gevoelens. Een man ook die de gevoelens van anderen ziet en herkent en daar met respect mee om weet te gaan. Ik heb een man gezien die kan luisteren naar anderen en met ze mee kan leven. Ik heb een man gezien die kan liefhebben en wil delen. Als jij dat ontkent, doe je jezelf tekort en daar zou ik kwaad om kunnen worden als ik niet ook zag dat je alleen maar even vast bent gelopen en dat een klein duwtje in je rug misschien al genoeg is. Laat tot je doordringen dat je misschien een vreemde man bent, maar ook iemand die zeer de moeite waard is. Gun jezelf dat. Wees er niet bang voor.'

Martin leunt achterover en laat de tranen over zijn gezicht stromen. Maar het zijn eerder tranen van ontspanning dan van het tomeloze verdriet dat nu een plaats in hem begint te vinden.

Geert heeft besloten die avond naar café Styx te gaan. Het is tenslotte vrijdagavond en als man alleen moet je

339

toch wat. Maar nu hij anderhalf uur later aan zijn achtste biertje zit, met alweer Frans Bauer op de stereo en geen fatsoenlijke vrouw in zicht, vraagt hij zich af of hij een andere stamkroeg moet zoeken

of dat het misschien tijd is zijn levensstijl rigoureuus te wijzigen.

Marie-José weg. Floor weg. De oogst van niet meer dan tien dagen actief relatiebeheer. Is hij zijn touch kwijt? Het lijkt wel alsof alles fout gaat. En dan ook nog dat gedonder met Martin. Het is te hopen dat Geesje Fijnauts tot hem door weet te dringen, want zo niet, dan moest hij misschien de voordeur van die maffe Gravelotte maar eens intrappen.

Net als hij besluit toch nog maar een bier te bestellen, voelt hij hoe een vrouw op de barkruk naast hem plaatsneemt. Zijn hoopvol gestemde blik naar rechts betreft als hij Yolanda Ramaker herkent. Ze knipoogt spottend naar hem.

'Bestel je ook voor mij, Geert?'

'Als je het niet erg vindt, ik ben niet zo in de stemming voor een gesprek. Misschien een andere keer.'

'Ach jee, en dat terwijl we het zo gezellig gehad hebben.'

Iets is er anders aan haar. Hij kan er niet de vinger op leggen. Is het haar haar? Zijn het haar kleren?

'Volgens mij was het eerder zakelijk wat we gedeeld hebben. Ik meen zelfs dat jij mij informatie hebt gegeven en dat ik je daarvoor betaald heb.'

'Dat klopt. Maar ik vond het zaken doen met jou ook nog eens een keer gezellig.

Veel gezelliger dan me verteld was.'

340

Is het haar stem? Het lijkt wel of die anders klinkt.

'Wat bedoel je daar nu weer mee? Wie had je dan wat verteld?'

'Kees Veerman natuurlijk. Hij had je beschreven als een tamelijk droge ambtenaar. Eentje die 's avonds liever doorwerkt dan dat ie eens flink gaat stappen. Nou, dat is me honderd procent meegevallen. En je bent ook veel knapper dan ik dacht.'

'Kees Veerman heeft mij beschreven. Weet je, Yol, ik heb werkelijk geen idee waar je het over hebt. Waarom en wanneer heeft hij mij beschreven?'

'Ik moest je toch kunnen vinden om je die informatie te geven? Dus vertelde Henk me hoe je eruit zag en waar ik je kon vinden.' Haar stem is inderdaad anders, het platte accent is verdwenen. Dat is het. 'Jij hebt mij die informatie gegeven in opdracht van Kees Veerman?'

'Ja.'

'Maar waarom in vredesnaam? Waarom wilde hij dat ik erachter kwam wat hij had uitgehaald?'

'Het heeft voor hem allemaal niet zoveel zin als niet bekend is wat hij doet. Als het niet wordt opgemerkt, heeft het veel minder effect. Hij wil dat de mensen het zien.' Ze lacht. 'En je gaat het pas zien als je het door hebt, om JC maar eens te citeren.'

Geert voelt de walging in zich opborrelen. 'En wat is jouw rol hierin? Doe jij alles wat hij vraagt?'

Yol lacht opnieuw. 'Al jaren. Ik ben ook vanaf het begin bij deze zaak betrokken geweest. Ik was erbij toen de eerste brief naar Fijnauts werd verstuurd, met

341

die twee kopieën uit het geboorteregister van Vlagt-wedde. Het was Henk's idee, maar ik mocht het voor hem regelen. Gewoon een kwestie van de juiste toon en een handoplegging bij een kleine ambtenaar in een kleine gemeente. Ja, ik werk al jaren voor Henk. En ik zal er weer zijn als hij me roept.'

'Daar zul je dan toch even op moeten wachten. Hij is op staande voet de laan uitgevlogen.'

Yol pakt een exemplaar van De Amsterdamsche, dat op de bar ligt en bladert tot ze gevonden heeft wat ze zocht. 'Lees dit eens.'

Martin pakt de krant en leest de regels waar ze naar wijst.

Rotterdam - Tot nieuwe algemeen directeur van het Liefonds is benoemd de heer H. (Kees) Veerman, tot voor kort werkzaam voor de gemeente Amsterdam. Het Liefonds beheert de gebouwen en de inventaris van een veertigtal bejaardentehuizen in de Benelux.

'Hij heeft dus weer van alles te doen, zoals je ziet, en ik ben klaar als hij me weer nodig heeft. Nou, als je me niets te drinken aanbiedt, ben ik weer weg.' Ze werpt hem een kushand toe en loopt het café uit.

Als Geert enkele uren later schommelend zijn huis bereikt, staan er drie berichten op zijn antwoordapparaat. Twee ervan zijn van Elly Cohen. Het derde is van Martin.

342

Ze zitten naast elkaar, op een bankje in het Vondelpark. Het is nog te vroeg voor de kroeg, maar ze weten allebei dat hun ontmoeting daar waarschijnlijk wel zal

eindigen. Martin ziet er een beetje versuft uit, vindt Geert, en mager als een graat. Maar hij is op komen dagen en daarvan was Geert allerminst zeker.

'Je ziet er belabberd uit. Weet je zeker dat je nog alle gebruikelijke tekenen van leven vertoont?'

Het klinkt en voelt geforceerd, maar Geert heeft sterk de behoefte grapjes te maken om de spanning die hij voelt te doorbreken en om contact te maken. Is dit nog dezelfde Martin? De man met wie hij een hechte band is gaan voelen? Is er nog iets over van hun verbondenheid?

'Ik adem, als je dat bedoelt. Er is een tijd geweest dat ik dat niet verwacht had. Ik wilde het ook eigenlijk niet.'

Geert voelt zijn keel dichtknijpen. 'Ik vind het vreselijk wat je overkomen is. Ik wou dat ik iets kon zeggen dat het beter zou maken, maar zo werkt dat niet in het leven. Niet als je eenmaal de jaren van argeloosheid voorbij bent.' Wat klinkt dat pompeus, denkt hij.

Martin kruist zijn benen. Het is de eerste beweging die hij maakt sinds ze hier zitten. Moeders met kinderwagens en stelletjes lopen langs het bankje waarop ze zitten, genietend van de zon en van elkaar. Vogels fluiten. Een hond blaft.

'Ik betwijfel of die van mij voorbij zijn. Er is nog

343

zoveel dat ik niet doorzie. Niet alleen die eeuwige vraag naar het waarom, ook de vraag naar het hoe houdt me mateloos bezig. Hoe kom ik de dag door? Hoe kan ik de gedachte aan morgen en misschien zelfs

die aan nog meer morgens tot me door laten dringen? Hoe krijg ik weer rust in mijn hoofd? Hoe schakel ik die nutteloze hersenhelft in hemelsnaam weer uit?'

Geert kijkt scherp opzij om te zien of Martin een grapje maakt, maar die kijkt strak voor zich uit. Ze zwijgen een tijdje.

'Ik weet niet goed hoe ik je dit moet zeggen, zonder sentimenteel te lijken of de indruk te wekken dat ik aandacht vraag, maar ik heb je gemist de laatste tijd. Onze oeverloze gesprekken, onze zoektocht naar de waarheid en ons voornemen om de wereld van het directieteam een ander aanzien te geven.'

'Van zwaarden naar ploegscharen, ja. Is het ons gelukt, denk je?'

'Ik weet het eigenlijk niet. Maar één ding is zeker, het directieteam zal nooit meer hetzelfde zijn. Al was het maar omdat (Kees) Veerman verdwenen is.'

Martin schudt zijn hoofd. '(Kees) Veerman is niet verdwenen. Hij is alleen even ergens anders. Hooguit hebben we hem een tijdje verdreven.'

'Dat reken ik op dit moment ook goed.'

Een man van middelbare leeftijd in een lange lila jas rijdt op een circusfietsje met één wiel voorbij terwijl hij druk tegen zijn mobiele telefoon praat. Ze kijken hem peinzend na.

'Ik had vandaag de burgemeester aan de telefoon.'

344

Een heel vreemd gesprek. Ze vroeg me of ik zin had gemeentesecretaris te worden. Gek, hè?'

'Heel merkwaardig, ja.'

'Weet jij daar toevallig meer van?'
'Toevallig niet, nee.'
'Een wonder dus.'
'Ach, waarom nou meteen een wonder?'
Misschien moet je de verklaring in een andere hoek zoeken.'
Een koele bries steekt op. Bijna tijd voor de kroeg, denkt Geert. Misschien dat het daar weer terugkomt. Na een paar biertjes. Die band.
'Gisteren kwam ik Yol Ramaker tegen, je weet wel, die blonde troela die we in de Styx tegenkwamen en die me informatie over (Kees) Veerman verkocht. Weet je wat ze zei? Dat ze dat op bevel van (Kees) Veerman zelf gedaan heeft. Hij wilde dat wij het te weten kwamen. Gek, hè?'
'Geloofde je haar?'
'Oh, ja. Ik weet zeker dat ze de waarheid vertelde. De tekenen waren onmiskenbaar.'
'Dan is het heel raar. Wat voor logica schuilt daar nu achter. Wilde hij betrappt worden? Of ons verder uitdagen? Of bewondering? Het klinkt niet bijzonder doordacht.'
'Het ligt subtieler dan dat, vrees ik. Laten we het er voorlopig op houden dat analyserende logica niet een van de kerncompetenties van het kwaad is.'
'Hoor ik daar een verborgen compliment?'
Als Geert deze keer opzij blikt, ziet hij dat Martin hem aankijkt met een flauwe glimlach om zijn lippen.
345

Hij legt zijn hand op Geert's schouder.
'Ik heb wel gehoord wat je net zei. Ik heb onze interactie ook gemist. Maar het kon

even niet anders. En of het ooit hetzelfde wordt, weet ik niet.'
'Dat hoeft ook niet. Misschien wordt het beter, misschien wordt het anders. In ieder geval wordt het iets en dat is goed genoeg.'
Geert zucht. 'En Martin, kunnen we nu eindelijk naar de kroeg?'
Ze staan op en wandelen langzaam terug naar de stad. Bij de uitgang van het park staat Martin even stil.
'Heb ik je eigenlijk al eens over Hans verteld?'
346

Waterlooplein 2 Een psychologische roman, een boek voor mannen omdat het over vriendschap gaat, over vertrouwen en verbinding. Een boek voor vrouwen omdat het over verhoudingen gaat, over harteloosheid en trouw.
Het stadhuis van Amsterdam. De functie van gemeentesecretaris, de hoogste ambtenaar, is vacant sinds de laatste op die post om nog onopgehelderde redenen voor de trein sprong. Het chique gebouw aan de Amstel wordt beheerst door intriges, angst en apathie. Vanuit de catacomben voert de Beheerdienst een schrikbewind.
Twee nieuwe directeuren, druk in de weer met relaties en hun onvermogen daar iets van terecht te brengen. Door wat ze aantreffen, trekken ze als vanzelf naar elkaar toe. Gedreven door nieuwsgierigheid, vage aanwijzingen en iets dat ze niet kunnen benoemen, gaan ze op zoek naar de ware toedracht achter de zelfmoord van de secretaris. Het wordt hun beider odyssee.

De hoofdstad als schouwburg van de goden, arena van de eeuwige strijd tussen goed en kwaad. De gemeente als toneel van haat en geweld, lusthof van liefde en hartstocht. Het stadhuis als theater, je moet er maar opkomen.
Rijk van Ark, directeur communicatie van de gemeente Amsterdam: "Ik heb het in één zucht gelezen. Gelachen en gehuild. Geweldig!
En je blijft maar denken: wie is wie?"

